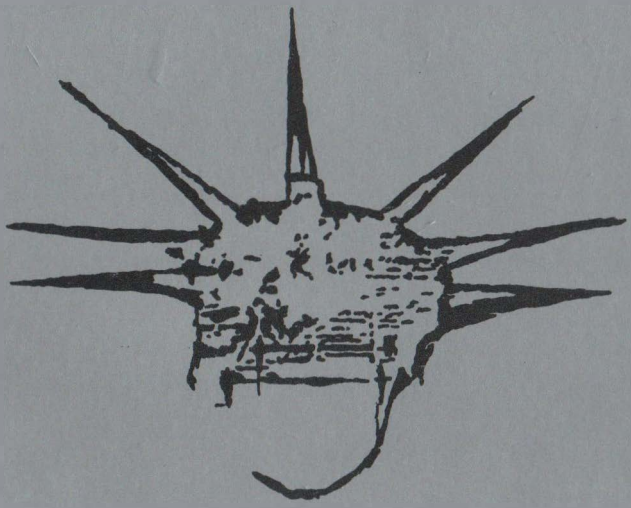
F. Kafka

KAYIP
(AMERİKA)

Türkçesi: Kâmuran Şipal

cem yayınevi

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

KAYIP (AMERİKA)
Franz Kafka
Baskıya Hazırlayan: Jost Schillement
Türkçesi: Kâmuran Şipal
Birinci bası: Cem Yayınevi / Ekim 1993
Dizgi: Cem Yayınevi
Baskı: Yön Matbaası
Cem Yayınevi: Küçükparmakkapı İpek Sokağı No: 11
80060 Taksim - İstanbul
Tel: 243 05 50 243 20 23 • Faks: 244 15 33

FRANZ KAFKA

KAYIP

–Amerika–

Baskıya Hazırlayan
Jost Schillemeit

Türkçesi
Kâmuran Şipal

cem yayınevi

Birinci Bölüm

ATEŞÇİ

Bir hizmetçi tarafından baştan çıkarılıp kendisinden bir çocuk peydahlandığı için yoksul ailesinin Amerika'ya yolladığı on altı yaşındaki Karl Rossmann, yavaşlamış gemiyle New York limanına girerken, çok önceden fark ettiği Özgürlük Tanrıça'sını, bu kez sanki ansızın güçlenen güneş ışığı altında gördü. Tanrıça'nın kılıç tutan kolu, adeta hemen o anda yukarılara doğru uzanıyor, vücudunun çevresinde özgür rüzgârlar esiyordu.

«Amma da yüksekmiş!» diye söylendi Karl, kendi kendine. Gemiden ayrılmayı hiç düşünmüyor gibiydi; önünden geçen ve yavaş yavaş bir sel gibi kabarıp büyüyen hamallar karşısında güvertenin korkuluğuna kadar gerilemek zorunda kaldı.

Yolda şöylece tanıştığı genç bir bay: «Ne o, henüz gemiden inmek istemiyor musunuz yoksa?» diye sordu geçerken.

«Yo, hazırlandım, ineceğim», diye cevapladı Karl, gülümseyerek; coşkuyla, ayrıca güçlü kuvvetli bir delikanlı olduğundan bavulunu kaldırdığı gibi omzuna attı. Ama bastonunu hafifçe sallayarak öbür yolcularla uzaklaşmaya başlayan tanışı üzerinden ilerilere bakınca, şemsiyesini aşağıda unuttuğunu hayretle fark etti. Hemen tanışına seslenip bir dakika bavuluna göz kulak olmasını rica etti. Ne var ki, buna pek sevinmemişti tanışı. Karl, dönüşte aynı yeri bulabilmek için çevresine bir göz gezdirip seğirtti. Aşağıda yolu pek kısaltan bir koridorun ilk kez kapatıldığını görüp hayıflandı, belki bütün yolcuların gemiden çıka-

rılmasıyla ilgili bir önlemdi bu; dolayısıyla, aralıksız birbirini izleyen merdivenlerden inip çıktı, boyuna dönemeçler yapan koridorlardan geçti, içinde terkedilmiş bir masa bulunan boş bir kamaraya girdi bir ara; sonunda, ancak bir iki kez, o da hep kalabalık bir toplulukla gidip geldiği yolu gerçekten büsbütün kaybetti. Çaresizlik içinde kalmıştı; kimselere rastlamıyor, ancak başının üzerinde sanki sürekli eşinen binlerce insanın ayak seslerini duyuyordu. Derken istop edilen makinelerin son kımıldanışlarını uzaktan uzağa, tıpkı üflenen bir soluk gibi işitti, sağda solda dolanırken önüne gelip dikildiği rasgele küçük bir kapıyı, ne yaptığını düşünmeden vurmaya başladı.

«Açık kapı, açık!» diye seslendi içeriden biri. Karl, yürekten bir oh! diyerek kapıyı itti. Karl'a dönüp bakar bakmaz: «Neden öyle deli gibi kapıyı vuruyorsun?» diye sordu iri yarı bir adam. Kaportanın* birinden üst güvertede çoktan eskitilip çürüğe çıkarılmış bulanık bir ışık bir yatağın, bir dolabın, bir sandalye ile bir adamın sanki içerisine istif edildiği sefil bir kamaraya sızıyordu. «Yolu kaybettim de», dedi Karl. «Gelirken hiç fark etmedim ama, pek büyük bir gemiymiş.» «Bak, bunda haklısınız», diye cevapladı adam, biraz kasılarak; küçük bir bavulun kilidiyle oynamasına devam etti, iki eliyle sürekli bavula bastırıyordu, kilidin kapanmasından çıkacak çıt sesindeydi kulağı. «E, ne duruyorsunuz, girsenize içeri!» diye ekledi ardından. «Kapı ağzında öyle dikilip kalacak değilsiniz sanırım.» «Rahatsız etmeyeyim?» dedi Karl. «Yok canım, ne rahatsızlığıymış!» Bunun üzerine: «Alman mısınız?» diye sordu Karl; Amerika'ya ilk gelenlerin özellikle İrlandalılardan sakınması gerektiği konusunda çok şey işitmişti; adam Alman mı, değil mi, kesinlikle anlamak istedi ilkin. «Ha, ha», diye cevapla-

* Gemilerin alt kısımlarının aydınlatılma ve havalandırılması için güverteler üzerinde açılmış delikler. (Ç.N.)

dı adam; ama Karl hâlâ girmekte duraksayınca, hemen kolu kavradı, kapıyı birden iterek Karl'ı çekip içeri aldı. «Kimsenin koridorda dikilip kamaramdan içeri bakmasından hoşlanmam,» diyerek yeniden bavul üzerinde çalışmaya koyuldu. «Her geçen içeriye bir göz atıyor, gel de sen katlan buna!» «Ama bomboş koridor», dedi Karl; karyolanın ayaklarından birine doğru sokulmuş, sıkışık ve rahatsız bir durumda oracıkta dikiliyordu. «Evet, şimdi öyle», dedi adam. «Ama söz konusu olan da şimdi. Adamla konuşmak anlaşılan zor», diye düşündü Karl. «Yatağın üzerine çıkıp uzanın, orada daha rahat edersiniz», dedi adam. Karl da iyi kötü tırmanıp karyolaya çıktı; ilkin bir sıçrayışta kendini yatağın üzerine atacak olmuş, ama başaramamıştı, buna yüksek sesle güldü. Ne var ki, kendisini yatağın üzerinde bulur bulmaz da bağırdı: «Hay Allah, bavulum aklımdan çıktı büsbütün.» «Neredeydi ki?» dedi adam. «Yukarıda, güvertede; bir tanıdık göz kulak oluyor. Durun bakayım, adı...?» Annesinin bu yolculuk için ceketinin astarına diktiği gizli bir cepten bir kartvizit çıkardı. «Butterbaum, Franz Butterbaum.» «Pek mi gerekliydi bavul?» «Gerekli tabii!» «Öyleyse ne diye yabancı birine emanet ettiniz?» «Şemsiyemi aşağıda unutmuştum, bir koşu inip alayım dedim, bavulu yanımda sürüklemek istemedim. Ama şimdi yolu da şaşırdım üstelik.» «Yalnız mısınız? Tek başınıza mı geldiniz Amerika'ya» «Evet», dedi Karl ve bu adamdan ayrılmazsam, iyi olacak galiba diye geçirdi içinden. Bundan iyi bir dostu nerede bulurum. «Eh, bavuldan da oldunuz artık. Şemsiye zaten gitti.» Adam sandalyeye çöktü; Karl'ın durumu, şimdi biraz ilgisini uyandırmışa benziyordu. «Ama bavul sanırım kaybolmuş sayılmaz henüz», dedi Karl. «Sanabilene ne mutlu», dedi adam; kara, kısa ve gür saçlarını hatır hatır kaşıdı. «Liman değiştikçe âdetler de değişir gemide. Hamburg'ta sizin Butterbaum belki bavulunuza göz kulak

olabilirdi, ama bu arada bakarsınız ne Butterbaum kalmıştır ortada, ne de bavul.» «Öyleyse hemen gidip bir göz atayım yukarı», dedi Karl ve nasıl dışarı çıkabileceğini öğrenmek üzere çevresine bakındı. «Oturun oturduğunuz yerde!» dedi adam, bir eliyle Karl'ı göğsünden, adeta hoyrat, gerisin geri yatağın içine itti. «Peki ama neden?» diye sordu Karl, kızmış. «Saçma da ondan!» dedi adam. «Az sonra ben de gideceğim, birlikte çıkarız. Ya bavulu yürütmüştür sizin Butterbaum, o zaman yapılacak bir şey yoktur, ölene kadar yasını tutarsınız artık, ya da bırakıp gitmiştir, o zaman da gemi tamamen boşalsın, daha kolay buluruz. Şemsiyeyi de tabii.» Karl: «Geminin içini iyi biliyor musunuz?» diye sordu kuşkulu; eşyaların boşalmış gemide daha kolay bulunabileceğine ilişkin normal olarak akla yakın bu düşüncede adeta pürüzlü bir taraf görür gibiydi. «Bilmez olur muyum, geminin ateşçisiyim ben», dedi adam. «Geminin ateşçisi ha!» dedi Karl sevinerek; sanki bütün beklentilerini de aşan bir durumla karşılaşmış gibi, dirseklerini yatağa dayayıp adamı daha bir dikkatle süzdü. «O Slovak ile kaldığımız kamaradaki bir lombozdan makine dairesi görülüyordu.» «Hah işte, ben de orada çalışmıştım.» «Teknik konulara her vakit öyle ilgi duydum ki», dedi Karl, aklı belli bir düşüncede. «Amerika'ya gelmek zorunda kalmasam, ileride mühendis olurdum mutlaka.» «Peki, neden gelmek zorunda kaldınız?» «Sormayın!» dedi Karl ve bu uzun hikâyeyi elinin tersiyle itip uzaklaştırır gibi yaptı. Beri yandan, Amerika'ya geliş nedenini açıklamadığı için hoşgörüsünü rica eder gibi gülümseyerek ateşçiye baktı. «Bir nedeni vardır elbet», dedi ateşçi. Bununla, Karl'dan söz konusu nedeni anlatmasını mı istiyor, yoksa anlatmasının önüne geçmek mi, pek belli değildi. «Ama şimdi ateşçi de olabilirim», dedi Karl. «Ne olursam olayım, evdekiler için hiç fark etmez artık.» «Benim yer boşalıyor», dedi ateşçi ve bunun ne demek oldu-

ğunun tastamam bilincindeymiş gibi ellerini pantolonunun ceplerine soktu; deriye benzer, açık gri renkte, buruş buruş bir pantolon giymişti; ayaklarını yatağın üzerine atıp uzattı. Karl, ister istemez biraz duvardan yana çekildi. «Gemiden ayrılıyor musunuz?» diye sordu adama. «Evet, bugün çekip gidiyorum.» «Peki neden? Artık beğenmiyor musunuz burasını?» «Eh, öyle gerekiyor; iş beğenip beğenmemeye bağlı değil her zaman. Hem haklısınız, beğenmiyorum da. Ateşçi olmayı sanırım ciddi olarak düşünmüyorsunuzdur. Ama asıl o vakit hepsinden kolay ateşçi olup çıkar insan. Diyeceğim, hiç tasiye etmem. Madem Avrupa'da okumaktı niyetiniz, ne diye burada da aynı şeyi yapmıyorsunuz? Değilmi ya, Amerika'daki üniversiteler Avrupa'dakilerle kıyaslanamayacak kadar iyidir.» «Neden olmasın!» dedi Karl. «Ama okumak için nerdeyse hiç param yok. Hani biriyle ilgili olarak bir yerde gözüme çarpmıştı, gündüzleri bir mağazada çalışırmış da, gece okurmuş, sonunda da doktorasını verip sanırım belediye başkanı olmuş. Ama ne bileyim enikonu sabır ve sebat gerekiyor bu işte. Korkarım bu da bende yok. Üstelik pek parlak bir öğrenci de değildim, okuldan ayrıldığıma doğrusu üzülmedim fazla. Belki buradaki okullar daha da sıkıdır. Hemen tek kelime İngilizce bilmiyorum. Zaten yabancılara burada pek yüz vermiyorlar sanırım.» «Bunu da anladınız demek? Eh, o zaman sorun yok. O zaman tam benim aradığım gibi birisiniz. Bakın, bir Alman gemisinde bulunuyoruz, öyle değil mi! Hamburg–Amerika hattında çalışan bir gemi. Peki, niçin hepimiz Alman değiliz? Neden çarkçıbaşı Romanyalı? Adı da Schubal. İnanılır şey mi Allah aşkına! Alçak herif, bir Alman gemisindeki biz Almanların canını çıkarıyor. Hani sanmayın ki» –Burada soluksuz kalıp, elini sağa sola oynattı– «şikâyet olsun diye söylüyorum bunları; elinizden bir şey gelmeyeceğini biliyorum, zaten kendiniz biçarenin birisiniz. Ama

canım, bu kadar da olmaz ki!» Derken birkaç kez yumruğunu masaya indirdi; bu arada gözlerini yumruğundan ayırmadı hiç. «Şimdiye kadar ne bileyim bunca gemide çalıştım» –sanki hepsi bir tek sözcükmüş gibi ard arda yirmi isim sıraladı ateşçi, Karl'ın kafası adamakıllı karıştı– «kendimi gösterdim, taltif edildim, yanlarında hizmet ettiğim kaptanların tam aradıkları gibi biriydim. Hatta aynı ticaret gemisinde birkaç yıl bulunduğum oldu» –derken, yaşamının adeta doruk noktasından söz açıyormuş gibi ayağa kalktı– «ama burada, her şeyin inceden inceye saptanmış kurallara göre işlediği, kafa denen şeye pek gerek duyulmadığı böyle bir teknede, gel gör ki bir işe yaradığım yok; burada Schubal denen adama ayak bağı oluyorum hep; miskin, kapı dışarı edilmeye layık biriyim, lütfen işte bir para tutuşturuyorlar elime. Sizin aklınız alıyor mu böyle bir şeyi? Benim almıyor.» «Ama buna karşı susmamalısınız», dedi Karl, kızmış; bir geminin pek de güvenilmeyecek zemini üzerinde, bilmediği bir kıtanın kıyısında bulunduğu duygusu kaybolmuştu içinde, ateşçinin yatağının üzerinde kendini işte öylesine evinde, yurdundaymış gibi rahat hissetiyordu. «Hiç kaptana çıktınız mı? Hakkınızı savunmak için kendisine başvurdunuz mu?» «Öff, gitsenize siz buradan, gidin en iyisi! Sizi burada görmek istemiyorum artık! Ben ne söylüyorum, kulağınızın işittiği yok ki! Üstelik bana öğüt vermeye kalkıyorsunuz. Kaptana nerden gidecekmişim a canım!» Yorgun, tekrar yerine oturdu ateşçi ve yüzünü ellerine gömdü.

«Ona daha iyi bir tavsiyede de bulunamam», dedi Karl, kendi kendine. Hem burada ateşçiye, onun aptalca gördüğü tavsiyelerde bulunmayı bırakarak bavulu gidip getirmesinin daha uygun olacağına karar verdi. Babası, bir daha geri almamak üzere bavulu kendisine uzatırken şakadan sormuştu: «Bakalım ne zaman kaybedeceksin?» İşte değerli bavul da belki şimdiden kaybolmuş, gerçekten yi-

tip gitmişti. Ancak, Karl'ı avutan bir tek şey vardı, babası sorup soruştursa bile şu andaki durumunu pek öğrenemeyecekti; acentenin verebileceği bütün bilgi, kendisinin gemiyle New York'a kadar gelmiş olmasıydı. Beri yandan, bavuldaki eşyaları henüz pek kullanamadığına acındı. Örneğin, sırtındaki gömleği şimdiye kadar çoktan değiştirmiş olması gerekiyordu. Demek tutumlu davranılacak zamanı iyi seçememişti; tam şimdi izleyeceği yeni yolun başında sırtına temiz pak giysiler geçirmesi gerekirken, kirli bir gömlekle herkesin karşısına çıkacaktı. Parlak bir gelecek kendisini bekliyordu doğrusu. Yoksa pek de önemli değildi bavulun kaybı, hatta üzerindeki elbise bavuldakinden daha iyiydi, ancak darda kaldığı zaman giyeceği bir şeydi bavuldaki, yola çıkmadan hemen önce annesi orasını burasını onarmış, yırtık söküklerini dikmişti. Derken aklına geldi: Bavulda ayrıca bir parça verona salamı vardı, annesi fazladan onu da yerleştirmişti bavula. Ama yolda iştahı büsbütün kapanmış, ara güvertede yolculara dağıttıkları çorba bol bol yetmişti kendisine, salamın ancak pek azını yiyebilmişti. Oysa, şimdi salam elinin altında bulunsa ne iyi olur, ateşçiye ikram ederdi. Çünkü böylelerinin gönlünü kazanmak güç değildi; hani babasından biliyordu; babası, iş gereği düşüp kalktığı ufak memurlar ve müstahdemlere sigaralar vererek hepsinin kalbini kazanmış biriydi. Gel gelelim, başkalarına ikram edeceği artık yalnız parası kalmıştı Karl'ın; buna da, belki bavulum gerçekten kaybolmuştur diyerek şimdilik el sürmek istemiyordu. Derken düşünceleri dönüp dolaşıp yine bavula geldi. Madem şimdi bavulun bu kadar kolay elden gitmesine ses çıkarmayacaktı, ne diye yolculuk boyunca gözünü dört açarak başında beklediğini ve bu uğurda adeta uykularını haram ettiğini doğrusu anlayamıyordu. Gemide geçen beş geceyi anımsadı; solunda, iki yatak ötedeki ufak tefek Slovak'tan sürekli kuşkulanmış, onun bavuluna göz dikti-

ğinden şüphe etmişti. Bu Slovak tetikte beklemiş, Karl'ın bir an içi geçip uyuklamasını gözlemişti hep; Karl uyuklayınca, gündüzün elinde boyuna oynatıp durduğu ya da talim ettiği uzun çubukla bavulu kendinden yana çekip alacaktı. Gündüzün enikonu masum bir görünüşü vardı adamın; ama gece olur olmaz arada bir yatağında doğruluyor, mahzun bir edayla Karl'ın bavulundan yana bir göz atıyordu. Bunu apaçık görebiliyordu Karl; çünkü gemi yönetmeliğinin yasaklamasına aldırmayan yolcular arasında, bir ülkeden bir başka ülkeye göç edenlerin tedirginliğiyle ufak bir mum yakıp göçmen bürolarının içinden çıkılmaz kataloglarını sökmeye çalışanlar oluyordu. Yakıncağızında böyle bir ışık varsa, biraz kestirmeyi göze alabiliyordu Karl; ama ışık uzakta ise ya da ortalık karanlıksa, gözlerini açık tutmadan rahat edemiyordu. Bu da kendisini pek bitkin düşürmüş, üstelik şimdi tüm çabası boşa gitmişti. Şu Butterbaum denen herif, elbet yine bir yerde çıkardı karşısına.

Bu anda dışarıdan, çok uzaklardan, şimdiye kadar ortalığı kaplamış koyu bir suskunluktan içeri kısa süreli ufak darbeler halinde sesler sızmaya başladı, çocukların ayak seslerine benziyordu; gittikçe güçlenerek yaklaştı sesler, derken erişkin insanların sakin yürüyüşüne dönüştü. Belli ki gelenler tek sıra olmuştu, dar koridorda da doğal bir şeydi bu. Sanki silahların çıkardığı şakırtılar duyuldu. O anda bavulu da, Slovak'ı da unutup tüm tasa ve kaygılardan uzak bir uyku çekmek için yatağa boylu boyunca uzanmaya hazırlanan Karl irkildi birden, ateşçiyi dürterek olaya dikkatini çekmek istedi, çünkü kafilenin ucu kapıya dayanmış görünüyordu. «Gemi bandosu», dedi ateşçi, «yukarıda çaldılar da, şimdi sazları götürüp yerlerine bırakacaklar. Artık tamam, gidebiliriz. Gelin haydi!» Karl'ı elinden tuttu; son anda aklına gelip, çerçeveli Meryem Ana tasvirini yatağın üzerinde asılı olduğu yerden indirerek ceketi-

nin iç cebine tıkıştırdı, bavulunu alıp Karl ile acele kamaradan çıktı.

«Şimdi büroya gidiyorum, beylere açıkça söyleyeceğim ne düşündüğümü. Artık gemide yolcu da kalmadı, neden çekineceğim!» dedi ve bu sözleri pek çok defa tekrarlayıp durdu. Bir ara, önlerine çıkan bir fareyi, ayağını birden yana uzatarak ezmeye kalktı; ama fare tam zamanında yuvasına yetişti; tekme hayvanın bir an önce kendini yuvasından içeri atmasına yaramıştı. Zaten hantal bir adamdı ateşçi, bacakları uzundu ama, gene de ağır hareket ediyordu.

Mutfaktaki bölmelerin birinden geçtiler; birkaç kız, önlerinde kirli önlükler –kasten ıslatıyorlardı önlüklerini–, kocaman teknelerde bulaşık yıkıyordu. Ateşçi, Line adındaki bir kızı çağırıp kolunu beline doladı ve şuh bir edayla sürekli koluna yaslanan kızı yanı sıra biraz çekip götürdü. «Şimdi para almaya gidiyorum, geliyor musun benimle?» diye sordu. «A, ben ne diye yorulacakmışım, sen parayı al getir bana!» diye cevapladı kız ve ateşçinin kolundan sıyrılıp kaçtı. «O yakışıklı oğlanı da nerden tavladın?» diye seslendi ileriden; ama sorusuna bir cevap beklemiyordu. Bunun üzerine, işlerine ara vermiş mutfaktaki kızların gülüştüğü duyuldu.

Ateşçiyle Karl, yollarına devam ederek bir kapıya geldiler; kapının küçük karyatid'lerin* sırtında taşıdığı ufak bir saçağı vardı, bir gemi için pek lüks bir şeydi adeta. Karl, buralara daha önce hiç yolunun düşmediğini fark etti; galiba burası gemi seyir halindeyken birinci ve ikinci mevki yolcularına ayrılmıştı da, şimdi paspastan önce öbür bölümlerle aradaki geçitler kaldırılmıştı. Gerçekten de omuzlarında süpürge taşıyan ve ateşçiye selam veren birkaç kişiye rastlamışlardı yolda. Buradaki büyük hamarat-

* Mimarlıkta sütun yerine kullanılan kadın heykelleri. (Ç.N.)

lık Karl'ı şaşırttı, doğrusu ara güvertede böyle bir durum gözüne çarpmamıştı pek; koridorlar boyunca elektrik kabloları uzanıyor ve ufak bir kampana aralıksız çalıyordu.

Ateşçi, saygılı bir edayla kapıyı tıklattı; «Giriniz!» diye bir ses gelir gelmez bir el hareketiyle Karl'ı da hiç çekinmeden içeri girmeye davet etti. Bunun üzerine Karl da girdi kamaraya, ama fazla ileri gitmeyerek kapının yanı başında durdu; kamaradaki üç pencereden denizin dalgalarını seçebiliyordu; dalgaların şen oynaşmalarını izlerken, sanki koca beş gün boyunca denizi görmemiş gibi kalbi çarpmaya başladı. Birbirlerinin önünden geçip giden koca gemiler ağırlıklarına göre kendilerini az ya da çok dalgalara bırakıyor, gözler kısılarak bakıldı mı insanda aşırı ağırlıklarından ötürü yalpalar gibi bir izlenim bırakıyorlardı. Direklerine çekilmiş dar ve uzun bandıralar seyir sırasında geriliyor, ama yine de sağa sola savrulmaktan geri kalmıyordu. Galiba selam için savaş gemilerinden atılan top sesleri duyulmaktaydı; pek de uzaktan geçmeyen böyle bir geminin top namluları, çelik gövdelerinin yansıtıcı gücüyle ışıl ışıl parıldadı; geminin güven içinde, yana yatmış, ama yine de tıkır tıkır denizde yol alışı adeta namluları okşar gibiydi. Küçük teknelerle kayıklar, hiç değilse kapının oradan bakılınca çok uzaktaymış gibi görünüyor, büyük gemiler arasındaki boşluklara doğru ilerliyorlardı. Ama bütün bunların gerisinde New York kenti yer alıyor, gökdelenlerinin binlerce penceresinden Karl'ı süzüyordu. Evet, bu kamarada nerede olduğunu biliyordu insan.

Yuvarlak bir masanın başında mavi denizci üniformasıyla bir gemi subayı ve siyah Amerikan üniformalarıyla iki liman memuru olmak üzere üç kişi oturmuş, masanın üzerine de tepeleme belgeler yığılmıştı; elinde kalem ilkin subay tek tek belgeleri alıp baştan sona bir göz atıyor,

sonra öbür iki baya uzatıyordu; onlar da belgeleri okuyup bazen içlerinden özetler çıkarıyor, bazen de bunları olduğu gibi evrak çantalarına yerleştiriyorlar, dişlerini hafiften takırdatıp duranı, düzenlenen bir tutanak için yanındaki arkadaşına zaman zaman bir şeyler yazdırıyordu.

Pencere önüne yerleştirilmiş bir masada, arkası kapıya dönük, ufak tefek biri oturmuş, baş hizasındaki büyük bir etajerde duran kocaman kitap ciltlerini karıştırıyordu. Yanı başında hiç değilse ilk bakışta içi boş görünen açık bir kasa vardı.

İkinci pencerenin serbestti önü ve buradan dışarının görünümü hepsinden güzeldi. Ama üçüncü pencerenin yanı başına iki kişi dikilmiş, biraz yüksek sesli bir söyleşiye dalmışlardı. Biri pencere kenarında duvara yaslanmıştı; üzerinde bir gemici üniforması vardı ve meçinin kabzasıyla oynuyordu. Ötekisi, yüzünü pencereye döndürmüştü; bazen olduğu yerde hareket ediyor, gemici üniformalının göğsündeki nişanlardan bir bölümünün görünmesini sağlıyordu; sivil giyinmişti, yanında ince bir kamış baston taşıyor, iki elini kalçalarına dayadığından baston da sanki bir meç gibi vücudundan biraz uzakta duruyordu.

Karl, her şeyi görecek vakit bulamadı; çünkü hemen bir kamarot kendilerine doğru gelerek, burada işin yok senin der gibi bir bakışla ne istediğini sordu ateşçiye. Ateşçi, sorunun soruluşundaki gibi gene öyle usulcacık, başveznedarla konuşmak istediğini açıkladı. Kamarot, bir el hareketiyle ateşçinin bu isteğini kendi adına geri çevirdi; ama yine de ayaklarının ucuna basarak yuvarlak masanın çevresinde geniş bir yay çizip, kocaman kitap ciltlerinin başında oturan bayın yanına geldi. Bay, –hani açıkça görülüyordu bu– kamarotun söylediklerini işitince, adeta donakalmıştı; ama sonunda hayır! der gibi önce ateşçiye, ardından hiç açık kapı bırakmak istemeyerek kamarota

doğru ellerini hızlı hızlı birkaç kez oynattı. Kamarot yeniden ateşçinin yanına yaklaştı ve kendisine bir sır emanet eder gibi bir tonla: «Hemen defolup gidin buradan!» dedi.

Ateşçi, bu cevap üzerine gözlerini indirip Karl'a baktı; sanki Karl onun kalbiydi de, başına gelen bu felaketten ötürü kendisine sessizce yakınmada bulunuyordu. Birden, daha fazla düşünmeksizin kamarotun elinden kendini kurtardı Karl, kamarada ileriye doğru seğirtti, hatta yanından geçerken, vücudu hafifçe subayın sandalyesine süründü. Kamarot da, Karl'ı yakalamaya hazır kollarıyla, sanki bir haşereyi kovmak ister gibi vücudunu öne eğmiş, arkasından koştu; ama Karl, başveznedarın yanına varmıştı; kamarotun kendisini çekip götürme olasılığına karşı da sımsıkı yapıştı masaya.

Kuşkusuz, kamaranın içi bir anda karıştı. Masanın başındaki gemi subayı sıçrayıp kalktı ayağa; liman memurları sakin, ama dikkatle olup bitenleri izlemekteydi; pencerenin önünde dikilen iki bay, birbirine daha çok sokuldu. Beyler bir işe bizzat el koydu mu, kendisine yapacak şey kalmayacağına inanan kamarot geriye çekildi. Kapıda duran ateşçi, Karl'ın yardımına koşacağı anı merakla beklemeye koyulmuştu. Nihayet başveznedar, sağa doğru geniş bir yay çizdi koltuğunda.

Karl, kamaradakilerin görmelerinden hiç çekinmediği gizli ceket cebini karıştırıp pasaportunu çıkardı; kendisini daha fazla tanıtmayı gereksiz bularak pasaportu açıp masanın üzerine koydu. Başveznedar için pasaportun pek önemi yok görünüyordu, iki parmağıyla tutup bir kenara kaldırdı. Karl da, gerekli formalite memnunluk verecek biçimde tamamlanmış gibi, pasaportunu alıp yeniden cebine soktu.

Ardından: «İzninizle şunu söyleyeyim ki», diye başladı konuşmaya, «bana kalırsa, sayın ateşçiye bir haksızlık ya-

pılmıştır. Burada Schubal diye biri var, sayın ateşçiye kancayı takmış. Sayın ateşçi, daha önce, hepsini tek tek isimleriyle sayabileceği bir sürü gemide bulunmuş, gördüğü işle âmirlerini fazlasıyla memmnun bırakmıştır; çalışkan bir adamdır, görevine dört elle sarılır; durum böyleyken, işin daha önce çalıştığı ticaret gemilerindeki kadar ağır sayılmayacağı bu gemide onun için gereği gibi çalışmıyor denmesi, doğrusu anlaşılır şey değil. Bir iftira hepsi, bu iftira da işinde ilerleyip yükselmesini önlüyor, normalde kesinlikle göreceği takdirden yoksun bırakıyor kendisini. Ben, sorunun yalnızca genel noktalarına değindim; özel şikâyetlerini sayın ateşçinin kendisi size anlatacaktır.» Karl, bu sözleri kamaradaki bütün baylar için söylemişti; çünkü gerçekten hepsi de kendisini dinliyordu; aralarından adalet sahibi birinin çıkması ihtimali, özellikle başveznedarın böyle bir kimse olması ihtimalinden çok daha büyüktü. Ayrıca Karl uyanık davranmış, ateşçiyi ancak pek kısa süredir tanıdığını gizleyip açığa vurmamıştı. Hem çok daha iyi konuşabilirdi ama, şimdi bulunduğu yerden o anda ilk kez gördüğü kamış bastonlu bayın kırmızı yüzü aklını karıştırmıştı.

«Kelimesi kelimesine hepsi de doğru!» diye atıldı ateşçi; gel gelelim kendisine kimse bir şey sormadığı gibi, henüz başını çevirip ona bakan olmamıştı. Ateşçinin bu fazla aceleciliği büyük bir hata sayılabilirdi; neyse ki, Karl'ın ansızın sezinlediğine göre kaptan olması gereken göğsü nişanlı bay, ateşçiyi dinlemeye karar vermişti anlaşılan; çünkü elini uzatıp seslendi: «Yaklaşın bakalım!» Adeta bir çekiçle üzerine vurulabilecek kadar sert bir sesti bu. Artık her şey ateşçinin davranışına kalmıştı; çünkü onun haklılığından kuşku duymuyordu Karl.

Allahtan ki ateşçinin çok gezip görmüş bir kimse olduğu bu fırsatla anlaşılmıştı. Örnek bir serinkanlılıkla küçük

valizinin içine elini attığı gibi bir tomar kâğıtla bir not defteri çıkardı; sanki pek doğal bir şey yapıyormuş gibi başveznedarı tamamen çiğneyip kaptanın yanına geldi, söylediklerinin doğruluğunu kanıtlayacak belgeleri pencere pervazının üzerine açıp yaydı. Bu durumda, kalkıp ateşçinin oraya kadar zahmet etmekten başka yapacak şey kalmamıştı başveznedar için. Ateşçinin yanına gelince: «Bu adamı herkes tanır, geçimsizin biridir», diye bir açıklamada bulundu. «Makine dairesinden çok veznelerde geçirir vaktini. Schubal gibi sessiz sakin bir adamı canından bezdirmiştir.» Sözün burasında ateşçiye döndü: «Size söylüyorum! Arsızlığın bu kadarı da fazla, anlaşıldı mı! Kaç defa veznelerden kapı dışarı edildiniz şimdiye kadar; hiç, ama hiçbirinin de haklı yanı olmayan istekler öne sürerek kaç defa hak ettiniz kovulmayı. Kaç defa kapı dışarı edildiğiniz veznelerden kalkıp bu başvezneye seğirttiniz. Kaç defa size güzel güzel anlatıldı, denildi ki, doğrudan doğruya Bay Schubal'dır âmiriniz, bir emir kulu olarak ancak onunla uzlaşıp anlaşmanız gerekmektedir. Üstelik şimdi Sayın Kaptan da burada, öyleyken gene geldiniz, kendisini rahatsız etmeye sıkılmıyor, bir de çirkin suçlamalarınızın önceden hazırlanmış sözcüsü olarak, bu gemide benim yeni gördüğüm şu oğlanı yanınıza alıp getirmek küstahlığında bulunuyorsunuz.»

Karl, fırlayıp ileriye atılmaktan zor tuttu kendini. Hem kaptan da sesini yükseltmişti: «Durun! Bir dinleyelim bakalım şu adamı. Schubal, zaten kendi başına fazla buyruk kesilmeye başladı. Ama bununla sizin lehinizde de bir şey söylemiş olmak istemem.» Son söz ateşçiye yöneltilmişti, hemen ateşçinin tarafını tutamayacağı kuşkusuzdu kaptanın; ama öyle görülüyor ki, her şey de yolunda gidiyordu; ateşçi açıklamalarını yapmaya koyulmuş ve daha başlangıçta Schubal'dan «sayın» diye söz açarak serinkanlılığını koruyabildiğini ortaya koymuştu. Başveznedarın bırakıp

gittiği masanın başında dikilen Karl, bir seviniyordu ki! Masanın üzerindeki mektup terazisine sınırsız kıvancından ötürü ikide bir eliyle bastırıyordu. –Bay Schubal, hak hukuk nedir bilmiyordu! Bay Schubal, ateşçiyi makine dairesinden atıp ona sintineleri temizletmişti, elbet ateşçinin işi olmasa gerekti bu.– Hatta bir ara ateşçi, Sayın Schubal'ın işinin ehli biri olduğundan kuşku duyduğunu belirtti, kendini öyleymiş gibi gösteriyordu, hepsi o kadar. Sözün burasında, Karl bütün dikkatiyle gözlerini kaptana dikti, bir yakınlık aradı bakışında, sanki kaptan kendisinin bir meslektaşıydı da, konuşmasındaki biraz patavatsızlık yüzünden ateşçi aleyhinde bir tutum takınmasını önlemek istiyordu. Ama yine de ateşçinin bir sürü açıklamasından doğru dürüst bir şey öğrenilememişti; kaptan, gözlerinde ateşçiyi bu kez sonuna kadar dinleyeceğine ilişkin kararlı bir ifade, hâlâ önüne bakıp duruyordu; ama öteki baylar sabırsızlanmaya başlamış ve çok geçmeden ateşçinin sesi kamara içindeki kesin egemenliğini yitirmişti; bu da doğrusu biraz kaygılandırıyordu insanı. İlk olarak sivil giysili bay, kamış bastonunu oynatıp döşeme üzerine birkaç kez hafifçe vurdu. Öteki baylar, kuşkusuz ara sıra bir göz atıyorlardı ateşçiye; işlerinin acele olduğu anlaşılan liman memurları yeniden önlerindeki evraklara uzanmış ve henüz biraz dalgın, bunları incelemeye koyulmuşlardı. Gemi subayı, yine önüne çekmişti masasını; davayı kazandığına inanan başveznedar ise alay edercesine bir oh çekti. Ortada baş gösteren genel gevşeme havasından yalnız kamarot uzak kalmışa benziyordu; büyükler arasında sıkışmış zavallı ateşçinin üzüntüsünden birazını kendi içinde duyuyor ve Karl'a doğru ciddi ciddi başını sallayarak adeta bir açıklamada bulunmak istiyordu.

Bu arada limandaki yaşam, pencerelerin önünde sürdürüyordu akışını; yuvarlanmadıklarına bakılırsa çok ustalıklı istif edilmiş fıçılarla tepeleme yüklü alçak şilep, pencere-

lerin önünden geçerken içerisini nerdeyse karanlığa boğmuştu; seyredecek vakti olsa Karl'ın şimdi çok iyi görebileceği motorlar, dümen başında dimdik duran adamların ellerinin âni devinimlerine uyarak dosdoğru kayıp gidiyordu. Yer yer kimi acayip nesneler hırçın sulardan özgür bir edayla başlarını çıkarıyor, ardından hemen yine dalgalarla örtülerek şaşkın bakışların önünde suya gömülüyordu. Transatlantiklerin filikaları, tayfaların harıl harıl kürek çekişleriyle ileriye doğru sürüklenmekteydi; yolcu doluydu içleri; yolcular, filikalara tıkıştırıldıkları gibi sessizce ve bekleşerek oturuyor, ama aralarından bazısı başını döndürüp çevresinde sürekli değişen sahnelere bakmaktan kendini alamıyordu. Ardı arkası kesilmeyen bir kaynaşma, tedirgin sulardan zavallı insanlara ve onların eylemlerine sıçrayan bir tedirginlik!

Her şey olup bitenlerin tez elden, açık seçik ve pek titiz anlatımı için uyarıyordu insanı. Peki ama, ateşçi ne yapıyordu? Doğru; konuşmaktan kan ter içinde kalmış, pencere pervazındaki belgeleri titreyen elleriyle çoktan tutamaz olmuştu; dört bir yandan Schubal'a ilişkin şikâyet konuları sel gibi akın ediyordu zihnine; bunlardan bir teki bile, ona kalsa Schubal'ın düpedüz canına okumaya yeterdi; gel gelelim ateşçi, kaptanın önüne bütün bu şikâyet konularının acınacak bir karmaşasından başka bir şey çıkarabilmiş değildi. Kamış bastonlu bay, çoktan tavana bakarak hafiften bir ıslık öttürmeye koyulmuştu; liman memurları gemi subayını kendi masalarına çekip almışlar, bir daha da koyvereceğe benzemiyorlardı; başveznedarı belli ki yalnızca kaptanın serinkanlılığı araya girmekten alıkoyuyor, başveznedar, hazırol durumunda, her an kaptanın ateşçiyle ilgili olarak vereceği emri bekliyordu.

Bu durumda Karl, daha fazla eli böğründe kalamazdı. Yavaş yavaş ilerideki topluluğun yanına sokuldu, ama bu

arada işe mümkün mertebe ustalıkla nasıl el atabileceğini çarçabuk geçirdi zihninden. Doğrusu hiç vakit kaybetmeye gelmezdi, biraz daha geç kaldı mı ateşçiyle birlikte pekâlâ kapı dışarı edilebilirlerdi. İyi bir adam olabilirdi kaptan ve Karl'a kalırsa, ortada en çok şimdi kendisini hak gözetir bir kimse gibi göstermeye zorlayan özel bir neden bulunabilirdi; ama nihayet her istenilen yöne çekilecek biri de değildi; ateşçi ise, tıpkı böyle biriymiş gibi davranıyordu kaptana, kuşkusuz bu da onun alabildiğine kızgınlığından kaynaklanmaktaydı.

«Daha sade, daha açık anlatamaz mısınız!» dedi Karl, ateşçiye. «Siz böyle konuşursanız, Kaptan Bey bir yargıya varamaz. Bütün çarkçıları, bütün miçoları adları, hele soyadlarıyla tanıyor mu ki, sizin ağzınızdan böyle bir isim çıkar çıkmaz kimden söz açıldığını hemen bilebilsin. Şikâyetlerinizi bir düzene soksanız olmaz mı! En önemlilerini ilkin söyler, ardından kalanları yukarıdan aşağı sıralarsınız, o zaman belki çoklarından söz etmeye bile gerek kalmaz bunların. Ne bileyim, bana her vakit bunları öyle açık seçik anlatmıştınız ki!» Sonra da bu yalanına özür olarak: «Amerika'da madem bavul çalınabiliyor, bazen bir yalan da söylenebilir pekâlâ», diye geçirdi içinden.

Ama yalanı işe yarasaydı bari! Sonra, geç kalınmış değil miydi? Hani Karl'ın tanıdık sesini işitir işitmez konuşmasına ara vermişti ateşçi; ama erkeklik onurunun incinmesinden, korkunç anılarından ve içinde bulunduğu alabildiğine zor durumdan ötürü yaşlarla büsbütün bulutlanmış gözleri, Karl'ı doğru dürüst seçemez olmuştu. Hem nasıl şimdi –susmuş ateşçinin karşısında susup duran Karl, bunu anlar gibiydi–, hem nasıl şimdi konuşma tarzını birden değiştirebilirdi, çünkü kendisine kalırsa söyleneceklerin hepsini söylemiş, ama en küçük bir takdir görmemişti; beri yandan, henüz hiçbir şey söylememiş gibiydi ve salon-

daki baylardan da şimdi bütün söyleyeeklerini dinlemelerini bekleyemezdi. Üstelik böyle bir anda Karl, onun tarafını tutan bu tek kişi çıkagelmiş, kendisine güzel güzel dersler vermeye kalkmıştı; ne var ki, her şeyin, ama her şeyin mahvolduğunu gözleri önüne sermişti, o kadar.

«Pencereden dışarısını seyredeceğime keşke daha önce gelseydim!» diye söylendi Karl, kendi kendine; ateşçinin karşısında gözlerini yere indirdi, elleri bütün umutların suya düştüğüne bir işaret olarak iki yana sarkıp pantolonunun dikiş yerlerine vurdu. Gel gelelim, ateşçi bunu yanlış anlamıştı; galiba Karl'ın kendisine içten içe bazı suçlamalar yönelttiği sanısına kapılmış, bunları kafasından söküp atmak gibi iyi bir niyetle, daha önceki kötü davranışına adeta tüy dikerek onunla tartışmaya başladı. Hem öyle bir zamanda ki, önemli işlerini sekteye uğratan kuru gürültü dolayısıyla yuvarlak masa başındakilerin çoktan tepesi atmıştı; başveznedar, kaptanın sabrını yavaş yavaş anlaşılmaz bulmaya başlamıştı, patladı patlayacak bir hali vardı; yine büsbütün efendilerinin tarafına geçen kamarot, ateşçiye yiyecek gibi bakıyordu; nihayet kaptanın bile zaman zaman kendisine dostça bir göz attığı kamış bastonlu bay, ateşçinin anlattıklarına düpedüz kulaklarını tıkamış, hatta ona karşı içinde bir tiksinti duygusuyla küçük not defterini çıkarıp, zihni besbelli bambaşka şeylerle meşgul, gözlerini elindeki defterle Karl'ın arasında gezdirmeye koyulmuştu.

Ateşçinin şimdi kendisine yönelik söz tufanına karşı koymakta güçlük çeken, ama yine de bütün tartışma sırasında dostça bir gülümsemeyi yüzünden eksik etmeyen Karl: «Biliyorum», dedi, «siz haklısınız, evet haklısınız, bundan hiç kuşku duymadım zaten.» Ateşçinin sağa sola sallayıp durduğu ve kendisine vurmasından korktuğu ellerini tutabilse memnun olacak, ama onu bir köşeye sıkıştırıp kula-

ğına kimsenin işitemeyeceği birkaç söz fısıldasa daha da sevinecekti. Gel gelelim ateşçi çileden çıkmıştı. Hatta darda kaldı mı umutsuzluğun vereceği güçle kamaradaki yedi kişinin yedisinin de hakkından geleceği düşüncesi, Karl için bir çeşit avuntu kaynağı oluşturmaya başlamıştı. Ne var ki, şöyle ilk bakışta görüldüğü gibi, kaptanın masasının üzerinde pek çok elektrik düğmesiyle donatılmış bir kumanda tablası bulunuyordu ve bir elin bu düğmelere basması, koridorlarını hain insanların doldurduğu bütün gemiyi ayağa kaldırabilirdi.

Derken, olup bitenlere şimdiye kadar büsbütün ilgisiz kalmış kamış bastonlu bay, Karl'a yaklaşarak fazla yüksek sayılmayan, ama ateşçinin bütün bağırıp çağırmaları arasında açık seçik işitilebilen bir sesle: «Sizin adınız ne bakalım, delikanlı?» diye sordu. Tam o anda, sanki dışarıda biri böyle bir soruyu beklemiş gibi kapı vuruldu. Kamarot kaptana baktı, kaptan başını salladı, kamarot da bunun üzerine gidip açtı kapıyı. Dışarıda, sırtına Kayzer stili eski bir ceket geçirmiş orta kıyım bir adam dikilmekteydi. Makine dairesinde çalışmaya elverişli birine benzemiyordu, ama çarkçıbaşı Schubal'dan başkası değildi. Kaptan da içlerinde olmak üzere bütün kamaradakilerin yüzünde bir memnunluk ifadesi belirdi; gelenin Schubal olduğunu buradan anlamasa bile, ateşçinin durumundan görmesi gerekiyordu Karl'ın. Ateşçinin durumu onu korkutmuştu; kollarını gerip yumruklarını öylesine sıkmıştı ki, sanki hayatta her şeyini seve seve uğrunda gözden çıkaracağı en önemli şeydi bu yumruklar; bütün gücü, hatta kendisini ayakta tutan bütün kuvveti şimdi sıkılmış yumruklarındaydı.

İşte çıkagelmişti düşman; yabanlık giysiler içinde ve sere serpe. Koltuğuna bir vardiya defteri sıkıştırmıştı, belki içinde ateşçiye ilişkin ücret fişleriyle çalışma belgeleri var-

dı. İlkin, nasıl bir ruh durumu içinde olduklarını bilmek isteyen ve bunu hiç çekinmeden açığa vuran bir edayla, oradakilerin bir bir gözlerinin içine baktı. Kamaradaki yedi kişinin yedisinin de şimdiden sempatisini kazanmıştı; çünkü kaptan daha önce Schubal'da eleştirilecek bazı taraflar görmüş ya da öyle davranmış olsa bile, ateşçinin kendisine verdiği rahatsızlıktan sonra, çarkçıbaşında belki eleştirilecek en ufak bir şey göremiyordu artık; ateşçi gibi birine ne denli sert davranılsa azdı; Schubal'ın da hani bir kabahati varsa, ateşçideki dikbaşlılığı bugüne kadar gereği gibi kırıp atamamış olmasıydı, yoksa ateşçi bugün karşısına çıkacak cüreti gösteremezdi.

Ama belki de ateşçiyle Schubal'ın yüzleştirilmesinin yüce bir makam üzerindeki etkisini oradakiler üzerinde de göstermekten geri kalmayacağı sanılabilirdi; çünkü Schubal ne kadar iyi rol yapmasını becerse de, herhalde bunu asla sonuna kadar götüremeyecek, içindeki kötülüğün bir an çakıp sönmesi, kamaradaki bayların bunu algılamasına yetecekti; iş ona kalsındı, bunun gereğine bakacaktı Karl. Nihayet kamaradaki bayların zekâ keskinliğini, onların zayıf noktalarını ve kaprislerini aşağı yukarı öğrenmişti, dolayısıyla, şimdiye kadar geçen zaman kaybedilmiş sayılmazdı. Ah şu ateşçi daha iyi savaşabilen biri olacaktı ki! Gel gelelim, böyle bir yetenekten tümüyle uzak birine benziyordu; Schubal'ı eline verseler, Allah bilir yumruklarıyla onun iğrenç bulduğu kafasını ince bir ceviz kabuğu gibi darmadağın ederdi; ama birkaç adım atıp onun yanına sokulmaya gelince, bunu yapacak güçten yoksundu adeta. Ne diye Karl böyle basit bir şeyi daha önce görememiş, Schubal'ın kendiliğinden, kendiliğinden değilse bile kaptanın çağrısına uyarak eninde sonunda çıkıp gelebileceğini düşünememişti? Şimdi yaptıkları gibi düpedüz hazırlıksız bir kapıdan içeri dalacaklarına, ne diye önceden tastamam bir savaş planı kotarmamışlardı? Bu durumda

daha hiç konuşabilir miydi ateşçi? Ancak en iyi bir olasılıkla başvurulacak şaşırtmacalı bir sorgulamada gerektiği gibi evet ya da hayır diyebilir miydi? Bacaklarını aralamış, dizlerinin bağı çözülmüş, başı biraz yukarıda, oracıkta dikilip duruyordu. Açık ağzından havanın bir girip çıkışı vardı ki, sanki içeride onu alıp değerlendirecek bir akciğer kalmamıştı.

Doğru; Karl, o anda kendisini öylesine güçlü ve aklı başında hissediyordu ki, belki evdeyken böyle bir his hiç daha uyanmamıştı içinde. Onun yabancı bir ülkede hatırı sayılır kişilerin önünde nasıl İyi'nin uğrunda savaştığını, işi henüz bir zafere kadar götürememiş olsa da son darbeyi vurmaya nasıl bayağı hazırlandığını keşke şimdi annesiyle babası görseydi! Kendisine ilişkin düşüncelerini değiştirirler miydi acaba? Aralarına oturtur, ona övücü sözler söylerler miydi? Onun kendilerine öylesine sadakatle bağlı gözlerinin içine bir defacık, tek bir defacık olsun bakarlar mıydı? Kesinlikle cevaplandırılamayacak sorular, en uygunsuz bir zamanda sorulmuş sorulardı hepsi.

«Gelmemin nedeni şu: Sanırım ateşçi, beni bazı dürüst sayılmayacak davranışlarda bulunmakla suçladı. Mutfaktaki kızlardan biri ateşçiyi buraya gelirken görmüş. Sayın kaptan ve siz sayın baylar! Bana karşı yöneltilmiş bütün suçlamaları elimdeki belgeler ve gerekirse kapı önünde bekleyen önyargılardan uzak tarafsız tanıkların ifadeleriyle çürütmeye hazırım.» İşte böyle konuşmuştu Schubal. Elbet, konuşma dediğin böyle olurdu! Yüz ifadelerindeki değişiklikten öyle sanılabilirdi ki, oradakiler uzun bir zamandır sanki ilk kez yine bir insan sesi işitmişlerdi. Bu güzel konuşmanın da birtakım boşluklar içerdiğini fark etmemişlerdi kuşkusuz. Ne diye çarkçıbaşının konuyla ilgili aklına gelen ilk söz, «dürüst sayılmayacak davranışlar» olmuştu. Ayrı bir ulustan olduğu için, ateşçiye karşı önyargılarını işe karıştırmayıp suçlamaya buradan giriş-

mek gereğini mi duymuştu yoksa? Mutfakta çalışan kızlardan biri ateşçiyi büroya gelirken görmüş, Schubal da hemen kavramıştı durumu. Onun zekâ gücüne böylesine keskinlik kazandıran, suçluluk bilinci değil miydi acaba? Üstelik tanıkları hemen yanına alıp getirmişti, bir de bunlara önyargılardan uzak tarafsız tanıklar diyordu, öyle mi? Düzenbazlık, düzenbazlıktan başka bir şey değildi. Kamaradaki baylar da buna göz yumuyor, hatta bunu doğru bir davranış mı sayıyorlardı? Ne diye çarkçıbaşı mutfaktaki kızdan haberi alır almaz koşup gelmemiş, aradan pek uzun bir sürenin geçmesini beklemişti? Herhalde ateşçi, bayları pek yorgun düşürsün de baylar yavaş yavaş doğruyu yanlıştan ayıracak gücü yitirsin istemişti, onun için; bu güç, Schubal'ın en korktuğu şeydi çünkü. Hem çarkçıbaşı kuşkusuz uzun zaman kapı arkasında dikilmiş, ancak kamış bastonlu bayın pek önem taşımayan sorusu üzerine ateşçinin hesabının görüldüğünü düşünüp kapıyı tıklatmış değil miydi?

Her şey açıktı ve Schubal da durumun böyle olduğunu istemeyerek ortaya koymuştu. Ama işte bu, kamaradaki baylara bir başka türlü, daha bir somut biçimde gösterilmeliydi. Bayların silkilip uykudan uyandırılması gerekiyordu. Madem öyle, davran bakalım Karl, elini çabuk tut da, tanıklar ortaya çıkıp her şeyi berbat edecek fırsatı bulamasın.

Ama tam bu anda kaptan, çekil git şimdi der gibi eliyle bir işaret yaptı Schubal'a, Schubal da o saat –çünkü işi bir süre için ertelenmişe benziyordu– bir kenara çekildi ve hemen yanına sokulan kamarotla alçak perdeden bir söyleşiye koyuldu; arada ateşçiyle Karl'a göz ucuyla bakmayı ve sarsılmaz bir inancın belirtisi olan el hareketlerinde bulunmayı eksik etmiyor, konuşmasının daha sonraki bölümünü talim ediyora benziyordu.

Kamış bastonlu baya dönen kaptan, genel bir sessizlik or-

tasında: «delikanlıya bir şey soracaktınız sanırım, Sayın Jakob?» dedi.

«Doğru», diye cevapladı kamış bastonlu bay; başını hafifçe eğip bu nezaketinden ötürü kaptana teşekkür etti, ardından yeniden sordu Karl'a: «Adınızı öğrenebilir miyim, delikanlı?»

İnatçı soru sahibinin sorusunu ceaplandırmanın, asıl sorunun çözümüne yararı dokunacağına inanan Karl, âdeti üzerine pasaportunu göstererek kendini tanıtmadı bu kez, çünkü pasaportu ilkin cebinde arayıp bulması gerekecekti; dolayısıyla kısa yoldan cevap verdi. «Karl Rossmann!»

«Karl Rosmann mı?» dedi, kaptanın Jacob diye hitap ettiği Bay; ilkin inanmamış gibi gülümseyerek geriye çekildi. Ayrıca kaptan, başveznedar, gemi subayı, hatta kamarot Karl'ın isminden ötürü hayli şaşırmıştı açıkça; yalnız liman memurlarıyla Schubal oralı olmamış görünüyordu.

«Karl Rosmann ha?» diye tekrarladı Bay Jacob ve biraz sert adımlarla Karl'a doğru yürüdü. «O zaman ben senin dayın Jacob'um, sen de benim sevgili yeğenimsin.» Ardından kaptana dönerek: «Zaten bütün zaman sezip durmuştum», dedi, sonra Karl'ı kucaklayıp öptü, Karl da hiç sesini çıkarmadı.

Dayısı kendisini yine koyverir koyvermez pek nazik, ama hiç duygulanmamış: «Peki, sizin isminizi öğrenebilir miyim?» diye sordu ve bu yeni durumun ateşçi bakımından doğurabileceği sonuçları kestirmeye çalıştı. Şimdilik ortada bunun Schubal'a yararı dokunacağını gösteren bir belirti yoktu.

Karl'ın sorusunun Sayın Jacob'un yüce kişiliğini incittiğini sanan kaptan: «Anlasanıza delikanlı, devlet kuşu kondu başınıza!» diye atıldı. Bay Jacob, bir mendille yer yer ku-

ruladığı yüzündeki heyecanı oradakilerden besbelli gizlemek için pencere kenarına gidip durmuştu. «Size kendisini dayınız olarak tanıtan beyefendi, Sayın Senatör Edward Jacob'dur. Sanırım şimdiye kadar hiç aklınızdan geçirmediğiniz parlak bir gelecek artık sizi bekliyor. İlk anda biraz güç sizin için; ama yine de elden geldiği kadar kavramaya çalışın durumu ve serinkanlılığınızı yitirmemeye bakın.»

«Doğru, bir dayım var Amerika'da», dedi Karl, kaptana dönerek. «Ama yanlış anlamadımsa, soyadı Jacob Sayın Senatör'ün?»

«Evet öyle», dedi kaptan, merakla.

«İyi ama, Jacob, annemin kardeşi olan dayımın adıdır, dayımın soyadının ise annemin kızlık soyadının aynı olması gerekir, ama annemin kızlık soyadı Bendelmayer idi.»

Pencerenin önünde heyecanının geçmesini bekleyen senatör kendini toparlamıştı; oradakilerin yanına dönüp, Karl'ın açıklamasıyla ilgili olarak: «Baylar!» diye sesini yükseltti. Liman memurları dışında tüm kamaradakiler, Karl'ın sözleri üzerine kimi adeta duygulandığı için, kimi de anlaşılamayan bir nedenden kahkahayı basmıştı.

«Benim söylediklerim hiç de bu kadar gülünç olmasa gerek», diye düşündü Karl.

«Baylar!» diye tekrarladı senatör. «Burada ne benim isteğim, ne de sizin kendi isteğinizle bir aile sahnesine tanık oluyorsunuz; dolayısıyla, sizlere bir açıklamada bulunmak gereğini duyuyorum; çünkü öyle sanıyorum ki, bu konuda yalnızca sayın kaptan» –son söz, kaptanla senatörün birbirlerinin önünde karşılıklı eğilmesine yol açtı– «tam bir bilgi sahibidir.»

«İşte şimdi söylenecek her söze dikkat etmeliyim», diye geçirdi içinden Karl; göz ucuyla bakıp, ateşçinin yeniden

canlanır gibi olduğunu fark ederek sevindi.

«Amerika'da kaldığım –kaldığım sözü bir Amerikan vatandaşı için uygun kaçmıyor kuşkusuz, ki ben de kendimi bütün benliğimle böyle biri hissediyorum–, Amerika'da kaldığım bunca yıl Avrupa'daki hısım akrabalarımdan büsbütün kopmuş durumda yaşadım, bunun da kuşkusuz birtakım nedenleri vardı, söz konusu nedenlerin yeri bir kez burası değil; sonra, onları açıklamaya kalkmak beni pek yoracak. Hatta bunları bir gün yeğenime anlatmak zorunda kalabileceğimi düşündükçe korkuyorum; çünkü o zaman yeğenime, anne ve babasıyla onların yakınlarını ilgilendiren birkaç sözün de ister istemez söylenmesi gerekecek.»

«Dayım, mutlaka dayım!» diye geçirdi içinden Karl ve söylenenlere kulak kabarttı. «Belki de soyadını değiştirmiştir.»

«Diyeceğim, sevgili yeğenim, anne ve babası tarafından –ne diye ağzıma almaktan çekineyim, durumu gerçekten pek güzel niteleyen bir söz– resmen kapı dışarı edildi, canınızı sıkan bir kediyi nasıl kapı önüne bırakırsınız, onun gibi tıpkı. Yeğenimin böyle bir cezaya çarptırılmasına yol açan davranışını hiç de bağışlatmak niyetinde değilim; ama işlediği kabahat de öyle ki, yalnızca anlatılması bile yeterince özrü içeriyor.»

«Fena değil», diye düşündü Karl. «Ama her şeyi de bir bir anlatsın, istemem doğrusu. Zaten bilemez hepsini. Öyle ya, nerden bilecek? Ama göreceğiz, hepsini bilecek.»

«Sizin anlayacağınız», diye konuşmasını sürdürdü dayısı; yere dayadığı bastonuna yaslanmış, vücudunu hafifçe eğip büküyor, böylelikle işin normalde bürüneceği gereksiz resmiyet havasını dağıtmayı güzel başarıyordu, «sizin an-

layacağınız, yeğenim Karl, Johanna Brummer adındaki yaklaşık otuz beş yaşlarında bir kız tarafından baştan çıkarıldı. Baştan çıkarılmak sözüyle hiç de yeğenimi kırıp incitmek gibi bir niyetim yok. Ama bunun yerini tutacak bir başka uygun sözcük de bulmak güç doğrusu.»

O anda dayısına iyice sokulan Karl, anlatılanların kamaradaki bayların yüzlerinde yaptığı etkiyi görmek için arkasına döndü. Kimse gülmüyor, herkes sabır ve ciddiyetle söylenenleri dinliyordu. Ne de olsa bir senatörün yeğenine ele geçen ilk fırsatta gülünmezdi kuşkusuz. Ancak ateşçi, birazcık da olsa Karl'a gülümsüyor denebilirdi, ama gülümsemesi yeni bir toparlanışın belirtisi olarak sevindiriciydi bir kez, sonra da bağışlanabilirdi; çünkü şimdi herkesin öğrendiği bir şeyi, Karl daha önce bir sır gibi kendisinden saklayıp açığa vurmak istememişti.

«Evet efendim, Brummer denen bu kız», diye devam etti dayısı, «yeğenimden bir çocuk peydahladı, gürbüz, sağlıklı bir oğlan; ben âcizleri de düşünülerek çocuğa vaftizde Jacob adı kondu. Yeğenimin kuşkusuz söz arasında benden şöylece bahsetmesi bile, anlaşılan kızın üzerinde büyük etki yapmış ve iyi ki böyle olmuş; çünkü Karl'ın anne ve babasının nafaka ödemekten kurtulmak veya kendilerini de içine alacak bir skandalın önüne geçmek üzere –hani şunu da belirteyim ki, ne orada yürürlükte bulunan yasaları, ne Karl'ın anne ve babasının başkaca durumlarını biliyorum, bildiğim tek şey yeğenimin anne ve babasının bir tarihte tarafıma iki mektup yollayıp benden yardım rica etmiş olmaları; mektupları cevapsız bıraktımsa da kaldırıp atmayarak sakladım onları, bütün zaman içinde yeğenimin anne ve babasıyla aramdaki biricik ve tek taraflı bağlantı bu mektuplar oldu–, işte bu nafaka ve skandaldan yakalarını sıyırmak için görüldüğü gibi sorumsuzca davranarak yetersiz birkaç parça eşyayla Amerika'ya yolladıkla-

rı oğulları, yani benim sevgili yeğenim, bir mucize gerçekleşmedikten sonra, ki böylesi mucizelere de artık yalnız Amerika'da rastlanıyor, tek başına sanırım hemen o saat Ne York limanının bir ara sokağında mahvolup gidecekti; Allahtan ki o hizmetçi kız bana, uzun süre oradan oraya dolaşıp ancak önceki gün elime geçen bir mektup yazmış da, olayı baştan aşağı anlatmış, sonra yeğenimin eşkâlini bildirmiş ve akıllılık edip geminin ismini eklemeyi de unutmamış. Sizi eğlendirmek isteseydim, baylar, o mektubun birkaç yerini» -cebinden sık aralıklarla yazılmış iki sayfalık koca bir mektup çıkarıp havada salladı senatör– «burada okuyabilirdim. Çocuğun babasına karşı iyi niyetli, ama biraz basit bir kurnazlık ve enikonu bir sevgiyle yazıldığından, üzerinizde kuşkusuz etkisiz kalmazdı. Ne var ki, sizi eğlendirmek değil, aydınlatmaktır amacım? Hem daha ilk karşılaşmamızda, yeğenimin gönlünde belki kıza karşı hâlâ yaşayan duyguları incitmeyi hiç istemem; ama dilerse yeğenim mektubu alır, evde kendisini bekleyen sessiz odasına çekilerek okur ve bundan gereken dersi çıkarabilir.»

Ama Karl, kıza karşı bir sevgi duymuyordu. Sürekli gerilere kayan bir geçmişin karmaşası içinde mutfaktaki tezgâhın önünde, tezgâha dirseklerini dayamış otururken görüyordu kızı. Babası için bir su bardağı alıp gelmek ya da annesinin bir isteğini iletmek için mutfağa yollandıkça, kız kendisini süzüp duruyordu. Bazen mutfak tezgâhının önünde uygunsuz bir pozisyonda oturmuş mektup yazıyor, esinlerini ise sanki Karl'ın yüzünden alıyordu. Bazen de elleriyle gözlerini kapıyor, o zaman ne söylenirse söylensin kulağı duymuyordu. Kimi vakit mutfağa bitişik daracık odasındaki tahtadan bir haçın önünde diz çöküp yakarıyor, odanın önünden geçen Karl biraz aralık bırakılmış kapıdan ayak üstü, çekinerek gözetliyordu kızı. Bazen kız mutfakta sağa sola seğirtiyor, Karl yoluna çıkacak

oldu mu bir büyücü kadın gibi kendini geriye atıyordu. Kimi vakit Karl içeri girer girmez mutfak kapısını kapıyor ve kapının kolunu, sonunda Karl gitmekte diretinceye kadar elinden bırakmıyordu. Kimi vakit de Karl'ın istemediği şeyleri getirip, hiç konuşmadan tutuşturuyordu eline. Ama bir defasında «Karl!» diye seslenmiş, bu beklenmedik seslenişe şaşıran Karl'ı, kaşını gözünü oynatıp göğüs geçirerek küçük odasına çekip götürmüş, kapıyı da arkasından kilitlemişti. Sonra Karl'ın boynuna sarılmış ve üzerindeki giysileri soyması için Karl'a dil dökerken gerçekte kendisi Karl'ın üzerindekileri soyup, sanki onu bundan böyle kimselere kaptırmak niyetinde değilmiş, dünya durdukça onu okşayıp sevmek, onun bakımını üstlenmek istiyormuş gibi yatağına almıştı. Karl'ı görüyor ve ona sahip bulunduğundan emin olmak istiyormuşcasına: «Oh Karl, canım Karl!» demişti ikide bir, yüksek sesle. Karl'ın ise en ufak bir şey gördüğü yoktu ve kızın adeta özel olarak kendisini düşünerek üst üste yığdığı o bir sürü sıcacık yastık ve yorgan içinde rahatsız hissetmişti kendini. Derken kız da Karl'ın yanına uzanmış ve Karl'dan kendisine bazı sırlarını anlatmasını istemişti; ama Karl bir sır bulup anlatamayınca şakadan ya da gerçekten kızmış, onu silkip sarsmış, kulağını dayayıp Karl'ın kalbini dinlemiş, aynı şeyi yapması için kendi göğsünü de ona buyur etmişti; ne var ki, Karl'a bir türlü bunu yaptıramamış, derken Karl'ın başıyla boynunu yastık ve yorganlardan savurup dışarı atacak kadar iğrenç biçimde elini onun bacakları arasında dolaştırıp bir şeyler aranmış, sonra karnını birkaç kez Karl'a doğru itip çekmişti. Karl'a öyle gelmişti ki, sanki kız kendisinden bir parçaydı, belki de bu yüzden korkunç bir çaresizlik içinde hissetmişti kendini. Kız, ikide bir yeniden beraber olmaları dileğinde bulunmuş, sonunda Karl ağlaya ağlaya yatağına yollanmıştı. Hepsi işte bu kadardı, ama dayısı bundan büyük bir hikâye çıkarmasını iyi becer-

mişti. Kız da onu düşünüp, Amerika'ya gelişini dayısına bildirmişti demek. Doğrusu güzel bir davranıştı ve Karl, kuşkusuz bir gün gelip bunun altından kalkacaktı.

O anda: «Eh şimdi», diye sesini yükseltti dayısı, «açıkça duyayım bakayım senin ağzından, dayın mıyım, değil miyim?»

«Dayımsın», dedi Karl ve dayısının elini öptü, dayısı da Karl'ın alnına kondurduğu bir öpücükle buna karşılık verdi. «Sana rastladığıma çok sevindim, dayıcığım; ama annemle babamın senden hep kötü bir dille söz açtıklarını sanıyorsan aldanıyorsun. Bu bir yana, açıkladığın şeylerde de kimi yanlışlar var. Yani demek istiyorum ki, gerçekte hepsi söylediğin gibi olmadı. Ama elbet Amerika'da yaşayıp da bizim orada olup bitenleri pek iyi değerlendiremezdin. Beri yandan, sanırım buradaki bayların, kendilerini doğrusu fazla ilgilendirmeyen bir konuda biraz yanlış bilgi edinmeleri o kadar kötü bir şey sayılmaz.»

«İyi söyledin», dedi dayısı. Karl'ı alıp durumu merakla izlediği görülen kaptanın yanına götürdü ve: «Nasıl, yaman bir yeğenim var, değil mi?» diye sordu.

Kaptan, yalnızca askerî eğitim görmüş kimselerin üstesinden gelebileceği bir reveransla: «Yeğeninizi tanımış olmakla cidden bahtiyarım, Sayın Senatör», diye cevapladı. «Ayrıca, böyle bir buluşmaya sahne olması gemim için büyük bir şereftir. Ama yeğeninizin ara güvertedeki yolculuğu sanırım pek kötü geçmiştir; eh, gemide yolcu olarak kimi konuk ettiğinizi nereden bilirsiniz. Örneğin, bir defasında da Macaristan soylularının başında gelen bir kişisinin en büyük oğlu ara güvertede yolculuk etmişti. Hani ara güvertedekilerin yolculuklarının olabildiğince rahat geçmesi için elimizden geleni yapıyor, örneğin bu konuda Amerikan deniz yolları gemilerinden daha çok çalışıyoruz. Gel gelelim böyle bir yolculuğu bir zevk kaynağına

dönüştürebildiğimiz de söylenemez henüz.»
«Benim bir şikâyetim yok», dedi Karl.
«Onun bir şikâyeti yokmuş», diye tekrarladı senatör, yüksek sesle gülerek.

«Ancak, korkarım bavulumu...» Ve bunu söyler söylemez daha önce olup bitenleri ve bundan böyle yapılması gerekenleri anımsadı Karl, çevresine bakındı; kamaradakilerin, gözleri kendisinde, saygı ve şaşkınlıktan susmuş, yerlerinde dikildiklerini gördü. Yalnızca liman memurları, kendini beğenmiş katı yüz ifadelerinin lütfen açığa vurduğu gibi, böyle uygunsuz bir zamanda geldiklerine hayıflanır gibiydiler; şimdi önlerinde bulundurdukları cep saati, kamarada olmuş ve olabilecek şeylerin tümünden belki daha önemliydi kendileri için.

Kaptandan sonra Karl'ın duygularını ilk paylaşan kişi ne tuhafsa ateşçi oldu: «Candan kutlarım sizi!» diyerek Karl'ın eline sarıldı, bununla aynı zamanda bir takdir duygusunu dile getirmek istemekteydi. Sonra dönüp aynı sözleri senatöre söyleyecek oldu, ama ateşçi haddini aşıyormuş gibi geriledi senatör, ateşçi de hemen niyetinden vazgeçti.

Ama ötekiler, bundan böyle ne yapılması gerektiğini anlamıştı; bir anda Karl ile senatörün çevresini bir curcunayla sardılar. Öyle ki Karl, Schubal tarafından bile kutlandı ve kutlamayı kabullenip teşekkür etti. Yeniden baş gösteren sessizlikte en son liman memurları yaklaşıp iki kelime İngilizce bir şey söylediler, bu da doğrusu komik bir izlenim uyandırdı.

Senatörün keyfine diyecek yoktu; sevindirici olayın tastamam zevkini çıkarmak istiyor, fazla önem taşımayan birtakım ayrıntıları anımsayıp kamaradakilere de bunları aktarıyordu; kamaradakiler ise, anlatılanları sadece lütfen

dinlemiyor, merakla izliyorlardı. Bir ara senatör, bir nokta üzerine oradakilerin dikkatini çekmek istedi; mektubunda hizmetçi kızın, Karl'ın en belirgin diye nitelediği özelliklerini, gerektiğinde hemen bunlara başvurmak için not defterine kaydetmişti. Ateşçi o çekilmez boşboğazlığını sürdürürken, kendisi yalnızca vakit geçirmek isteyerek defteri cebinden çıkarmış, kızın pek dedektif doğruluğu taşıdığı söylenemeyecek gözlemleriyle Karl'ın dış görünümü arasında oyun olsun diye ilişkiler kurmaya çalışmıştı. Sanki oradakilerce bir kez daha kutlanmayı ister gibi: «İşte yeğen böyle bulunur!» diyerek noktaladı konuşmasını.

Dayısının son sözlerini adeta duymazdan gelen Karl: «Peki, şimdi ateşçinin durumu ne olacak?» diye sordu. Kafasından geçen bütün düşünceleri, yeni konumunda hiç çekinmeden açığa vurabileceğine inanıyordu.

«Neyi hak ediyor ve sayın kaptan neyi uygun buluyorsa, o yapılacak ateşçiye», diye cevapladı senatör. «Sanırım yetti de arttı ateşçi işi, kamaradaki bayların hepsi de benim bu düşüncemi kuşkusuz doğrulayacaktır.»

«Adalet söz konusu iken, bu önemli olmasa gerek», dedi Karl. Dayısıyla kaptanın arasında dikiliyor, belki de bulunduğu yerin etkisiyle kesin kararı ancak kendisinin verebileceğini sanıyordu.

Ama yine de ateşçi, kendi hesabına bütün umudunu yitirmiş gibiydi; ellerini pantolonunun kemerinden yarı içeri daldırmış, sinirli hareketleri desenli gömleğiyle pantolonunun kemerini açığa çıkarmıştı. Ama şuncacık umursadığı yoktu bunu, içinde ne var, ne yok ortaya dökmüştü, sırtındaki birkaç paçavrayı da görsünlerdi şimdi; görsünler, sonra da onu kovup uzaklaştırsınlardı kamaradan! Uşakla Schubal'ın, rütbece kamaradakilerden en aşağı durumdaki bu ikisinin bu son azizliği kendisine yapmaları gerektiğini geçirdi içinden. Schubal o zaman rahata kavuşur, başveznedarın deyimiyle canından artık bezmezdi.

Kaptan da bundan böyle yalnızca Romanyalılara iş verir, bütün gemide Rumence konuşulurdu; kimbilir, bakarsın o zaman gerçekten daha iyiye giderdi her şey. Başvezneye varıp boşboğazlık edecek ateşçi kalmaz, ancak onun şimdiki son boşboğazlığı da pek tatlı bir anı olarak çıkmazdı akıldan; çünkü sayın senatörün kesinlikle açıkladığına göre, söz konusu boşboğazlık onun yeğenine kavuşmasını sağlamıştı. Sonra bu yeğen daha önce de kendisine sık sık yardım elini uzatmış, dayısının kendisini bulmadaki hizmetinin karşılığını fazlasıyla ödemişti; ateşçi, ondan daha çok bir şey istemeyi asla düşünmüyordu. Hem senatörün yeğeni de olsa nihayet kaptan değildi Karl ve gemi kaptanının ağzından da er geç o uğursuz söz çıkacaktı. –Ateşçi, kafasından geçen düşüncelere uygun olarak Karl'dan tarafa bakmamaya çalışıyordu; ama ne çare ki, düşmanlarla dolu bu kamarada kendisine bakabileceği bir başka kimse yoktu.

«Durumu sakın yanlış anlamayasın», dedi senatör, Karl'a. «Belki de bu işte önemli olan adalettir, ama bir disiplin sorunu da var ortada. Bunun her ikisi, özellikle sonuncusu üzerinde karar vermeye de sayın kaptan yetkilidir.»

«Öyledir», diye mırıldandı ateşçi. Onun bu mırıldanışını işitenler yadırgamış bir edayla gülümsediler.

«Bize gelince, geminin New York'a gelmesiyle inanılmaz ölçüde çoğalan işlerinden sayın kaptanı zaten yeterince alıkoyduk; şimdi hiç vakit geçirmeden gider, üstelik son derece gereksiz bir girişimde bulunarak iki makinist arasındaki pek önemsiz çekişmeyi büyük bir olaya dönüştürmezsek iyi ederiz. Şunu da söyleyeyim ki, senin neden böyle davrandığını pekâlâ anlıyorum; ama işte bu da seni bir an önce buradan çekip götürmek hakkını bana veriyor.»

«Hemen bir filika hazırlatacağım», dedi kaptan; dayısının sözlerine karşı en küçük bir itirazda bulunmayışı, doğrusu

Karl'ı şaşırtmıştı; öyle ya, dayısının sözlerine kuşkusuz bir alçakgönüllülüğün ifadesi diye bakılabilirdi. Başveznedar apar topar masasına seğirtip telefona sarıldı, kaptanın emrini güverte lostromosuna iletti.

«Zaman azalıyor», diye geçirdi içinden Karl. Ama bütün buradakileri de incitmeden bir şey yapamam! Şu anda bana daha yeni kavuşmuşken ayrılamam dayımdan. Kaptan nazik biri, doğru; ama hepsi bu kadar. İşe disiplin karışınca nezaketi falan bir yana bırakacaktır; dayım da, onun içindekilere tercüman oldu kuşkusuz. Schubal'la konuşmak istediğime, hatta daha önce elini sıktığıma bile üzüldüm. Ötekilere gelince, sıradan insanlar hepsi.»
Kafasında bu düşüncelerle usul usul ateşçiye yaklaştı; onun sağ elini pantolon kemerinden çekip aldı ve kendi elinde tutup oynamaya başladı.
«Ne diye bir şey söylemiyorsun yani?» diye sordu. «Ne diye her şeye boyun eğiyorsun?»

Ateşçi, söyleyecekleri için uygun sözleri ararmış gibi alnını kırıştırmakla yetindi. Beri yandan gözlerini indirmiş, Karl'ın eliyle kendi eline bakıyordu.

«Öyle ya, sana bu gemide hiç kimseye reva görülmeyen bir haksızlık yapıldı, çok iyi biliyorum bunu.» Karl, ateşçinin parmakları arasındaki parmaklarını sağa sola oynatıyor, ateşçi de bundan kimsenin kendisine çok görmemesi gereken büyük bir haz duyuyormuş gibi ışıl ışıl gözlerle çevresine bakınıyordu.

«Olmaz, kendini savunmalısın, evet ya da hayır demelisin, yoksa herkes gerçeği nereden bilsin! Böyle davranacağına söz ver; çünkü, pek haklı olarak korktuğum gibi, sana hiç yardımım dokunamayacak artık.» Birden ağlamaya başladı Karl; beri yandan ateşçinin elini öptü; ateşçinin yer yer çatlamış adeta cansız elini alıp, gözden çıkarılması gereken bir hazine gibi yanaklarına bastırdı. –Ama senatör

dayı da hemen yetişmiş, pek hafiften de olsa zorlayarak Karl'ı çekip götürmüştü.

«Ateşçi seni büyüledi bakıyorum», dedi senatör ve Karl-'ın başının üzerinden, adeta aralarında gizli bir anlaşma varmış gibi kaptana bir göz attı: «Bir yalnızlık duygusu içindeydin, derken ateşçiyi buldun ve şimdi kendisine şükran borçlu olduğunu göstermek istiyorsun, doğrusu düpedüz övülecek bir davranış. Ama ne olur, hatırım için artık daha fazla ileriye götürme bu işi, yerini ve mevkini kavramaya çalış.»

Ansızın kapının önünde bir gürültü koptu, bağırmalar işitildi; hatta birini, hoyrat ve haşin, kapıya doğru itmişler gibi bir ses duyuldu. Derken tayfanın biri girdi içeri, biraz yabansı bir hali vardı, önüne kadınlar gibi bir önlük bağlanmıştı. «Dışarıda bekleşenler var!» diye seslendi ve hâlâ büyük bir kalabalık ortasında bulunuyormuş gibi çevresini şöyle bir dirsekledi. Sonunda kendine gelip kaptanın önünde selam duracak oldu; belindeki önlüğü fark ederek çekip aldı ve yere atarak bağırdı: «Yaptıkları şu bayağılığa bak. Bir de önlük bağlamışlar önüme!» Ama sonra ökçelerini kavuşturup selam verdi. Kamaradakilerden biri gülmeye kalkınca, tersledi kaptan: «Aman ne zevk! – Kimmiş bakalım şu dışardakiler?»

«Benim tanıklar», dedi, Schubal öne çıkarak. «Yakışıksız davranışlarını lütfen bağışlayın, kaptan bey. Seferden sonra bazen böyle azıtıyorlar.»

«Çabuk çağırın gelsinler», diye emretti kaptan ve hemen senatöre dönerek nazik, ama acele ekledi. «Şimdi lütfen, sayın senatör, yeğeninizle bu tayfanın arkasından gidin, o sizi filikaya götürecek. Sizinle şahsen tanışmanın bana ne büyük bir zevk ve onur verdiğini ayrıca belirtmem gereksizdir sanırım. İnşallah yakında bir fırsat çıkar, Amerikan deniz filosu üzerinde yarıda kesilen söyleşimizi sürdürü-

rüz, belki o zaman da yine böyle tatlı bir biçimde yarıda kesilir konuşmamız.»

«Şimdilik bu yeğen bana yeter», diye cevapladı senatör gülerek. «Gösterdiğiniz yakınlığa candan teşekkür ederim. Sağlıcakla kalınız. Şunu da söyleyeyim ki» –sözün burasında Karl'ı içtenlikle bağrına bastı– «ilerde Avrupa'ya yapacağımız ilk gezide belki uzun süre sizinle birarada bulunuruz; hiç de olmayacak bir şey değil hani.»

«Bilseniz ne sevinirdim», dedi kaptan. Senatörle el sıkıştılar; Karl, bir şey söylemeden şöylece elini uzatabilmişti kaptana; çünkü o anda belki on beş kişi kaptanın başına üşüşmüştü, Schubal'ın önderliğinde biraz şaşkın, ama pek büyük bir şamatayla girmişlerdi içeri. Tayfa, önden gitmek üzere senatörden izin istedi, kalabalığı yarıp senatör ve Karl için yol açtı; senatör ve Karl, önlerinde eğilen insanlar arasından kolayca geçip ilerlediler. Bu normalde iyi yürekli insanlar, Schubal'la ateşçinin çekişmesine, adeta gülünçlüğü kaptanın önünde de sona ermeyen bir şaka gözüyle bakıyorlardı. Mutfakta çalışan Line adındaki kızı da kalabalık arasında gördü Karl; delişmen bir edayla Karl'a göz kırpan kız, tayfanın kendisine savurup attığı önlüğü kuşanıyordu, çünkü kendisinindi önlük.

Tayfanın ardı sıra kamaradan çıkan senatörle Karl, küçük bir koridora saptılar; koridorda birkaç adım yürüyüp küçük bir lumbarın ağzına geldiler; aşağı sarkıtılmış kısa bir merdiven, kendileri için hazırlanmış filikaya iniyordu. Filikacıların başı sıçradığı gibi filikaya atladı, tayfalar ayağa kalkıp selam durdu. Senatör, merdivenden inerken Karl'a dikkatli olmasını söylüyordu ki, en üst basamakta dikilen Karl'ın ansızın yaşlar boşandı gözlerinden. Senatör, sağ eliyle Karl'ı çenesinin altından tutup sımsıkı göğsüne bastırdı ve sol eliyle onu okşadı. Böylece yavaş yavaş, basamak basamak indiler aşağı ve sarmaş dolaş, filikaya bindi-

ler. Senatör, yeğeni için tam karşısında iyi bir yer seçti Karl ve verdiği işaret üzerine filika gemiden ayrıldı; tayfalar, hemen dört elle küreklere sarıldılar. Ancak birkaç metre uzaklaşmışlardı ki, Karl beklenmedik bir keşifte bulundu: Başveznenin pencerelerinin denize açıldığı taraftaydılar. Üç pencerenin üçü de Schubal'ın tanıkları tarafından tutulmuştu; pek sıcak bir dostlukla selam veriyor, el sallıyorlardı; hatta dayısı, kendilerine teşekkürle karşılık verdi; tayfalardan biri de, kürek çekişini aksatmadan, eliyle yukarıya bir öpücük yollama hünerini gösterdi. Hani gerçekten öyleydi ki, sanki ortada ateşçi diye bir şey kalmamıştı. Karl, dizleri nerdeyse kendi dizlerine dokunan dayısını daha bir dikkatle incelemeye koyuldu, dayısının kendisine ateşçiyi aratmayacağı konusunda içinde kuşkular belirdi. Dayısı da Karl'ın bakışlarından gözlerini kaçırıyor, filikanın çeresinde çalkanıp duran dalgalara bakıyordu.

İkinci Bölüm

DAYI

Dayısının evindeki yeni koşullara çok geçmeden alıştı, Karl. Ama dayısı da en ufak şeylerde güler yüz göstererek yardımına koşuyor, Karl bu gibi küçük şeylerin yabancı bir ülkede geçirilen ilk günleri insana nasıl zehir edebileceğini önceden edineceği kötü deneyimlerle öğrenmek zorunda kalmıyordu.

Karl'ın odası bir binanın altıncı katındaydı. Binanın kalan beş katını dayısının büroları dolduruyor, yerin altında söz konusu katlardan başka üç kat daha bulunuyordu. Yattığı küçük bölmeden sabahları çıkıp odasına girdi mi, pencereyle balkon kapısından içeri sızan ışık hep şaşırtıyordu Karl'ı. Parasız pulsuz küçük bir göçmen vatandaş olarak karaya çıksaydı, şimdi nerede kalacaktı kimbilir? Hatta belki –göçmen yasalarına ilişkin bilgisine göre, dayısı pek mümkün görüyordu bunu– hiç de Amerika Birleşik Devletleri sınırlarından içeri sokulmayıp ters yüz geldiği yere yollanacak, ama artık bir vatanı varmış, yokmuş, umursanmayacaktı. Çünkü kimseden merhamet umulacak bir yer değildi Amerika ve Karl'ın bu bakımdan söz konusu ülke üstüne okudukları pek doğru şeylerdi; ancak mutlu kişiler, çevrelerini saran tasasız yüzler ortasında mutluluklarının gerçekten tadını çıkarıyora benziyordu. Dar bir balkon, Karl'ın odasının önünde boydan boya uzanmaktaydı. Karl'ın memleketinde böyle bir balkon, bütün manzaraların görülebildiği en yüksek yer demekti; oysa bir caddeden başka bir şey seçilemiyordu burada. Cadde hepsinin de kafası koparılmış iki sıra ev arasında dümdüz

akıp gidiyor, çok ileride bir noktaya dönüşüyor, uzakta puslar arasından bir katedralin silueti devcileyin yükseliyordu. Sabahları, akşamları, hatta geceleyin düşlerde hep sıkışık bir trafik seçiliyordu caddede; üstten bakınca trafik çarpık insan vücutlarıyla arabaların çatılarından habire yeni bir karışım oluşturuyor ve bu karışımlardan daha katmerli, daha azgın yeni bir gürültü, toz ve koku karışımı yükseliyordu; caddedeki kalabalık nesnelerce dağıtılan, alınıp götürülen ve sonra harıl harıl taşınıp geri getirilen güçlü bir ışık da bunların tümünü ele geçirip içlerine sızıyor ve büyülenmiş gözler üzerinde öylesine somut bir izlenim bırakıyordu ki, sanki her şeyi saran cam bir örtü her an yeniden alabildiğine bir güçle cadde üzerinde paramparça ediliyordu.

Her vakit ihtiyatlı davranan dayısı, şimdilik hiçbir işle ciddi olarak uğraşmamasını öğütlemişti Karl'a, her şeyi önce deneyip yoklamalı, bakıp görmeli, ama kendini hiçbir şeye kaptırmamalıydı; Avrupa'dan Amerika'ya gelenlerin ilk günleri bir insanın dünyaya gelişine benzetilebilirdi çünkü; hani Karl gereksiz yere korkmasındı, buraya alışmak, bir başka dünyadan çıkıp insanların dünyasına ayak atmaktan daha kolaydı; ama verilecek ilk yargının da her zaman güçsüz ayaklar üzerinde duracağı ve ileride verilecek yargıların belki böyle bir ilk yargıyla pek çapraşık duruma sokulacağı göz önünde tutulmalıydı; değil mi ki, söz konusu yargıların yardımıyla burada yaşanmak isteniyordu. Nitekim kendisi Amerika'ya yeni gelen öyle kimseler tanımıştı ki, sözünü ettiği iyi ilkelere uygun davranacakken, günlerce evlerinin balkonlarında dikilmiş, aşağılarında uzanıp giden caddeye kaybolmuş koyunlar gibi bakıp durmuşlardı. Bu da, insanın aklını karıştırırdı kuşkusuz. New York'un çalışma dolu yaşamını seyre yönelik tek başına aylaklıklar, zevk için geziye çıkmış birinde belki hoş karşılanabilir, hatta kayıtsız şartsız değilse bile böyle yap-

ması o kimseye öğütlenebilirdi; ancak New York'ta sürekli kalacak biri için kendini mahvetmek demek olurdu bu; böyle biri için abartmalı sayılsa bile, mahvetmek sözcüğü rahatlıkla kullanılabilirdi. Gerçekten de dayısı hergün ancak birini, o da günün pek değişik saatlerinde kabul ettiği ziyaretçileriyle evde bulunuyorken Karl'a balkonda rastlamaya görsün, öfkeyle yüzünü buruşturuyordu. Karl da çok geçmeden bunu fark etmiş, balkonda dikilmek zevkinden elden geldiğince kendini uzak tutmaya başlamıştı.

Hem hiç de evde tattığı biricik zevk değildi bu. Odasında en iyisinden bir Amerikan yazı masası vardı, tıpkı babasının yıllar yılı sahip olmayı dilediği ve çeşitli açık artırmalara katılıp olanakları ölçüsünde bir para ödeyerek satın almaya uğraştığı, ama maddi durumunun yetersizliğinden bir türlü satın alamadığı bir masaya benziyordu. Ancak bu masa, Avrupa'daki açık artırmalarda sık rastlanan sözde Amerikan masalarıyla kıyaslanacak gibi değildi kuşkusuz. Örneğin, üzerinde boy boy yüzlerce göz vardı ve Amerika Birleşik Devletleri Başkanı bile kendi dosyalarının tümünü koymaya yetecek kadar yer bulabilirdi gözlerde. Ayrıca, yanda bir düzenleyici mekanizma bulunuyor, bir manivela kolu çevrilip gözler istek ve ihtiyaca göre en değişik biçimlerde ayarlanabiliyor, incecik yan duvarlar ağır ağır içeri gömülüp yeniden yukarıya kalkan gözlerin temelini ya da tavanını oluşturuyordu; daha kolu bir çevirişte masanın üzeri bambaşka bir görünüm kazanıyor ve bütün bunlar, manivela kolunun çevrilişine göre yavaş yavaş ya da baş döndürücü bir hızla gerçekleşiyordu. En son icatlardan biriydi bu; ama Karl'a, memleketindeki İsa panayırında çocuklara gösterilip onları şaşkınlığa sürükleyen İsa'nın doğuşu oyunlarını pek yakından anımsatıyordu; kışlık giysiler içindeki Karl da sık sık İsa'nın beşiği önünde durmuş, yaşlı bir adamın oradaki bir kolu sürekli çevirişiy-

le oyunda sağlanan değişiklikleri, Üç Kutsal Kral'ın duraksayarak sahneye çıkışını, yıldızın doğuşunu, kutsal ahırdaki o korkulu yaşamı birbiriyle karşılaştırmıştı. Ve kendisine hep öyle gelmişti ki, sanki arkasında dikilen annesi olup bitenleri pek dikkatle izlemiyordu; her seferinde sırtında dokunuşunu hissedene kadar annesini geriden kendisine doğru çekmiş, uzun zaman yüksek perdeden çığlıklar atarak oyunda ilk bakışta görülemeyecek bazı sahneleri, ön taraftaki otların içinde ayakları üzerinde dikilip susta duran, ardından yine koşmaya hazırlanan bir tavşancığı ona göstermişti. Ama annesi Karl'ın ağzını kapamış hep ve yine eski dikkatsizliğine gömülmüştü. Elbet, bu gibi şeyleri Karl'a anımsatsın diye yapılmamıştı masa; ama icatlar tarihindeki icatlar arasında da, galiba tıpkı Karl'ın anılarındakine benzer belirsiz bir ilişki vardı. Karl'ın aksine dayısının bu yazı masasına hiç gönlü yatmamış, ama Karl için alacağı masanın da doğru dürüst bir şey olmasını istemişti; gel gelelim, böyle masaların hepsi şimdi bu yeni mekanizmayla donatılıyordu ve mekanizma fazla masrafa girilmeden eski masalara monte edilebilmek gibi bir üstünlük de içermekteydi. Ama yine de dayısı, mümkünse düzenleyici mekanizmayı hiç kullanmamasını Karl'a öğütlemeyi elden bırakmıyor, öğütlerinin etkisini pekiştirmek için de mekanizmanın pek hasssaslığını, kolay bozulabileceğini ve bir kez de bozuldu mu pek pahalıya onarılabileceğini ileri sürüyordu. Bu gibi sözlerin bahaneden başka bir şey sayılamayacağını görmek güç değildi; sonra, şunu da söylemek gerekiyordu ki, düzenleyici mekanizma kolaycacık devreden çıkarılabilirdi, ama nedense bunu yapmıyordu dayısı.

Kuşkusuz, sık sık görüşüp konuştukları ilk günlerde Karl, evlerinde fazla değilse bile severek piyano çaldığını, ne var ki bunun annesinin kendisine öğrettiği temel bilgilerden öteye geçmediğini de dayısına açıklamıştı. Bununla dayısından bir piyano rica ettiğini bilmiyor değildi, ama

dayısının asla tutumlu davranması gereken biri olmadığını bilecek kadar da çevresine göz gezdirmişti. Yine de hemen yerine getirilmiş denemezdi ricası; aradan sekiz gün geçmiş, dayısı adeta tatsız bir itirafta bulunur gibi piyanonun geldiğini ve isterse odasına taşınmasına göz kulak olabileceğini Karl'a açıklamıştı. Şüphesiz kolay bir işti bu, ama piyanonun odaya taşınması ondan da kolaydı, çünkü evde eşya taşımak için ayrı bir asansör bulunuyordu ve tümüyle bir mobilya arabasını rahatlıkla içine alabilirdi, işte piyano da söz konusu asansörle Karl'ın odasına çıkarıldı. Karl, piyanosuyla ve piyanoyu taşıyan işçilerle aynı asansöre binebilirdi, ama bu asansörün hemen yanı başında insan taşımak için boş bir asansör daha duruyordu, ona bindi, bir manivelayı kullanarak öteki asansörle aynı hizada tuttu kendini ve asansörün cam duvarlarının ardından bakarak bundan böyle kendisinin olan güzelim çalgıyı seyretti. Odasına yerleştirilen piyanonun tuşları üzerinde ellerini ilk kez gezdirir gezdirmez kendisini öylesine çılgınca bir sevince kaptırdı ki, fırlayıp kalktı yerinden, biraz geriye çekilerek, elleri kalçalarında, hayran hayran piyanoyu seyre koyuldu. Odasının akustiğine de diyecek yoktu doğrusu ve bu da çelikten yapılmış bir binada oturmanın başlangıçta uyandırdığı biraz tatsız duyguyu tümüyle silip attı içinden. Dışarıdan ne kadar öyle görünse de, odanın içinde binanın çelik parçalarından yapıldığı gerçekten zerrece sezilmiyordu. Ayrıca, binanın iç döşenişinde tam bir konforla bağdaşmayacak en ufak bir kusur yoktu. Karl ilk zamanlar piyano çalmaktan çok şey beklemiş, Amerika'daki yaşam koşullarını piyano çalmasıyla etkileyebileceğini, hiç değilse uyumadan önce düşünmekte utanılacak bir taraf görmemişti. Memleketinde akşam vakti kışla pencerelerine yaslanıp dışarıdaki karanlık meydana bakan askerlerin söylediği eski bir asker şarkısını gürültülü caddeye açılan pencerelerin önünde çal-

dıkça, şarkı şüphesiz bir tuhaf geliyordu kulağa; ama derken caddeye bir göz atan Karl onun değişmeden kaldığını, büyük bir dairesel akışın küçük bir parçasını oluşturduğunu ve bu akışta rol oynayan güçleri tanımaksızın söz konusu parçadaki akışın durdurulamayacağını görüyordu. Dayısı Karl'ın piyano çalmasına göz yumuyor, özellikle Karl kendisinin çal demesine karşın piyanonun başına seyrek geçtiği için ağzını açıp bir şey söylemiyordu, hatta Karl-'a Amerikan marşlarının notalarını sağlamış, kuşkusuz bu arada Amerikan milli marşının notasını da getirmişti; ama keman yahut bir korno çalmasını da öğrenmek isteyip istemediğini bir gün hiç şaka etmeden Karl'a sorması, yalnız müziği sevmesiyle açıklanacak gibi değildi.

Elbet İngilizce öğrenmek, en başta gelen ve en önemli ödeviydi Karl'ın. Yüksek ticaret okulundan genç bir profesör sabahları saat yedide Karl'ın odasına damlıyor, onu çoktan kalkmış, önünde defterler, masa başında otururken ya da odada aşağı yukarı gezinerek dersini ezberlerken buluyordu. İngilizceyi öğrenmek için ne kadar acele etse az sayılacağını, ayrıca dayısını olağanüstü bir kıvanca boğmak için bundan iyi bir fırsat ele geçiremeyeceğini, İngilizce öğreniminde hızlı bir tempoyla ilerleyerek bu fırsattan yararlanabileceğini kuşkusuz görüyordu. Ve gerçekten ilkin dayısıyla konuşmaları İngilizce günaydın, hoşça kal gibi sözcüklerle sınırlı kalmışken, konuşmaların giderek daha büyük bölümlerini İngilizceye kaydırmasını başardı çok geçmeden ve bu da dayısıyla daha bir senli benli söyleşilerde bulunmasını sağladı. Bir akşam Karl'ın bir yangını anlatan bir Amerikan şiirini ilk kez okuduğunu işiten dayısının yüzünü, duyduğu memnunluktan pek ciddi bir ifade bürüdü. Karl'ın odasında bir pencere önünde dikiliyordu her ikisi; dayısı gökyüzündeki aydınlığın artık tümüyle silinip gittiği dışarılara bakıyor, Karl'ın okuduğu dizelerdeki duygulara katılarak ellerini yavaş ve

düzenli çırpıyordu. Karl ise dayısının yanıbaşında dimdik duruyor, gözlerini bir noktaya dikmiş, çetin şiirin üstesinden gelmeye uğraşıyordu.

Karl'ın İngilizcesi ilerledikçe, dayısının onu eşi dostuyla tanıştırma isteği de büyüyordu; ancak, böylesi toplantılarda ne olur ne olmaz İngilizce öğretmeninin şimdilik yeğeninin yanı başından ayrılmamasını uygun bulmuş, Karl'ı ilk kez bir öğle öncesi uzun boylu, genç ve inanılmaz derecede esnek vücutlu bir bayla tanıştırmıştı. Dayısı, özel iltifatlarla Karl'ın odasına alıp getirmişti adamı; besbelli adam, yaşamlarındaki rasgele bir günü bile sıradan insanların hayıflanmadan izleyemeyeceği o bir sürü hayırsız milyoner evlatlarından biriydi. Ve bunu kendisi de biliyor ya da seziyor ve gücü yettiğince buna karşı çıkmak istiyormuş gibi dudaklarıyla gözlerinin çevresinde adeta kendisini, karşısındakileri ve bütün dünyayı hedef alan bir gülümseme seçiliyordu.

İşte Mack adındaki bu genç adamla, dayı beyin kesin rızasıyla Karl'ın sabahları saat beş buçukta binicilik okulunda ya da dışarıda atla gezip dolaşması kararlaştırıldı. Karl, şimdiye kadar hiç ata binmediğini, önce ata binmesini biraz öğrenmek istediğini ileri sürerek peki demekte duraksadı ilkin; ama dayısıyla Bay Mack o kadar üstüne düştüler ve ata binmeyi asla bir sanat değil, sırf bir zevk ve sağlıklı bir spor diye gösterdiler ki, sonunda kabul etti. Gel gelelim, artık saat dört buçukta yataktan kalkması gerekiyordu, bu da pek canını sıktı; çünkü gün boyu harcadığı sürekli dikkatten uykuya bir türlü doyamadığı söylenebilirdi. Ama çok geçmeden gömme banyoda can sıkıntısı kayboldu. Duşun delikli ağzı, enine boyuna bütün banyonun üzerini kaplıyordu –memleketinde, istediği kadar varlıklı aileden olsun, hangi öğrenci arkadaşının evinde yalnızca kendisinin kullanabileceği böyle bir banyo

vardı?– ve Karl uzanıp yatıyordu banyonun içine; kollarını açabilir, ılık, sıcak, ardından gene ılık ve sonunda buz gibi soğuk suyu ırmaklar gibi banyonun ister belli bir bölümüne, ister bütün yüzeyine gönlünce akıtabilirdi. Adeta uykunun henüz kaybolmamış, henüz biraz sürüp giden hazzıyla banyoda uzanıp yatıyor, yukarıdan tek tek düşen son damlaları kapalı gözkapaklarıyla yakalıyor, damlalar dağılarak yüzünden aşağı sızıyordu.

Dayısının kocaman otomobiliyle götürülüp bırakıldığı binicilik okulunda, İngilizce öğretmeni, Karl'dan önce gelmiş kendisini bekliyor oluyordu hep. Bay Mack ise her zaman daha geç geliyordu. Ama rahatlıkla böyle davranabilirdi, çünkü binicilik eğitiminin asıl hareketli bölümü ancak onun gelmesi üzerine başlıyordu. Bay Mack okuldan içeri girer girmez, atlar yarı uykulu durumlarından şaha kalkarak sıyrılmıyor muydu? Kamçılar daha bir sesli şakıamıyor muydu manejde? Maneji çevreleyen galerilerde seyirciler, seyisler, okulun öğrencileri ve daha başka değişik yüzler birden ortaya çıkıvermiyorlar mıydı? Ama Karl, Bay Mack'in gelmesine kadar geçen zamandan yararlanıyor, biniciliğin en ilkel alıştırmaları da olsa bunları yine biraz talim ediyordu. Okulda kolunu pek kaldırmaya gerek duymaksızın en boylu atın sağrısına yetişebilen biri vardı ve ancak bir çeyrek saat süren bu dersi Karl'a o veriyordu. Karl'ın bu arada sağladığı ilerlemeler hani pek büyük sayılmazdı ve çokluk uykulu gözlerle hep kapıya yaslanmış duran İngilizce öğretmeninden yana talimler sırasında yaptığı hatalara üzüldüğünü bildiren çığlıklar savuruyor, bu İngilizce çığlıkları kendine sürekli mal etmesini öğreniyordu. Ama bir hoşnutsuzluğu ele veren bütün bu çığlıklar, Bay Mack gelir gelmez kesiliyordu ansızın. Uzun boylu adam savılıyor, henüz yarı karanlık manejde çok geçmeden dörtnala kalkan atların nal seslerinden başka şey duyulmuyor, Karl'a ara sıra komutlar vermek için Mack'in

havaya kalkan kolundan başka bir şey seçilmiyordu. Sanki uykudaymış gibi geçen zevk dolu bir yarım saatin ardından son veriliyordu çalışmaya. Mack işte öylesine acele ediyor, Karl'a her seferinde hoşça kal deyip ayrılıyor, çalışmasından pek memnun kaldığı zamanlar yanağına okşar gibi vuruyor, sonra acelesinden Karl'la beraber manejin kapısından çıkacak vakti bile bulamayarak gözden kayboluyordu. Bunun üzerine Karl, öğretmenini de arabaya alarak İngilizce dersi için eve dönüyordu; bazen dolambaçlı yollardan gidiyorlar, çünkü binicilik okulundan doğru dayısının evine uzanan geniş caddedeki kalabalık içinden geçmek fazla zaman alıyordu. Ama kısa bir süre sonra, İngilizce öğretmeninin hiç değilse binicilik okulundan eve dönerken Karl'a eşlik etmesi sona erdi; yorgun adamcağızın okula kadar boşuna hazmet etmesinden kendini suçlu gören, hele Mack'le de İngilizce olarak artık pek kolay anlaşabilen Karl, dayısına rica ederek okula gelme görevinden öğretmenini affetmesini istemiş, dayısı da biraz düşünüp taşındıktan sonra onun bu isteğini yerine getirmişti.

Karl sık sık ricada bulunmasına karşın, dayısı yaptığı işi onun şöyle biraz görüp öğrenmesine izin verene kadar aradan hayli uzun zaman geçmişti. Karl'ın anımsadığına göre, Avrupa'da belki asla rastlanmayan bir çeşit komisyonculuk ve taşımacılık işiydi bu. Yani bir tür aracılıktan başka bir şey değildi; ama mallar üreticiden alınıp da tüketiciye veya satıcıya aktarılmıyor, büyük fabrikaların kurduğu karteller hesabına ve bu karteller arasında malların ve ilk ürünlerin aracılığı yapılıyordu. Dolayısıyla öyle bir işti ki, devcileyin boyutlara varan bir satın alma, depolama, taşıma ve satış etkinliğini içeriyor, müşterilerle pek titiz ve sürekli bir telefon ve telgraf bağlantısını gerektiriyordu. Telgraf salonu, Karl'ın memleketinde bir ara bir

öğrenci arkadaşı ile el ele tutuşarak içinden geçtiği telgrafhaneden daha büyüktü. Telefon salonunda nereye bakılsa kabinlerin açılıp kapandığı görülüyor, çalan ziller insanın aklını karıştırıyordu. Dayısı, bu kabinlerden ilk önüne gelenin kapısını açtı; içeride bir elektrik ampulünün altında bir memur oturmuş, her türlü kapı sesine aldırışsız, başına kulaklıklarına kulakları bastıran çelik bir bilezik geçirmişti. Sağ kolunu pek ağırmış gibi küçük bir masanın üzerine yatırmıştı, yalnızca kurşunkalemi tutan parmakları insana özgü denemeyecek bir düzen ve çeviklikle deviniyordu. Konuşma hunisi içine söyleyeceği sözlerde pek tutumlu davranıyor, hatta bazen kendisine biraz ayrıntılı sorular yöneltmek isteyenler karşısında itiraz yollu bir tavır takındığı görülüyor, ama kulaklıktan işittiği kimi sözler bu niyetini gerçekleştiremeden başını önüne eğip, onu not almaya zorluyordu. Dayısının Karl'a açıkladığına göre, zaten konuşmaması gerekiyordu adamın; çünkü kaydettiği haberler, ayrıca iki memur tarafından aynı zamanda zaptediliyor ve sonra bunlar birbirleriyle karşılaştırılıp yanlışlar elden geldiğince önlenmeye çalışılıyordu. Dayısıyla Karl tam kapıdan çıkmışlardı ki, bir stajyer memur içeri süzüldü ve haberlerin kaydedildiği kâğıdı alıp tekrar dışarı çıktı. Salonun orta yerinde sağa sola koşuşanların sürekli gidiş gelişleri seçiliyordu. Ancak selam vermiyordu hiç biri, selam kaldırılmıştı; herkes önünde gidene ayak uyduruyor, üzerinde elden geldiğince çabuk ilerlemek istediği zemine bakıyor ya da koşar adım yürürken elinde dalgalanan kâğıttan yalnızca tek tük sözcükleri ya da sayıları bakışlarıyla zaptediyordu.

Her servis şöylece görülmek istense bile pek çok günün gerekeceği iş yerinde gene böyle bir ara dolaşırlarken: «Doğrusu işleri çok güzel yoluna koymuşsun dayıcığım», dedi Karl.

«Unutma ki, bütün bu düzeni otuz yıl önce bir başıma kurdum», diye cevapladı dayısı. «O zamanlar liman semtinde küçük bir mağazam vardı; mağazaya günde beş sandık yük boşaltıldı mı, çok şey demekti bu; burnum havada eve dönerdim. Bugün ise rıhtımdaki üçüncü büyük depo benimdir; o zamanki depo ise, bugün yük taşıyıcılarımdan altmış beşinci ekibin avadanlık yeri ve yemek salonudur.»
«Adeta bir mucize», dedi Karl.
«İşte öylesine çabuk olur buradaki ilerlemeler», diye cevapladı dayısı ve konuşmasına son verdi.

Bir gün Karl her zamanki gibi tek başına yemek yemek üzereydi ki, dayısı göründü ansızın ve Karl'a siyah kostümünü giyinip kendisiyle yemeğe gelmesini söyledi; yemekte iki iş arkadaşı da bulunacaktı. Karl bitişik odada üzerini değiştirirken, masa başına oturan dayısı yeğeninin henüz bitirdiği İngilizce ödevini gözden geçirdi, elini masaya vurarak yüksek sesle bağırdı: «Mükemmel!»
İşittiği bu övgü kuşkusuz daha bir özenle giyinmesini sağladı Karl'ın, ama kendisi de İngilizcesine artık enikonu güveniyordu.

Karl'ın ilk akşamdan hâlâ anımsadığı yemek salonunda uzun boylu, iri yarı iki bay kendisine hoş geldin demek üzere ayağa kalktı; sofrada konuşurlarken öğrendiğine göre, birinin adı Green, birinin Pollunder idi. Dayısı hangi tanıdığı olursa olsun hakkında Karl'a en ufak bir bilgi vermiyor, gerekli ve ilginç şeylerin keşfini hep onun kendisine bırakıyordu. Yemekte ticari deyimler bakımından Karl için iyi bir ders oluşturan mahrem iş konularından başka bir şey üzerinde konuşulmadı; sanki önce karnını adamakıllı doyurması istenen bir çocukmuş gibi önündeki yemekle sessiz sedasız oyalanmaya terkedildi Karl. Bir ara Bay Green, Karl'a doğru eğildi, elden geldiği kadar a-

çık seçik bir İngilizceyle konuşmak için gözle görülür bir çaba harcayarak, Karl'ın Amerika'daki ilk izlenimlerini sordu. Karl, çevresinde baş gösteren koyu sessizlik içinde, arada bir dayısına göz ucuyla bakarak hayli ayrıntılı cevap verdi ve biraz New York şivesiyle teşekkürde bulunarak oradakilerin gönlünü kazanmaya çalıştı. Hatta kullandığı bir deyimin ardından salondaki her üç bayın attığı kahkahalar birbirine karıştı; bunun üzerine, acaba bir pot mu kırdım diye korktu Karl; ama hayır, Bay Pollunder'in açıkladığına göre, hatta pek başarılı bir şey söylemişti. Bu Bay Pollunder zaten Karl'dan pek hoşlanmışa benziyordu ve Dayı Bey'le Bay Green yine iş konuşmalarına dönünce, Bay Pollunder Karl'dan sandalyesini kendi sandalyesine yaklaştırmasını istedi, onu ilkin adı sanı, soyu sopu ve gemi yolculuğuyla ilgili bir sorgulamadan geçirdi, sonunda Karl'ın tekrar biraz dinlenmesini sağlamak üzere kimi gülüp, kimi öksürerek kendisinden ve kızından çabuk çabuk anlatmaya koyuldu. Kızıyla New York'a yakın bir yazlıkta kalıyor, ama ancak geceleri sayfiyede geçirebiliyorlardı, çünkü bankerdi ve işi onu bütün gün New York'a bağlı tutuyordu. Derken Karl'ı da yazlığa davet etti yürekten, nihayet Karl gibi çiçeği burnunda bir Amerikalının da ara sıra dinlenmesi gerekliydi. Karl, daveti kabul edebilmesi için hemen izin istedi dayısından, dayısı da sevinmiş görünerek izin verdiğini açıkladı, ama Karl ile Bay Pollunder'in bekledikleri gibi kesin bir tarih söylemedi, hatta bunun söz konusu edilmesine bile yanaşmadı.

Ama daha ertesi gün Karl, dayısının yazıhanelerinden birine çağrıldı (dayısının yalnız bu binada on değişik yazıhanesi vardı); içeri girdiğinde dayısıyla Bay Pollunder'i koltuklara kurulmuş buldu, ama pek konuşmuyorlardı.

«Bay Pollunder», diye söze başladı dayısı; odaya çöken akşamın alacakaranlığında yüzü doğru dürüst seçilemiyor-

du, «Bay Pollunder, dün konuştuğumuz gibi, seni yazlığına götürmeye gelmiş.»
«Hemen bugün gideceğimi bilmiyordum», dedi Karl, «yoksa şimdi hazırlanmış olurdum.»
«Hazır değilsen, bu ziyareti daha sonraya da erteleyebiliriz belki», dedi dayısı.
«Ne hazırlığıymış canım!» diye sesini yükseltti Bay Pollunder. «Bir delikanlı her vakit için hazır demektir.»
«Onun kendisi için değil söylemem», dedi dayısı, konuğuna dönerek, «ama hazırlanmak üzere odasına çıkması gerekecek, siz de işinizden alıkonulmuş olacaksınız.» «Bunun için bol bol zamanım var», dedi Bay Pollunder. «Ben bir gecikme olabileceğini düşündüm önceden, işi her zamankinden erken paydos ettim.»
«Gördün ya!» dedi dayısı, Karl'a dönerek. «Yapacağın ziyaret şimdiden ne külfetlere yol açıyor.»
«Üzüldüm», dedi Karl. «Ama şimdi hazırlanıp dönerim.» Ardından fırlayıp gidecek oldu.
«Fazla acele etmeyin canım!» dedi Bay Pollunder. «En ufak bir külfete soktuğunuz yok beni; tersine, ziyaretiniz bana gerçekten kıvanç veriyor.»
«Yarın sabah binicilik dersini kaçıracaksın. Bari şimdiden haber verdin mi gidemeyeceğini?»
«Hayır!» dedi Karl; kendisini sevindiren bu ziyareti, birden bir yük gibi hissetmeye başlamıştı. «Bilmiyordum ki...»
«Öyleyken gidecek misin?» diye sordu dayısı, konuşmasını sürdürerek. Oradan Bay Pollunder, bu nazik adam Karl'ın yardımına koştu: «Yolda okulun önünde durur, bu işi de çözümleriz.»
«Fena fikir değil!» dedi dayısı. «Ama Mack yine de bekler seni.»
«Beklemez,», dedi Karl. «Ama okula gideceği kuşku-

suz.»»
«E, gördün mü işte?» dedi dayısı, Karl'ın cevabı en ufak bir özür oluşturmamış gibi.
İşin burasında da yine Bay Pollunder, son ve kesin sözü konuştu: «Ama Klara da» –Bay Pollunder'in kızıydı Klara– «kendisini bekliyor, hem de bu akşam; Klara da Mack'ten önce gelir sanırım?»
«Elbette! E, haydi koş şimdi odana!» dedi dayısı ve koltuğunun dirsek dayayacak yerine farkında olmadan birkaç kez eliyle vurdu. Karl kapıyı boylamıştı ki, dayısı: «İngilizce dersi için yarın erkenden gene burada olursun sanırım?» sözleriyle yine durdurdu kendisini.
«Ama canım!» diye sesini yükseltti Bay Pollunder ve hayretinden koltuğunda, şişman vücudunun izin verdiği kadar dayı beyden yana döndü: «Hiç değilse yarını dışarıda geçiremez mi sanki? Öbür gün erkenden onu yine alır, getirirdim buraya?»
«Dünyada olmaz!» diye cevapladı dayısı. «Öğrenim ve eğitim işinin böyle alt üst edilmesine göz yumamam. Ama ilerde düzenli bir meslek hayatına atılsın, o zaman yürekten, hatta uzunca bir süre böyle nazik ve onurlandırıcı bir daveti kabul etmesine izin verebilirim.»
«Ne tuhaf çelişkiler», diye düşündü Karl.
Bay Pollunder üzülmüştü. «Ama topu topu bir akşam ve bir gecelik ziyaret için gerçekten bir engel yok gibi görünüyor.»
«Ben de böyle düşünüyordum,» dedi dayısı.
«Eh, bu kadarına da şükür», dedi Bay Pollunder ve yeniden güldü.
Sonra: «Haydi bakalım, bekliyorum», diye seslendi Karl'a. Karl da, dayısı artık bir şey demediğinden seğirtip dışarı çıktı.
Çok geçmeden hazırlanmış olarak döndüğünde yazıhanede yalnız Bay Pollunder'i buldu, dayısı gitmişti; Bay Pol-

lunder, kendisiyle geleceğinden kesinlikle emin olmak ister gibi Karl'ın her iki elini alabildiğine bir mutlulukla tutup sıktı. Acelesinden ter içinde kalmıştı Karl; o da bir yandan Pollunder'in ellerini sıkıyor, bu ziyarete sevindiğini gösteriyordu.
«Dayım sizinle gelecek oluşuma kızmadı ya?»
«Daha neler! Hani ağzından çıkanların hepsini ciddi söylemedi. Nedir ki işte eğitim ve öğreniminiz onu pek ilgilendiriyor.»
«Demin konuştuklarında ciddi olmadığını kendisi mi söyledi?»
«Tabii, tabii!» dedi Bay Pollunder, sözcükleri yayıp uzatarak ve böylece yalan söyleyebilen biri olmadığını ortaya koydu.
«Dostu olmanıza bakmayarak, sizinle gelmeme bu kadar gönülsüz izin vermesi tuhaf doğrusu!»
Açıkça itiraf etmemesine karşın, Bay Pollunder de bunun için bir neden göremedi. Bay Pollunder'in arabasına binip akşam sıcağında yola koyulur koyulmaz, başka şeylerden konuşmaya başlamışlardı; ama yine de uzun süre Dayı Bey'in davranışı üzerinde kafa yormaktan kendilerini alamadılar.

Birbirlerine pek yakın oturuyorlardı. Bay Pollunder bir yandan anlatıyor, bir yandan Karl'ın elini avucunda tutuyordu. Karl, yolculuğun uzun sürmesinden adeta sabırsızlanmıştı; konuşa konuşa yazlığa daha çabuk varabilirlermiş gibi, Froylayn Klara'ya ilişkin bir sürü şey sorup öğrenmek istedi. Akşamleyin New York caddelerinde arabayla hiç yolculuk yapmamıştı; yayakaldırımla yol üzerinde sanki insanlardan değil, yabancı bir nesneden kaynaklanan bir gürültü, her an yön değiştirerek nerdeyse bir anafor gibi ordan oraya seğirtiyordu; öyleyken Bay Pollunder'in söylediklerinden bir tekini bile kaçırmamaya ça-

lışıyordu Karl; bu arada Bay Pollunder'in, üzerinde altın bir zincirin çapraz sarktığı koyu renk yeleğinden başka şeyle ilgilendiği yoktu. Geç kalmaktan açıkça büyük bir korku duyan insanların uçar adımlar ve kapıp koyverilmiş arabalarla tiyatrolara seğirttiği geniş caddelerde yol aldılar; aradaki bölgeleri geride bırakarak kentin dış mahallelerine geldiler; arabaları atlı polisler tarafından ikide bir yan sokaklara çevrildi; ana caddeleri gösteri düzenleyen grevdeki metal işçileri tutmuştu çünkü, kavşaklardan arabaların ancak pek zorunlu geçişine izin veriliyordu. Arabaları boğuk yankılar yapan karanlık sokaklardan çıkmış, bir alanı hiç de aratmayacak genişlikteki caddelerin birinden geçiyordu ki, sağda ve solda kimsenin sonunu göremeyeceği uzun sıralar halinde, pek küçük adımlarla ilerleyen bir kalabalığın yayakaldırımları doldurduğunu gördüler; söyledikleri şarkı tek kişilerin söyleyeceği şarkıya göre daha bir tutarlılık taşıyordu. Trafiğe açık yolun orasında burasında hareketsiz bir at üzerinde bir polis, bayraklar taşıyan bazı kişiler, yolun bir yakasından öbür yakasına gerilmiş pankartlar, işçi arkadaşlarıyla yardımcıları tarafından çevresi sarılmış sendika başkanları ya da yeterince çabuk davranamayarak oracıkta kalakalmış, biletçisiyle vatmanı sahanlıkta oturan boş ve karanlık elektrikli bir tramvay seçiliyordu. Göstericilerin epey uzağında küçük gruplar halinde meraklı kişiler ortada neler döndüğünü doğrusu pek anlamıyorsa da, yerlerinden de kımıldamıyorlardı. Karl'a gelince, Bay Pollunder'in beline dolanmış koluna keyifle yaslanıyor, çok sürmeden çevresi duvarlarla çevrilmiş, köpeklerin bekçilik ettiği, ışıkları yakılmış bir yazlıkta değerli bir konuk gibi ağırlanacağını kesinlikle bilmek, onu bütün ölçülerin üstünde bir hazza boğuyordu. Uyku bastırmıştı üzerine; Bay Pollunder'in söylediklerinin hepsini yanlış anlamalardan uzak, hiç değilse arada kopmalar

olmadan dinleyemiyor, öyleyken zaman zaman silkinip toparlıyor kendini, uyukladığını fark edip fark etmediğini anlamak için Bay Pollunder'in gözlerini arıyordu; çünkü onun böyle bir şeyi fark etmesini ne pahasına olursa olsun önlemek istiyordu.

NEW YORK YAKININDA BİR YAZLIK

«İşte geldik», dedi Bay Pollunder, Karl'ın dalıp dalıp gittiği anların birinde. Araba, varlıklı kişilerin New York çevresindeki yazlıklarından birinin önünde durmuştu. Tek bir ailenin oturacağından daha geniş ve yüksekti yazlık. Yalnız alt bölümlerindeki ışıklar yakıldığı için binanın yüksekliği asla seçilemiyordu. Evin ön cephesinde kestane ağaçlarının hışırdadığı duyuluyor, ağaçlar arasından kısa bir yol –parmaklıklı bahçe kapısı hemen açılmıştı– evin önündeki merdivene gelip dayanıyordu. Arabadan inerken duyduğu yorgunluğa bakılırsa, yolculuğun yine de hayli uzun sürdüğünü fark eder gibi oldu Karl. Kestane ağaçlı yolun karanlığında yanı başında bir kızın: «Hele şükür, Sayın Jacob geldiler», dediğini işitti.

«Adım Rossmann», diye tanıttı kendini Karl ve kızın uzattığı eli tuttu; şimdi bir siluet olarak seçebiliyordu kendisini. Bay pollunder: «Jacob Bey'in yeğeni sadece», dedi bir açıklamada bulunarak. «Adı da Karl Rossmann.»

«Bu, kendisini aramızda görmek mutluluğunda bir değişiklik yapmaz», diye cevapladı kız; anlaşılan isimlere pek önem verdiği yoktu.

Ama yine de Karl, Bay Pollunder ile kızının arasında eve doğru yürürken: «Adınız Klara olacak sanırım?» diye sordu.

«Evet», dedi kız; tam o anda evden gelen ve ortalığın biraz seçilmesini sağlayan bir ışık, Karl'a doğru eğdiği yüzüne vurdu. «Burada, karanlıkta kendimi size tanıtmak istememiştim.»

«Yoksa kız bahçe kapısında mı bekledi bizi?» diye düşündü Karl. Yürürken yavaş yavaş kendine geliyordu.
«Hem bu akşam bir konuğumuz daha var», dedi Klara.
«Olamaz», diye sesini yükseltti Bay Pollunder, öfkeyle.
«Bay Green», dedi Klara.
«Peki, ne zaman geldi?» diye sordu Karl, sanki içine bir şeyler doğmuş gibi.
«Az önce arabasını önünüzde giderken görmediniz mi?»
Karl, bu işe ne diyeceğini bilmek için gözlerini kaldırıp Bay Pollunder'e baktı; ama bay Pollunder'in elleri pantolonunun ceplerindeydi, yürürken ayaklarını daha bir sağlam yere basmaya başlamıştı.
«New York'un biraz dışında oturmak para etmiyor», dedi. «İnsan rahatsız edilmekten kurtulamıyor. Çaresiz daha uzaklara taşınmak gerekecek. Ama eve gelene kadar yarı geceyi yolda geçirecekmişim, olsun.»
Merdivenin başında durdular.
Belli ki babasıyla tastamam aynı düşüncede olan, ama gerek kendisini, gerek babasını yatıştırmak isteyen Klara: «Bay Green'in de ne zamandır bize uğradığı yoktu ama», dedi.
«Bula bula bu akşamı mı buldu peki!» diye cevapladı Bay Pollunder; gevşek, ağır bir et parçası olan ve kolaycacık geniş ölçüde devingen duruma geçen kabarık alt dudağı üzerinden hırsla yuvarlandı sözler.
«Orası öyle», dedi Klara.
«Belki çok kalmaz gider», diye söze karıştı Karl; daha dün ona büsbütün yabancı bu kimselerle nasıl arasında böyle bir anlaşmanın sağlanabildiğine kendisi de şaştı.
«Hayır gitmez», diye cevapladı Klara. «Babamla önemli bir iş üzerinde konuşmaya geliyor; konuşma da sanırım uzun zaman alacak; çünkü şakadan gözümü korkuttu, nazik bir ev hanımı olmak istiyorsam, kendileri sohbet eder-

ken sabaha kadar yanlarında hazır bulunmam gerekeceğini söyledi.»
«Bir bu eksikti. O zaman geceyi bizde geçirecek desene!» diye sesini yükseltti Bay Pollunder, sanki bundan daha kötüsü olamazmış gibi: «Vallahi içimden öyle geliyor ki», dedi ve kafasından geçen bu düşünceyle biraz yumuşar gibi oldu, «vallahi içimden öyle geliyor ki, sizi alıp, Bay Rossmann, yine arabamla gerisin geri dayınıza götüreyim. Bu akşamdan hayır çıkmayacağı başından belli; hem dayınız bir daha ne zaman bize gelmenize izin verir, bilinmez. Ama sizi bugün geri götürürsem, ilerde ilk fırsatta yine bize gelmenize sanırım ses çıkarmaz.»

Ve hemen planını uygulamak üzere Karl'ın elinden tuttu, ama Karl yerinden kımıldamadı; sonra Klara da, Karl'ı götürmeyip burada bırakmasını babasından rica etti; çünkü Bay Green kendisiyle Karl'ı pek rahatsız edemeyecekti. Nihayet Bay Pollunder de, verdiği kararın pek sağlıklı sayılamayacağını anlamıştı. Üstelik –ve belki hepsinden önemlisi– Bay Green'in birden merdivenin en üst sahanlığından aşağıya seslendiği duyuldu: «Nerede kaldınız a-yol?»

«Benimle gelin!» dedi bunun üzerine Bay Pollunder ve merdivene yöneldi. Ardından Karl ve Klara yürüdüler; şimdi aydınlıkta birbirlerini incelemeye koyulmuşlardı.

«Şu kırmızı dudaklara da bak!» diye geçirdi içinden Karl, Bay Pollunder'in dudaklarını ve bu dudakların kızında ne hoş bir değişim geçirdiğini düşündü.

«Yemeği yer yemez», dedi Klara, «isterseniz benim odama çıkarız; babamın nasıl olsa Bay Green'le ilgilenmesi gerekecek, hiç değilse biz ondan yakayı kurtarırız böylece. Odamda bana lütfedip biraz piyano çalarsınız, çünkü babam çok güzel piyano çaldığınızı söyledi, ne yazık ki

benim bir enstrüman çalma konusunda hiç yeteneğim yok; aslında müziğe bayılırım, ama piyanoma da elimi sürmem hiç.»

Karl, Klara'nın önerisini olduğu gibi kabullenmişti; hani Bay Pollunder'i de aralarında görmeyi pek isterdi; ama merdiveni çıkarlarken Bay Green'in yavaş yavaş kendini belli eden dev cüssesi karşısında –Bay Pollunder'in boyuna bosuna alışmıştı Karl–, adamın elinden Bay Pollunder'i bu akşam çekip alma konusundaki tüm umudunu yitirdi.

Bay Green, sanki ortada yapılacak bir sürü iş varmış gibi büyük bir aceleyle karşıladı gelenleri; Bay Pollunder'in koluna girip, Karl ve Klara'yı önüne katarak yemek odasından içeri soktu. Özellikle masanın üzerindeki taze dal ve yapraklardan başlarını yarı doğrultmuş çiçekler, yemek odasını hayli görkemli bir görünümle donatıyor, Bay Green'in evdeki rahatsız edici varlığını daha çok hissettirip insanı bir kat daha hayıflandırıyordu. Sofra başında ilkin ötekilerin oturmasını bekleyen Karl, bahçeye açılan büyük cam kapının kapatılmadan kalacağına tam sevinmişti ki –çünkü burcu burcu bir koku, tıpkı bir kameriyedelermiş gibi dışarıdan esip geliyordu salona,– Bay Green, burnundan hızlı hızlı soluyarak kapıyı örtmeye davrandı; en alttaki sürgülere eğildi, en üsttekilere uzandı ve her şeyi bir delikanlı gibi öylesine çarçabuk yapıp çıkardı ki, hemen seğirtip gelen uşak için ortada görülecek iş kalmadı. Sofrada Bay Green'in ilk söylediği şey, Karl'ın bu ziyaret için dayısından izin alabilmesine şaştığını belirtmesi oldu. Kaşığını çorbaya daldırıp daldırıp ağzına götürürken, bir yandan da sağındaki Klara ile solundaki Bay Pollunder'e şaşırmasının nedenini açıklıyor, yeğeni Karl'ın üzerine Bay Jacob'un nasıl titrediğini belirtiyor, yeğenine duyduğu sevginin bir dayı sevgisi denemeyecek kadar büyüklü-

günü vurguluyordu.

«Başkasının işine gereksiz yere burnunu sokması yetmiyormuş gibi, benimle dayımın arasına giriyor üstelik», diye düşündü Karl; altın sarısı çorbadan bir yudum bile boğazından geçmedi. Beri yandan, durumdan ne kadar rahatsızlık duyduğunu anlasınlar istemiyordu; bu yüzden, çorbayı yine hiç sesini çıkarmaksızın boğazından aşağı akıtmaya koyuldu. Yavaş yavaş yenen yemeğin bir işkenceden kalır yanı yoktu. Yalnızca Bay Green ve bir de Bayan Klara cıvıl cıvıldı, arada fırsatını bulup bir kahkaha koyveriyorlardı. Bay Pollunder ancak birkaç kez konuşmaya karıştı, bunu da Bay Green'in işlerden söz açması üzerine yaptı; ama Bay Pollunder her seferinde çok geçmeden kendini geriye çekiyor, Bay Green bir süre sonra ansızın onu yine böyle bir konuşmayla gafil avlamak zorunda kalıyordu. Derken Bay Green, bir noktayı belirtmeyi önemli buldu konuşmasında –tam bu anda Klara, sanki baş gösterecek bir felaketin önsezisiyle kulak kesilerek yerinde oturan Karl'ın dikkatini çekmiş, ona pirzolanın önünde beklediğini ve bir akşam yemeğinde bulunduğunu anımsatmıştı–: Daha baştan bu beklenmedik ziyareti yapmak istememişti; çünkü üzerinde görüşecekleri iş pek acele sayılsa hiç değilse en önemli bölümü bugün kentte konuşulup görüşülür, pek önemli sayılmayan bölümü de yarına ya da ileri bir tarihe ertelenebilirdi; doğrusu Bay Green mesai saatinin bitiminden çok önce Bay Pollunder'e de uğramamış değildi, ama bürosunda bulamamıştı kendisini; dolayısıyla, geceyi dışarda geçireceğini eve telefonla bildirip ister istemez buraya gelmişti.

«Öyleyse özür dilerim», diye atıldı Karl, henüz kimsenin Bay Green'e cevap vermesine zaman bırakmayarak. «Çünkü Bay Pollunder'in bugün her zamankinden önce işi paydos etmesine ben yol açtım, çok üzgünüm.»

Bay Pollunder, yüzünü büyük bölümüyle peçetesinin arkasında gizledi. Klara gülümsedi Karl'a, ama Karl'ın duygularını paylaştığını ele veren bir gülümseme değil de, onu nasılsa etkilemek isteyen bir gülümsemeydi bu.

O sırada kızarmış güvercini sert bıçak darbeleriyle kesip parçalayan Bay Green: «Özür dilemenizin hiç gereği yok», dedi, «akşamı böyle sevimli bir topluluk içinde geçirdiğim için doğrusu memnunum. Yoksa yemeği şimdi evde tek başıma yemek zorunda kalacaktım; yaşlı bir kadın var, evin işlerine bakar; öylesine kocamış bir şey ki, kapıdan sofraya kadar olan yolu yürümek bile zor geliyor kendisine. Bazen sandalyede arkama yaslanır, onu seyrederim; kapıdan sofraya gelmesi hayli zaman alır. Yemeği odanın kapısına kadar uşağın getirmesine ancak kısa bir süre önce razı edebildim kendisini, ama yolun kapıdan sofraya kadar olan bölümünü anladığıma göre bir başkasına bırakmaya hiç niyeti yok.
«Tanrım! Ne sadakat!» diye sesini yükseltti Klara.
«Doğru, sadakat denen şey dünya yüzünden silinmemiş henüz», diye cevapladı Bay Green, yeni bir lokmayı ağzına götürürken. Karl'ın o anda dikkatini çekti, lokmayı bir çırpıda kavrayıvermişti Bay Green'in dili. Karl'ın midesi bulanır gibi olup ayağa kalktı; Bay Pollunder'le Klara, ikisi hemen aynı zamanda Karl'ın ellerine sarıldılar.

«Daha kalkmayın canım!» dedi Klara. Karl yine oturunca, ona dönüp fısıldadı: «Az sonra birlikte çekip gideriz buradan. Hele sabredin biraz.»

Bay Green, sanki kendisinin yol açacağı mide bulantılarında Karl'ı yatıştırmak görevi doğal olarak Bay Pollunder'le Bayan Klara'ya düşüyormuş gibi, hiç istifini bozmayarak önündeki yemekle ilgilenmişti.

Yapılan her yeni servisi bıkıp usanmaksızın kabul ediyor-

sa da, gelen yemekleri yemede gösterdiği kılı kırk yararlıktan uzadıkça uzuyordu yemek; doğrusu Bay Green, kocamış kâhya kadından gördüğü kötü hizmetin acısını burada çıkarmak ister gibiydi. Zaman zaman Klara'nın evi çekip çevirişindeki beceriyi övüyor, bu da, öyle görülüyor ki, Klara'nın koltuklarını kabartıyordu; oysa Karl, sanki Bay Green övücü sözleriyle Klara'nın üzerine saldırıyormuş gibi onu geri püskürtmek isteğini duyuyordu içinde. Ama Bay Green bu yaptığıyla da yetinmiyor, Karl'ın dikkati çeken iştahsızlığından ötürü ikide bir tabağından başını kaldırmaksızın üzüntüsünü belirtiyordu. Ev sahibi olarak Bay Pollunder'in, Karl'ı yiyip içmeye teşvik etmesi gerekirken, iştahsızlığında arka çıkıyordu ona. Ve gerçekten Karl, bütün yemek boyunca duyduğu sıkıntı yüzünden öylesine alıngan durumdaydı ki, Bay Pollunder'in kendisini savunan sözlerini gerçekte öyle olmadığını biliyorken bir nezaketsizlik diye yorumladı, bazen büsbütün uygunsuz davranıp aceleyle bol bol atıştırdı yemeklerden; bazen de uzun bir zaman çatalı, kaşığı elinden bırakarak sofra başındaki topluluğun en durgun kişisi, servisi yapan uşağın çok vakit karşısında şaşırıp kaldığı bir kimse gibi davrandı.

«Yemek yememekle Bayan Klara'yı nasıl gücendirdiğinizi yarından tezi yok sayın senatöre anlatacağım», dedi Bay Green; ama bu sözleri latife için söylediğini çatal, kaşık ve bıçağı kullanış biçimiyle açığa vurdu ve daha ileri gitmedi.

«Baksanıza, kızcağız ne kadar üzgün», diye ekledi ardından, elini Klara'nın çenesine uzattı, Klara ise, onun bu okşayışı karşısında sesini çıkarmayarak gözlerini yumdu.

«Ne şirin kızsın sen böyle!» diye sesini yükseltti Bay Gre-

en; arkasına yaslanıp, suratı kıpkırmızı, karnı doymuş bir insanın gücüyle güldü.

Bay Pollunder'in davranışını kendi kendine boşuna açıklamaya çalıştı Karl; Bay Pollunder, önünde yemek tabağı, oturuyor, sanki asıl önemli olay hemen önünde gerçekleşiyormuş gibi gözlerini dikmiş tabağına bakıyordu. Karl' dan sandalyesini kendi sandalyesine daha çok yaklaştırmasını istemiyor, konuşacak oldu mu oradakilerin hepsine birden hitap ediyor, özel olarak Karl'a bir şey söylemiyordu. Buna karşılık Bay Green'in, bu kocamış, şehvet düşkünü New York'lu bekâr herifin apaçık bir niyetle Klara'ya el sürüp, kendi konuğu Karl'a hakaret etmesine ya da en azından ona bir çocuk gibi davranmasına ve kimbilir daha ne işler için güçlenip ne dolaplar çevirmeye hazırlanmasına göz yumuyordu.

Sofranın kaldırılmasından sonra –Bay Green genel havayı fark edince, ilk olarak kendisi doğrulup masadan kalkmış ve oradakileri de adeta kendisiyle ayağa kalkmaya zorlamıştı– Karl tek başına yana çekilerek, dar ve beyaz çıtalarla birçok parçaya bölünmüş kocaman pencerelerden birine yöneldi. Hepsi de terasa açılıyordu pencerelerin ve biraz yaklaşınca, bunların basbayağı kapılar olduğunu gördü. Bay Pollunder'le kızının başlangıçta Bay Green'e karşı beslediği ve Karl'a biraz anlaşılmaz gelmiş soğukluktan şimdi ne kalmıştı geriye? Artık babayla kız Bay Green'le bir arada dikiliyor, onun söylediklerini başlarıyla doğruluyorlardı. Bay Pollunder'in Bay Green'e ikram ettiği puro o kadar kalındı ki, evde babasının kendi gözleriyle belki asla görmediği, ama ikide bir kalınlığından söz açtığı purolara benziyordu: Bay Green'in purosundan kalkan dumanlar salonda etrafa dağılıyor, Green'in etkisini onun şahsen asla ayak atamayacağı köşe bucaklara kadar taşıyordu. Karl, epey uzakta dikilmesine karşın du-

manların yol açtığı bir gıcıklanma hissetti burnunda; ancak bir kez aceleyle başını çevirip Bay Green'den yana baktı, davranışını bayağı buldu. Dayısı, Bay Pollunder'in zayıf karakterini tanıyordu belki; bu ziyaret sırasında Karl'ın kırılıp güceneceğini önceden kesinlikle bilmese bile, böyle bir şeyin olabileceğini düşünüp izin vermekte hayli duraksamıştı; bunu artık hiç de imkânsız görmüyordu Karl. Sonra, Amerikalı kızı beğenmiyordu, oysa gerçektekinden daha güzel de tasarlamış değildi Klara'yı. Hatta Bay Green, kendisiyle ilgilendiğinden beri Klara'nın yüzünde beliren güzellik, hele gözlerindeki ele avuca sığmayan parıltı şaşırmıştı onu. Klara'nınki kadar vücudu kıskıvrak saran bir etekliği şimdiye dek görmemişti; sarımtrak, ince ve sağlam kumaştaki küçük katlar ve kıvrımlar eteklikteki gerginliğin derecesini gösteriyordu. Ama Klara'ya yakınlık duyduğu yoktu Karl'ın, her ihtimale karşı kolunu yakalamış elinde tuttuğu kapıyı açarak arabaya atlayabilse, baktı ki şoför uyuyor, yalnız başına geze geze New York'a gidebilse, bunu Klara'nın odasına götürülmeye çoktan yeğ tutardı. O pek hoşlandığı dolunayıyla berrak gece herkese açıktı; dışarıda, sokakta korkmayı ise saçma görüyordu. Sabahleyin –yaya olarak daha erken pek varamayacaktı eve– nasıl dayısına sürpriz yapacağını hayalinden geçirdi ve bu salonda ilk kez içinde bir ferahlık duyar gibi oldu. Doğru; dayısının yattığı odayı henüz görmemişti, evin neresinde olduğundan bile haberi yoktu, ama işte gider gitmez sorup öğrenecekti. Sonra kapıyı tıklatacak, kesin bir «giriniz!» sözü üzerine içeri dalacak ve bugüne kadar ancak baştan aşağı giyinik ve giysisinin düğmelerini ilikli gördüğü dayısını yatakta dimdik doğrulmuş, gözleri hayretle kapıya çevrilmiş, üzerinde gecelikle gafil avlayacaktı. Hani tek başına fazla bir şey sayılmazdı bu, ama yol açabileceği sonuçlar düşünülmeliydi! Belki de ilk kez dayısıyla birlikte kahvaltı yapacaklar, dayısı yatakta, kendisi bir

sandalyede oturacak, kahvaltı da küçük bir masanın üzerinde aralarında bulunacaktı; bakarsın bu ortak kahvaltı ilerde hep sürüp gidecek bir alışkanlığa dönüşür, belki, hatta ister istemez uyacakları bir zorunluk olarak kendilerini şimdiye kadarkinden daha sık bir araya getirir, o zaman da kuşkusuz birbirleriyle daha açık konuşabilirlerdi. Nitekim bugün dayısının sözünü biraz dinlemezlikten gelmiş, daha doğrusu dikkafalılığa kalkışmışsa, bu da nihayet söz konusu açık yürekli konuşmaların eksikliğinden kaynaklanmıştı. Ve geceyi burada geçirmesi gerekse bile –onu pencere önünde dikilip, kendi kendisiyle söyleşiyle terketmelerine karşın böyle olacağa da benziyordu–, belki bu uğursuz ziyaret, dayısıyla arasındaki ilişkinin düzelmesinde bir dönüm noktası olacaktı; belki dayısı da bu akşam kendi yatak odasında kafasından benzer düşünceler geçiriyordu.

Derken biraz teselli bulmuş olarak arkasına döndü, Karl. Hemen önünde dikilen Klara sordu. «Ne o, bizim burayı hiç sevmediniz mi yoksa? Kendinizi biraz evinizdeymiş gibi hissedemez misiniz kuzum? Gelin benimle, bari son bir denemede bulunayım.»

Bunun üzerine salondan geçirip kapıya götürdü Karl'ı. Bay Pollunder'le Bay Green kenardaki bir masada oturuyorlardı; ince ve uzun kadehlere doldurulmuş, hafifçe köpüren, Karl'ın bilmediği, ama tatmak isteğini duyduğu içkiler vardı önlerinde. Bay Green, bir dirseğini masaya dayamış, yüzünü elden geldiğince Bay Pollunder'e yaklaştırmıştı; insan Bay Pollunder'i tanımasa, burada iş falan değil, canice bir şeylerin görüşülüp konuşulduğunu sanabilirdi. Bay Pollunder nazik bir bakışla Karl'ı kapıya kadar uğurlarken, Bay Green hiç başını çevirmedi; doğrusu insan genellikle elinde olmaksızın karşısındaki gibi yapar, onun baktığı yere bakardı. Karl, Bay Green'in davranışın-

da gerek kendisinin, gerek Bay Green'in ayrı ayrı başlarının çaresine bakması gerektiğini, aralarındaki zorunlu toplumsal ilişkinin, zamanla ikisinden birinin zaferi ya da yenilgisiyle kurulacağını bildiren bir ifade sezer gibiydi.

«Eğer böyle bir şey düşünüyorsa, aptalın biridir», diye geçirdi içinden Karl, «benim kendisiyle hiçbir alıp vereceğim yok, o da beni rahat bırakırsa iyi eder.»

Koridora çıkar çıkmaz, belki de Klara'ya kaba davranmış olabileceği geldi aklına; Klara kendisini adeta sürükleyerek salondan çıkarmış, o da bu sırada gözlerini Bay Green'den ayırmamıştı. Şimdi ise uysal uysal yürüyordu kızın yanında. Koridorlardan geçerlerken her beş, on adımda şık üniformalı bir uşağın dikildiğini ve bir şamdanı kalın gövdesinden iki eliyle kavramış tuttuğunu görerek ilkin gözlerine inanamadı.

«Elektrik hattı ancak yemek salonuna kadar çekilebildi de», diye açıkladı Bayan Klara. «Bu evi alalı çok olmadı henüz; sonra baştan aşağı değiştirdik, her türlü değişikliğe karşı direten o eski inşa tarzıyla köhne bir yapı ne kadar değiştirilebilirse kuşkusuz.»
«Demek Amerika'da eski evler bulunuyor», dedi Karl.
«Elbette», dedi Bayan Klara gülerek ve Karl'ı çekip götürmeye devam etti. «Amerika konusunda garip görüşleriniz var doğrusu.»
«Alay etmeyin benimle», dedi Karl, içerlemiş. Ne de olsa kendisi hem Avrupa, hem de Amerika'yı tanıyor, Bayan Klara ise yalnızca Amerika'yı biliyordu.
Bir kapı önünden geçiyorlardı; Bayan Klara, kolunu hafifçe uzanarak kapıyı itti ve yürümesine ara vermeksizin: «İşte bu odada yatacaksınız», dedi Karl'a.

Karl, tabii hemen odanın içini görmek istedi; ama Klara, sabrı taşmış ve adeta bağırarak daha bunun zamanı gelmediğini, şimdilik kendisini izlemesini söyledi. Koridorda biraz gidip geldiler; sonunda, her şeyde kendisine uyması gerekmediğini düşünen Karl, Klara'nın elinden kurtularak odaya girdi. Pencerenin önünde şaşırtıcı bir karanlıkla karşılaştı, hemen oracakta boylu boyunca sallanan bir ağacın tepesi karanlığa yol açıyordu. Kuş cıvıltıları işitti. Ama henüz ay ışığının aydınlatmadığı odada kuşkusuz hemen hiçbir şey seçilemiyordu. Karl, dayısının armağan ettiği cep fenerini yanına almadığına hayıflandı. Çünkü bir cep feneri mutlaka gerekliydi bu evde. Böyle birkaç fener olsa, uşaklara gidip yatmaları söylenebilirdi. Pencere pervazına oturup dışarı baktı, kulak kabarttı dışarılara. Ürkmüş bir kuş, yaşlı ağacın dal ve yaprakları arasında ilerlemeye çalışır gibiydi. Bir New York banliyö treninin düdük sesi işitildi. Başkaca sessizdi ortalık.

Ama sessizlik uzun sürmedi, Klara acele daldı odaya. Besbelli içerlemiş: «Bu da ne demek oluyor kuzum?» diye bağırarak eliyle etekliğine vurdu. Karl, cevap vermeden önce Klara'nın hırçınlığının biraz geçmesini bekledi. Ama Klara, adımlarını açarak Karl'ın üzerine yürüdü: «Söyleyin şimdi, benimle geliyor musunuz, gelmiyor musunuz?» diye yükseltti sesini; kasten ya da sinirli haliyle Karl'ı göğsünden öyle bir tutup itti ki, Karl son anda pervazdan sıçrayıp inmeseydi, pencereden dışarısını boylaması işten değildi.

Az kaldı pencereden aşağı yuvarlanıyordum», dedi çıkışarak.

Klara: «Yazık, yuvarlanmadınız», diye cevapladı. «Neden bu kadar huysuzsunuz bilmem. Durun, sizi bir daha iteyim aşağı.»

Ve gerçekten, ilk anda şaşkınlığından ayaklarını sıkıca yere basmayı unutan Karl'ı kucakladığı gibi, spor yapmak-

tan çelikleşmiş vücuduyla nerdeyse pencerenin önüne kadar taşıdı. Ama pencerenin önünde toparlandı Karl, kalçalarının bir dönüş hareketiyle Klara'nın elinden sıyrılıp, bu kez kendisi Klara'yı kucakladı.
«Ayy, canımı acıtıyorsunuz!» dedi Klara hemen.
Ama Karl, Klara'yı artık bırakmaması gerektiğine inanıyordu. Klara'nın dilediği gibi sağa sola yürümesine karşı durmuyorsa da, kendisi de peşinden gidiyor, onu koyvermiyordu. Hem Klara'yı daracık giysisi içinde kucaklamak öyle kolaydı ki!
«Bırakın beni!» diye fısıldadı Klara; ateş gibi yanan yüzü, Karl'ın yüzünün hemen yanı başındaydı. Klara'yı görebilmek için kendini zorlaması gerekiyordu Karl'ın, Klara işte öylesine yakınındaydı. «Bırakın beni, bakın size güzel bir şey vereceğim!» Karl: «Ne diye böyle ahlayıp oflıyor?» diye geçirdi içinden. «Canı acıyamaz, çünkü onu sıkmıyorum.» Dolayısıyla, Klara'yı koyvermedi. Ama bir anlık dalgınlık ve duraklamanın ardından Klara'nın giderek artan gücünü yine vücudunda hissetti; Klara elinden kurtulup vücudunun üst kısmından kıskıvrak yakaladı kendisini; kendine özgü bir dövüş tekniğinin ayak oyunlarıyla bacaklarını etkisiz bırakıp, pek düzenli soluyuşlarla önü sıra iterek onu duvara yaklaştırdı. Buradaki bir kanepeye yatırdı Karl'ı ve üzerine pek eğilmeden:
«Şimdi kıpırdan bakalım kıpırdanabilirsen!» dedi.
Hırs ve utanç karışımı bir duyguyla sadece: «Kedi, vahşi kedi!» sözleri döküldü Karl'ın ağzından. «Kudurmuşsun sen, vahşi kedi!»
«Sözlerine dikkat et!» dedi Klara ve bir elini Karl'ın boynuna doğru kaydırdı; Karl'ın boynunu öylesine sıkmaya başladı ki, Karl nefes alacağım diye çırpınmaktan başka şey yapamaz oldu. Klara ise öbür elini çarçabuk Karl'ın yanağına uzattı; ilkin şöyle bir yoklar gibi elleriyle yanağına dokundu Karl'ın, sonra elini yavaş yavaş geriye çekip

iyice kaldırdı havaya; bu durumda her an elini yine indirebilir, Karl'a bir tokat yapıştırabilirdi.

«Bir bayana böyle kaba davrandığın için şimdi sana güzel bir tokat aşkedip bırakayım mı, ha?» diye sordu. «Anımsaması güzel olmaz ama, ilerisi için belki sana bir yararı dokunur. Acıyorum sana, pek tatlı bir çocuksun, jiujitsu öğrenmiş olsaydın, belki dayaktan canımı çıkarırdın şimdi. Ama gene de, gene de burada böyle uzanıp yatman yok mu, seni işte öylesine tokatlamak arzusunu uyandırıyor içimde. Ama bakarsın sonra pişmanlık duyarım; ancak, seni tokatlarsam şunu bil ki, adeta istemeden yapacağım bunu. Tabii o zaman bir tokatla kalmayıp sağ sol indireceğim; ta ki yanakların şişip kabarsın! Kimbilir, belki de onurlu birisindir –böyle olduğuna da inanır gibiyim– tokatları yediğin için belki yaşamak istemeyeceksin artık, dünyadan çekip gitmeye bakacaksın. Peki ama, niçin bana karşı öyle davrandın? Hoşuna gitmiyor muyum yoksa? Benim odama gelmene değmez mi yani? Dikkat! Az kaldı tokatı yapıştırıyordum. Bak, şimdi kazasız belasız elimden kurtulmak istiyorsan, bundan sonra daha nazik davran bana, anladın mı? Ben senin dayın değilim, öyle kafa tutasın bana. Sonra, bir noktaya daha dikkatini çekmek isterim: Seni şimdi tokatlamadan bırakıyorsam, sanma ki gerçekten tokatlanmakla senin şimdiki durumun onur bakımından birbirinin aynıdır. Buna inanacaksan eğer, o zaman seni gerçekten tokatlamayı yeğlerim kuşkusuz. Bütün bunları kendisine anlatayım da bakalım ne diyecek Mack?»

Mack'ı anımsar anımsamaz, Karl'ı bıraktı Klara. Açık seçiklikten uzak düşüncelerinde Karl'a bir kurtarıcı gibi göründü Mack; Klara'nın elini biraz daha boynunda hissedip çırpındı ve sonunda hareketsiz uzanıp kaldı kanepede.

«Klara kalkmasını söyledi Karl'a, ama Karl cevap vermeyerek kımıldamadı. Klara, bir mum yaktı bir köşede; oda aydınlandı, tavanda zikzak çizgilerle mavi bir desen belirdi. Ama Karl, Klara'nın kendisini kanepeye yatırdığı gibi duruyor, başını olduğu yerden bir santim bile döndürmüyordu. Klara odada geziniyor, bacaklarının çevresinde etekliğinin hışırdadığı duyuluyordu; galiba bir ara pencerenin önüne gitti, uzunca bir süre dikildi orada.
Derken: «Nasıl, geçti mi inatçılığın?» diye sordu.
Gece için Bay Pollunder tarafından kendisine ayrılan bu odada rahat bırakılmayışına içerledi Karl. Bu kız işte odada geziniyor, duruyor, konuşuyordu; hani kendisinden öyle usanmıştı ki, anlatılacak gibi değildi. Tek isteği bir an önce uyumak, sonra da çekip gitmekti buradan. Kalkıp yatağa yatmayı canı istemiyordu, olduğu yerde kanepede kalacaktı. Tek gitsin diye bakıyordu Klara; o gidince hemen fırlayıp kapıya varacak, kapıyı sürmeledikten sonra dönüp kendini yine kanepenin üzerine atacaktı. Şöyle gerinip uzanmaya ve esnemeye öylesine gereksinim duyuyordu ki! Ama Klara'nın önünde de yapmak istemiyordu bunu. Dolayısıyla öylece yatıyor, gözlerini dikmiş tavana bakıyor, yüzünün giderek devingenliğini yitirdiğini hissediyordu; çevresinde halkalar çizen bir sinek gözlerinin önünde pır pır ediyor, ama kendisi bunun ne olduğunu pek kestiremiyordu.

Derken Klara bir kez daha Karl'ın yanına sokuldu, onun baktığı yöne doğru eğildi; Klara'nın yüzüne bakmamak için, kendini zorladı Karl.

«Ben gidiyorum şimdi», dedi Klara, «belki sonra canın ister, o zaman gelirsin bana. Benim odaya açılan kapı, koridorun bu tarafında; senin kapıyı saymazsan dördüncü kapıdır. Yani bundan sonra üç kapının önünden geçtin mi, ardından gelen ilk kapı benimkidir. Artık salona inmeyip

odamda kalacağım. Sen de beni adamakıllı yordun doğrusu. Seni ille bekleyecek de değilim; ama baktın ki canın gelmek istiyor, gel. Unuttun mu, bana piyano çalacağına söz vermiştin. Ama belki seni büsbütün güçsüz bıraktım, kımıldayacak halin kalmamıştır; eh o zaman kal burada, bol bol uyuyup dinlenmene bak. Babama şimdilik boğuşmamızdan bir şey çıtlatacak değilim; hani bunu yapacağımı düşünür de tasalanırsın belki diye söylüyorum.» Ardından, sözde yorgunluğuna karşın seker gibi bir iki adımdan sonra odadan çıkıp gitti.

Karl hemen doğrulup oturdu; kanepenin üzerinde daha fazla yatamadı. Biraz hareket etmek isteyerek kapıya gidip koridora bir göz attı. Amma da karanlıktı koridor! Kapıyı kapayıp emniyet zincirini taktı; kendini yeniden masanın başında, mum ışığında bulur bulmaz rahatladı. Kararını vermişti, bu evde daha fazla kalmayacaktı; salona, Bay Pollunder'in yanına inecek, Klara'nın kendisine nasıl davrandığını bir bir anlatacak –yenilgisini itiraf etmenin kendisi için hiç önemi yoktu– ve herhalde bu yeterli nedene dayanarak arabayla mı olur, yaya mı olur, eve dönmek için izin rica edecekti. Bakti ki Bay Pollunder hemen eve dönmesine karşı çıkıyor, o zaman ricada bulunup, kendisini hiç değilse bir uşakla en yakın otele yollamasını isteyecekti. Doğru; insan konuğu olduğu ev sahibine öyle Karl'ın düşündüğü gibi davranmazdı; ama bir konuğa da Klara'nın yaptığı gibi davranılması daha seyrek rastlanır bir durumdu. Üstelik, aralarındaki boğuşmadan Bay Pollunder'e şimdilik hiç söz etmeyecek oluşunu bir lütuf sayıyordu Klara; ama işte bu kadarı da insanı çileden çıkarmaya yeterdi. Öyle ya, Karl bir güreşe mi çağrılmıştı ki, yaşamının belki büyük kısmını güreş oyunlarını öğrenmekle geçirmiş bir kız tarafından sırtının yere getirilmesi yüz kızartıcı sayılsındı? Hatta belki Mack'den bile ders almıştı Klara. Olanları Mack'e anlatırsa anlatsın-

dı, Mack kuşkusuz anlayışlı biriydi, bunun doğruluğunu ayrıntılı şekilde öğreneceği bir fırsat şimdiye kadar Karl'ın eline geçmemişti ama, yine de böyle olduğunu biliyordu. Sonra bildiği bir şey daha vardı: Mack kendisine ders verse, Klara'dan çok daha fazla ilerleyebilirdi; o zaman günün birinde, pek büyük bir olasılıkla davetsiz yine buraya gelir, bütün köşe bucağını tanıması Klara'ya büyük avantaj sağlayan evi kuşkusuz ilkin şöyle bir kolaçan eder, sonra Klara'yı yakaladığı gibi, bugün kendisini üzerine yıktığı kanepenin tozunu bu kez ona aldırtırdı.

Şimdi önemli olan, salonun yolunu bulabilmekti; şapkasını da ilk dalgınlık anında salonun uygunsuz bir yerine koymuştu belki. Elbet şamdanı da yanına alacaktı, ama aydınlıkta bile sağı solu seçmek kolay değildi. Örneğin, odanın salonla aynı katta bulunup bulunmadığını bile bilmiyordu. Klara buraya gelirken kendisini işte öylesine çekip sürüklediğinden Karl bir türlü çevresine bakıp edecek zaman bulamamış, ayrıca Bay Green ve ellerinde şamdan tutan uşaklar kafasını pek karıştırmıştı; sözün kısası, bir mi, yoksa iki merdiven mi çıkmışlardı ya da hiç merdiven çıkmadan mı gelmişlerdi buraya, doğrusu bildiği yoktu. Dışarıdaki manzaraya bakınca odası hayli yüksekte olmalıydı, bu yüzden merdiven çıkmış olabileceklerini düşündü. Daha önce bir merdiven çıkarak evin kapısından içeri girmemişler miydi? O zaman evin bu yanı niçin yüksekte bulunmasındı? Ama bari koridorun bir yerinde bir kapıdan sızan bir ışık görülebilse veya bir ses, ne kadar yavaş olursa olsun uzaktan işitilebilseydi!

Dayısının armağanı olan cep saati on biri gösteriyordu; mumu alıp koridora çıktı. Araştırmaları boşa gitti mi, hiç değilse yine kendi odasına dönebilmek ve odasının yardımıyla başka çare kalmadı mı Klara'nın oda kapısını bulabilmek üzere kapıyı açık bıraktı. Kapının kendiliğinden

kapanmasını önlemek için bir sandalye koydu önüne. Koridorda hoş olmayan bir durumla karşılaştı, ilerden –sola doğru yürüyor, Klara'nın kapısından da uzaklaşıyordu kuşkusuz– bir esinti kendisine doğru geldi; pek güçsüz bir esintiydi, ama ne de olsa mumu söndürebilirdi; elini mumun alevine siper etmek ve üstelik ikide bir durup büzülen alevin toparlanmasını beklemek zorunda kaldı. Ağır aksak bir ilerleyişti bu, yol sanki bir kat daha uzamıştı. Duvarlar boyunca yürüyerek bir hayli yol almıştı Karl; tümü kapısızdı duvarların, arkalarında ne bulunduğu tasarlanacak gibi değildi. Derken yine yan yana dizilmiş kapılar başladı; birçoğunu açmaya kalktı Karl, ama hepsi kilitliydi, odalar besbelli kullanılmıyordu. Oda bakımından bir israftı ki, o kadar olurdu! Karl, New York'un doğusunda bulunup dayısının kendisine göstereceğine söz verdiği barınakları düşündü; küçük bir odanın içinde birden çok aile kalıyordu barınaklarda; bir ailenin payına düşen yer odanın bir köşesinden öteye geçmiyor, çoluk çocuk söz konusu köşede anne ve babalarının çevresinde kümelenmiş yaşıyordu. Burada ise bir sürü oda boş duruyor, kapılarına vurulduğu zaman kof bir ses çıkarmaktan başka işe yaramıyordu. Bay Pollunder'i sahte dostları tarafından yanlış yollara sürüklenmiş, kızına delice tutkun, dolayısıyla iflah olmaz biri gibi görüyordu Karl. Dayısı, Bay Pollunder hakkında kuşkusuz doğru bir not vermişti; ancak, insanlarla ilgili bir yargıya varırken Karl'ın kendi etkisi altında kalmasını istememiş, böyle bir ilkeyi benimsemesi de bu ziyaretin gerçekleşmesini sağlamıştı ve işte şimdi Karl koridorlarda dolanıp duruyordu. Yarın olsun, bunu hiç çekinmeden dayısının yüzüne karşı söyleyecekti; çünkü söz konusu ilkeye göre dayısı, yeğeninin kendisiyle ilgili yargısını da seve seve ve serinkanlı dinlemek zorundaydı. Hem bu ilke dayısında beğenmediği tek şeydi belki ve bu beğenmeyişi de öyle yüzde yüz kesin değildi.

Derken koridorun bir yanındaki duvar ansızın son bulup, buz gibi soğuk mermer bir korkuluğa bıraktı yerini. Mumu yanıbaşına koyan Karl, dikkatle korkuluktan sarktı. Karanlık bir boşluğun karşıdan kendisine doğru esip geldiğini hissetti. Burası evin ana holüyse– mum ışığında kubbemsi tavanın bir parçası görülüyordu–, ne diye bu holden geçerek eve girmemişlerdi? Yüksek tavanlı bu geniş yer ne işe yarıyordu? Hani burada, yukarıda tıpkı bir kilisenin galerisindeymiş gibi dikiliyordu insan. Karl, yarına kadar bu evde kalamayacak oluşuna adeta üzüldü, çünkü gün ışığında Bay Pollunder'in rehberliğinde evin dört bir yanını seve seve gezip dolaşır ve istediği konuda ondan bilgi edinebilirdi.

Korkuluk uzun değildi hani ve az sonra kapalı koridor Karl'ı yine çekip içerisine aldı. Koridor ansızın bir dönemeç yapıp Karl olanca gücüyle duvara tosladı; sürekli bir titizlikle sımsıkı elinde tutması, mumun Allahtan ki yere düşüp sönmesini önlemişti. Koridorun bir türlü sonu gelmiyor, hiçbir tarafta da biraz bir şey seçilebilmesini sağlayacak bir pencere bulunmuyordu. Ayrıca ne yukarıda, ne aşağıda kımıldayan bir şey görüldüğünden hep aynı çember içinde dolanıp durduğunu düşündü Karl; odasının açık kapısını belki yeniden bulabileceğini umdu; ama ne kapıdan, ne korkuluktan eser yoktu. Şimdiye kadar bağırmaya yanaşmamış, yabancı bir yerde böyle geç vakit gürültü yapmak istememişti; ama şimdi görüyordu ki, ışıksız evde hiç de haksız bir davranış değildi bu. Tam koridorun sağına soluna yüksek sesle: «Hey!» diye bağırmak üzeydi ki, geldiği yönden kendisine doğru yaklaşan ufak bir ışık gördü. Dümdüz uzanan koridorun uzunluğunu ancak şimdi kestirebildi; bir villa değil, sanki bir kaleydi ev. Bu kurtarıcı ışığa kavuşmak Karl'ı öylesine sevindirdi ki, ihtiyatı tümüyle elden bırakıp ışıktan yana koştu; daha attığı ilk birkaç adımda söndü mum. Aldırmadı, çünkü muma

gerek kalmamıştı artık; elinde fenerle karşıdan yaşlı bir uşak geliyordu, yolu nasıl olsa kendisine gösterirdi.

«Siz kimsiniz?» diye sordu uşak; feneri Karl'ın yüzüne tuttu, kendi yüzü de aydınlandı bu arada. Göğsünün üzerinde ipeksi halkalar halinde sonlanan kocaman ak bir top sakal, yüzünü sert bir ifadeyle donatıyordu. «Böyle bir top sakal koyvermesine izin verilmesinden anlaşıldığına göre, evin emektar bir uşağı olmalı», diye düşündü Karl ve kendisinin de uşak tarafından göz altında tutulmasına aldırmayarak, uzun süre gözlerini ayırmadan sakala baktı. Beri yandan, hemen cevap verip Bay Pollunder'in konuğu olduğunu, odasından çıkarak yemek salonuna inmek istediğini, ama salonu bulamadığını söyledi.
«Ha öyle mi», dedi uşak, «henüz elektrik almadık da.»
«Biliyorum», dedi Karl.
«Elinizdeki mumu benim fenerden yakmak istemez misiniz?» diye sordu uşak.
«İyi olur,» dedi Karl ve mumu yaktı.
«Bu koridorlarda fazla esinti var», dedi uşak. «Mum hemen sönüyor, onun için bir fener alıyorum yanıma.»
«Evet, bir fener çok daha kullanışlıdır», dedi Karl.
«Üzerinize de hep mum damlamış», dedi uşak ve feneri Karl'ın elbisesinin orasında burasında gezdirdi.
«Hiç fark etmedim», dedi Karl yüksek sesle; bunun, dayısının kendisine bütün öbür kostümlerden daha çok yakıştığını söylediği lacivert elbise olmasına pek üzüldü. Bir ara Klara'yla boğuşmasını anımsadı, bu boğuşmanın da elbiseye pek yararı dokunduğu kuşkusuz söylenemezdi.
Uşak, aceleyle yapabildiği kadar elbiseyi temizlemek nezaketinde bulundu; Karl, uşağın önünde boyuna dönüp durarak ona sağda solda kalmış bir lekeyi gösteriyor, uşak da uysallıkla bu lekeyi silmeye çalışıyordu.
Derken birlikte yürümeye koyulmuşlardı ki: «Peki ama, neden böyle esintili burası?» diye sordu Karl.

«Daha inşası gereken çok şey var da», dedi uşak. «Evin tadiline başlandı ama, işler pek ağır yürüyor. Belki biliyorsunuz, yapı işçilerinin grevi de girdi araya. Kocaman bir iki oyuk açmışlardı, şimdi bunları örüp kapayacak kimse yok, evin içi baştan aşağı esiyor. Hani kulaklarımı pamukla tıkamasam, işim bitiktir.»
«O zaman sanırım daha hızlı konuşmam gerekiyor?»
«Yo, yo, net bir sesiniz var», dedi uşak. «Ama biz gene binaya dönelim; özellikle burası, ilerde binanın öbür kısımlarıyla bağlantısı kesilecek bu şapelin* çevresi yok mu, esintiye dünyada katlanılacak gibi değil.»
«Koridorda yürürken bir korkuluğun önünden geçtim; demek bir şapele iniliyormuş oradan?»
«Evet.»
«Hemen tahmin etmiştim zaten», dedi Karl.
«Pek görülmeye değer bir şey», dedi uşak. «Şapel olmasa, sanırım Bay Mack evi satın almazdı.»
«Bay Mack mı?» diye sordu Karl. «Ben sanıyordum ki, ev Bay Pollunder'indir.»
«Orası öyle», dedi uşak, «ama evin satın alınmasında kesin rolü oynayan Bay Mack'dir. Bay Mack'i tanımıyor musunuz?»
«Tanımaz olur muyum», dedi Karl. «İyi ama, Bay Mack'in Bay Pollunder'le ilişkisi ne?»
«Bayan Klara'nın nişanlısıdır Bay Mack», dedi uşak.
«Bak bunu bilmiyordum», dedi Karl ve olduğu yerde durdu.
«Pek mi şaşırdınız?» diye sordu uşak.
«Bu dediklerinizi iyice aklıma yerleştirmeliyim. Çünkü söz konusu ilişkileri bilmedi mi, en büyük yanlışları yapabilir insan», diye cevapladı Karl.
«Benim hayret ettiğim, size bu konularda hiçbir şey söylenmemiş olması.»

---

* Küçük kilise. (Ç.N.)

«Evet doğru», dedi Karl, mahçup.
«Belki biliyorsunuz diye düşünmüşlerdir», dedi uşak, «Yeni bir şey değil de. Evet, işte geldik.» Sonra bir kapıyı açtı; arkada bir merdiven görülüyor, tıpkı eve geldiklerindeki gibi apaydınlık yemek salonunun arka kapısına dimdik iniyordu.
Yaklaşık iki saat önceki gibi Bay Pollunder'le Bay Green' in seslerinin işitildiği salona girmeden: «İsterseniz sizi bekleyip yine odanıza götüreyim», dedi uşak. «İlk gece evin içini görüp tanımak, ne de olsa kolay değildir.»
«Artık odama dönmeyeceğim», dedi Karl ve bu sözün ardından üzerine nedenini anlayamadığı bir mahzunluk çöktü.

«İyi olur, iyi olur», dedi uşak; biraz üstünlük okunan bir edayla gülümseyip Karl'ın koluna vurdu. Galiba Karl'ın sözlerinden, onun bütün gece salondan ayrılmayıp beylerle sohbet etmek, onlarla içki içmek istediği gibi bir anlam çıkarmıştı. Karl'ın o anda itiraflarda bulunmayı canı istemiyordu; hem evdeki öbür uşaklardan daha çok kendisine ısındığı bu uşağın, ona New York'a giden yolu da gösterebileceğini düşünerek: «Burada beklerseniz, bana büyük bir iyilikte bulunursunuz kuşkusuz», dedi. «Bu iyiliğinizi de teşekkürle kabul ediyorum. Pek kısa bir süre sonra salondan yine çıkacağım kesinlikle ve bundan böyle ne yapacağımı size o zaman söylerim. Ama şimdiden öyle sanıyorum ki, yardımınıza ihtiyacım olacak.» «İyi», dedi uşak; feneri yere koyup, belki yine evdeki tadilat dolasıyla üzeri boş bir sütun altlığına oturdu, «öyleyse burada sizi bekleyeceğim.» Karl, elinde yanan mumla salona girmeye kalkınca: «Mumu da yanımda bırakabilirsiniz», diye ekledi.

«Amma da dalgınım», dedi Karl ve mumu uşağa uzattı; uşak sadece evet der gibi başını eğdi; ama bunu öyle iste-

diği için mi yaptığı, yoksa başını eğmesine eliyle sakalını sıvazlamasının mı yol açtığı belli değildi.

Karl kapıyı açtı, sert bir şangırtı duyuldu, ama Karl'ın bir suçu yoktu bunda, kapı yekpare camdan yapılmıştı, tokmağından tutulup da hızla açılmak istendi mi adeta eğilip bükülüyordu. Karl ürkerek elini kapıdan çekti, çünkü özellikle sessiz girmek istemişti salona. Oturduğu sütun altlığından kayıp aşağı indiği anlaşılan uşağın en ufak bir gürültü çıkarmadan dikkatle kapıyı kapadığını, arkasına dönmeden fark etti.

Şaşırmış kocaman yüzlerle kendisine bakan salondaki iki baya: «Rahatsız ettiğim için özür dilerim», dedi Karl. Beri yandan, acaba bir tarafta şapkamı bulabilir miyim diye çevresine acele bir göz gezdirdi. Ne var ki hiçbir yerde göremedi şapkasını; sofra tamamen kaldırılmış, belki de şapkasını alıp mutfağa götürmüşlerdi, bu da hoş bir şey değildi.

«İyi ama, Klara'yı nerde bıraktınız?» diye sordu Bay Pollunder. Doğrusu Karl'ın kendilerini böyle rahatsız etmesinden hoşlanmamışa da benzemiyordu, çünkü hemen koltuğunda oturuşunu değiştirmiş, bütün vücuduyla Karl'a dönmüştü. Olup bitenler kendisini ilgilendirmiyormuş gibi yapan Bay Green ise, cebinden hayli büyük ve şişkin bir cüzdan çıkardı, içindeki bir sürü gözü karıştırarak belli bir evrakı arar gibi yaptı, ama bu sırada eline geçen kâğıtların hepsini tek tek okuyordu.

«Bir ricam var sizden, ama lütfen yanlış anlamayın», diye söze başladı Karl ve hızlı adımlarla Bay Pollunder'e doğru yürüdü; kendisine pek yakın olmak için elini Bay Pollunder'in sandalyesinin arkalığına koydu.

«Nasıl bir ricaymış bakalım?» diye sordu Bay Pollunder; açık yürekli ve içten bakışlarla Karl'a baktı. «Tabii, rica-

nızı şimdiden yerine getirilmiş bilin.» Sonra kolunu beline dolayıp Karl'ı kendisinden yana çekti, onu bacaklarının arasına aldı. Genellikle bundan hoşlanmayacak kadar kendini büyümüş gören Karl, yine de Bay Pollunder'in davranışını hoşnutlukla karşıladı. Ama ricasını açığa vurması da bu durumda iyice güçleşmişti.
«Nasıl, bizim burayı sevdiniz mi bakalım?» diye sordu Bay Pollunder.
«Kentten çıkıp yazlığa gelince, insan kendini adeta özgürlüğe kavuşmuş hissediyor. Bilmem sizde de öyle oluyor mu? Genellikle –Karl'ın biraz önünü kapadığı, ne anlama geldiği kestirilemeyecek gibi olmayan bir bakışla Bay Green'e baktı göz ucuyla– genellikle benim içimde hep uyanır bu duygu, her akşam duyarım.»

«Sanki kocaman evden, sonu gelmeyen koridorlardan, şapelden, boş odalardan ve dört bir taraftaki karanlıktan haberi yokmuş gibi konuşuyor», diye düşündü Karl. «Eh, haydi söyleyin şimdi ricanızı!» dedi Bay Pollunder ve sesini çıkarmadan orada dikilen Karl'ı dostça silkip sarstı.

«Ricam», dedi Karl; sesini ne kadar kısarsa kıssın, yanı başlarında oturan Bay Green'in söylenenleri işitmesinin önüne geçilebilecek gibi değildi; oysa Karl, Bay Pollunder'e bir hakaret gibi görülebilecek ricasını Bay Green' den saklamayı çok isterdi. «Ricam, hemen şimdi, geceleyin eve gitmeme izin vermenizdir.»

Böylelikle işin en kötü yanı açığa vurulmuştu, dolayısıyla kalanların hepsi bir anda sökün etti ve Karl en küçük bir yalana başvurmaksızın, daha önce doğrusu hiç aklından geçirmediği sözler söyledi: «Eve dönmeyi ne kadar istiyorum bilseniz», dedi. «Sonra yine seve seve gelirim buraya; çünkü sizin bulunduğunuz yerde olmak beni sevindirir. Ancak, bugün daha çok kalamayacağım. Biliyorsunuz, dayım bu ziyarete istemeyerek izin verdi. Her işte olduğu

gibi, bu konuda da dayandığı birtakım haklı nedenler vardı kuşkusuz; ama onun benden daha iyi düşünebileceğine bakmayarak, izni düpedüz zorla koparıp aldım kendisinden. Bana karşı sevgisini açıkça kötüye kullandım. Dayımın bu izni vermekte neden duraksadığı önemsiz artık; ama pek kesinlikle bildiğim bir şey varsa, bunun sizi kıracak bir yanının bulunmayışıdır, Sayın Pollunder; siz ki dayımın en iyi, hatta iyiden iyi bir dostusunuz. Dayımla dostlukta kimse sizinle boy ölçüşemez. Dayımın sözünü dinlemememin de tek nedeni buydu işte; ama elbet yeterli bir neden değil. Belki dayımla aramdaki ilişkiyi pek bilmiyorsunuz, onun için bu ilişkinin en kolay anlaşılır yönünden söz açacağım. İngilizce öğrenmem sona erip pratik iş hayatını gereği gibi kavrayamadığım süre, tamamen dayımın lütuf ve yardımına muhtaç durumdayım. Dayımın bu lütuf ve yardımından da, onun yakın bir akrabası olarak yararlanabileceğim kuşkusuzdur. Hani sanmayın ki şimdiden ekmeğimi ne yapıp yapıp alın teriyle –başka yollara sapmaktan da Allah korusun– kazanabilirim. Bunun için, ne yazık ki gördüğüm eğitim ve öğrenim yeterince pratik nitelik taşımıyor. Sıradan bir öğrenci olarak Avrupa'daki bir gimnazyumda* dört sınıf okudum; ancak, bunun para kazanma bakımından hiç, ama hiç önemi yok; çünkü bizim gimnazyumlardaki öğretim programı pek geridir. Gimnazyumda neler öğrendiğimi size anlatsam, gülerdiniz. İnsan okumasını sürdürür de gimnazyumu bitirir, ardından üniversiteye giderse, o zaman belki öğreniminin eksik ve üstün yanları arasında nasılsa bir denge kurarak derli toplu bir bilgi ve kültür edinir, buna dayanarak bir şeyler yapabilir; bu da para kazanma azmini verebilir insana. Bense, ne yazık ki böyle tutarlı bir öğrenim şansından yoksun kaldım; bazen bana öyle geliyor ki, sanki hiçbir şey

* Bir bütün olarak ortaokul ve lise öğrenimi. (Ç.N.)

bilmiyorum, bilsem de bildiklerimin hepsi Amerikalılar için gene pek az bir şeydir. Bizim orada da şimdilerde yeni dillerin ve sanırım ayrıca ticari bilimlerin öğrenilebileceği modern gimnazyumlar açılmaya başladı; ben ilkokulu bitirdiğimde henüz yoktu böyle bir şey. Doğrusu babam bana İngilizce dersi aldırmak istemedi değil; ama ilerde başıma gelecek felaketi nasıl sezebilir, günün birinde İngilizce'ye gereksinim duyacağımı nereden bilebilirdim? Beri yandan, lisedeki dersler için çok çalışmak zorundaydım, başka şeylere ayıracak pek vaktim yoktu. Hani bütün bunlardan söz açıyorum ki, dayıma nasıl bağımlı durumda olduğumu, kendisine karşı nasıl bir yükümlülük taşıdığımı size açıkça analatabileyim. Böyle olunca, dayımın isteklerine aykırı en ufak bir davranışta bulunamayacağımı elbet kabul edersiniz. Dolayısıyla, ona karşı işlediğim hatayı hiç değilse biraz bağışlatmak için şimdiden tezi yok eve dönmem gerekiyor.»

Bay Pollunder bütün bu uzun konuşma sırasında Karl'ı dikkatle dinlemiş, ikide bir, özellikle dayısının adını ettikçe onu belli belirsiz de olsa bağrına bastırmış, birkaç kez adeta bir şeyler bekleyerek ciddi ciddi Green'den yana bakmış, ama Bay Green cüzdanıyla oyalanmasına ara vermemişti. Karl ise, konuşma sırasında dayısıyla ilişkisinin açık seçik bilincine vardığı ölçüde bir tedirginlik duymuş, istemeyerek Bay Pollunder'in kolundan kurtulmaya çalışmıştı. Bu evde her şey ruhunu sıkıyordu; cam kapıdan, merdivenden, ağaçlıklı yoldan, şoselerden, banliyölerden geçerek ana caddeyle birleşip dayısının evine sapan tenha ve düz yol, adeta kendisi için hazırlanmış, önünde uzanıyor ve sımsıkı bir bütün oluşturarak güçlü bir sesle onu kendisine çağırıyordu. Bay Pollunder'in yakınlığıyla Bay Green'in iğrençliği giderek ortadan siliniyor, Karl sigara dumanıyla dolu odadan çıkıp gitmesine izin verilmesinden başka bir şey istemiyordu. Bay Pollunder'le bir ilişkisi kalmamış, Bay Green'e karşı ise savaşa hazır

bir durumda hissediyor kendini, ama yine de belirsiz bir korku onu çepeçevre sarıyor, bu korkunun nöbetleri gözlerini karartıyordu.

Derken bir adım geriledi; şimdi hem Bay Pollunder, hem de Bay Green'den aynı uzaklıkta bulunuyordu.

Bay Green'e dönerek: «Ona bir şey söylemeyecek miydiniz?» diye sordu Bay Pollunder, adeta ricada bulunur gibi Bay Green'in elini tuttu. Sonunda bir mektubu cüzdanından çıkararak masanın üzerine koyan Bay Green: «Ne söyleyeyim bilmem ki!» diye cevapladı. «Dayısına dönmek istemesi pek övülecek bir davranış; insan düşündü mü, onun bu davranışıyla dayısını enikonu sevindireceğine inanabilir. Yeter ki sözdinlemezliğiyle dayısını pek kızdırmış bulunmasın, ki kızdırmış da olabilir hani. O zaman burada kalmakla kuşkusuz daha iyi eder. Diyeceğim, kesin bir şey söylemek güç bu konuda. Doğru; ikimiz de dayısının dostlarıyız, benimle siz Sayın Pollunder'in dostluğu arasında bir derece ayrımı kolay kolay yapılamaz; ama dayı beyin içini göremeyiz, hele şimdi bizi New York' tan ayıran kilometrelerce uzak bir yerde.»

«Değil mi ama, Bay Green», dedi Karl ve kendini yenerek Bay Green'e sokuldu, «sözlerinizden, hemen eve dönmemi sizin de en iyi davranış gördüğünüzü anlıyorum.»

«Ben hiç böyle bir şey söylemedim», dedi Bay Green ve iki parmağını kenarlarında ileri geri gezdirdiği mektubu seyre daldı. Böylelikle adeta kendisine soruyu soranın Bay Pollunder olduğunu, soruyu da cevaplandırdığını, Karl ile doğrusu bir alıp vereceği bulunmadığını üstü kapalı anlatmak ister gibiydi.

Derken Karl'a yaklaştı Bay Pollunder; onu Bay Green'in yanından usulcacık çekip alarak kocaman pencerelerden birine götürdü. «Azizim, Bay Rossmann!» dedi, Karl'ın kulağına eğilip; konuşmasına bir hazırlık olarak mendiliy-

le yüzünü sildi, bu arada mendili burnuna götürüp sümkürdü. «Sizi zorla burada alıkoyacağımı düşünmezsiniz sanırım. Hani böyle bir şey asla söz konusu olamaz. Ama arabamı emrinize veremeyeceğim, çünkü buraya pek uzak bir garajda bulunuyor, henüz her şeyin inşa halinde olduğu evde şimdiye kadar bir türlü vakit bulamadım ki, bir garaj yaptırayım. Zaten şoför de burada değil, garaja yakın bir yerde kalıyor, nerede, onu da bilmiyorum doğrusu. Hem şu sıra evde bulunmak zorunda değil, işi yalnız sabahları erkenden arabayı alıp buraya gelmektir. Ama bütün bunlar sizin hemen eve dönmenizi engellemez; çünkü ille döneceğim derseniz, sizi hemen şimdi alır, ilk tren istasyonuna götürürüm; ama istasyon da o kadar uzak ki, yarın sabah –saat yedide yola çıkarız buradan– benimle birlikte arabayla gidersiniz, eve trenden çok daha geç varmazsınız sanırım.»

«Bu durumda trenle gitsem daha iyi», dedi Karl. «Tren hiç aklıma gelmemişti. Trenle gidersem, yarın sabah eve daha erken varacağımı söylediniz.»

«Ama aradaki fark o kadar küçük ki!»

«Olsun, olsun, Sayın Pollunder», dedi Karl. «Bana karşı gösterdiğiniz yakınlığı unutmayacak, her vakit yine seve seve geleceğim buraya; bugünkü davranışımdan sonra beni ilerde yine evinize çağırırsanız kuşkusuz; bir dahaki gelişimde, şimdi dayımı bir an önce görmemin benim için neden bu kadar önem taşıdığını da belki size daha iyi açıklayabilirim.» Sonra gitmek için izin almış gibi ekledi: «Ama benimle gelmeyin lütfen. Hiç gereği yok. Dışarıda bir uşak bekliyor, beni seve seve istasyona götürecektir. Şapkamı bulayım, tamam.»

Son sözleri söyler söylemez, acaba şapkamı bulabilir miyim diye son bir denemeye girişti, odayı baştan başa adımlamaya koyuldu.

«Acaba bir kasket versem, işinizi görür mü?» diye sordu Bay Green ve cebinden bir kasket çıkardı. «Olur ya, bakarsınız uyar.» Afallamış, durdu Karl: «Sizi kasketsiz bırakmak aklımdan geçmez», dedi. «Pekâlâ başım açık da gidebilirim. Bir şeye ihtiyacım yok.»
«Benim kendi şapkam değil nasıl olsa. Buyrun alın!»
«Teşekkür ederim, teşekkür ederim», dedi Karl; fazla oyalanmamak için kasketi alıp giydi, ilkin güldü, çünkü kasket tıpatıp başına göreydi, sonra yine çıkarıp eline aldı, orasını burasını gözden geçirdi, ama aradığı şeyi de bulamadı kaskette; düpedüz yeni bir şeydi. «Tam da bana göre», dedi.
«Demek uydu!» diye sesini yükseltti Bay Green, elini masaya vurarak.
Karl uşağı alıp gelmek üzere kapıya yönelmişti ki, doğrulup kalktı Bay Green, bol bol yiyip dinlenmenin etkisiyle gerindi; kuvvetle göğsüne vurup öğüt ve emir arası bir tonla: «Ama gitmeden Bayan Klara'ya veda etmeyi unutmayın!» dedi.

«Evet, evet», diye atıldı Bay Pollunder; o da ayağa kalkmıştı, içinden gelerek konuşmadığı belliydi. Pantolonunun dikiş yerine elleriyle hafifçe vurdu; modaya uyularak çok kısa tutulmuş, beline kadar pek inmeyip kendisi gibi şişman kimselere pek yakışmayan ceketinin düğmelerini durmadan ilikleyip çözüyordu. Bay Green'in yanında dikildi mi, Pollunder'deki şişmanlığın sağlıklı nitelik taşımadığına ilişkin açık seçik bir izlenim uyanıyordu insanda; sırtı tümüyle biraz kamburdu; dayanıklılıktan yoksun görünen gevşecik bir karnı vardı, gerçek bir yük gibiydi; yüzü solgun, kahırlı bir yüze benziyordu. Oysa Bay Green, Bay Pollunder'den belki biraz daha şişmandı; ama parçaları birbirini bütünleyip birbirini taşıyan tutarlı bir şişmanlıktı bu; ayaklarını da asker gibi kavuşturmuştu; havada

dimdik tuttuğu başını sallayıp duruyordu, adeta büyük bir cimnastikçi, cimnastikte önde gelen biriydi.

«Söylediğim gibi, ilkin Bayan Klara'ya gidin», diyerek konuşmasını sürdürdü Bay Green. «Bu sizin için kuşkusuz zevkli bir şey olur; hem benim zamanlamama da çok iyi uyar. Buradan gitmenizden önce size bildireceğim ilginç bir şey var da; eve dönüşünüz için de kesin önem taşıyabilir. Ne var ki, yukarıdan verilen bir talimat size bunu gece yarısından önce bildirmemi yasakladı. Hani durumun beni de üzdüğünü düşünebilirsiniz, çünkü benim gece istirahatimi sekteye uğratacak; ama kuşkusuz yapmam istenilen şeyi yapacağım. Henüz on biri çeyrek geçiyor, yani Bay Pollunder'le iş üzerindeki konuşmalarımı sona erdirebilirim; bu arada sizin yanımızda bulunmanız, bizi rahatsız etmekten başka şeye yaramayacaktır; dolayısıyla, gidip uzun bir süre Bayan Klara'yla vakit geçirebilirsiniz.»

Karl, kendisini Bay Pollunder'e karşı pek ufak bir nezaket ve şükran gösterisinde bulunmaya çağıran böyle bir isteği geri çevirebilir miydi? Üstelik istek bu işle ilgisiz kaba saba bir adamdan geliyor, asıl söz konusu olan Bay Pollunder ise gerek konuşması, gerek bakışlarıyla elden geldiği kadar kendini geride tutuyordu. Sonra, ancak gece yarısı öğrenebileceği haber de neydi? Eve dönüşünü en azından üç çeyrek saat geciktirmese pek umursamayacaktı, oysa şimdi üç çeyrek saat geriye atılmıştı bu dönüş. Hem bakalım Klara'nın yanına gidebilecek miydi? Bundan çok kuşkuluydu; öyle ya, düşmanı sayılırdı Klara. Bari dayısının, dağılmalarını önlemek üzere mektup ve kâğıtların üzerine koyması için kendisine armağan ettiği o demir nesneyi yanına alsaydı! Klara'nın odası pek tehlikeli bir in olabilirdi çünkü. Ama Klara Bay Pollunder'in kızı, üstelik demin işittiğine göre Mack'in nişanlısı olduğundan, şimdi

burada aleyhinde en ufak bir şey söylenecek gibi değildi. Eğer kendisine birazcık başka türlü davransaydı, ilişkilerinden ötürü açıkça hayranlığını esirgemezdi Klara'dan. Bütün bunları kafasından geçirip duruyordu ki, kimsenin kendisinden böyle düşüncelerle oyalanmasını istemediğini anladı; çünkü Bay Green kapıyı açmış, oturduğu sütun altlığından sıçrayıp inen uşağa: «Bu delikanlıyı alın, Bayan Klara'ya götürün!» diye seslenmişti.

Uşak, adeta koşar adım, yaşlılığın verdiği güçsüzlükle ahlayıp oflayarak pek kısa bir yoldan kendisini Klara'nın odasına çekip götürürken, 'Emir dediğin işte böyle yerine getirilir', diye düşündü Karl. Kapısı hâlâ açık duran odasının önünden geçerken, kendini biraz toparlamak için bir an içeri girmeye kalktıysa da, uşak koyvermedi.

«Hayır!» dedi. «Bayan Klara'ya gitmeniz gerekiyor. Kendiniz de duydunuz.»

«Yalnız bir an kalacaktım içerde», dedi Karl. Sonra: «Acaba oradaki şu kanepe üzerine biraz uzansam mı?» diye düşündü. «Bir değişiklik olur, gece yarısına kadar zaman daha çabuk geçerdi.»

«Aldığım emrin yapılmasını güçleştirmeyin», dedi uşak.

'Klara'ya gitmeme adam bir ceza gözüyle bakıyor sanırım', diye geçirdi içinden Karl. Birkaç adım attı, ama sonra inadından yine olduğu yerde durdu.

«Gelsenize canım, delikanlı!» dedi uşak. «Madem bir kez buradasınız. Biliyorum, hemen bu gece çekip gitmek istiyorsunuz; ama işte her şey dilediği gibi olmuyor insanın, ben de zaten düşündüğünüz şeyin pek gerçekleşemeyeceğini size söylemiştim.»

«Evet,» gitmek istiyorum ve gideceğim de», dedi Karl, Bayan Klara'ya yalnızca veda edeceğim, o kadar.»

«Ya,» dedi uşak. Karl, uşağın tavrından söylediklerinin bir tekine bile inanmadığını sezdi. «Peki, neden duraksı-

yor, gidip veda etmiyorsunuz. Haydi gelsenize!»
«Kim var koridorda?» diye bir ses çınladı ansızın; derken, elinde kırmızı abajurlu büyük bir masa lambası, Klara başını yakındaki kapıların birinden dışarı uzattı. Uşak, seğirttiği gibi olup biteni anlattı kendisine; Karl da, yavaş yavaş uşağın arkasından yürüdü.
«Geç kaldınız ama», dedi Klara.
Klara'ya cevap vermeyi, Karl şimdilik bir yana bıraktı; usulca, ama nasıl biri olduğunu artık bildiği için sert: «Hemen kapının önünde bekleyin beni!» dedi uşağa.
Klara, lambayı masanın üzerine koyarak: «Artık yatacaktım», dedi. Uşak aşağıda, yemek salonundaki gibi yine dikkatle kapıyı kapadı. «Baksanıza, saat on bir buçuğu geçti», diye ekledi Klara.

«Nasıl? On bir buçuğu geçti mi?» diye sordu Karl; bu sayıdan adeta ürkmüş gibiydi. «Öyleyse hemen size veda etmeliyim, çünkü tam on ikide aşağıda, yemek salonunda bulunmam gerekiyor.»

«Ne acele işleriniz var böyle!» dedi Klara ve bol geceliğindeki kırışıkları eliyle dalgın düzledi. Yüzü alev alev yanıyor, sürekli gülümsüyordu. Klara'yla yeniden bir boğuşma tehlikesi yok gibi göründü Karl'a. «Dün babam söyledi, bugün de siz söz verdiniz, gitmeden bana biraz piyano çalamaz mısınız yani!»

«Ama geç olmadı mı?» diye sordu Karl. Klara'nın arzusunu seve seve yapmak isterdi, çünkü öncekine göre bambaşkaydı Klara; sanki nasılsa yükselip Bay Pollunder, ayrıca Bay Mack'la aynı düzeye gelmişti.

«Doğru, geç artık», dedi Klara. Müzik dinleme isteği ansızın uçup gitmiş gibiydi. «Tuşlara her vuruşta çın çın öter bütün ev; eminim ki, piyano çalmanız tavan arasında yatıp kalkan uşakları uyandıracaktır.»

«Madem öyle, çalmam ben de; nasıl olsa ilerde gene buraya geleceğim kesin; hem fazla zahmet olmazsa, siz de bir ara dayımı ziyaret edebilir, bir fırsatla benim odama da bir göz atabilirsiniz. Şahane bir piyanom var. Dayımın armağanı. O zaman dilerseniz, size çalarım bendeki parçaları; yazık ki çok bir şey değil, sonra kocaman bir müzik aletine de hiç yaraşmayan şeyler; virtüözlerin çalacağı bir piyano aslında. Ama ziyaretinizi önceden bana bildirirseniz, bu zevki de tadabilirsiniz; çünkü dayım ilk fırsatta benim için ünlü bir müzik öğretmeni tutacak, bunun beni ne kadar sevindirdiğini tahmin edebilirsiniz; onu dinlemek için de tabii ders sırasında beni ziyaret etmeniz gerekecek. Ne saklayayım, piyano çalmak için vaktin geç oluşuna sevindim; çünkü henüz pek bir şey becerebildiğim yok, ne kadar kötü çalabildiğimi görseniz şaşardınız. Eh, artık izninizle gideyim, hoşça kalın, yatma zamanı geldi sanırım.» Klara yumuşak bakışlarla kendisini süzüp, önceki boğuşmalarından ötürü ona kin bağlamamış göründüğünden elini uzatarak ekledi Karl: «Bizim orada şöyle derler hep: 'İyi uykular, renkli rüyalar.'»

«Durun!» dedi Klara, uzatılan eli tutmak istemeyerek. «Belki biraz çalsanız olur yine.» Sonra, piyanonun yanı başındaki küçük bir ara kapıdan çıkarak gözden kayboldu.

«Bu da nesi?» diye düşündü Karl. «İstediği kadar sevimli bir kız olsun, fazla bekleyemem.» O anda koridorun kapısı vuruldu ve kapıyı büsbütün açmayı göze alamayan uşak küçük bir aralıktan içeri fısıldadı: «Bağışlayın ama, az önce çağırdılar, daha çok bekleyemeyeceğim.»

«Peki, gidin!» dedi Karl; yemek salonunun yolunu tek başına bulabileceğine güveniyordu artık. «Ama feneri kapının önüne bırakın! Sonra söyler misiniz, saat kaç?»

«Nerdeyse on ikiye çeyrek var.» Uşak kapıyı tam kapayacaktı ki, adama henüz bir bahşiş vermediği aklına geldi Karl'ın, pantolon cebinden bir şilin çıkardı; bundan böyle gümüş paraları Amerikan âdetine uyarak rahatlıkla şıngırdatıp pantolon cebinde taşıyor, bankınotları ise yelek cebinde saklıyordu. «Bana çok yardımınız dokundu, alın şunu», diyerek parayı uşağa uzattı.

Klara, elleri sımsıkı örülmüş saç tuvaletinde, yeniden dönüp geldi. Ansızın, uşağı yollamayacaktım diye düşündü Karl; çünkü şimdi tren istasyonuna kendisini kim görütecekti? Doğru; herhalde Bay Pollunder bir uşak verirdi yanına; hem deminki uşak bakarsın yemek salonuna çağrılmıştı da, zamanı gelince yine Karl'ın emrinde olacaktı.

«Ben gene sizin biraz piyano çalmanızı rica edeceğim», dedi Klara. «İnsan burada o kadar az müzik dinliyor ki, bu konuda çıkacak hiçbir fırsatı kaçırmak istemiyor.»

Daha fazla düşünmeyerek: «O zaman hiç vakit kaybetmeye gelmez», dedi Karl ve hemen piyanonun başına geçti.
«Nota ister miydiniz?» diye sordu Klara.
«Teşekkür ederim, notaları doğru dürüst okuyabildiğim bile yok henüz», diye cevapladı Karl, çalmaya başlayarak. Küçük bir şarkıydı çaldığı ve çok iyi biliyordu ki, anlaşılması için, hele yabancılar söz konusu ise hayli ağır bir tempoyu gerektiriyordu; oysa en hızlı bir marş temposuyla çalıp gitmişti kendisi. Şarkı bitince, evdeki bozulan sessizlik adeta bir itiş kakışla eski yerini aldı. Karl ile Klara sersemlemiş gibi yerlerinde oturuyor, kımıldamıyorlardı.
«Enfes!» dedi Klara. Ama böyle bir çalıştan sonra Karl'ın duygularını hiçbir nazik söz okşayamazdı.
«Saat kaç?» diye sordu Karl.

«On ikiye çeyrek var.»
«O zaman biraz daha kalabilirim», dedi Karl ve kendi kendine düşündü. «Ya o, ya ötekisi. Nasıl olsa bildiğim on şarkının hepsini çalamam, ama içlerinden birini elimden geldiği kadar iyi çalabilirim.» Derken sevdiği bir asker şarkısını çalmaya başladı. O kadar yavaş çalıyordu ki, dinleyenin uyarılan iştahı bir sondaki notaya uzanıyor, ama Karl bu notayı alıkoyup neden sonra kendisine sunuyordu. Çünkü gerçekten, hangi şarkı olursa olsun tuşları ilkin gözleriyle arayıp bulmak zorundaydı, ama derken kendi içinde bir şarkının doğduğunu hissetti; içindeki şarkı, çalmakta olduğu şarkının sonunu bir yana iterek kendine bir başka son aradı, ama bu sonu da ele geçiremedi bir türlü. «Çalamıyorum işte!» diye söylendi şarkı bitince ve Klara'yı yaşlı gözlerle süzmeye başladı. Bu anda bitişik odadan hızlı hızlı alkış sesleri duyuldu. Karl, birden silkinerek: «Başka bir dinleyen de varmış!» dedi. «Mack», diye cevapladı Klara usulcacık. Derken Bay Mack'in seslendiği işitildi: «Karl Rosmann, Karl Rossmann!»

Piyanonun önündeki bankın üzerinden atladığı gibi kapıyı açtı Karl. Mack'i, üzerine tül gerilmiş kocaman bir yatakta yarı uzanmış, yarı oturur durumda buldu; yorgan sere serpe bacaklarının üzerine atılmıştı. Yatağın mavi ipek kubbesi, ağır tahtadan kaba biçimde çatılmış gösterişsiz karyolanın biraz genç kızsı tek görkemini oluşturmaktaydı. Yalnızca bir şamdan yanıyordu komodinin üzerinde; ama yatak çarşafıyla Mack'in gömleği bir beyazdı ki, üzerine düşen mum ışığı nerdeyse göz kamaştırarak çevreye yansıyor, kubbenin de en azından kenar kısmı pek gergin denemeyecek hafif dalgalı ipeğiyle ışıldayıp duruyordu. Ama hemen Mack'in gerisinde yatakla diğer nesneler, koyu bir karanlığa gömülmüştü. Klara karyolanın ayaklarından birine yaslandı, gözleri Mack'ten başka şeyi görmüyordu.

«Merhaba!» dedi Mack, Karl'a elini uzatarak. «Ne de güzel çalıyormuşsunuz meğer! Şimdiye kadar yalnız biniciliğinizden haberim vardı.»

«Her ikisini de doğru dürüst becerdiğim yok», dedi Karl. «Sizin dinlediğinizi bilsem, asla çalmazdım. Ama sizin–» Birden sustu, Mack ile Klara besbelli birbirleriyle yatıp kalktıklarına göre, 'nişanlı' sözcüğünü kullanmakta duraksamıştı.

«İçime doğmuştu zaten», dedi Mack. «Klara sizi New York'tan getirdi buraya, demek nedeni buymuş, yoksa piyano çalışınızı nerden dinleyecektim. Doğrusu epey acemiceydi; herhalde önceden etüt ettiğiniz, beste bakımından pek ilkel bu şarkıların bile birkaç yerinde falso yaptınız. Hiç kimsenin çalışını küçümsemeyen biri olduğum bir yana, gene de pek hoşlandım. Ama oturun lütfen, biraz daha yanımızda kalın! Klara, bir sandalye verir misin oradan!»

«Teşekkür ederim», dedi Karl, kekeleyerek. «Çok isterdim, ama kalamayacağım. Bu evde böyle rahat odaların bulunduğunu doğrusu pek geç öğrendim.»
«Bütün odaları bu şekilde değiştiriyorum», dedi Mack.
O anda çabuk çabuk birbirini izleyip her biri ötekinin içine giren on iki çan vuruşu duyuldu. Karl, çanların o kocaman devinimlerinin esintisini adeta yanaklarında hissetti. Bu nasıl bir köydü, böyle çanları vardı!

«Hemen gitmem gerekiyor», dedi Karl. Tokalaşmayarak Mack ile Klara'ya ellerini uzattı yalnız, sonra seğirtip koridora çıktı, koridorda feneri bulamayıp uşağa bahşişi pek erken verdiğine hayıflandı.

Duvar boyunca el yordamıyla odasının açık kapısına kadar ilerleyecek oldu; ama yolun yarısına gelmiş gelmemişti ki, yukarı kalkık elinde bir şamdanla Bay Green'in iler-

den yalpalayarak acele yaklaştığını gördü. Şamdanı tutan elinde bir mektup vardı.

«Bay Rossmann, ne diye gelmediniz canım? Ne diye bekletiyorsunuz beni? Bayan Klara'nın yanında neler yaptınız Allah aşkına?»

«Bir sürü soru», diye düşündü Karl. «Bakarsın bir de tutup duvara yapıştırır beni.» Çünkü gerçekten Bay Green, sırtını duvara dayamış Karl'ın hemen burnunun ucuna gelip dikilmişti; bu koridorda şimdiden kazandığı devcileyin cüsseyle insanın üzerinde gülünç bir izlenim bırakıyordu. «Zavallı Bay Pollunder'i tümüyle gövdesine indirmiş olmasın?» diye şakadan kendi kendine sordu Karl.

«Siz sahiden sözünün eri değilmişsiniz, Bay Rossmann. Saat on ikide salona ineceğim der, ama sözünüzü tutmaz, Bayan Klara'nın kapısının önünde sessiz saklı dolaşırsınız. Ama ben gece yarısı için ilginç bir şey vadetmiştim size, işte şimdi karşınızdayım.» Sonra Karl'a mektubu uzattı. Zarfın üzerinde şöyle yazıyordu: «Gece yarısı rastlandığı yerde bizzat Karl Rossmann'a verilecektir.»

Karl zarfı açarken, «Sizin için New York'tan kalkıp buraya gelmem bile takdire değer bir davranıştır sanırım, dolayısıyla beni koridorlarda peşinizden koşturmanın ne anlamı var bilmem ki!» dedi Bay Green.

Mektuba bir göz atar atmaz: «Dayımdan», dedi Karl; sonra Bay Green'e dönerek «Beklemiştim zaten», diye ekledi.

«İster beklemiş olun, ister olmayın, beni şuncacık ilgilendirmez. Eh, okuyun mektubu artık!» diye cevapladı Bay Green ve şamdanı Karl'a doğru tuttu.

«Sevgili Yeğenim! Bir arada geçirdiğimiz pek kısa süre içinde, tamamen bir ilke adamı olduğumu sen de anlamış-

sındır. Bu yalnız çevrem için değil, kendim için de pek tatsız ve üzücü bir şey; ama işte ne isem, neyim varsa hepsini bu ilkelere borçluyum ve kimse de benden kendimi inkâr etmemi bekleyemez, hiç kimse; hatta birgün aklıma esip bana karşı o genel saldırıya izin verirsem, saldırıya geçeceklerin en ön safında yer alabilecek sen bile, o zaman en iyisi, önümdeki şu kâğıdı tutan ve yazan iki elimle ilkin seni yakalayıp ayaklarını yerden keserdim. Ama günün birinde bunun olabileceğini gösteren hiçbir belirti yok şimdilik; dolayısıyla, bugünkü olay üzerine seni mutlaka yanımdan uzaklaştırmak zorundayım ve çok rica ederim, beni artık ne kendin ara, ne bana mektup yaz, ne de onun bunun aracılığına başvurarak benimle görüşüp konuşmaya çalış. Sen bu akşam isteğime aykırı davranarak, benden ayrılıp gitmeye karar verdin; madem öyle, ömrün boyu bu kararına bağlı kal; ancak o zaman bunun erkekçe bir karar sayılacağını gösterirsin. Sana bu mektubu iletmek üzere en iyi dostum Bay Green'i seçtim. Şu anda gerçekten benim aklıma gelmeyen kollayıcı sözleri yeterince bulacaktır Bay Green. Kendisi nüfuzlu bir kişidir ve atacağın ilk bağımsız adımlarda hatırım için seni gerek öğütleriyle, gerek fiilen destekleyecektir. Mektubun sonuna geldiğim şu an bana yine akıl almaz görünen bu ayrılığı kavrayabilmek için, kuşkusuz ikide bir kendi kendime şöyle söylemeden duramıyorum: Senin ailenden, Karl, iyi şey çıkmaz zaten. Bay Green bavulunla şemsiyeni vermeyi unutursa, kendisine hatırlatırsın. Gelecekteki sağlık ve esenliğin için en iyi dileklerimle

Vefakâr Dayın Jacob.»

Bitti mi?» dedi Bay Green.

«Evet», dedi Karl. «Bavulumla şemsiyemi getirdiniz mi?» diye sordu ardından.

«Buyurun», dedi Bay Green ve o ana kadar sol elinde arkasında sakladığı eski bavulu Karl'ın yanı başına bıraktı.

«Peki şemsiyem?» diye sordu Karl.

«O da burada», dedi Bay Green ve pantolon cebinde asılı duran şemsiyeyi Karl'a uzattı. «Schubal adında biri, Hamburg–Amerika hattında çalışan bir geminin çarkçıbaşısı getirdi bunları; söylediğine göre, gemide bulmuş. İlk fırsatta kendisine teşekkür edersiniz artık.»

«Hiç değilse eski eşyalarıma kavuştum», dedi Karl ve şemsiyeyi bavulun üzerine bıraktı.

«Sayın senatör, eşyalarınıza ileride daha iyi göz kulak olmanızı size hatırlatmamı istedi benden», dedi Bay Green ve sonra anlaşılan kişisel merakından: «Bu ne acayip bavul?» diye sordu.

«Bizim oradaki askere gidenlerin yanlarında götürdüğü bavullardan biri», diye cevapladı Karl. «Babamın eski askerlik bavulu. Ama pek kullanışlı bir şey. Kuşkusuz bir yerde unutulmaması gerekiyor.»

«Eh, bu yeterli bir ders oldu sizin için», dedi Bay Green. «Nihayet bir ikinci dayınız yoktur sanırım Amerika'da. Buyurun, size San Fransisko'ya kadar bir de üçüncü mevki bilet. Bu yolculuğu sizin hesabınıza kararlaştırmamın nedeni, bir kez Doğu'da çok daha iyi kazanç imkânlarına kavuşursunuz; ikincisi, burada sizin için söz konusu olabilecek bütün işlerde dayınızın parmağı bulunacaktır; dayınızla ileride karşılaşmaktan da kaçınmanız gerekiyor. Frisko'da* hiç rahatsız edilmeden çalışabilirsiniz; çekinmeyip pek aşağıdan başlayın işe ve yavaş yavaş yukarılara tırmanmaya bakın.

Karl bu sözlerde bir fenalık göremedi, bütün bir akşam

* San Fransisko'nun kısaltılmış şekli. (Ç.N.)

Bay Green'in içinde saklı kalan kötü haber sahibine iletilmişti; bundan böyle Bay Green, belki kendisiyle herkesten daha açık yürekli konuşulabilecek birine benziyordu. Kendi suçu olmadan böylesine mahrem ve tatsız bir kararın habercisi seçilmiş en iyi insan bile, söz konusu kararı kendisinde bulundurduğu süre ister istemez kuşku uyandıracaktı. «Bu evden», dedi Karl, davranışını görmüş geçirmiş birinin adeta onaylamasını bekler gibi, «hemen gidiyorum, çünkü beni yalnızca dayımın bir yeğeni diye konuk ettiler, oysa bir yabancıyım şimdi, burada işim kalmadı. Acaba lütfen bana kapıyı gösterebilir, beni bu civardaki en yakın otele giden yola çıkarır mısınız?»

«Ama çabuk olun!» dedi Bay Green. «Beni az sıkıntıya sokmuyorsunuz doğrusu.»

Bay Green'in hemen yola koyulup adımlarını açtığını görünce durakladı Karl; çünkü kuşku uyandıran bir çabukluktu bu; Bay Green'in ceketinin eteğine yapıştı ve gerçek durumu ansızın kavrayarak: «Bana bir şeyi daha açıklamanız gerekiyor», dedi. «Zarfın üzerinde, nerde rastlanırsam orada mektubun bana verileceği yazıyor yalnız. Peki, on biri çeyrek geçe buradan gitmek istediğim zaman beni niçin bu mektuba dayanarak alıkoydunuz? Böyle yapmakla size verilen görevin sınırını aşmış olmadınız mı?»

Bay Green, önce Karl'ın sözlerinin yersizliğini abartmalı biçimde vurgulayan bir el hareketi yaptı ve ardından: «Acaba zarfın üzerinde peşinizden koşa koşa helâk olmam da yazılı mı?» diye sordu. «Mektubun içeriğine dayanılarak, zarfın üzerindeki yazı bu yolda yorumlanabilir mi? Sizi alıkoymasaydım, mektubu gece yarısı yolda size vermem gerekecekti.»

«Hayır», dedi Karl, bildiğinden şaşmayarak, «büsbütün

öyle de değil. Zarfın üzerinde, 'gece yarısından sonra verilecek' diye yazıyor. Hani pek yorgun olsaydınız, belki hiç arkamdan gelemeyecektiniz ya da ben, kuşkusuz Sayın Pollunder'in imkânsız görmesine karşın daha gece yarısı dayımın yanına dönebilecektim; o da olmadı, beni birden sözü edilmez olan arabanıza alıp, bu kadar diretmem karşısında gerisin geri dayıma götürmek sizin için görev sayılacaktı. Zarfın üzerindeki yazı, gece yarısının benim için son mühlet olduğunu açık seçik göstermiyor mu? Bu mühlete de işte sizin yüzünüzden uyamamış bulunuyorum.»

Karl dik dik Bay Green'e baktı ve maskesinin alaşağı edilmesinden duyduğu utançla niyetinin başarıya ulaşmasından duyduğu sevincin Bay Green'in içinde nasıl birbiriyle savaştığını görür gibi oldu. Sonunda kendini toparladı Bay Green, sanki Karl'ın sözünü kesiyormuş gibi –oysa Karl çoktan susmuştu–: «Yeter artık, daha fazla tek kelime işitmek istemiyorum!» dedi ve o anda bavulla şemsiyeyi tekrar yüklenen Karl'ı, önden giderek açtığı küçük bir kapıdan itip dışarı çıkardı.

Dışarıda şaşkın şaşkın dikilmeye başladı Karl. Korkuluksuz bir merdiven aşağılara doğru uzanıyordu; merdivenden inecek, sonra biraz sağa sapıp ağaçlıklı yola çıkacak, bu yol da onu şöseye götürecekti. Pırıl pırıl ay ışığında asla kaybolmazdı insan. Bahçeye inince, dört bir yanda, ağaçların karanlığında koşuşan köpeklerin havladıklarını işitti, güçlü atlayıp sıçrayışlarından sonra nasıl otların içerisine pat diye düştükleri, gecenin başka bir gürültüyle bozulmayan sessizliğinde apaçık duyuluyordu.

Köpeklerin saldırısına uğramaksızın, sağ salim bahçeden çıktı Karl. New York'un tam olarak hangi yöne düştüğü-

nü kestiremedi. Kendisine şimdi yararı dokunacak ayrıntılara gelirken pek dikkat etmemişti. «Nihayet kimsenin, hele belli bir kişinin beni hiç beklemediği New York'a ille gitmem gerekmez», diye söylendi kendi kendine ve rasgele bir yön seçip yürümeye koyuldu.

Dördüncü Bölüm

RAMSES YOLU

Kısa bir yürüyüşten sonra ufak bir otele geldi Karl. New York taşıt işletmesinin büyük denemeyecek son durak yeri olup gecelemek için pek kullanılmayan otelde en ucuz yataklardan birini istedi, tutumlu davranmaya bir an önce başlaması gerektiğine inanıyordu. İsteğini yerine getiren otelci, otel personelinden biriymiş gibi bir el işaretiyle merdivenden yukarı yolladı kendisini; yukarıda saçı başı dağınık yaşlı bir kadın, uykusunda rahatsız edildiğine içerlemiş, Karl'ı karşıladı; ne istediğini adeta anlayıp dinlemeden ve yürürken gürültü çıkarmamasını sürekli hatırlatarak onu bir odadan içeri soktu, sakın ses etmemesini de fısıldamayı unutmayıp kapıyı arkasından kapadı.

Perdeler indirilmiş mi, yoksa odada pencere falan yok mu, ilkin anlayamadı Karl; içerisi işte öylesine karanlıktı, derken tepede önü bezle kapatılmış bir delik seçerek bezi çekti, biraz ışık girdi odaya. Görünürde iki yatak vardı, ama ikisi de doluydu. Karl derin bir uykuya dalmış iki genç adam fark etti, her şeyden önce ortada anlaşılır bir neden bulunmaksızın giyinik yattıklarından pek güvenilir kişilere benzemiyorlardı; hatta birinin çizmeleri bile ayağındaydı.

Karl tam tepedeki deliğin önünden perdeyi çekmişti ki, uyuyanlardan biri kollarını ve bacaklarını boşlukta biraz yukarı kaldırdı; bu öyle bir görünüme yol açtı ki, Karl kaygı ve tasalarını unutup kendi kendine gülmeden duramadı.

Çok geçmeden odada asla uyuyamayacağını anlamıştı; iki yataktan başka ne bir kanepe, ne bir divan vardı görünürde, ayrıca henüz kavuştuğu bavulunu ve üstünde taşıdığı parayı tehlikeye atamazdı. Ama buradan çekip gitmek de istemiyor, hizmetçiyle otelcinin önünden geçmeyi ve henüz gelmişken otelden ayrılmayı göze alamıyordu. Nihayet gecelemek için belki sokaktan, yol üzerinden daha güvensiz bir yer sayılmazdı burası. Ancak, dikkati çeken bir şey varsa, yarı aydınlıkta seçebildiği kadarıyla odada bir tek bavulun bile görülmeyişiydi. Ama belki de, hatta pek büyük bir olasılıkla iki genç adam, müşterilere hizmet dolayısıyla hemen yine kalkmaları gerekeceği için giyinik uyuyan otel personeliydi. Böyle bir durumda kendileriyle aynı odada yatmak elbet onur verici sayılmasa bile, tehlikesi o ölçüde azdı. Ne var ki, bu düşündükleri tüm kuşkuların üstünde açıklığa kavuşmadan da yatıp uyuyamazdı, Karl.

Yatağın altında bir mum ve mumun yanı başında kibrit duruyordu. Sessiz adımlarla mumu gidip aldı. Işık yakmakta çekinecek bir taraf görmüyordu; çünkü oda, otelcinin söylediğine göre, iki genç adamın olduğu kadar kendisinindi, üstelik adamlar yarı gecenin uykusunu uyumuştu ve yatakları ellerinde bulundurduklarından kendisine karşı kıyas kabul etmez bir üstünlükleri vardı. Beri yandan, odada dolaşırken kuşkusuz dikkatli davranıyor, adamları uyandırmamak için elden gelen çabayı harcıyordu.

İlkin Karl bavulunun içine bir göz atmak, ancak belli belirsiz anımsayabildiği eşyalarını derli toplu görmek istedi, en değerlileri bakarsın kaybolup gitmişti bunların; çünkü Schubal'ın eline bir şey geçmesin, onu bir daha kendisinden sapasağlam geri alma umudu pek yoktu. Hani Schubal dayısından dolgun bir bahşiş umarak bavula el sürme-

mişti belki; ama bazı eşyaların eksikliği karşısında suçu bavula asıl göz kulak olanın, yani Bay Butterbaum'ın üzerine yıkarak kendini temize çıkarabilirdi.

Bavulu açar açmaz karşılaştığı manzara Karl'ı dehşete düşürdü. Gemide pek çok saatini verip bavulu yerleştirmeye çalışmış, sonradan bir ikinci kez aynı işi yapmıştı; oysa şimdi eşyalar karman çorman duruyordu içinde; öyle ki, kilidi açar açmaz, kapak kendiliğinden havaya kalkmıştı.

Ama çok geçmeden Karl, söz konusu karışıklığın yolda giyilen ve bavulda kuşkusuz kendisi için bir yer düşünülmemiş olan elbisesinin de sonradan bavula yerleştirilmek istenmesinden kaynaklandığını görerek sevindi. Eşyalarında en ufak bir eksik yoktu. Gizli ceket cebinde yalnız pasaport değil, evden verdikleri para da olduğu gibi duruyordu; üzerindekini de bu paraya katınca, maddi bakımdan şimdilik hiç sıkıntısı kalmayacaktı. Öte yandan, Amerika'ya gelirken yolda giydiği iç çamaşırları, tertemiz yıkanıp ütülenmiş olarak bavulun içinde buldu. Saatini ve yanındaki parayı da, işe yaradığı bu arada anlaşılmış gizli cebe aktardı hemen. Yakınacağı tek şey varsa, hiç el sürülmeden eskisi gibi bavulda duran Verona salamının kokusunun tüm eşyalara sinmesiydi. Bir çaresi bulunup giderilmezse, aylarca üzerinde bu kokuyla sağda solda dolaşmaktan yakayı kurtaramayacaktı.

En alttaki birkaç öteberiyi çıkarmaya çalışırken –cepte taşınabilecek bir İncil ile mektup kâğıtları ve anne babasının fotoğraflarıydı bunlar–, kasket başından kayıp bavulun içine düştü. Öbür eşyaların yanında hemen tanıdı kasketi; kendi kasketi, yolda giymesi için annesinin verdiği kasketti. Ama ilerisini düşünüp gemide başına geçirmemişti; çünkü bildiği kadarıyla Amerika'da şapka değil, genellikle kasket giyiliyordu ve kasketini henüz Amerika'ya varmadan eskitmek iste-

memişti. Ama işte Bay Green, kasketi bahane ederek eğlenmişti kendisiyle. Acaba bunu da yapmasını ona dayısı mı tembih etmişti? Bilinçli denemeyecek pek kızgın bir hareketle bavulun kapağına uzandı eli, kapak yüksek sesle çat diyerek kapandı.

İşte şimdi olanlar olmuş, uyuyan iki adam uyandırılmıştı. İlkin biri uzanıp gerinerek esnedi, ardından öbürü izledi bunu. Bavulun içindekilerin neredeyse tümü masanın üzerine saçılmıştı; adamlar hırsız falansa, pek zahmete girmeden buyurup aralarından seçer alırlardı istediklerini. Yalnız böyle bir şeye meydan vermemek değil, başka bakımdan da durumu hemen açıklığa kavuşturmak isteyen Karl, elinde mum, yataklara doğru yürüdü ve ne hakla odada bulunduğunu adamlara anlattı. Adamlar böyle bir açıklamayı hiç beklememişe benziyor, henüz konuşamayacak kadar uykulu durumda, en ufak bir şaşkınlık eseri göstermeksizin, yalnızca Karl'ı süzüp duruyorlardı. İkisi de çok gençti; ama ağır işlerde çalışmalar, yoksulluk ve yoksunluklar vaktinden önce yüzlerindeki kemiklerin dışarı fırlamasına yol açmıştı, çenelerini dağınık sakallar çevreliyordu; hanidir kesilmemiş saçları darmadağınıktı başlarında; çukura kaçmış gözlerini, uykularını alamadıklarından, parmaklarının eklem yerleriyle ovup duruyorlardı.

Adamların o andaki mahmurluklarından yararlanmak isteyerek: «İsmim Karl Rossmann; Almanım», dedi Karl. «Madem hepimiz aynı odada kalıyoruz, lütfen siz de kendi isminizi ve hangi milletten olduğunuzu söyler misiniz! Ancak, hemen şunu açıklayayım ki, kendim için bir yatak istemeye hakkım yok; çünkü pek geç bir saatte geldim otele ve zaten uyumak niyetinde değilim. Sonra, üzerimdeki giysinin şıklığına bakmayın, düpedüz yoksul ve parasız biriyim.»

İki adamdan ufak tefek olanı –çizmeleri ayağında yatandı bu– kolları, bacakları ve mimikleriyle söylenenlerin kendisini hiç ilgilendirmediğini, zaten şimdi bu gibi şeyleri konuşmanın zamanı da olmadığını ima etmek istedi, sonra uzanıp hemen yine uyudu; koyu esmer biri olan ötekisi de uzanmıştı, ama uykuya dalmadan tembel tembel elini uzatarak: «Onun adı Robinson, İrlandalıdır», dedi. «Benimkisi de Delamarche, Fransızım; şimdi lütfen gürültü etmeyin!» Bunu söyler söylemez derin bir nefes aldı, hızla üfleyerek Karl'ın elindeki mumu söndürdü ve kendini yine yastıkların, yorganların üzerine bıraktı.

«Demek oluyor ki, bu tehlike şimdilik savuşturuldu!» diye geçirdi içinden Karl ve masanın başına döndü. Adamların uykuları bir bahane değilse, duruma diyecek yoktu. Hoşa gitmeyen tek şey, birinin İrlandalı olmasıydı; Amerika'da İrlandalılardan sakınmak gerektiğini, evde bir kitapta okumuştu, ama hangi kitapta, aklında kalmamıştı pek. Kuşkusuz, dayısının yanındayken, İrlandalılardan gelebilecek tehlike konusunu gereği gibi araştırmak için iyi bir fırsat çıkmış ama dayısının yanında rahat ve esenliğini sürekli olarak sağlanmış gördüğü için bu fırsattan hiç yararlanmamıştı. Yeniden yaktığı mumun ışığında hiç değilse bu İrlandalıyı daha bir dikkatle incelemek istedi; İrlandalının Fransıza göre doğrusu daha cana yakın bir görünüşü vardı. Yanaklarında az da olsa bir tombulluk seçiliyor, Karl'ın biraz uzaktan, ayak uçlarına basarak görebildiğine göre, uykusunda pek sevimli gülümsüyordu.

Ama yine de uyumamaya kesinlikle kararlı, odanın tek sandalyesine çöktü Karl; eşyalarını bavula yerleştirmeyi şimdilik ertelemişti, çünkü nasıl olsa bunun için bütün bir gece vardı önünde, İncil'in yapraklarını okumaksızın şöyle biraz karıştırdı, sonra anne ve babasının fotoğrafını aldı eline; fotoğrafta kısa boylu babası dimdik duruyor, annesi

onun önündeki bir koltukta, biraz içine gömülmüş, oturuyordu. Bir eliyle koltuğun arkalığını kavramıştı babası; yumruk yaptığı öbür elini açılmış duran resimli bir kitabın üzerinde tutuyor, kitap yanı başındaki süslü bir komodinin üzerinde duruyordu. Karl'ı anne ve babasıyla bir arada gösteren başka bir resim daha vardı. Bu resimde anne ve babası büyük bir dikkatle Karl'ı süzüyor, Karl ise fotoğrafçının söylediğini yaparak makineye bakıyordu. Ama bu resmi Amerika'ya gelirken yanına almamıştı.

Dolayısıyla, şimdi önünde duran resmi daha bir alıcı gözüyle inceliyor, babasının bakışını değişik yönlerden yakalamaya çalışıyordu. Ama mumu çeşitli konumlarda tutarak resmin görünümünü nasıl değiştirirse değiştirsin, babası asla bir dirimsellik kazanamıyor, o yatay ve gür bıyığı asla gerçektekine benzemiyordu; hiç de iyi bir resim değildi. Annesi resimde daha iyi çıkmıştı; ağzını öylesine büzmüştü ki, sanki birinin canını yakmasına karşın kendini zorlayarak yine de gülmek ister gibiydi. Karl'a öyle geldi ki, adeta resme bakan herkesin işte öylesine dikkatini çekecekti bu; dolayısıyla bir an sonra, üzerinde uyanan bu izlenimi abartmalı ve nerdeyse saçma gördü. Bir resme bakarak, resmi çekilen kimsenin içinde saklı duyguya ilişkin nasıl böyle sarsılmaz bir kanıya varabilirdi! Derken gözlerini biraz resimden ayırdı. Bakışlarını yeniden resme çevirince, hemen önde annesinin koltuğun kenarından sarkan eli çarptı gözüne; öpülecek kadar yakındı el. Her şeye karşın, anne ve babasına mektup yazmakla iyi bir şey yapıp yapmayacağını düşündü, çünkü her ikisi de bunu (babası en son Hamburg'ta kesinlikle) istemişti kendisinden. Orası öyle; annesi, Amerika'ya gideceğini korkunç bir akşam vakti pencerenin önünde ona haber verdiğinde kendilerine asla mektup yazmamaya ant içmiş, yanlarına bir daha dönmeyeceğini söylemişti. Ama burada, bu yeni koşullarda toy bir gencin böyle bir andının ne önemi var-

dı! O zamanlar, Amerika'da iki ay kalsın, bu ülkenin ordusunda generalliğe bile yükseleceğine gene öyle ant içebilirdi; gelgelelim, şimdi New York'un bir otelinin tavan arasında iki serseriyle bir aradaydı; hem şunu da itiraf etmeliydi ki, burada gerçek yerini bulmuştu. Hâlâ oğullarından bir haber almak isteğini duyup duymadıklarını çıkarabilirmiş gibi, anne ve babasının resimdeki yüzlerini gülümseyerek incelemeye koyuldu.

Resme bakıp dururken, biraz sonra büyük bir yorgunluk çöktü üzerine, geceyi pek uykusuz geçirmeyeceğini anladı. Resim düştü elinden, yüzünü resme dayadı, resmin serinliğinden bir haz dalgası yanağına doğru yürüdü ve içinde hoş bir duygu, uyuyakaldı.

Ama koltuk altında bir gıdıklanma duygusuyla sabahleyin erkenden uyandı yine. Bu sırnaşıklığa kalkan Fransızdı. Ama İrlandalı da o anda Karl'ın masasının önünde dikiliyor, her ikisi de Karl'ı, onun gece kendilerine gösterdiğinden daha az bir ilgiyle süzmüyorlardı. Onlar daha yataktan kalkarken, kendisinin uyanmamış olduğuna şaşmadı Karl; onun mışıl mışıl uyuduğunu gören adamlar, kuşkusuz kötü niyetten uzak bir davranışla ayaklarının ucuna basarak odada dolaşmış, ayrıca giyinmeleri ve ellerini yüzlerini yıkamaları da anlaşılan kendilerini pek fazla uğraştırmamıştı.

Şimdi ise güzel güzel, belli bir resmiyetle birbirlerini selamladılar; Karl, her ikisinin de mesleğinin çilingirlik olduğunu, New York'ta uzun zamandır iş bulamayarak hayli sefil bir duruma düştüklerini öğrendi. Söylediklerini kanıtlamak isteyen Robinson, ceketinin önünü açtı; altta bir gömlek falan bulunmadığı görülüyordu. Hani cekete arkadan tutturulmuş yakalığın gevşecik durumundan da anlaşılabilirdi bu. Adamların niyeti, New York'a yaya iki gün uzakta, sözde işçiye gereksinim duyulan Butterford'a

gitmekti. Karl'ın da kendileriyle gelmelerine itirazları yoktu; ayrıca söz veriyorlardı, zaman zaman Karl'ın bavulunu taşıyacak, sonra kendilerine bir iş ayarladılar mı, Karl için de bir yerde bir çıraklık bulmaya bakacaklardı; yeter ki iş olsun, böyle bir çıraklık sağlamak pek kolaydı. Henüz Karl peki demeye kalmadan, iki adam elbisesini çıkarmasını, çünkü iş için nereye başvursa üzerindeki şık giysinin işe alınmasını güçleştireceğini kendisine arkadaşça öğütlediler. Tam da bu otelde Karl'ın sırtındaki giysiden kurtulması için iyi bir fırsat vardı, çünkü odalara bakan hizmetçi elbise de alıp satıyordu. Bu konuda henüz kesin kararını vermemiş olan Karl'a yardım ederek bir an önce elbisesini çıkarmasını sağladılar ve çıkarılan elbiseyi alıp gittiler. Karl yalnız kalmıştı, yolculukta giydiği eski elbiseyi biraz uykulu bir halde ağır ağır sırtına geçirirken, üzerindeki elbiseyi elden çıkardığı için atıp tuttu kendisine; elbisesinin bir çıraklık işinde belki ona zararı dokunabilirdi, ama daha iyi bir iş aradığında kuşkusuz yararlı olacaktı. Derken kendilerini geri çağırmak için kapıyı açınca, o anda dönüp gelmiş adamlara tosladı. Adamlar, bir yarım doları satış bedeli olarak masanın üzerine bıraktılar; ancak yüzlerinde öylesine bir neşe okunuyordu ki, bu satıştan kendilerine bir kazanç, hem de insanı içerletecek kadar büyük bir kazanç sağlamadıkları inanılır gibi değildi.

Ne var ki, bu konuda bir şey söyleyecek zaman da yoktu; çünkü hizmetçi kadın tıpkı geceki uykulu haliyle içeri girdi ve odanın yeni müşteriler için hazırlanacağını açıklayarak her üçünü koridora çıkardı; ama kuşkusuz yeni müşteriler diye bir şey yoktu ortada, kadın yalnız hınzırlığından böyle davranmıştı. Tam da bu sırada Karl, bavulunu yerleştirmek üzereydi; kadının, her biri önünde susta durdurmak istediği bir hayvanmış gibi eşyaları iki eliyle tutup tutup nasıl var gücüyle bavulun içine fırlattığına çaresiz

seyirci kaldı. Hani adamlar kadının çevresinde dönüp dolandılar, eteğini çekip çekiştirdiler, sırtına vurdular; ama bu yoldan Karl'a yardım etmek istiyorlarsa, yaptıkları düpedüz yanlış bir şeydi. Kadın sonunda çat diye kapadığı gibi, Karl'ın eline tutuşturdu bavulu; adamları başından defetti, söz dinlemezlerse kahve falan içemeyecekleri tehdidini savurarak her üçünü de odadan kovup uzaklaştırdı. Karl'ın baştan beri adamlarla beraber olmadığını büsbütün unutmuştu anlaşılan, çünkü kendilerine karşı hepsi birlikmiş gibi davranıyordu. Ne var ki, çilingirler de Karl'ın giysisini kadına satmış, dolayısıyla arada bir ortaklığın varlığını göstermişlerdi.

Koridorda uzun süre aşağı yukarı gidip geldiler; özellikle Karl'ın koluna giren Fransız habire atıp tutuyor, karşısına çıkmaya görsün, otel sahibini yumruğuyla yere sereceği tehdidini savuruyordu, sıkılmış yumruklarını deli gibi birbirine sürtüp durması adeta buna bir hazırlıktı, sonunda yüzünde bir masumiyet ifadesiyle küçük bir oğlan çıkageldi; kahvedenliği Fransıza uzatırken ayak uçlarının üzerinde dikilmek zorunda kaldı. Ne çare yalnız kahvedenlik vardı ortada, ayrıca fincan de getirmesi gerektiğini oğlana bir türlü anlatamadılar. Böylece biri içerken, öbür ikisi onun önünde durup bekledi. Canı kahve çekmiyordu Karl'ın, ama adamları kırmak istemiyordu; bu yüzden sırası geldikçe kahvedenliği dudaklarına götürüyor, ama içmeyip öylece tutuyordu.

Odadan çıkarlarken, İrlandalı kahvedenliği taş döşemenin üzerine fırlattı. Kimselere görünmeksizin oteli terkederek sabahın yoğun ve sarı sisi içerisine daldılar. Genellikle yolun kenarında yan yana yürüyorlar, sesleri çıkmıyordu. Şimdilik ister istemez Karl'ın kendisi taşıyordu bavulunu; ötekiler, belki rica edilince taşıma nöbetini devralacaktı. Zaman zaman devcileyin bir araba sisler arasından şimşek gibi çıkıyor, üçü birden başlarını döndürüp bakı-

yorlardı; modelleriyle pek dikkati çeken, ama görünüp kaybolmaları bir olan arabalardı hepsi, içinde kimse var mı, yok mu, anlayacak zaman bulunamıyordu. Bir ara, New York'a yiyecek götüren araba kafileleri geçmeye başladı caddeden; yolun bütün genişliğini tutan beş dizi halinde kayıp gidiyor, kimsenin karşıdan karşıya geçmesine izin vermiyordu. Bazen yol genişleyip bir alana dönüşüyor, alanın ortasında kulemsi yüksek bir yer seçiliyordu; burada dolanıp duran bir trafik polisi bulunduğu yerden her şeyi kuş bakışı görebiliyor, ana caddede akan ve ayrıca yan sokaklardan gelerek ana caddeyle ağızlaşan trafiği elindeki küçük sopayla düzenlemeye çalışıyordu. Kavşaktan sonra trafik bir ilerideki alana ve bir ileriki polise kadar denetimden uzak kalıyor, ama atlı arabalarla motorlu araçların suskun ve dikkatli sürücüleri tarafından gönüllü olarak yeterli bir düzen içinde tutuluyordu. En çok ortadaki genel sessizliğe şaşıyordu Karl. Kasaplık hayvanların, başlarına gelecekten habersiz, bağrışmaları olmasa, belki nal şakırtısıyla dönen tekerleklerin uğultusundan başka şey işitilmeyecekti. Arabaların hızı hep aynı değildi kuşkusuz. Bazı alanlarda, yan sokaklardan akıp gelen arabaların fazlalığı dolayısıyla trafik büyük çapta başka yönlere aktarılırken bütün taşıt kafileleri duraklıyor, ancak adım adım ilerleyebiliyordu. Ama bazen de öyle oluyordu ki, kısa bir süre bütün taşıtlar yıldırım gibi kayıp gidiyor, derken bu hız adeta bir tek frenin kumandasıyla yeniden yavaşlıyordu. Bu arada yoldan en ufak bir toz bulutunun kalktığı görülmüyor, her şey olabildiğince duru ve temiz bir havada devinimini sürdürüyordu. Yaya diye bir şey yoktu ortada, Karl'ın memleketindeki gibi kentin pazar yerine doğru yola düşmüş kadınlara rastlanmıyordu. Ama trafiği topluca görmek ve trafik sıkışık değilse daha hızlı yol alabilecekleri umuduna kendilerini kaptırabilmek üzere arada bir boyunlarını uzatan, arkalarında sepetler ta-

şıyıp belki yine pazara giden yaklaşık yirmi kadının ayakta dikildiği kamyonetler seçiliyordu. Ve yine öyle kamyonetler vardı ki, ellerini ceplerine sokmuş adamlar üzerlerinde gezinip duruyordu. Çeşitli yazılarla donatılmış kamyonetlerin birinde, Karl, hayretinden bir çığlık atarak şunları okudu: «Jacob Nakliyat Firması liman işçileri arıyor.» O anda kamyonet pek yavaş gidiyordu; basamakta dikilen ufak tefek, kambur ve hareketli bir adam her üçünü de arabaya buyur etti. Sanki kamyonette dayısı bulunabilir de, onu görebilirmiş gibi kaçıp her iki dostunun arkasına sığındı Karl. Çilingir dostlarının daveti geri çevirmelerine sevindi, ama takındıkları o kibirli yüz ifadelerinden de bir bakıma alındı; doğrusu dayısının yanında çalışmayı küçümseyecek kadar üstün kişiler olduklarını hiç sanmamalıydılar. Kuşkusuz açıkça değilse bile, hemen bunu sezdirdi kendilerine. Delamarche, lütfen aklının ermediği işlere karışmamasını söyledi; işçi toplamanın bu türlüsünün yüz kızartıcı bir düzenbazlık olup, Jacob Firması'nın Amerika Birleşik Devletleri'nde kötü isim yapmış bir firma sayıldığını ileri sürdü. Karl cevap vermedi, ama bundan böyle daha çok İrlandalıya sokuldu; ayrıca, kendisinden bavulu biraz taşımasını rica etti; birçok kez tekrarladıktan sonra, İrlandalı gerçekten yerine getirdi ricasını. Ne var ki, bavulun ağırlığından da sürekli yakındı; derken anlaşıldı ki, ağır bulduğu, bavulun içindeki Verona salamıydı yalnız, niyeti bavulu bu ağırlıktan kurtarmaktı, galiba salam daha otelde gözüne çarparak iştahını kabartmıştı. Karl, çaresiz bavulu açıp salamı çıkardı; Fransız, salamı kaptığı gibi hançere benzeyen bir bıçakla kesip kesip nerdeyse tek başına yemeye koyuldu. Ancak zaman zaman bir dilim de Robinson'a uzatıyordu. Bavulunu yolda bırakmak istemiyorsa yine onu yüklenmesi gereken Karl'a, kendi payını daha önceden almış gibi bir şey vermediler. Biraz salam alabilmek için ricada bulunmayı pek cimrice bir davranış

gördü Karl; ama adamlara karşı da içinde bir öfkenin kabardığını hissetti.

Sis tümüyle kalkmış, uzakta ışıl ışıl yüksek bir dağ belirmişti; inişli çıkışlı tepeleri, arkalarda güneşin doğmakta olduğunu haber veren bir buğu tabakasıyla iç içeydi. Yol kenarında gereği gibi ekilip işlenmemiş tarlalar vardı, açıklıktaki dumandan kararmış büyük fabrikaların çevresinde uzanıp gidiyordu. Oraya buraya rasgele serpiştirilmiş tek tük kışlamsı kira evlerinde birbirinden değişik aydınlatmalar ve birbirinden değişik devinimlerle titreşen bir sürü pencere görülüyor, derme çatma küçük balkonların hepsinde çeşitli işlerle uğraşan kadınlar ve çocuklar seçiliyordu; çevrelerinde ise, onları gözlerden saklayan ya da aradaki bir boşluktan görülmelerine olanak veren iplere asılmış ya da oracığa serilmiş bezler ve çamaşırlar sabah rüzgârında dalgalanıyor, alabildiğine şişip kabarıyordu. Gözler evlerden uzaklara kayınca, yükseklerde tarla kuşları fark ediliyor, aşağıda ise üstü açık arabalarla yoldan geçenlerin neredeyse başlarının hizasında kırlangıçlar uçuşuyordu.

Çok şey vardı ki, memleketini anımsatıyordu Karl'a; New York'u bırakıp ülkenin içerlerine yollanmakla iyi mi, yoksa kötü mü yaptığını bilemiyordu. New York'ta deniz vardı, her an memleketine dönüş olanağı ardı. Bir ara durup yanındaki iki dostuna, her şeye karşın New York'ta kalmak istediğini söyledi. Delamarche kendisini düpedüz ileriye doğru itelemek isteyince de karşı durdu, herhalde şahsıyla ilgili olarak karar verme hakkına sahip bulunduğunu belirtti. Ancak İrlandalının araya girip Butterford'un New York'tan çok daha güzel olduğunu açıklaması ve her ikisinin daha bir sürü ricası üzerine tekrar yürümeye koyuldu. Bunu yine de yapmazdı ama, memleketine kolay dönemeyeceği bir yere gelmenin kendisi için belki

daha hayırlı sayılacağını geçirmişti içinden. Kuşkusuz böyle bir yerde onu engelleyecek yararsız düşünceler kafasını kurcalamayacak, daha iyi çalışıp didinerek durumunu düzeltebilecekti.

Bundan böyle çilingir dostlarını Karl çekip götürmeye başlamıştı; Delamarche ile Robinson onun bu hamaratlığına öylesine sevindiler ki, Karl'ın ricasına meydan bırakmadan sırayla bavulu taşımaya koyuldular; Karl, onlardaki bu sevince hangi davranışının yol açtığını doğrusu pek anlamıyordu. Derken bayır bir yere geldiler; zaman zaman durup geriye bakıyorlar, New York'un ve limanın panoramasının gittikçe yayılıp açılarak ortaya çıktığını görebiliyorlardı. New York'u Boston'a bağlayan köprü, Hudson üzerinde nazlı bir edayla asılı duruyor, gözler kısılarak bakıldı mı köprünün titreştiği görülüyordu. Üzerinde hiç trafik yoktu sanki; altında ise ölü ve kaygan bir su şeridi gergin uzanıyordu. Bu iki dev kentteki her şey, boş ve işe yaramaz, oracığa oturtulmuştu adeta. Evler arasında küçük büyük ayrımı pek yok gibiydi. Sokakların görünmez derinlikleri içindeki yaşam belki kendince akışını sürdürüyor, ama caddeler üzerinde hafif bir buğudan başka bir şey seçilemiyordu; buğu kımıldamadan duruyorsa da, güçlük çekilmeden baştan savılacak gibiydi. Hatta limana, dünyanın en büyük bu limanına bile sanki sessizlik gelip çöreklenmişti; ancak arada bir, galiba öncelerde kalmış yakından bir seyir anısının etkisiyle görülür gibi olan bir gemi, kısa bir süre ileri doğru sürükleniyordu. Ne var ki fazla izlenemiyor, ansızın gözden yitip bir daha da ele geçirilemiyordu.

Ama Delamarche ile Robinson, besbelli Karl'dan çok daha fazla şey görüyorlardı; sağı solu işaret ediyor, isimlerini söyledikleri alan ve parkların üzerine bir kubbe gibi ellerini uzatıyorlardı. Karl'ın iki ay New York'ta yaşayıp da,

bir caddeden başka şey görmemesini akılları pek almıyordu. Dolayısıyla söz verdiler: Butterford'da yeterince para kazanarak New York'a dönecek, görülmeye değer her şeyi, kuşkusuz en başta insanın kendini mutlu hissedene kadar eğlenebileceği yerleri Karl'a göstereceklerdi. Derken Robinson, avurtlarını şişirerek bir şarkı söylemeye başladı; Delamarche, ellerini çırparak tempo tutuyordu. Karl, söylenen şarkının memleketinden tanıdığı bir operet melodisi olduğunu anlamıştı ve şimdi İngilizce güfteyle işitince şarkıyı öyle beğendi ki, evde hiç bu kadar hoşuna gitmemişti. Böylece her üçünün katıldığı küçük bir açık hava gösterisi doğup çıktı ortaya; ancak melodinin ağızlardan düşmediği aşağılardaki kent, gösteriyi hiç umursamaz görünüyordu.

Bir ara Karl, şu Jacob Nakliyat Firması'nın da nereye düştüğünü sordu; hemen Delamarche ile Robinson işaret parmaklarını uzatıp belki aynı, belki birbirinden kilometrelerce uzak noktaları gösterdiler. Derken yine bir ara, yeterince para kazanıp New York'a en erken ne zaman dönebileceklerini sordu Karl. Delamarche bunun pekâlâ bir ay içinde gerçekleşebileceğini söyledi; çünkü Butterford'da işçiye gereksinim fazla, ücretler de yüksekti. Ücret bakımından aralarında baş gösterebilecek farkları gidermek üzere, kazandıkları parayı elbet arkadaşça bir kasada saklayacaklardı. Çırak olarak usta bir işçiden daha az para kazanacağı kuşkusuzdu Karl'ın; öyleyken ortak kasa düşüncesini pek beğenmedi; üstelik Robinson'a göre, Butterford'da iş bulamadılar mı yollarına devam edeceklerdi; tarım işçisi olarak bir yere kapılanacak ya da belki Kaliforniya'ya gidip altın arama işinde çalışacaklardı, ki bu da, ayrıntılı olarak anlattıklarına bakılırsa, Robinson'un en gözde planıydı.

Böyle uzun ve belirsiz yolculukların gereğine ilişkin söz-

lerden hoşlanmayan Karl: «Altın madenlerinde çalışacaktınız da, niçin çilingir oldunuz peki?» diye sordu.

«Niçin mi,» dedi Robinson. «Herhalde anamın oğlu açlıktan gebersin diye değil. Altın madenlerinde tatlı kazanç var.»

«Vardı», dedi Delamarche.

«Hâlâ da var», dedi Robinson ve bu işte zengin olmuş bir sürü tanıdığından söz açtı, hepsi de hâlâ bu altın madenlerindeydi, ama artık ellerini sıcak sudan soğuk suya sokmuyorlardı; eski dostluklarından ötürü, söz konusu tanıdıklar, kendisinin ve hiç kuşkusuz arkadaşlarının biraz para pul edinmeleri için yardımlarını esirgemeyecekti. «Butterford'a geldik mi, ne yapıp yapıp bir iş buluruz kendimize», dedi Delamarche ve böylece Karl'ın hislerine tercüman oldu, ama güven verici bir hava da yoktu sözlerinde.

Gündüzün yalnız bir kez bir lokantada mola verdiler, lokantanın önünde açık havada, Karl'a demirdenmiş gibi gelen bir masada, bıçak ve çatalla kesilemeyip ancak parçalanabilen adeta çiğ denecek bir et yediler. Ekmekler silindir biçimindeydi ve her birinin içerisine uzun bir bıçak sokulmuştu. Yemekte içilmek üzere insanın gırtlağını yakan kara bir sıvı konmuştu sofraya. Ama Delamarche ile Robinson sıvının tadını beğendiler; çeşitli dileklerinin gerçekleşmesi umuduyla sık sık kadeh kaldırıp kadeh tokuşturdular, her defasında kısa bir süre bardaklarını yan yana tuttular havada. Bitişik masada, orasına burasına kireç sıçramış gömleklerle işçiler oturuyor, hepsi de aynı sıvıyı içiyordu. Yoldan kafifleler halinde geçen arabalar, toz bulutlarını kaldırıp masaların üzerine savurmaktaydı. Kocaman gazete sayfaları elden ele dolaştırılıyor, heyecanla inşaat işçilerinin grevinden söz ediliyor, arada sık sık Mack diye birinin adı geçiyordu. Karl, bu Mack denen adamın kim olduğunu sordu ve bunun kendi tanıdığı

Mack'in babası olup, New York'un en büyük inşaat müteahhidi sayıldığını öğrendi; grev kendisi için milyonlara patlıyor, belki de toplumdaki yeri için bir tehdit oluşturuyordu. Karl, sağlıklı bir bilgiden yoksun bu kötü niyetli insanların boş laflarından bir tekine bile inanmadı.

Üstelik hesabın nasıl ödeneceğinin de pek kesinlikle bilinemeyişi, yemeği Karl'a zehir etti. İşin normali, herkesin payına düşeni ödemesiydi; ama gerek Delamarche, gerek Robinson otelde geçirdikleri son gecenin bütün paralarını yiyip tuttuğunu fark etmişlerdi. Saat, yüzük ve benzeri gibi elden çıkarılacak bir şey de hiçbirinde görülmüyordu. Karl'a gelince, giysisinin satışından kendilerine çıkar sağlamakla kuşkusuz suçlayamazdı onları; böyle davranması bir hakaret ve bir daha görüşmemek üzere birbirlerine veda etmek anlamına gelirdi. Ama şaşılacak bir şey varsa, ne Delamarche'ın, ne de Robinson'un hesabın ödenmesi konusunda tasa etmemesiydi; masalar arasında vakur adımlarla gidip gelen kendini beğenmiş garson kıza ikide bir laf atacak kadar keyifleri yerindeydi. Kızın saçları, biraz dağınık, alnına ve yanaklarına dökülüyor, kız ikide bir ellerini götürüp bunları geriye atıyordu. Sonunda, belki ilk tatlı sözün ağzından çıkması beklenirken ileriden yaklaştı kız, ellerini masanın üzerine koyup: «Kim ödüyor hesabı bakalım?» diye sordu. Hemen Karl'ı gösteren Delamarche ile Robinson'un elleri kadar çabuk havaya kalkan eller asla görülmemişti. Karl irkilmedi, çünkü önceden sezmişti böyle olacağını; gerçi hesabın ödeneceği an gelip çatmadan bu işin aralarında konuşulması daha efendice olurdu; öyleyken kendisine de ileride bazı yardımları dokunabilecek arkadaşlarının, yenen birkaç küçük şeyin parasını ona ödetmelerinde kötü bir taraf görmedi. İşin tatsız yanı, parayı ceketinin gizli cebinden çıkarmak zorunda oluşuydu. Başlangıçtaki niyeti, parayı darda kalacağı en son an için saklamak, yani şimdilik arkadaşlarıyla bir

bakıma aynı durumu paylaşmaktı. Söz konusu paranın ve her şeyden önce ona sahip bulunduğunu açığa vurmamanın sağladığı üstünlük, arkadaşlarının daha çocukluktan beri Amerika'da yaşamaları, para kazanma konusunda yeterince bilgi ve deneyim sahibi olmaları, nihayet şimdiki yaşam koşullarından daha iyilerine alışmamalarıyla bol bol, hatta daha da ileri bir ölçüde dengeleniyordu. Şimdiye kadar parasıyla ilgili olarak Karl'ın beslediği niyetten böyle bir ödeme sonucu el çekmesi de aslında gerekmezdi, çünkü bir çeyrek doları nihayet gözden çıkarabilir, yani masanın üzerine bir çeyrek dolar koyup bütün varının yoğunun bu olduğunu ve Butterford'a hep birlikte yaptıkları yoculuk için bunu seve seve feda edebileceğini açıklayabilirdi. Yolu yaya gideceklerine göre, bu miktar da tamamen elverirdi. Ne var ki, yanında yeterince ufak para olup olmadığını bilmiyordu; hem varsa, bu ufak para ve diğer dürülüp bükülmüş banknotlar gizli cebin dip tarafında bir yerdeydi; söz konusu cepte bir şey bulmanın en iyi yolu, ise içindekileri tümüyle masanın üzerine boşaltmaktı. Hem böyle bir gizli cebin varlığını arkadaşlarının en küçük şekilde farketmesi son derece gereksizdi. Allahtan öyle görünüyordu ki, dostları Karl'ın hesabı ödeyecek parayı nasıl bir araya getireceğinden çok hâlâ garson kızla ilgilenmekteydi. Delamarche, hesap isteme bahanesiyle kızı kendisiyle Robinson'un arasına çekmişti; kız, elini bütünüyle bazen Delamarche'ın, bazen de Robinson'un yüzüne dayayarak onları geriye itiyor, her ikisinin sırnaşmalarına karşı kendini ancak böylelikle savunabiliyordu. Bu arada Karl, harcadığı çabadan ter içinde, masanın altında bir elini gizli cepte çabuk çabuk sağa sola gezdiriyor, paraları tek tek bulup çıkararak hepsini öbür elinde topluyordu. Sonunda Amerikan parasını henüz tanımamasına karşın hiç değilse ufaklıkların sayısından elinde yeterince paranın biriktiğine inanıp, toplanan parayı masanın üzerine koydu. Para şıngırtısı, iki dostunun garson kızla şakalaşmalarının

yarıda kesilmesine yol açtı. Masanın üzerinde nerdeyse bir dolar bulunduğunun anlaşılması, Delamarche'la Robinson'u şaşırtıp Karl'ın canını sıktı. Dostları, Butterford' a rahat bir tren yolculuğu yapmaya yetecek bu paradan daha önce kendilerine niçin söz açmadığını sormadılarsa da, gene de Karl ne yapacağını şaşırmış durumdaydı, hesap ödendikten sonra kalan parayı usulcacık yine cebine aktardı, ama Delamarche garson kıza vereceği bahşiş için paranın birazını elinden kaptı Karl'ın; kızı bir yandan kucaklayıp vücuduna bastırırken, öbür yandan parayı kendisine uzattı.

Derken yine yola koyuldular, parayla ilgili bir şey söylemediklerinden Delamarche ve Robinson'a karşı adeta minnettarlık duydu Karl, hatta bir süre kendilerine bütün servetinin ne kadar olduğunu itiraf etmeyi düşündü, ama uygun bir fırsat da ele geçiremedi bunun için. Akşama doğru daha çok ekilip biçilen verimli bir araziye geldiler. Dört bir yanda yumuşak tepeler üzerine ilk yeşillikleriyle uzanmış yekpâre tarlalar görülüyor, zengin çiftlik evleri yolu çepeçevre kuşatıyordu. Saatlerce sağda ve soldaki bahçelerin yaldızlı parmaklıkları arasından yürüdüler; birçok kez, durgun akan bir ırmaktan geçtiler; birçok kez başlarının üzerinde, yüksekte süzülen kemer köprülerden gümbürtüyle trenlerin geçtiğini işittiler.

Güneş, uzaktaki ormanların düz bir çizgiyi andıran üst kenarında tam batmak üzereydi ki, bir tepedeki küçük bir ağaçlıkta biraz dinlenip yorgunluklarını çıkarmak isteyerek kendilerini otların arasına attılar. Delamarche'la Robinson oldukları yere uzanıp, var güçleriyle gerindiler. Karl dimdik oturuyordu; birkaç metre aşağıda yol uzanıyor, otomobiller tıpkı gündüzkü gibi biri öbürsünü hafifçe takıp geride bırakarak önlerinden geçiyor, adeta uzaktan belli sayıda aralıksız yollanıp, yine aynı sayıda karşı yön-

de, uzakta teslim alınıyordu. Sabahın erken saatinden beri Karl bütün gün ne bir arabanın durduğunu, ne de bir yolcunun bir arabadan indiğini görmüştü.

Robinson geceyi ağaçlıkta geçirmelerini önerdi, çünkü nasıl olsa hepsi enikonu yorgun düşmüştü, sonra sabahleyin erkenden yola koyulabilirlerdi, nihayet geceleyecek bundan ucuz ve uygun bir yeri karanlık bastırmadan bulamayacaklardı. Delamarche öneriyi olumlu karşıladı; ancak Karl, bir otelde yatsalar bile her üçü için hesabı ödeyecek kadar parası bulunduğunu açıklamak zorunda hissetti kendini. Delamarche bu paranın ilerde kendilerine gerekeceğini, dolayısıyla iyi saklamasını söyledi; Karl'ın parasını zaten hesaba kattıklarını en ufak bir şekilde gizlemiyordu; ilk önerisinin kabul edildiğini görüp konuşmasını sürdürdü, yarın için kuvvet toplamak üzere şimdi yatmadan doğru dürüst bir şeyler atıştırmaları gerektiğini, içlerinden birinin pek yakında, yol kenarında bulunan ve üzerindeki «Hotel Occidental» tabelası ışıl ışıl parıldayan otele giderek yiyecek bir şeyler getirmekle iyi edeceğini ileri sürdü. Aralarında en küçükleri olup başka gönüllü de çıkmadığından bu işi duraksamaksızın üstlendi Karl; Delamarche'la Robinson'dan domuz yağı, ekmek ve bira siparişini alarak karşıdaki otele yollandı.

Yakında büyük bir kent bulunmalıydı, çünkü otelde Karl'ın ilk girdiği salonu bağırıp çağıran bir kalabalık doldurmuştu. Boylamasına bir, enlemesine iki duvar boyunca uzanan büfenin başında beyaz önlükler giymiş bir sürü garson aralıksız sağa sola koşuşuyor, ama sabırsız müşterileri bir türlü memnun edemiyor, çeşitli yerlerden boyuna homurdanmalar ve tezgâha indirilen yumruk sesleri işitiliyordu. Karl'a dikkat eden olmamıştı, ayrıca salonda hizmet eden bir garson yoktu; üç kişinin başında zor oturabildiği küçücük masalardaki müşteriler, istedikleri şeyi

kendileri büfeden alıp geliyordu. Masaların hepsinde zeytinyağı, sirke ya da buna benzer şeylerle büyük bir şişe duruyor, büfeden getirilen bütün yemeklerin üzerine önce bu şişe içindeki sıvıdan dökülüyordu. Siparişlerin çokluğu düşünülürse, Karl için asıl güçlük kuşkusuz büfede başlayacaktı, ama büfeye ulaşmak için bir sürü küçük masa arasından ıkına sıkına geçmek gerekiyordu; bu da elbet ne kadar dikkatli davranılırsa müşterileri kabaca rahatsız etmeden yapılacak gibi değildi; ama müşteriler her şeyi umursamazlıkla sineye çekiyordu; hatta bir ara Karl'ın kendisi bir müşteri tarafından bir masaya doğru itildi, nerdeyse masayı devirecek oldu, öyleyken seslerini çıkarmadı masadakiler. Karl özür dilediyse de, belli ki söyledikleri anlaşılmadan kaldı; nitekim o da, kendisine söylenenlerden en ufak bir şey anlamamıştı.

Büfenin önünde güç bela küçük bir aralık buldu, sağında ve solunda büfeye dayalı dirsekler yüzünden ilerisini görmeksizin uzun süre dikildi. Dirseklerini bir yere dayamak ve yumruğunu şakağına bastırmak, doğrusu burada bir âdete benziyordu. Karl, okulda Latince öğretmenleri Dr. Krumpal'ın özellikle böyle bir şeyden nefret ettiğini düşündü; Dr. Krumpal belli etmeden öğrencilerin yanına sokulur ve birden ortaya çıkardığı bir cetvelle onların sıraya dayalı dirseklerini ansızın sıradan itip uzaklaştırırdı.

Büfeye doğru iyice sıkıştırılmıştı Karl; çünkü bulunduğu yere gelip durur durmaz, hemen arkasına bir masa getirilip konmuştu ve masa başına çöken müşterilerden biri vardı ki, konuşurken birazcık geriye kaykılsa kocaman şapkası düpedüz Karl'ın sırtına sürünüyordu. Üstelik sağında ve solundaki kaba saba iki adam istediklerini alıp gitse bile, garsondan bir şey ele geçirebilmek umudu o kadar azdı ki! Birkaç kez Karl büfe üzerinden uzanıp garsonlardan birini önlüğünden yakalamış, ama her defasın-

da garson yüzünü buruşturarak kendini çekip kurtarmıştı. Hiçbiri durdurulacak gibi değildi, hep seğirtiyor ve seğirtiyorlardı. Bari yakıncağızında uygun bir yiyecek olsa bunları alıp fiyatlarını sorar, parayı bırakıp sevinçle çekip giderdi. Ama inadına önünde, kara pullarının kenarları altın gibi ışıldayan ringamsı balıklarla dolu tabaklar dışında bir şey yoktu. Bu balıklar da belki pahalıydı pek ve bakarsın hiçbirini doyurmazdı. Ayrıca, rom dolu küçük karınlı şişeler de yine Karl'ın uzanıp alacağı bir yerde duruyordu; ama Karl arkadaşlarına rom götürmek niyetinde değildi, zaten her fırsatta alkol derecesi yüksek içkilere saldırıyordu arkadaşları, bu bakımdan üstelik kendisi onların işini kolaylaştırmak istemiyordu.

Dolayısıyla, Karl için kendine bir başka yer arayıp çabalarına yeniden girişmekten öte yapacak bir şey kalmadı. Ama vakit epey ilerlemişti; dikkatle bakılınca, salonun öbür başında bulunan ve göstergeleri duman arasında ancak şöyle böyle seçilebilen saat dokuzu geçtiğini gösteriyordu. Yeni gelip dikildiği yerdeki itişip kakışma ise, deminki biraz kuytu yerden daha büyüktü. Üstelik, zaman ilerledikçe daha çok doluyordu salon: Ana kapıdan bağıra çağıra selamlar vererek sürekli yeni müşteriler geliyordu. Bazı yerlerde yiyecek ve içecekleri kimseye sormadan bir kenara kaldırıp tezgâhın üzerine kuruluyor, karşılıklı kadeh kaldırıyorlardı; en iyi yer tezgâhın üzeriydi çünkü, bütün salon buradan kuşbakışı görülebiliyordu.

Karl, ıkına sıkına daha ilerilere sokulmaya çalıştı; ama bir şey ele geçirebilme umudunu da artık yitirmişti. Oteldeki durumu bilmeden bu işi üzerine aldığı için atıp tuttu kendine. Arkadaşları fena halde bağırıp çağıracak, hatta yalnız paradan yana tutumlu davrandığından bir şey alıp getirmediğini düşüneceklerdi. Üstelik şimdi dört bir yanında güzelim sarı patateslerle et yemeklerinin yendiği bir yer-

de bulunuyor, buradakilerin söz konusu yiyecekleri nasıl sağladıklarına bir türlü akıl erdiremiyordu.

Derken birkaç adım önünde besbelli otel personelinden yaşlıca bir kadın gördü, gülerek bir müşteriyle konuşuyor, bu arada bir fırketeyle saç tuvaletinin orasını burasını kurcalayıp duruyordu. Hemen kararını verdi Karl, istediklerini kadına söyleyecekti; bir kez salonda görebildiği tek kadındı bu, kendini genel gürültü ve koşuşmaların dışında tutuyordu; sonra da başvurulabilecek tek otel personeliydi. Yeter ki kendisine söyleyeceği daha ilk söz üzerine işlerinin arkasından sığırtıp gitmesindi. Ama büsbütün tersi oldu bunun; Karl henüz bir şey dememiş, yalnızca kadını biraz izlemişti ki, bir konuşma sırasında insan nasıl göz ucuyla başka tarafa bakarsa, kadın da müşteriyle konuşurken Karl'a öyle bakmış, konuşmasına ara vererek, nazik bir ton ve pek açık seçik bir İngilizceyle kendisine bir şey mi aradığını sormuştu.

«Evet», dedi Karl, «büfeden hiçbir şey alamıyorum da.»

«O zaman gelin benimle, küçük bey», dedi kadın; burada inanılmayacak kadar büyük bir nezaket belirtisi sayılan bir davranışla şapkasını çıkaran tanıdığına veda edip ayrıldı, Karl'ı elinden tutarak büfeye geldi, müşterilerden birini yana itip tezgâhın portatif bir kapısını açtı; yorulmaksızın sağa sola koşuşan garsonlardan sakınılması gereken koridoru geride bırakıp, duvara yerleştirilmiş üst üste iki kapıyı araladı; kocaman ve serin bir kilere geldiler. «Burada işlerin nasıl yürüdüğünü bilmek gerekiyor anlaşılan», diye geçirdi içinden Karl.

«Ee, söyleyin bakalım ne istiyorsunuz?» diye sordu kadın ve yardıma hazır, Karl'a doğru eğildi. Pek tombul gövdesi sağa sola sallanıyordu; ama yüzünün, gövdesine göre adeta narin bir yapılışı vardı. Karl, raflar ve masalara titizlikle istif edilmiş bir sürü yiyeceği görür görmez, akşam ye-

mekleri için aldığı siparişlerden daha nefis bir şeyler uydurup söyleyecek oldu kafasından, üstelik bu nüfuzlu kadından her şeyi daha ucuza almak umudu vardı; ama aklına uygun bir şey gelmediğinden yine sadece domuz yağı, ekmek ve bira istedi.

«Başka?» diye sordu kadın.

«Hayır, teşekkür ederim», dedi Karl, «ama hepsinden üçer kişilik olacak.»

Kadının öbür iki dostuyla ilgili sorusu üzerine birkaç kelimeyle onlardan söz etti Karl, biraz sorguya çekilmek hoşuna gitmişti.

«Bilmem ama, bunlar mahkûmların yiyeceği şeyler», dedi kadın ve anlaşılan Karl'ın daha başka istekler öne sürmesini bekledi. Karl, bütün istediklerini kadının ona bağışlayıp karşılığında para almayacağından korkuyor, bu yüzden susup sesini çıkarmıyordu. «Şimdi hazırlanır hepsi», dedi kadın ve tombulluğuna göre hayran kalınacak bir çeviklikle oracıktaki bir masaya doğru yürüdü, testere gibi ince ağızlı uzun bir bıçakla bir yığın et de içeren domuz yağından iri bir dilim kesti; rafların birinden bir somun indirip yerden üç şişe bira aldı ve hepsini hasır bir sepete yerleştirerek Karl'a uzattı sepeti. Bu arada kendisini niçin kilere çekip getirdiğini açıkladı; büfedeki yiyecekler ne kadar çabuk tüketilirse tüketilsin, o bir sürü duman ve buhar ortasında yine de tazeliklerini yitiriyordu; ama salondakiler için her şey iyi ve güzeldi. Özellikle bu sözler üzerine hiç konuşamaz oldu Karl; çünkü bu ayrıcalıklı davranışı nasıl hak ettiğini bilemiyordu. Arkadaşlarını düşündü; Amerika'yı ne kadar iyi tanırlarsa tanısınlar, belki böyle bir kilerin yanına hiç sokulamayacak, büfenin üzerindeki bozulmuş yiyeceklerle yetinmek zorunda kalacaklardı. Salondan gelen bir ses işitilmiyordu burada, duvarlar kileri serin tutmak için pek kalın yapılmış olmalıydı.

Karl, hasır sepeti bir süredir elinde tutuyorsa da aldıklarının parasını ödemeyi düşünmüyor, yerinden de kımıldamıyordu. Ancak kadın, salondaki masalar üzerinde gördüğüne benzer bir şişeyi de sepetin içine koymak isteyince, irkilerek teşekkür etti.

«Daha çok yolunuz ar mı?» diye sordu kadın.
«Butterford'a kadar», diye cevapladı Karl.
«Epey gideceksiniz öyleyse», dedi kadın.
«Bir gün daha yoldayız», dedi Karl.
«Butterord'dan ileriye uzanmayacak mısınız?» diye sordu kadın.
«Hayır», dedi Karl.

Kadın, masaların üzerindeki birkaç öteberiye çeki düzen verdi; o anda bir garson girdi içeri, aranan bakışlarla çevresine bakındı; kadın, üzerine biraz maydanoz serpilmiş sardalya dolu kocaman bir tabağı gösterdi. Garson, tabağı alıp havaya kalkmış ellerinde taşıyarak salona götürdü.

«Peki ama neden dışarıda, açıkta gecelemek istiyorsunuz?» diye sordu kadın. «Bizim burada yeteri kadar yer var. Gelin, otelde yatın.»
Önceki geceyi pek rahatsız geçirmiş olduğundan, Karl için enikonu cazip bir öneriydi bu.
«Bavulum dışarıda», dedi çekinip biraz da kendini kasarak.
«Alıp getirirsiniz canım!» dedi kadın. «Bu bir engel değil ki!»
«Ama arkadaşlarım», dedi Karl ve arkadaşlarının pekâlâ bir engel oluşturduğunu o anda fark etti.

«Arkadaşlarınız da kuşkusuz geceleyebilir burada», dedi kadın. «Gelin haydi, gelin! Bu kadar nazlanmayın!»

«Arkadaşlarım efendi kimselerdir, ama temizlik pek aramayın.»

«Salondaki pisliği görmediniz mi?» dedi kadın, yüzünü buruşturarak. «Doğrusunu isterseniz, en pasaklı kimseler gelebilir bizim buraya. Size hemen üç yatak hazırlatacağım. Ancak tavan arasında, otel ağzına kadar dolu çünkü, ben kendim de tavan arasına taşındım, ama kuşkusuz açıkta gecelemekten iyidir.»

«Arkadaşlarımı buraya getiremem», dedi Karl. İki arkadaşının, bu kibar otelin koridorlarını nasıl gürültüye boğacağını tasarladı. Robinson her şeyi pisletecek, Delamarche ise bu kadına bile kuşkusuz sataşmadan duramayacaktı.

«Bilmem ki ne diye getirmeyesiniz», dedi kadın, «ama madem öyle düşünüyorsunuz, arkadaşlarınızı bırakın, yalnız siz gelin.»

«Yapamam», dedi Karl, «onlar benim arkadaşım, benim de onların yanında kalmam gerekiyor.»

«Dik başlının biriymişsiniz», dedi kadın, gözlerini Karl' dan başka yana çevirerek. «İyiliğinizi düşünüp seve seve yardım etmek istiyorlar size; ama siz olanca gücünüzle diretip karşı koyuyorsunuz.» Karl böyle olduğunu görüyor, ama bir çıkış yolu bulamıyordu, sadece: «Yardımınız için çok teşekkür ederim,» dedi. Sonra aldıklarının parasını ödemediğini anımsayıp, borcunun ne kadar olduğunu sordu.

«Sepeti geri getirdiğinizde ödersiniz», dedi kadın. «Sepet, en geç yarın sabah elimde olmalı!»

«Hay hay!» dedi Karl. Kadın, otel dışına açılan bir kapıyı araladı ve önünde eğilip kapıdan çıkan Karl'a:

«İyi geceler», dedi. «Hiç de doğru davranmıyorsunuz ama.» Karl birkaç adım uzaklaşmıştı ki, arkasından seslendi: «Yarın görüşmek üzere.»

Sokağa çıkar çıkmaz Karl, salonda gücünü yitirmeksizin sürüp giden gürültüyü yeniden işitti; üstelik şimdi gürültüye nefesli sazlardan bir orkestranın müziği karışıyordu. Salondan geçerek sokağa çıkmak zorunda kalmayışına sevindi. Otelin beş katında da yakılmış ışıklar, hemen önündeki sokağı boydan boya aydınlatıyordu. Öyle sürekli değilse de, hâlâ arabalar geçiyordu yoldan; uzakta gündüzküne göre daha bir çabuk belirip gittikçe büyüyerek yaklaşıyor, farlarının beyaz ışıklarıyla yolun zeminini yoklaya yoklaya ilerliyor, otelin bulunduğu aydınlık bölgeyi sararıp solan ışıklarıyla geride bırakarak ilerideki karanlıkların içine yine ışıl ışıl seğirtiyorlardı.

Arkadaşlarını derin bir uykuya yatmış buldu Karl; ama kendisi de gideli pek çok zaman geçmişti. Yiyecekleri sepetin içindeki kâğıtlar üzerine iştah açacak gibi yaymak ve ancak her şeyi hazırladıktan sonra arkadaşlarını uyandırmak istiyordu ki, kilitli bırakıp gittiği, anahtarını da cebinde taşıdığı bavulunun açılarak eşyalardan nerdeyse yarısının otlar içinde sağa sola saçılmış olduğunu gördü, dehşete kapıldı.

«Kalkın hey!» diye bağırdı. «Siz uyurken hırsızlar gelmiş buraya!»

«Peki, bir şey alıp götürmüşler mi?» diye sordu Delamarche. Robinson henüz büsbütün ayılmamıştı ve hemen biraya uzandı.

«Bilmem», dedi Karl, «ama bavul açılmış. Kendiniz yatıp da bavul öyle ortada bırakılır mı? Hiç böyle ihtiyatsız daranır mı insan?»

Delamarche'la Robinson güldüler; Delamarche: «Ne yapalım, siz de bir daha bu kadar geç kalmazsınız», dedi. «Otel on adım ötede, sizin gidip gelmenizse üç saat sürüyor. Karnımız acıktı, bavulunuzda belki yiyecek bir şeyler

vardır diye düşündük; kilitle o kadar oynadık ki, sonunda açılıverdi. Zaten bir şeycik bulamadık içinde; eşyalarınızı yine rahat rahat bavulunuza yerleştirebilirsiniz.»

«Demek öyle!» dedi Karl, gözlerini çarçabuk boşalmış sepete dikti ve Robinson'un bira içerken çıkardığı o acayip gürültüye kulak kabarttı; sıvı ilkin Robinson'un gırtlağının en alttaki boğumlarına kadar iniyor, derken bir çeşit ıslıkla yaylanarak geri dönüp, ancak daha sonra kalın bir akış halinde aşağılara yuvarlanıyor ve bu da söz konusu gürültüye yol açıyordu.

İki arkadaşı bir an soluklanınca: «Yediniz bitti mi?» diye sordu Karl.

Karl'ın kendi payına sahip çıkmak istediğini sanan Delamarche: «Peki, siz otelde karnınızı doyurmadınız mı?» diye sordu.

«Daha yiyecekseniz, çabuk olun!» dedi Karl, bavuluna doğru yürüyerek.

Delamarche: «Seninkinin tersliği üzerinde», dedi Robinson'a.

«Terslik falan değil», diye cevapladı Karl. «Ama ben yokken bavulumu kırıp eşyalarımı dışarı atmanız doğru mu? Biliyorum, arkadaşlar arasında kimi tatsızlıklara göz yummak gerekir ve ben de kendimi buna hazırlamış durumdayım; ama sizinkisi de fazla artık. Ben otelde gecelemek istiyorum; Butterford'a gitmekten vazgeçtim. Çabuk yiyip bitirin içindekileri, sepeti geri götüreceğim.»

«Görüyor musun, Robinson, şu konuşmaya bak!» dedi Delamarche. «Kibar insanlar böyle konuşur, ne de olsa bir Alman. Sen zamanında beni uyardın ama, ben düpedüz aptallık edip onu gene yanımıza aldım. Güvendik kendisine, koca birgün bizimle dolaştırdık, böyle yapmakla en azından bir yarım gün kaybettik; şimdi ise –otelde

biri kendisini ayarttı mutlaka– bize güle güle diyor, düpedüz güle güle diyor. Ama ikiyüzlü bir Alman olduğundan bunu açıkça yapmıyor da, bir bavul bahanesi uyduruyor kafasından; kaba bir Alman olduğu için de, onurumuzu ayak altına alıp bize hırsız demeden gitmiyor; neymiş, bavuluyla ufak bir şaka yapmışız.»

Eşyalarını bavula yerleştiren Karl, başını çevirmeden: «Konuşun böyle, konuşun da sizden ayrılıp gitmemi kolaylaştırın», dedi. «Arkadaşlığın ne olduğunu pekâlâ biliyorum ben. Avrupa'da da dostlarım vardı; ama hiçbiri kendisine karşı ikiyüzlü ya da bayağı davranmakla beni suçlayamaz. Şimdi kuşkusuz kendileriyle aramızdaki bağ koptu; ama ileride yine Avrupa'ya dönersem hepsi yine bana kollarını açacak ve beni bir dost olarak bağırlarına basacaklardır. Size, Delamarche ve sonra size, Robinson, sizlere ihanet edeceğim, öyle mi! Siz ki, her vakit açıkça söyleyeceğim bunu, bana pek büyük bir yakınlık gösterdiniz, benimle ilgilendiniz, bana Butterford'da bir çıraklık bulacağınıza söz verdiniz. Ama işte başka bir durum var ortada. Hiçbir şeyinizin olmaması, sizi benim gözümde zerre kadar alçaltmıyor; gel gelelim siz, benim elimdeki birazcık şeyi bana çok görüp, beni bu yüzden aşağılamaya bakıyorsunuz, buna katlanamam doğrusu. Şimdi ise, bavulumu kırdıktan sonra tek kelimeyle benden özür dilemiyor, üstelik bana ve ulusuma veriştirip yanınızda kalmamı büsbütün olanaksız duruma sokuyorsunuz. Şunu da belirteyim ki, bütün söylediklerim sizin için söz konusu değil, Robinson; sizin karakterinizde bulduğum tek kusur, Delamarche'a pek bağlısınız, o kadar.»

«Görüyoruz işte , dedi Delamarche; Karl'a doğru yürüyüp, sanki söyleyeceği sözlere dikkatini çekmek için onu tutarak hafiften itti. «Görüyoruz işte, foyanız nasıl ortaya çıktı. Bütün gün peşimden koşup durdunuz, eteğime tu-

tundunuz, ben ne yaptımsa siz de onu yaptınız. Şimdiye kadar minik bir fare kadar sessizdiniz. Şimdiyse, kendinize otelde bir arka bulduğunuz için iri iri laflar etmeye başladınız. Açıkgöz oğlanın birisiniz. Bu yaptığınızı öyle sessiz sedasız sineye çekecek miyiz, onu da henüz hiç bilmiyorum doğrusu. Gündüz bize bakıp bizden öğrendiğiniz şeyler için belki çıraklık parası isteyeceğiz sizden. İşittin mi, Robinson, elindeki şeyi kıskanıyormuşuz, öyle diyor. Kaliforniya'yı tümüyle bir yana bırakalım, yalnız bir gün Butterford'da çalışsak, sizin bize gösterdiğiniz parayla ceketinizin astarında gizlemiş olabileceğiniz paranın on katını kazandık demektir. Yani ağzınızdan çıkanı duysun kulağınız!»

Karl, bavulun başından doğrulup kalkmıştı; uykulu, ama içtiği biradan biraz canlanmış Robinson'un da o anda kendisine doğru yaklaştığını gördü. «Burada daha fazla kalırsam, belki başka sürprizlerle de karşılaşırım», dedi. «Hani beni dayaktan geçirmek istiyormuş gibi görünüyorsunuz da.»

«Her sabrın bir sonu vardır», dedi Robinson.

«Siz sussanız daha iyi olur, Robinson», diye cevapladı Karl, gözlerini Delamarche'dan ayırmayarak. «Çünkü içinizden bana nasılsa hak verdiğinizi biliyorum; ama görünürde Delamarche'ın tarafını tutmak zorundasınız tabii.»

«Yoksa onu rüşvetle kandırmak mı niyetiniz?» diye sordu Delamarche.

«Aklımdan bile geçmez», dedi Karl. «Yanınızdan ayrılacağıma memnunum, hiçbirinizle bir alıp vereceğim olsun istemem artık. Ancak bir şey daha söyleyeceğim; beni, param olup bunu sizden saklamakla suçladınız. Diyelim ki doğru; kendilerini tanıyalı aradan topu topu birkaç saat geçmiş kimselere karşı pek yerinde bir davranış değil

mi? Hem siz de, şimdi şu yaptıklarınızla bunun yerinde bir davranış sayılacağını göstermiyor musunuz?»

«Sakin ol canım!» dedi Delamarche, Robinson'a; oysa Robinson yerinden bile kımıldamamıştı; ardından Karl'a sordu: «Madem böyle açık yüreklisiniz, şimdi şurada rahat rahat bir arada bulunduğumuza göre, açık yürekliliğinizi daha da ileriye götürüp itiraf edin bakalım, neden otele gideceksiniz?» Karl, bavulun üzerinden bir adım atarak geriye çekilmek zorunda kaldı; Delamarche, işte o kadar yaklaşmıştı kendisine. Ama Delamarche yolundan şaşmadı, bavulu bir kenara iterek bir adım attı ileriye doğru; otların içinde kalmış beyaz bir gömleğin üzerine basmıştı, sorusunu tekrarladı:

Adeta bu soruya cevap olarak, parlak ışıklı bir cep feneriyle biri yoldan doğru bayırı çıkıp geldi. Otelde çalışan bir garsondu. Karl'ı görür görmez: «Yaklaşık yarım saattir sizi arıyorum», dedi. «Yolun iki başındaki ağaçlıklara tek tek baktım. Size verdiği hasır sepet, çok acele gerekiyormuş sayın ahçıbaşına; bunu size söylemem için beni yolladı.»

«Buyurun, işte sepet», dedi Karl, sinirinden titrek bir sesle. Delamarche'la Robinson düzgün kılıklı kimseler karşısında her vakit yaptıkları gibi, sözde alçak gönüllülükle bir kenara çekilmişlerdi. Garson sepeti alıp: «Ayrıca Sayın Ahçıbaşı, acaba düşünüp taşındınız mı, kararınızı değiştirip otelde gecelemek istiyor musunuz diye soruyor», dedi. «Yanınızda getirmek isterseniz, öbür iki arkadaşınız da otelde konuk edilecek. Yataklar şimdiden hazırlandı. Bu gece hava sıcak ama, böyle açıkta, bayırda yatmak hiç tehlikesiz değil, çünkü sık sık yılan çıkar burada.»

«Sayın Ahçıbaşı madem bu kadar yakınlık gösteriyor, ben de kararımı değiştirip daveti kabul edeceğim», dedi Karl ve arkadaşları bir şey söyleyecek mi diye bekledi. Ama

Robinson, vurdumduymaz, orada dikiliyor, Delamarche ise, elleri pantolon ceplerinde, başını kaldırmış yıldızlara bakıyordu. Besbelli ikisi de, Karl'ın hiç duraksamadan kendilerini de yanına alıp götüreceğine güveniyorlardı.

«Bu durumda sizi otele götürmek ve bavulunuzu taşımakla görevlendirilmiş bulunuyorum», dedi garson.

«O zaman bir dakika daha bekleyin lütfen», dedi Karl ve sağda solda duran birkaç eşyayı yerden kaldırıp bavulun içine koymak üzere eğildi.

Ama ansızın doğruldu tekrar. Fotoğraf yoktu, bavulun en üstündeydi daha önce, oysa şimdi nereye baktıysa bulamadı. Her şey tamamdı da, yalnız fotoğraf eksikti. «Fotoğrafı bulamıyorum bir türlü», dedi rica yollu Delamarche'a.

«Hangi fotoğraf?» diye sordu Delamarche.

«Annemle babamın fotoğrafını», dedi Karl.

«Biz fotoğraf falan görmedik», dedi Delamarche.

«Bavulda fotoğraf yoktu, Bay Rossmann», diye doğruladı Robinson da.

«Ama nasıl olur!» dedi Karl; yardım aranan bakışları garsonu daha yakına çekip getirdi. «Eşyaların en üstünde duruyordu, şimdi yok. Bavulla şaka yapmasaydınız, ne çıkardı sanki!»

«Yanılmış olamayız asla», dedi Delamarche. «Bavulda fotoğraf falan yoktu.»

Sağı solu dolaşıp otların içerisine bakan garsona: «Bavuldaki bütün eşyalardan daha önemliydi benim için», dedi Karl, «çünkü yeri doldurulacak bir şey değil, aynı resmin bir ikincisini nereden bulurum!» Garsonun umutsuz aramalara son verdiğini görerek ekledi: «Annemle babamın bendeki tek resmiydi.»

Bunun üzerine sesini yükselten garson açıktan açığa: «Belki bayların ceplerini arayabiliriz», dedi.

«Doğru», dedi hemen Karl. «Mutlaka bulmalıyım resmi. Ama cepleri aramadan bir şey söyleyeyim, kim bana resmi kendi gönlüyle getirip verirse, bütün bavul içindeki eşyalarla onun olacak.» Bir anlık genel sessizlikten sonra: «Arkadaşlarım demek ceplerinin aranmasını istiyor», diye sürdürdü konuşmasını, «ama ben gene söz veriyorum, cebinde fotoğraf çıkacak olana bütün bavulu vereceğim. Bundan fazlasını da yapamam.»

Hemen garson, gözüne biraz daha çetin biri gibi görünen Delamarche'ın üzerini aramaya koyuldu, Robinson'un aranmasını ise Karl'a bırakmıştı; her ikisinin de aynı anda aranması gerektiğine dikkatini çekti Karl'ın, yoksa içlerinden biri hiç belli etmeksizin fotoğrafı bir kenara bırakabilirdi. Daha elini atar atmaz Robinson'un cebinde kendisine ait bir boyunbağı buldu Karl, ama boyunbağına dokunmayarak garsona seslendi: «Delamarche'ın cebinde ne bulursanız bırakın, almayın lütfen, ama ne olursa. Benim istediğim tek şey var: Resim, bir tek resim.»

İç ceplerini ararken Karl'ın eli Robinson'un sıcak ve yağlı göğsüne dokundu, o anda belki de arkadaşlarına büyük bir haksızlık ettiğini düşündü Karl, elden geldiğinde tez davrandı bunun üzerine. Zaten tüm çabalar sonuçsuz kalmıştı, ne Robinson'un üzerinde çıktı resim, ne de Delamarche'ın.

«Ne yapsak boş», dedi garson.

«Belki resmi didik didik ederek kaldırıp attılar», dedi Karl. «Ben de sanmıştım ki, dost kimselerdir; ama niyetleri gizliden gizliye bana zarar vermekmiş yalnız. Hani Robinson değil pek, resmin benim için bu kadar büyük değer taşıdığını o hiç de kendiliğinden akıl edemezdi; a-

ma ille şu Delamarche yok mu!» Karl yalnız garsonu görüyordu önünde; garsonun feneri daire şeklinde küçük bir yeri aydınlatıyor, başkaca her şey Delamarche ve Robinson da içinde olmak üzere koyu bir karanlığa gömülmüş duruyordu.

Kuşkusuz Delamarche'la Robinson'un da birlikte otele götürülmesi, bundan böyle asla söz konusu olamazdı. Garson bavulu kaptığı gibi omzuna attı, Karl da hasır sepeti yüklendi, derken yola koyuldular. Şoseye inmişlerdi ki, Karl kafasındaki düşüncelerden bir ara sıyrılarak bayır yukarı, karanlıktan içeri seslendi: «Bakın size söylüyorum, resim ikinizden birinde olup da bana otele getirdi mi, hâlâ benden bavulu alacak ve yemin ederim olay polise de duyurulmayacaktır.» Doğru dürüst bir cevap gelmedi yukarıdan, hepsi kırık kopuk bir söz duyuldu, Robinson'un söylemek istediği bir cümlenin başlangıcıydı bu, ama besbelli Delamarche hemen ağzını tıkamıştı. Acaba yine de yukarıda başka karara varırlar mı diye uzun süre bekledi, Karl. Belli aralarla iki kez bağırdı: «Hâlâ bekliyorum.» Ama cevap veren olmadı yukarıdan; ancak bir defasında belki rasgele, belki de bilerek atılıp hedefini şaşırmış bir taşın bayır aşağı yuvarlandığı duyuldu.

Beşinci Bölüm

HOTEL OCCIDENTAL

Otelde Karl hemen bir büroya götürüldü; büroda ahçıbaşı kadın, elinde not defteri, genç bir daktilo kıza mektup yazdırıyordu. Alabildiğine titiz bir yazdırıştı bu; serinkanlı ve esnek tuş darbeleri neredeyse on bir buçuğu gösteren duvar saatinin ancak zaman zaman seçilebilen tiktakı önünde seğirtip gidiyordu. «Bu da tamam!» dedi ahçıbaşı sonunda ve not defterini pat diye kapadı; daktilo kız sıçrayıp kalktı yerinden, gözlerini Karl'dan ayırmaksızın tahta kapağı makinenin üzerine geçirdi. Henüz okula giden birine benziyordu; önlüğü büyük bir özenle ütülenmiş, örneğin omuz başlarına büzgülü bir biçim verilmişti, saçları pek kabarık duruyordu; bütün bunlardan sonra ağırbaşlı yüzünü görmek biraz şaşırtıyordu insanı. İlkin ahçıbaşına. sonra Karl'a doğru eğilip selam vererek uzaklaştı. Karl, elinde olmayarak soran bir bakışla ahçıbaşına baktı.

«Fikrinizi değiştirip gelmeniz güzel doğrusu», dedi ahçıbaşı. «Peki, arkadaşlarınız?»

«Onları getirmedim», dedi Karl.

Kendi kendine durumu açıklamak ister gibi: «Galiba yarın sabah pek erken yola çıkacaklar», dedi ahçıbaşı.

«Benim de onlarla yola çıkacağımı düşünmeyecek mi şimdi?» diye sordu Karl kendi kendine ve bu konuda hiçbir kuşkuya yer vermemek için: «Bozuştuk da ayrıldık birbirimizden», dedi.

Ahçıbaşı, bunu hoş bir haber gibi karşılamışa benziyordu. «Yani o zaman serbestsiniz?» diye sordu.

«Serbestim, evet», dedi Karl; hiçbir şey gözüne o anda bundan değersiz görünmedi.

«Bakın, burada otelde bir işiniz olsun istemez misiniz?» diye sordu ahçıbaşı.

«Elbette isterim», dedi Karl, «ama bildiğim şeyler o kadar az ki. Örneğin, daktilo bile yazamam.»

«Bu pek önemli değil», dedi ahçıbaşı. «Şimdilik ne bileyim sadece küçük bir iş veririz size, ondan sonra da kendiniz çaba gösterir, gözünüzü açar, yükselmeye bakarsınız. Ama böyle ordan oraya serseri gibi dolaşmayı bırakıp bir yere yerleşmek sizin için daha iyi, daha uygun olur sanırım. Çünkü bana öyle geliyor ki, göçebe bir hayat sürmek için yaratılmış biri değilsiniz siz.»

«Bu sözlerin altına dayım da imzasını atardı», diye geçirdi içinden Karl ve başını sallayarak razı olduğunu bildirdi. Derken aklına geldi; bu kadar üzerine titriyordu ahçıbaşı, oysa kendini tanıtmamıştı. «Kendimi henüz size tanıtmadığım için bağışlayın lütfen», dedi.

«Adım Karl Rossmann.»

«Almansınız değil mi?»

«Evet», dedi Karl. «Amerika'ya geleli çok olmadı.»

«Peki, neresindensiniz Almanya'nın?»

«Bohemya'dan, Prag kentinden», dedi Karl.

Vurgulaması cnikonu İngilizceye kaçan bir Almancayla: «Bakın hele!» diye haykırdı ahçıbaşı, adeta kollarını havaya kaldırıp. «Desenize hemşeriyiz, benim adım da Greta Mitzelbach, Viyanalıyım. Prag'ı da avcumun içi gibi bilirim, çünkü altı ay kadar Wenzel Alanı'nda 'Goldene Gans' restoranında çalıştım. Siz şu işe bakın!»

«Ne zaman oradaydınız?» diye sordu Karl.

«Yıllar, yıllar önce.»

«Eski 'Goldene Gans'ı iki yıl önce yıktılar», dedi Karl.

Kendini tümüyle geçmiş zamanlara ilişkin düşüncelere kaptıran ahçıbaşı: «Evet, öyle», dedi.

Ama birden toparladı yine kendini, Karl'ın elini tutup sesini yükseltti: «Eh, mademki hemşerim olduğunuz anlaşıldı, buradan bir yere gidemezsiniz artık. Böyle bir şeyi bana reva göremezsiniz. Diyelim asansörcülük işi; asansörde çalışmak ister misiniz? Bir evet deyin, tamamdır. Sağda solda biraz gezip dolaştınızsa, bu gibi işlerin pek kolay ele geçirelemeyeceğini bilirsiniz; çünkü böyle bir iş, akla gelebilecek başlangıçların en iyisidir. Otelin bütün müşterileriyle birarada bulunursunuz; her vakit sizi karşılarında görür, size ufak tefek işler havale ederler; sözün kısası, her Allahın günü daha yüksek bir mevkiye ulaşmak için bir fırsat çıkabilir önünüze. Gerisini de siz bana bırakın.»

«Asansörde çalışmayı pek isterdim», dedi Karl, kısa bir aradan sonra. Geçmişte kalan beş yıllık gimnazyum öğrenimini düşünerek bir asansörcülük işini kabulde duraksamak büyük saçmalık sayılırdı. Hatta burada, Amerika'da söz konusu beş yıldan ötürü utanç duymak için daha çok neden vardı. Üstelik, asansörde çalışan oğlanlardan her vakit hoşlanmış, bunlar kendisine otelin bir süsü gibi görünmüştü.

«Peki, bu iş için dil bilmek gerekli değil mi?» diye sordu.

«Almanca konuşuyorsunuz ya! Güzel de İngilizceniz var, bu kadarı yeter tamamen.»

«İngilizceyi Amerika'ya geldikten sonra iki buçuk ayda öğrendim», dedi Karl; bu biricik üstün yanının sükûtla geçiştirilmemesi gerektiğini sanıyordu. «Bu kadarı bile lehinizde yeterince iyi bir not», diye cevapladı ahçıbaşı. «İngilizce öğrenmenin benim karşıma çıkardığı güçlükleri

düşünüyorum da. Tabii dediğim otuz yıl önceydi. Daha dün sözünü ettim bunun. Anlayacağınız, dün ellinci yaş günümdü.» Ve bu elli yaşta saklı görkemin üzerindeki etkisini gülümseyerek Karl'ın yüz ifadesinden çıkarmaya çalıştı.

«O zaman mutluluklar dilerim size», dedi Karl.

«Kim istemez mutluluğu», dedi ahçıbaşı; Karl'ın elini sıktı ve Almanca konuşurken aklına geliveren memleketindeki bu eski deyişten ötürü biraz mahzunlaşır gibi oldu.

«Ama sizi de burada alıkoyuyorum», diye sesini yükseltti ardından. «Elbet pek yorgunsunuzdur, hem bütün bunları gündüzün çok daha iyi konuşabiliriz. Bir hemşerisine rastlamanın sevinci insanın aklını başından alıyor. Gelin, sizi odanıza götüreyim.»

Masanın üzerinde duran telefonu görünce: «Sizden bir ricam daha var, sayın ahçıbaşı», dedi Karl. «Bakarsınız yarın belki pek erken bir saatte eski arkadaşlarım, bir an önce elimde bulunmasını istediğim bir resmi getirirler. Acaba lütfen kapıcıya telefon edip, adamlar gelince onları bana yollamasını ya da beni çağırmasını tembih eder misiniz?»

«Hay hay!» dedi ahçıbaşı. «Ama resmi arkadaşlarınızdan sizin yerinize kapıcı alsa olmaz mı? Sonra nasıl bir resim bu, sorabilir miyim?»

«Annemle babamın resmi», dedi Karl. «Adamlarla da kendim konuşmam gerekiyor.» Ahçıbaşı, başka bir şey söylemeyerek kapıcının odasına telefon edip gereken talimatı iletti ve Karl'ın oda numarası olarak da 536 numarayı verdi.

Sonra girişin karşısına düşen bir kapıdan geçerek, küçük bir koridora çıktılar; burada asansöre bakan küçük bir oğlan korkuluğa yaslanmış uyukluyordu. «Kendimiz de

kullanabiliriz asansörü», dedi ahçıbaşı, Karl'ı asansörün kapısından içeri soktu. Yukarı çıkarlarken: «On, on iki saatlik bir mesai böyle bir oğlan için biraz fazla», diye ekledi, «ama Amerika'ya özgü bir şey. Diyelim bu küçük oğlan, o da henüz altı ay önce anne ve babasıyla buraya geldi; bir İtalyan kendisi. Bu işe artık dayanamayacak gibi görünüyor, küçülüp ufaldı yüzü, avurtları çöktü; öyle de bir huyu var ki, ne deseniz hemen yapar. Gel gelelim, görev sırasında uyukluyor. Ama bir altı ay daha burada veya Amerika'nın bir başka yerinde çalışsın, hangi iş olsa kolayca üstesinden gelecektir; hele aradan beş yıl gibi bir zaman geçti mi, güçlü kuvvetli bir erkeğe dönüşür. Böylesi örneklerden saatlerce söz açabilirdim size. Hani bunu söylerken asla sizi düşünüyorum sanmayın, çünkü siz zaten güçlü kuvvetli bir delikanlısınız, yaşınız on yedidir sanırım, öyle değil mi?»

«Önümüzdeki ay on yedisine basacağım», diye cevapladı Karl. «Hem de daha on yedisine», dedi ahçıbaşı. «Haydi bakalım, cesaret!»

Yukarıda, tavanarasında Karl'ı bir duvarı yamuk, ama bunun dışında iki ampulle aydınlatılıp görünürde pek rahat bir odadan içeri soktu. «Odanın döşenişi sizi korkutmasın», dedi. «Bir otel odası değil çünkü, kendi oturduğum dairenin bir odası. Üç odası daha var dairenin, bu bakımdan beni en ufak şekilde rahatsız etmezsiniz. Aradaki kapıyı kilitledim mi, hiç çekineceğiniz bir şey kalmaz. Otel personelinin yeni bir üyesi olarak kuşkusuz yarın kendi odanıza kavuşacaksınız. Arkadaşlarınızla gelseydiniz, o zaman otel personelinin yatakhanesinde yatak hazırlatırdım; ama mademki yalnızsınız, bir kanepeye uzanıp yatacak bile olsanız burası sanıyorum sizin için daha uygundur. Eh, şimdi iyi uykular! Uyuyun ki, kendinize gelip çalışabilesiniz. Yarın işiniz henüz pek yorucu olmayacak.»

«Bana gösterdiğiniz yakınlık için çok teşekkür ederim», dedi Karl.

«Ha!» dedi ahçıbaşı, kapıda birden durarak. «Erkenden uyandırılmak istemezsiniz sanırım.» Sonra odanın yan duvarlarından birine yaklaşarak eliyle tıklattı duvarı ve: «Therese!» diye seslendi:

Küçük daktilo kızın: «Buyurun, hanımefendi», diyen sesi geldi duvarın ardından.

«Beni sabahleyin uyandırırken lütfen koridordan geç, olmaz mı! Bu odada bir konuğumuz yatacak da. Ölesiye yorgun kendisi.» Bu son sözü söylerken gülümsedi Karl'a. «Duydun, değil mi, Therese?»

«Evet, hanımefendi!»

«Öyleyse iyi geceler!»

«İyi geceler, hanımefendi!»

«Anlayacağınız birkaç yıldan beri hiç iyi uyuyamıyorum», dedi ahçıbaşı, Karl'a bir açıklamada bulunur gibi. «Şu sıra işimden memnunum, bir tasaya kapılmam için neden yok. Ama geçmişte çektiğim onca çile, sanırım bendeki bu uykusuzluğa yol açıyor. Saat üçte uyuyabilirsem, ne mutlu. Gelgelelim sabahın daha beşinde, en geç beş buçukta yeniden çalışmaya koyulacağım için çaresiz birine tembih ediyorum, beni uyandırıyor; zaten sinirliyim, sinirlerimin daha çok bozulmaması için bunun da pek titizlikle yapılması gerekiyor. İşte beni uyandıran da Therese. Ama siz şimdiden her şeyi öğrendiniz, ben de bir türlü ayrılamıyorum buradan. İyi geceler!» Ahçıbaşı, şişmanlığına karşın neredeyse kuş gibi seğirtip çıktı odadan.

Karl uyuyacak oluşuna sevindi, çünkü gündüzün pek yorgun düşmüştü. Kimsenin kendisini rahatsız etmeyeceği uzun süreli bir uyku için bundan rahat bir yer dileyemezdi.

Doğru; oda yatak odası gibi döşenmiş değildi, bir oturma odasıydı daha çok, ama hepsinden fazla ahçıbaşının bir kabul salonuydu. Bir yıkanma masası, özellikle Karl düşünülüp bu gece için odaya konmuştu; ama bütün bunlara karşın Karl kendini ahçıbaşıyı sıkıntıya sokan bir kimse değil, gereksinimleri inceden inceye düşünülüp göz önünde tutulmuş biri gibi görüyordu. Bavulu istenildiği gibi onarılmış ve denebilir ki, uzun süredir şimdikinden büyük bir güvenlik içinde bulunmamıştı. Çekme gözler içerip yünden ajurlu bir örtü yayılmış alçak bir komodinin üzerinde çerçeveletilip camlatılmış çeşitli fotoğraflar duruyordu; odayı gözden geçirirken, önlerinde dikilip fotoğraflara baktı Karl. Çokluk eski resimlerdi; büyük kısmını sırtlarında eski moda rahatsız giysiler, başlarında yukarı doğru uzanıp giden gevşecik oturtulmuş şapkalar, sağ elleri bir şemsiyeye dayalı, yüzleri seyredene dönük olmasına karşın yine de bakışlarını kaçıran kızlar oluşturuyordu. Erkek resimleri arasında, kepini komodinin üzerine atmış, gür kara saçlarıyla sırım gibi oracıkta dikilen ve yüzünden mağrur, ama zaptedilip koyverilmemiş bir gülüş taşan genç bir askerin resmi Karl'ın hepsinden çok dikkatini çekti. Üniformasının düğmeleri fotoğrafta sonradan yaldızlanmıştı. Galiba hepsi de Avrupa'da çekilmişti resimlerin, belki arkalarından tastamam okunabilirdi bu; ama Karl, resimlere el sürmek istemedi. Buradaki resimler gibi, o da annesiyle babasının resmini ileride kendi odasının bir köşesine koyacaktı.

Vücudunu baştan aşağı bir güzel yıkamış ve bitişikteki kızı düşünerek bunu elden geldiği kadar usulca yapmaya çalıştıktan sonra uyuyacağı uykunun ön hazzı içinde kanepeye uzanmıştı ki, ansızın bir kapının yavaşçacık tıklatıldığını işitir gibi oldu Karl. Bunun hangi kapı olduğu bir anda kestirilecek gibi değildi, belki yalnızca rasgele bir sesti işittiği. Ve hemen de tekrarlanmadı, yeniden duyul-

duğunda ise Karl uyumak üzereydi. Ama artık kapıya vurulduğuna ve sesin daktilo kızın odasından geldiğine kuşku yoktu. Ayak uçlarına basarak kapıya seğirtti; ama yine de bitişikteki kızın uyuyor olabileceğini düşünüp, uyuyorsa kendisini uyandırmayacak gibi alçak sesle sordu: «Bir şey mi istemiştiniz»

Hemencecik ve gene öyle alçak sesle bitişikten cevap geldi: «Kapıyı açar mısınız lütfen? Anahtar sizin tarafta kilitte sokulu.»

«Hay hay!» dedi Karl. «Yalnız önce giyineyim de.» Kısa bir sessizlik baş gösterdi. Ardından: «Giyinmeseniz de olur», cevabı geldi bitişikten: «Kapıyı açar, arkadan yatağa girersiniz, ben biraz beklerim.»

«Peki», dedi Karl ve söylendiği gibi yaptı; beri yandan, elektriği yakmayı da unutmadı. Sonra: «Yattım yatağa», dedi, biraz sesini yükselterek. Daktilo kız, hemen karanlık odasından çıkıp geldi; aşağıda, büroda giydiği giysi vardı üzerinde, galiba bütün zaman yatmayı düşünmemiş olacaktı.

«Çok affedersiniz», dedi ve Karl'ın yatağının önünde, vücudu biraz öne eğik, durdu: «Ele de vermeyin beni, ne olur. Sizi fazla rahatsız edecek değilim, ölesiye yorgunsunuz, biliyorum.»

«Önemli değil pek», dedi Karl. «Ama giyinseydim, yine de iyi olurdu belki.» Boğazına kadar kapalı kalabilmek için boylu boyunca yatakta yatması gerekiyordu, üzerinde pijama yoktu çünkü.

«Zaten bir dakika kalacağım topu topu», dedi kız ve elini bir sandalyeye uzattı: «Kanapeye yakın oturabilir miyim?»

Karl, peki der gibi başını salladı. Bunun üzerine kız kanepenin o kadar yakınına oturdu ki, Karl gözlerini kaldırıp

kendisine bakabilmek için duvara doğru çekilmek zorunda kaldı. Değirmi ve düzgün bir yüzü vardı kızın; ama alnı alışılmadık ölçüde yüksekti, bu da belki kendisine pek yakışmayan saç tuvaletinden kaynaklanıyordu yalnız. Gayet temiz ve özenli bir giysisi vardı. Sol elinde bir mendili buruşturup duruyordu.

«Çok kalacak mısınız burada?» diye sordu Karl'a.

«Pek belli değil henüz», diye cevapladı Karl, «ama sanırım kalacağım.»

«Hani ne iyi olurdu», dedi kız ve mendilini acele yüzünde gezdirdi, «çünkü burada öyle yalnızım ki!»

«Hayret doğrusu», dedi Karl. «Çünkü ahçıbaşı hanımefendi pek yakınlık gösteriyor size, asla burada çalışanlardan biri gibi davranmıyor. Hatta ben akrabasısınız diye düşünmüştüm.»

«Yo, hayır», dedi kız, «benim adım Therese Berchtold, Pomeranyalıyım.»

Derken Karl da tanıttı kendini. Bunun üzerine kız, sanki adını söylemekle kendisine biraz yabancılaşmış gibi, ilk kez uzun uzun Karl'a baktı. Kısa bir süre sustular. Ardından: «Sakın nankör biri olduğumu sanmayın!» dedi kız. «Ahçıbaşı hanımefendi olmasa durumum kuşkusuz çok daha kötüleşirdi. Eskiden otelin mutfağında çalışırdım, işten atılmam tehlikesi çok büyüktü, iş ağırdı, bir türlü altından kalkamazdım. Bu otelde fazla iş istenir çünkü. Bir ay önce mutfakta çalışan bir kız, sırf aşırı zorlanmaktan düşüp bayıldı ve iki hafta hastanede yattı. Ben de hani pek güçlü kuvvetli değilim, geçmişte katlanmam gereken bir sürü kahır ve çileden pek gelişip serpilemedim. Sanırım hiç de on sekiz yaşında demezsiniz benim için. Ama artık gücüm kuvvetim gittikçe artıyor.»

«İş gerçekten pek yorucu olmalı burada», dedi Karl.

«Demin aşağıda bir asansörücü oğlan gördüm, ayakta uyukluyordu.»

«Oysa asansörcü oğlanların durumu hepimizinkinden iyidir», dedi kız, «bahşiş olarak tatlı para kazanır, nihayet mutfaktakiler gibi hiç de kendilerini pek zora koşmazlar. Ama bir ara şansımın gerçekten yaver gittiğini söyleyebilirim. Bir gün ahçıbaşı hanımefendiye peçeteleri hazırlayacak biri gerekmişti; aşağıya, biz kızların çalıştığı mutfağa haber yolladı; elli kadar böyle kız vardır, mutfakta çalışır; tam o sırada benim işim yoktu, çalışmam ahçıbaşı hanımefendiyi pek memnun bıraktı, çünkü peçetelerin nasıl külah biçiminde hazırlanacağını öteden beri biliyordum. İşte o gün bugün beni bir daha yanından ayırmadı, yavaş yavaş yetiştirip kendine sekreter yaptı. Bu arada kuşkusuz pek çok şey öğrendim.»

«Peki, yazılacak o kadar çok şey var mı burada?» diye sordu Karl.

«Hem de nasıl», diye cevapladı kız, «belki aklınız hiç almaz bu kadarını. Bugün kendiniz de gördünüz, saat on bir buçuğa kadar çalıştım; bugün de hani olağanüstü birgün sayılmaz. Elbet aralıksız yazıp durduğum yok, kentte de görülecek bir sürü iş çıkıyor.»

«Adı ne bu kentin?» diye sordu Karl.

«Bilmiyor musunuz?» dedi kız. «Ramses.»

«Büyük bir kent mi?»

«Hem de nasıl!» diye cevapladı kız. «Kente inmekten hiç hoşlanmam. İyi ama, sahi uyumayacak mısınız artık?»

«Hayır, hayır!» dedi Karl. «Odama niçin geldiğinizi henüz öğrenmedim ki!»

«Kimseyle konuşamıyorum da», dedi kız. «Öyle gözü sulu değilim ama, bir arayıp soranınız yoksa, nihayet bir kim-

senin çıkıp sizi dinlemesinden mutluluk duyuyorsunuz. Daha önce aşağıda, salonda görmüştüm sizi; ben tam ahçıbaşı hanımefendiyi almak için gelmiştim, baktım o sizi kilerden içeri sokuyor.»

«Korkunç bir salon», dedi Karl.

«Hiç fark etmiyorum artık», dedi kız. «Ancak şunu da söyleyeyim ki, ahçıbaşı hanımefendi bana tıpkı annem gibi yakınlık gösteriyor. Ama ne de olsa mevkilerimiz, onunla serbest konuşamayacağım kadar farklı birbirinden. Mutfaktaki kızlar arasında eskiden iyi arkadaşlar edinmiştim, ama hanidir burada değiller artık, yeni gelenleri de pek tanıdığım yok. Kimi zaman bana öyle geliyor ki, şimdiki işim öncekinden daha çok çaba harcamamı gerektiriyor ve ben eski işim kadar üstesinden gelemiyorum bunun, ahçıbaşı hanımefendi de beni yalnız acıdığından işimde tutuyor. Ne de olsa sekreterlik için daha iyi bir öğrenim gerekli. Bunu söylemek ayıp ama, ikide bir, ikide bir aklımı kaçıracağım diye korkuyorum.» Ansızın çok daha çabuk bir tempoyla: «Ama sakın», dedi, elleri yorgan altında bulunduğundan Karl'ı omzundan tutarak. «Ahçıbaşı hanımefendiye bu anlattıklarımdan sakın tek kelime söylemeyin, yoksa gerçekten mahvolurum. İş konusunda başına açtığım dertlerden ayrı bir de kendisini üzersem, bu kadarı gerçekten fazla olur.»

«Elbette bir şey söylemeyeceğim», diye cevapladı Karl.

«O zaman iyi», dedi kız. «Hem otelde kalın, gitmeyin. Otelde kalmanız sevindirir beni; isterseniz birbirimize destek oluruz. Daha başta güven duydum size karşı. Öyleyken –düşünün işte, ne kadar fena bir kızım– ahçıbaşı hanımefendi sizi kendine sekreter yapar da, benim işime son verir diye korktum doğrusu. Siz aşağıda, bürodayken ben burada tek başıma oturup durdum. İşte o zaman dedim ki içimden, benim işleri keşke siz alsanız üzerinize,

çünkü siz bu işlerden kesinlikle daha iyi anlarsınız. Kentte görülecek işleri yapmak istemezseniz, bunları ilerde de yine üstlenebilirim ben. Ama başka bakımdan mutfakta çok daha yararlı olabileceğim kuşkusuz, hele şimdi biraz gücüm kuvvetim de arttı.»

«Her şey kararlaştırıldı bile», dedi Karl. «Ben asansörde çalışacağım, siz de sekreter olarak kalacaksınız. Ama ahçıbaşı hanımefendiye kafanızda tasarladığınız şeyleri en ufak şekilde çıtlatırsanız, ben de tutar, bana şimdi söylediğiniz şeyleri anlatırım; bu beni pek üzer ama, ne yapayım.»

Bu sözler Therese'yi öylesine telaşlandırdı ki, kanapenin önünde diz çöktü, sızlanarak yüzünü yorgana bastırdı.

«Ben bir şey ele vermeyeceğim peki», dedi Karl, «ama siz de bir şey söylemeyeceksiniz.»

Artık büsbütün yorgan altında kalamazdı Karl; biraz Therese'nin kolunu okşadı, ona söyleyecek doğru dürüst bir şey gelmedi aklına, sadece acı ve buruk bir yaşam tablosuyla karşı karşıya bulunduğunu düşündü. Sonunda kız, hiç değilse ağladığına utanacak kadar yatıştı, minnet dolu gözlerle Karl'a bakıp yarın sabah erken kalkmasına gerek olmadığını söyledi ve vakit bulursa saat sekize doğru yukarı çıkıp onu uyandıracağına söz verdi.

«Doğru, pek ustaymışsınız uyandırmakta.»

«Evet, bazı şeylerin üstesinden geliyorum», diye cevapladı kız, elini hoşça kal der gibi Karl'ın yorganının üzerinde usulcacık gezdirdi ve sonra koşup odasına girdi.

Ertesi gün hemen işe başlamakta diretti Karl; oysa ahçıbaşı hanımefendi, Ramses'i gezip görmesi için o gün kendisine izin vermek istemişti. Ama Karl, bunun için ilerde bir fırsat çıkacağını belirtti açıkça; şu sıra en önemli şey işe başlamaktı; çünkü başka bir amaç uğrunda sürdürülen

bir çalışmayı daha önce Avrupa'da yarıda keserek emeğini boşa harcamıştı; şimdi öyle bir yaşta asansörcülük işine atılıyordu ki, biraz becerikli delikanlılar aynı yaşta işlerindeki doğal ilerlemenin sonucu olarak daha yüksek bir görev almak üzereydiler; asansörde çalışmaya başlaması düpedüz yerindeydi, beri yandan pek acele etmesi de gene öyle yerinde bir davranış olacaktı, bu durumda kenti gezip görmek kendisine hiç zevk vermeyecekti. Gayret etmezse, durumunun Delamarche ile Robinson'un durumundan farksız olacağı düşüncesi kafasından bir türlü kaybolmuyordu.

Otelin terzisine gidilip, asansörcü üniformasının provası yapıldı; altın yaldızlı düğmeler ve sırmalar dıştan pek görkemli bir şeydi, ama yine de üniformayı giyerken biraz ürperdi Karl; küçük ceketin özellikle koltuk altları soğuk ve sertti, üstelik kendisinden önce aynı üniformayı giymiş asansörcü oğlanların teriyle bir daha kurumayacakmış gibi ıslaktı. Beri yandan, en başta göğüs kısmını Karl için özel olarak bollaştırmak gerekiyordu, çünkü eldeki on üniformanın onu da biraz olsun Karl'a uymamıştı. Bu söküp dikme işine ve ayrıca terzi ustasının pek titizliğine karşın –hazırlanıp teslim edilen üniforma, usta tarafından iki kez atölyeye geri yollanmıştı– her şey beş dakikaya kalmadan yapılıp çıkarıldı. Karl da üzerine sımsıkı oturan bir pantolon ve ustanın kesinlikle tersini ileri sürmesine karşın pek dar bir ceketle atölyeden ayrıldı; ceket yüzünden ikide bir solunum antrenmanında bulunuyor, böyle bir ceket içinde eskisi gibi nefes alıp verebilecek mi, anlamak istiyordu.

Derken emrinde çalışacağı ince ve uzun boylu, yakışıklı, iri burunlu, kırk ile elli yaşları arasında denebilecek personel şefinin karşısına çıktı. En ufak bir konuşmada bulunacak vakti yoktu personel şefinin, sadece zile basıp bir

asansörcü oğlanı çağırdı; tesadüfen Karl'ın dün gördüğü çocuktu, bu. Personel şefi soyadıyla değil de, sadece adı Giacomo ile hitap etti oğlana, ama Karl ancak sonradan öğrendi ismi, çünkü İngilizce söylenişte pek anlaşılmıyordu. Oğlana, asansörcülük için gereken şeyleri Karl'a göstermesini bildirdi personel şefi; ama oğlan öyle çekingen ve aceleciydi ki, ortada gösterilecek pek fazla bir şey bulunmamasına karşın bu birazcık şeyi bile Karl kendisinden öğrenemedi. Ayrıca içerlemişti Giacomo, içerlemesinin de bir nedeni, Karl yüzünden asansörcülüğü bırakmak zorunda kalıp oda hizmetçilerinin yanına yardımcı verilmesiydi; bunu da, başından geçip açığa vurmadığı birtakım olaylar nedeniyle onuruna yediremiyordu. Karl'ı hepsinden çok düş kırıklığına uğratan şey, bir asansörcü oğlanla asansörü arasındaki bütün ilişkinin, bir düğmeye basıp asansör çalıştırmak olmasıydı. Asansörleri işleten mekanizmalar ise, yalnız otelin makinistlerince onarılıyordu; öyle ki, örneğin Giacomo altı aydır asansörde çalışmasına karşın ne bodrumdaki makine dairesini, ne de asansörün kendi içindeki mekanizmasını görmüştü; oysa kesinlikle belirttiğine göre, pek sevineceği bir şey olacaktı bu. Zaten iş monotondu; üstelik bazen gündüz vardiyasına rastlayan on iki saatlik mesai dolayısıyla o kadar yorucuydu ki, Giacomo'nun dediğine bakılırsa, arada ayaküstü bir iki dakika kestirilmedi mi dayanılacak gibi değildi. Karl bir şey söylemedi, ama Giacomo'yu işinden eden nedenin bu ayaküstü kestirme marifeti olduğunu da pekâlâ anlamıştı.

Otelin yalnız en üst katlarının asansörüne bakacak oluşu çok sevindirdi Karl'ı; çünkü kendilerine kolay kolay bir şey beğendirilemeyen varlıklı müşterilerle bir ilişkisi bulunmayacaktı. Doğru; bu işte başka işlerdeki kadar fazla bir şey öğrenilemezdi ve ancak başlangıç için iyi sayılabilecek bir işti.

Bu işin pekâlâ üstesinden geleceğini, daha ilk haftadan sonra görmüştü Karl. Asansörünün pirinç kısımları öbür asansörlerin hepsinden temizdi, öbür otuz asansörün hiçbiri bu bakımdan kendisininkiyle boy ölçüşemezdi. Birlikte çalıştıkları arkadaşı, Karl'ın çalışkanlığından kendi savsaklığı için yararlanmayıp aşağı yukarı onun kadar çaba gösterse, belki daha da pırıl pırıl olurdu Karl'ın asansörü. Renell adında doğma büyüme bir Amerikalı idi oğlan; koyu renk gözleri, pürüzsüz ve biraz çökük avurtlarıyla burnu havada biriydi. Kendi parasıyla satın aldığı şık bir giysisi vardı, izinli olduğu akşamlar hafiften kokular sürünerek bu giysiyle kente seğirtiyordu. Arada bir ailevi bir işi bahane ederek bir süre yerine bakması için Karl'a ricada bulunuyor, ama kılık kıyafetinin söz konusu bahaneye aykırı düştüğünü hiç umursamıyordu. Yine de Renell'den hoşlanıyordu Karl; onun böylesi akşamlar giyinip kuşanarak aşağıda, asansörün yanı başında karşısında dikilerek bir yandan eldivenlerini parmaklarına geçirip, bir yandan özür dilemesi ve sonra koridorda yürüyüp uzaklaşması hoşuna gidiyordu. Hem Renell'in yerine bakmakla ona yalnızca yardım etmek istiyor Karl, kendisinden yaşça büyük bir meslektaşına karşı başlangıçta böyle davranmayı pek doğal bir görev sayıyordu; ama bu, hep sürüp gidecek bir alışkanlığa da dönüşmemeliydi; çünkü asansörle durmadan iniş çıkışların insanı yeterince yorduğu kuşkusuzdu, hele akşam saatleri neredeyse sürekli işliyordu asansör.

Asansörcü oğlanlardan beklenen ve iyice eğilerek yapılan o kısa reveransların üstesinden gelmesini de çok geçmeden öğrenmişti, Karl. Zamanla bahşişleri daha havadayken kapmaya başlamıştı; bahşişler hemen yelek cebini boyluyordu, hiç kimse onun yüz ifadesine bakarak aldığı bir bahşişin azlığını ya da çokluğunu kestiremezdi. Hanımlar karşısındaki davranışlarına biraz centilmenlik kata-

rak asansör kapısını açıyor, giysilerinin eteklerini, şapkalarını ve diğer süslerini düşünüp genellikle erkeklerden daha yavaş içeri giren hanımların ardından usulcacık asansöre atlıyordu. Asansör inip çıkarken, hepsinden az dikkati çeken bir şey olduğu için hemen kapının yanı başında, sırtı yolculara dönük, dikiliyor ve asansör durur durmaz ansızın, ama içeridekileri korkutmayacak gibi bir davranışla kapıyı çekip açabilmek için elini koldan ayırmıyordu. Asansör hareket halindeyken, ancak seyrek durumlarda müşterilerden birinin Karl'ın omzuna dokunup kendisinden belli bir konuda ufak bir bilgi almak istediği görülüyordu. O zaman Karl, sanki bunu önceden beklemiş gibi acele arkasına dönüp yüksek sesle cevap veriyordu. Çalışan bir sürü asansör vardı otelde; yine de çok vakit, özellikle tiyatro ve sinemaların dağılmasından ya da belli bazı ekspreslerin gelmesinden sonra öylesine bir kalabalık birikiyordu ki, asansördekileri yukarıya bırakır bırakmaz, geride bekleşenleri taşımak üzere hemen dolu dizgin yine aşağı inmek zorunda kalıyordu. Hani asansör içinden geçen bir tel halatı çekerek normal hızı artırmak gibi bir olanak da vardı elinde, ancak bundan yararlanmak asansör yönetmeliğince yasaklanmıştı; üstelik, söylendiğine göre tehlikeliydi. Karl, asansörde müşterilerle çıkarken asla böyle bir yola başvurmuyordu; ama onları yukarıya bırakmış da aşağıda başkaları bekliyorsa, gözü hiçbir şey görmüyor, ellerinin güçlü ve ritmik devinimleriyle tıpkı bir tayfa gibi halatla oynuyordu. Hem aynı şeyi öbür asansörcü oğlanların da yaptıklarını biliyor, kendi yolcularını başkalarına kaptırmak istemiyordu. Uzun süredir otelde kalan bazı müşteriler –ki bu da otelde hayli alışılmış bir şeydi– Karl'a kendi asansörcüleri gözüyle baktıklarını zaman zaman bir gülümsemeyle belli ediyor, Karl da bu yakınlığı yüzünde ciddi bir ifadeyle, ama seve seve kabulleniyordu. Asansörle iniş çıkışların biraz sey-

rekleştiği zamanlar, ufak çapta birtakım özel işler de alıyordu üzerine; örneğin, odasına kadar zahmet etmek istemeyen bir müşteriye, odada unuttuğu küçük bir şeyi gidip getiriyordu; böyle anlar, her zamankinden çok kendisine aşina bildiği asansöre atlayıp tek başına uçar gibi çıkıyordu yukarı; içerisinde sağa sola atılıp askılara asılmış, çokluk daha önce görmediği acayip nesnelerin bulunduğu yabancı odaya giriyor, değişik bir sabunun, parfümün, ağız kokusunu giderici bir suyun karakteristik kokusunu duyuyor, en ufak bir şekilde odada eğlenmiyor, kesinlikten uzak tariflere karşın aranılan nesneyi bulup yine dönüyordu. İkide bir üzerine daha büyük işler alamadığına hayıflanıyordu Karl; bu daha büyük işler için özel uşaklar ve komiler vardı, gidecekleri yere bisiklet, hatta motosikletle gidip geliyorlardı. Ancak güzel bir fırsat çıkacak da, Karl' a odalarla yemek ve oyun salonları arasında bir iş buyurulacaktı.

On iki saatlik bir çalışmanın sonunda, haftada üç gün akşam, bunu izleyen üç gün ise sabah altıda işi bıraktığı zaman öylesine yorgun düşüyordu ki, kimseyle ilgilenmeksizin hemen gidip yatağına yatıyordu. Herhalde ilk akşam sandığı kadar nüfuzlu bir kadın olmayan ahçıbaşı kendisi için özel bir oda sağlamaya uğraşmıştı ve belki sağlayabilecekti de; ama Karl bunun ne güçlükler doğurduğunu, ahçıbaşının nasıl ikide bir amiri durumundaki o pek meşgul personel şefiyle telefon konuşması yaptığını görünce vazgeçti ve doğrusu kendisi çalışarak elde etmediği böyle bir olanak yüzünden öbür oğlanların kendisini kıskanmalarını istemediğine dikkatini çekerek, bu vazgeçişinin ciddiliğine ahçıbaşıyı inandırmaya çalıştı.

Doğru; yatıp uyumak için sakin bir yer değildi yatakhane; çünkü herkes on iki saatlik boş zamanını yemek, uyku, eğlenmek ve ek kazanç sağlayacak bir iş yapmak gibi bö-

lümlere ayırdığından, yatakhane her vakit alabildiğine bir devingenlik içindeydi. Bir yanda birkaç kişi, hiçbir şey işitmemek için yorganı başlarına çekmiş yatıyordu; yine de içlerinden biri gürültüye uyanacak oldu mu, ötekilerin bağırıp çağırmalarını bastıran bir sesle öylesine ateş püskürüyordu ki, derken kolay uyanmayan daha başkaları da dayanamayarak kalkıyorlardı. Hemen her oğlanın bir piposu vardı, pipo içilerek bir çeşit lüks hayat yaşanıyordu; Karl da kendine bir pipo edinmiş ve kısa bir süre sonra pipo içmekten zevk almaya başlamıştı. Ama iş başında sigara, pipo gibi şeyler içmek yasaktı, herkes yatakhanede henüz yatıp uyumadan piposunu tüttürüyor, dolayısıyla her yatak kendine özgü bir duman bulutuna ve her şey genel bir sis içerisine gömülüyordu. Çoğunluk ilke olarak benimsemesine karşın, geceleyin salonun yalnız bir başında ışık yakılması düşüncesi bir türlü gerçekleştirilemiyordu. Söz konusu düşünce gerçekleşse, o zaman isteyenler salonun bir yarısındaki karanlıkta –kırk yataklı kocaman bir salondu– rahat rahat uyuyabilir, ötekilerse salonun aydınlık bölümünde zar ya da iskambil oyunlarıyla vakit geçirip, karanlıkta görülemeyecek bütün diğer işleri görebilirlerdi. Yatağı salonun aydınlık bölümünde bulunan biri, uyumak istediği zaman salonun karanlık bölümündeki boş yataklardan birine gidip uzanabilirdi; çünkü her vakit yeterince boş yatak vardı salonda ve kimse yatağının bir başkası tarafından böyle geçici bir süre kullanılmasına ses çıkarmazdı. Ama işte hiçbir gece yoktu ki, buna uygun davranılsındı. Örneğin, sık sık öyle kimseler görülüyordu ki, salonun karanlık bölümünden yararlanıp biraz uyuduktan sonra yataklarından çıkmayarak, yataklar arasına yerleştirilen bir tahtanın üzerinde iskambil oynamak hevesine kapılıyor ve kuşkusuz oracıktaki elektrik lambasının düğmesini çeviriyorlar, lambanın gözü alan ışığı da uyuyanları, yüzleri ışığa dönükse yataklarından sıçratıp

kaldırmaya yetiyordu. Uyananlar yataklarında bir süre sağa sola dönüyor, ama sonunda onlar da kendileri gibi uyanmış komşu yataktakilerle birleşip yeni ışıkta bir oyun çevirmekten başka yapacak daha iyi bir şey bulamıyorlardı. Ve yine kuşkusuz bütün pipolar tütmeye başlıyordu. Hani ne olursa olsun uyumak isteyenler yok değildi –Karl da çokluk böyleleri arasındaydı–; bu gibileri başlarını yastıkların üzerine koyacakken yastıklara gömüyor, yastık yorganlarla başlarını örtüyor veya sarıyordu; ama bitişik yataktaki arkadaşı işe başlamadan önce biraz oyalanmak isteyerek bir leğende şap şup elini yüzünü yıkayıp çevresine sular sıçratırsa, çizmelerini paldır küldür giymekle kalmayarak ayaklarıyla yeri dövüp çizmeleri ayaklarına daha iyi geçirmek ister –Amerikan stili olmasına karşın hemen hepsinin de çizmesi pek dardı– ve sonunda giyinip kuşanması için gereken küçük bir şeyi bulamayarak, kendisi gibi çoktan uyanmış olup üzerine saldırmak için uygun bir fırsat kollayan arkadaşının yastığını tutup kaldırırsa, insan nasıl uykusunu sürdürebilirdi? Ama yine de hepsi, antrenmanlar için hiçbir fırsatı kaçırmak istemeyen sportmen ve çokluk güçlü kuvetli oğlanlardı. Geceleyin büyük bir gürültüyle uykusunun orta yerinde sıçrayıp kalkan biri, yatağının yanı başında boks yapan iki kişiyle karşılaşacağına ve çepeçevre bütün yataklarda, üzerlerinde don gömlek, göz kamaştırıcı ışıkta dikilen uzman seyirciler göreceğine kesin gözle bakabilirdi. Bir gece, böyle bir boks maçı dolayısıyla taraflardan biri uyuyan Karl'ın üzerine düşmüş ve Karl'ın gözlerini açar açmaz ilk gördüğü şey, oğlanın burnundan boşanıp önü alınmaya kalmadan bütün yatak yorgan üzerine yayılan kan olmuştu. Çokluk arkadaşlar arasındaki eğlencelere katılmayı Karl'ın canı pek çekiyorsa da, on iki saatin hemen on ikisini birkaç saatlik bir uyku uyuyacağım diye kendini helâk ederek geçiriyordu. Ama çokluk kendisine öyle geliyordu ki, sanki ötekilerin hepsi ondan belli bir

ölçüde ileri bulunuyor, onun daha fazla çaba harcayıp kimi şeylerden kendisini biraz yoksun bırakarak aradaki açığı kapatması gerekiyordu. Yani en başta işi bakımından uykuya pek önem vermesine karşın ne ahçıbaşıya, ne de Therese'ye yatakhanedeki koşullardan sızlanıyordu; çünkü bir kez, ciddi bir yakınmada bulunmamalarına karşın genellikle bütün oğlanlar için pek ağır bir yüktü söz konusu durum; sonra, yatakhanedeki bu işkence ve eziyet, ahçıbaşının elinden şükranla kabullendiği asansörcülük görevinin zorunlu bir parçasıydı. Haftada bir gün, vardiya değişiminde yirmi dört saatlik izni vardı Karl'ın; bu zamanın bir bölümünü ahçıbaşıyı bir iki kez ziyaretle ve birazcık boş vaktini kollayıp Therese ile bir köşede, koridorun birinde, seyrek olarak da onun kendi odasında ayaküstü birkaç kelime konuşmakla geçiriyor, bazen kentte bir an önce görülmesi gereken işlerde kıza arkadaşlık ediyordu. Karl'ın elinde kızın çantası, adeta koşar adım ilk metro istasyonuna varıyorlar, sanki tren hiçbir dirençle karşılaşmaksızın kayıp gidiyormuş gibi yolculuk göz açıp kapamadan sona eriyordu; göz açıp kapamadan trenden inip, pek yavaş buldukları asansörü beklemeyerek merdivenin basamaklarından paldır kültür çıkıyorlardı. Derken caddelerin yıldız biçiminde uzaklara kayıp gittiği alanlar görünüyor, dört bir yandan akıp gelen trafik bu alanlarda bir karmaşa içerisine yuvarlanıyordu. Ama Karl ile Therese hemen yan yana seğirtiyor, telefonla kolay iletilemeyen ve pek fazla da bir sorumluluk istemeyen siparişleri verecekleri ya da bazı şikâyetlerde bulunacakları çeşitli bürolara, çamaşırhanelere, mağazalara ve dükkânlara girip çıkıyorlardı. Karl'ın yardımının küçümsenemeyeceğini çok geçmeden fark etmişti Therese, pek meşgul satıcılar ne istediğini kendisine soracaklar diye eskiden sık sık beklerken, Karl yanında bulunduğu zamanlar böyle bir durumla karşılaşmıyordu. Karl ilerden yaklaşıp isteği yerine getirilinceye kadar par-

maklarıyla tezgâhı tıklatıyor, yüzlerce ses arasından kolay ayırt edilebilecek hâlâ biraz tumturaklı İngilizcesiyle sesleniyor, isterlerse alabildiğine geniş mağazaların kıyı köşelerine, burunları havada, çekilmiş olsunlar, hiç duraksamadan tezgâhtarların üzerine yürüyordu. Hani kendine aşırı güvenden yapmıyordu bunu, karşılaşacağı güçlüklerin pekâlâ farkındaydı; ama onu birtakım haklarla donatan güvenilir bir mevkide hissediyordu kendini: Otel Occidental şakaya gelecek bir müşteri değildi ve nihayet, iş konusundaki deneyimlerine karşın Therese'nin de yardıma gereksinimi vardı.

Pek iyi başardıkları bir işten dönerlerken bazen mutlulukla gülümseyerek: «Her vakit benimle gelin!» diyordu Therese.

Karl Ramses'te geçirdiği bir buçuk ayda ancak üç kez, her seferinde birkaç saati aşan uzunca bir süre Therese'nin odasında kaldı. Kuşkusuz, ahçıbaşının bütün odalarından daha ufak bir yerdi burası, bir iki parça öteberi, adeta yalnızca pencere çevresine yerleştirilmişti; ama Karl, yatakhanede karşılaştığı olaylardan sonra, insanın biraz sakin bir odası bulunmasının değerini anlıyor, kendisi açıkça söylemese de, odasını ne kadar beğendiğini Therese biliyordu. Karl'dan saklayacak sırları yoktu, zaten ilk akşamki ziyaretinden sonra Karl'dan saklayıp gizleyeceği bir şeyi olması pek düşünülemezdi. Evlilik dışı bir çocuk olarak dünyaya gözlerini açmıştı; babası inşaatlarda cilacılık yapmış biriydi; önce babası Amerika'ya gelmiş, ardından annesiyle kendisini Pomeranya'dan Amerika'ya getirterek onları iskelede karşılamıştı; ama sanki bu kadarla ödevini yapmışcasına, çalışmaktan çökmüş bir kadınla sıska bir çocuk değil, başka kimseler beklemiş gibi, ailesinin gelmesinden az sonra fazla bir açıklamada bulunmaksızın çekip Kanada'ya göçmen gitmişti ve o gün bu gün ne bir

mektup, ne başka bir haber alabilmişlerdi kendisinden, buna da o kadar şaşmamak gerekiyordu; çünkü annesiyle kendisi, New York'un doğusunda insanların kitleler halinde yaşadığı barınaklarda bir daha izlerine rastlanamayacak gibi yitip gitmişlerdi.

Bir gün Therese –Karl, pencerenin önünde yanı başında dikilmiş, caddeye bakıyordu– annesinin ölümünden söz açmıştı. Annesiyle bir kış gecesi –o vakitler aşağı yukarı beş yaşındaymış– ellerinde birer bohça, o sokak senin, bu sokak benim yatacak bir yer aramak üzere koşturup durmuşlar. Annesi ilkin onun elinden tutuyormuş –bir de tipi varmış ki, kolay ilerlenecek gibi değilmiş yolda–, sonunda annesinin eli tutmaz olmuş, başını çevirip arkasına bile bakmadan Therese'nin elini ansızın bırakıvermiş, bu kez Therese annesinin eteklerine yapışmak zorunda kalmış. Sık sık sendelemiş, hatta düşmüş Therese; ama annesi adeta aklını kaçırmış gibi koşturup duruyormuş. Sonra o uzun ve dümdüz uzanan New York caddelerindeki tipiler! Karl, henüz hiç kış geçirmemiş New York'ta. Rüzgâra karşı yürüdü mü –rüzgâr da fır fır döner dururmuş– bir an bile göz açamazmış insan, rüzgâr yüzündeki karı ezer eritirmiş aralıksız; koş koş yine de yolda ilerlenemezmiş; insanın kendini umutsuzluğa kaptıracağı bir durummuş işte. Böyle bir durumda bir çocuk, büyüklere göre daha avantajlıymış; rüzgâr altında koşar gider, her şey biraz sevindirirmiş kendisini. Dolayısıyla, Therese de o vakitler annesini pek anlayamamış; şimdi kesinlikle şuna inanıyormuş ki, o akşam daha bilinçli davranıp annesinin yanından ayrılmasaymış –ama henüz pek küçük bir çocukmuş– annesi yürekler acısı bir ölümle ölmezmiş. Annesi o sıra iki günden beri işsizmiş, bir kuruş paraları kalmamış, ağızlarına bir lokma bir şey koymadan bütün gündüzü açıkta geçirmişler; bohçalarında ise, belki batıl inanıştan kaldırıp atmayı göze alamadıkları paçavralar dışın-

da bir şey taşıdıkları yokmuş. Ama ertesi sabah için bir inşaatta çalıştırılacağı konusunda söz vermişlermiş annesine; annesi ise, bütün gün Therese'ye açıklamaya çalıştığı gibi, bu güzel fırsatı değerlendiremeyeceğinden korkuyormuş, çünkü ölesiye yorgun hissediyormuş kendini; daha sabahleyin sokakta bir hayli kan tükürerek gelip geçenleri ürkütmüş; tek özlediği şey, sıcak bir yer bulup dinlenebilmekmiş. Ama işte o akşam hiçbir tarafta en ufak bir yer bulunacak gibi değilmiş. Kapıcılar kötü havada ne de olsa biraz sığınabilecekleri kapı aralarından kendilerini kovup uzaklaştırmamışsa, buz gibi daracık koridorlardan seğirterek geçmişler, yüksek katlara tırmanmış, avluya bakan dar taraçaları dolanmış, rasgele kapıları çalmış, bazen kimseye bir şey söylemeyi göze alamayıp, bazen de her karşılarına çıkana yalvarıp yakarmışlar; annesi bir iki kez soluksuz kalıp sessiz tenha bir merdivenin basamaklarına çökmüş, adeta kendini geriye çekerek pek yaklaşmak istemeyen Therese'yi tutup kucağına almış, canı acıyacak gibi dudaklarını bastırıp öpmüş onu. Bunların son öpücükler olduğu sonradan anlaşılınca, istediği kadar küçük bir çocuk sayılsın, nasıl o zaman bunu göremeyecek kadar kör olabildiğini bir türlü anlayamıyormuş insan. Önünden geçtikleri odaların kapıları boğucu bir havayı dışarı salıvermek için açılmış duruyor, adeta bir yangının yol açtığı dumanlar ortasında bir insanın silueti öne çıkıyor, kapıda dikilip ya hiç konuşmuyor ya da bir iki kelimeyle söz konusu odada kalamayacaklarını kendilerine bildiriyormuş. Şimdi geriye bakınca Therese'ye öyle geliyormuş ki, annesi yalnız ilk saatlerde ciddi olarak bir barınak aramış kendileri için; çünkü aşağı yukarı gece yarısından sonra adeta kimseye bir şey söylemez olmuş, ama şafak sökene dek kısa aralarla koşturup durmaktan geri kalmamış. Gerek giriş, gerek daire kapılarının asla kapatılmadığı evler hep cıvıl cıvılmış, adım başına insanlarla karşılaşılıyormuş. Kuşku-

suz onların çarçabuk ilerlemelerini sağlayan bir koşma denemezmiş yaptıklarına, ellerinden gelen son bir çabaymış bu, gerçekte pekâlâ bir sürünme diye de nitelendirilebilirmiş. Ayrıca, Therese gece yarısından sabahın beşine kadar bir eve mi, yoksa bin eve mi girip çıkmışlar, yoksa hiçbir evi dolaşmamışlar mı, bilmiyormuş. Yerden yararlanmak için en zekice planlara göre yapılmışmış evlerin koridorları, ama insanın yolunu yönünü bulabilmesi hiç düşünülmemiş: Kaç kez, denebilir ki, aynı koridorlardan geçmişler. Therese, belli belirsiz anımsar gibiymiş, bir defasında hayli uzun bir zaman arayıp durdukları bir evin kapısından hemen yine çıkmışlar dışarı; ama kendisine öyle gelmiş ki, sokaktan o saat geri dönerek yine aynı evden içeri dalmışlar. Bazen annesi elinden tutarak, bazen kendisi annesine tutunarak en ufak bir avutucu söz işitmeden sürüklenip durmak, bir çocuk olan kendisi için akıl almaz bir işkenceymiş kuşkusuz ve o vakitki kıt aklıyla bütün olup bitenleri, annesinin kendisini ilk fırsatta bırakıp kaçmak istediği şeklinde algılamış. Dolayısıyla Therese, annesi elinden tutsa bile, ne olur ne olmaz öbür eliyle sımsıkı onun eteklerine yapışıyor, durup durup hıçkırıyor, önleri sıra pat küt adımlarla merdivenlerden çıkan ya da peşleri sıra bir merdiven dönemecinin gerisinden yaklaşmalarına karşın henüz kendileri görülmeyen, koridorlarda kapı önlerinde kavga edip birbirlerini odadan içeri itelemeye uğraşan bu insanların ortasında annesinin kendisini bırakıp gitmesini istemiyormuş. Evlerin içinde sarhoş adamlar boğuk bir sesle şarkılar söyleyerek sağda solda geziniyormuş. Therese ile annesi bazen bu adamların arasında tam sıkışıp kalacak gibi oluyor, birbirleriyle kavuşmak üzereyken sarhoş insanların oluşturduğu gruplar arasından bir şans eseri kayıp geçiyorlarmış. Artık kimsenin pek o kadar dikkat etmediği, kimsenin hak hukuk üzerinde ayak diremediği gecenin geç vaktinde biraz uğraşsalar, bazı kişilerin isteyene

yatak kiraladığı o genel yatakhanelerin birinin kapısından içeri ayak atabilirlermiş kuşkusuz. Böyle birkaç yatakhanenin önünden geçmişler ama, Therese bu işi becerecek durumda değilmiş; annesine gelince, dur durak bildiği yokmuş artık. Güzel bir kış gününün sabahında ikisi de bir evin duvarına yaslanmış, belki biraz kestirmişler burada, belki de yalnızca gözleri açık sağa sola bakıp durmuşlar. Derken Therese'nin bohçasını kaybettiği anlaşılmış, annesi de dikkatsizliğinden ötürü pataklamış onu, ama Therese yediği dayağı en ufak bir şekilde ne duymuş, ne de hissetmiş. Sonra, uyanıp canlanmaya başlayan sokaklarda tekrar yürümeye koyulmuşlar; annesi duvar kenarından gidiyormuş; bir köprüye gelmişler derken, annesi köprünün korkuluğundaki kırağıları eliyle sıyırmış ve sonunda –hani o vakitler Therese olduğu gibi kabullenmiş bunu, şimdi ise neden böyle yaptığını anlamıyormuş– annesinin o sabah için çağrıldığı inşaat yerine varmışlar. Annesi bekle ya da git diye bir şey söylememiş, Therese de kendi arzusuna uygun düştüğünden, annesinin beklemesini istediğine karar vermiş. Böylece bir tuğla yığını üzerine oturmuş, annesinin nasıl bohçasının iplerini çözüp içinden renkli bir bez alarak bütün gece başından çıkarmadığı eşarpın üzerine bağladığını izlemiş. Öylesine yorgunmuş ki, annesine yardım etmek aklına bile gelmemiş. Annesi normalde şantiye binasına uğrayıp geldiğini haber vermesi gerekirken bunu yapmamış, kimseye de bir şey sormamış, hangi işin kendisine verileceğini biliyormuş gibi oracıktaki bir merdiveni tırmanıp çıkmış. Yardımcı işçiler âdet olduğu üzere sadece aşağıda kireç söndürmede, tuğlaları alıp bir yerden bir yere uzatmada ve diğer basit işlerde görevlendirildiğinden, o zaman buna şaşmış Therese; annesinin o gün daha çok para getirecek bir işte çalışmak istediğini düşünmüş, uykulu gözlerle yukarılara bakıp gülümsemiş. Bina henüz yükseleceği kadar yükselmemiş, ancak zemin kata kadar çık-

mışmış; ne var ki, inşaatın ilerisi için şimdiden kurulan yüksek iskeleler mavi gökyüzüne doğru uzanıyormuş, ama henüz bağlantı kalasları çatılmamışmış aralarına. Yukarıda annesi, tuğlaları birbiri üstüne yerleştiren ve ne tuhafsa kendisine hiçbir şey sormayan duvarcıların yanından ustalıkla geçmiş, narin elceğiziyle korkuluk işi gören bir tahtaperdeye sakınarak tutunuyormuş. Therese ise, aşağıdan annesinin bu ustalığını uykulu gözlerle hayran hayran izliyormuş; galiba o zaman sevecen bir bakışla bir ara kendisine bakmış annesi, ama derken önüne ufak bir tuğla yığını çıkmış, korkuluk ve belki yol tuğla yığınının gerisinde son buluyormuş; ama annesi aldırmayarak tuğla yığınının üzerine yürümüş, az önceki becerisini yitirmişe benziyormuş; derken tuğla yığınını devirip aşağı yuvarlanmış; bir sürü tuğla da peşi sıra annesinin üzerine düşmüş; nihayet, aradan epey bir zaman geçtikten sonra bir yerden ağır bir kalas boşanmış ve çatırdayarak annesinin üzerine yıkılmış. Therese'nin annesine ilişkin en son anımsadığı şey, onun aralanmış bacaklarla, ayağında hâlâ Pomeranya'dan yanında getirdiği o damalı eteklik, oracıkta serilmiş yatışı, üzerinde duran kalasın annesini adeta bütünüyle örtmekte oluşu, dört bir yandan insanların koşuşarak annesinin başına üşüşmesi ve yukarıdan, inşaattan bir adamın öfkeyle bağırarak aşağıya bir şeyler söylemesiymiş.

Therese konuşmasını bitirdiğinde vakit geç olmuştu. Uzun uzun anlatmıştı her şeyi, oysa başka zaman âdeti değildi, hele pek fazla önem taşımayan yerlerde, örneğin her biri tek başına gökyüzüne uzanan iskele direklerinden söz açarken bir ara gözlerini yaşlar bürüyerek durmak zorunda kalmıştı. O zamanlar olup biten en küçük şeyleri şimdi, on yıl sonra tastamam anımsıyordu; yukarıda, binanın yapımı yarı bitirilmiş zemin katında annesinin manzarası, ölmeden önce kendisine ilişkin son anısıydı ve bunu arkadaşı Karl'a hiç de yeterince açık seçik anlata-

madığına inandığı için sözlerini bitirir bitirmez yeniden bu noktaya dönmek istedi; ama durdu ansızın, yüzünü ellerine gömüp bundan böyle tek kelime konuşmadı.

Ama Therese'nin yanında daha bir şen geçen zamanlar da vardı. Karl kendisini ilk ziyaretinde odada ticari yazışmayla ilgili bir el kitabı görmüş, rica ederek Therese'den ödünç almıştı. Beri yandan öyle kararlaştırmışlardı ki, Karl kitaptaki ödevleri yapacak, ufak çaptaki işleri için kitabı baştan sona inceleyen Therese'ye ödevleri kontrol için gösterecekti. Bunun üzerine Karl pek çok gece sabaha kadar, kulaklarında pamuk, aşağıda, yatakhanedeki yatağında, değişiklik olsun diye akla gelebilecek bütün yatış pozisyonlarını bir bir deneyerek kitabı okumuş ve upuzun bir demirbaş listesini pek pratik bir yoldan tertemiz hazırlamasına karşılık ahçıbaşının kendisine armağan ettiği dolmakalemle ödevleri küçük bir deftere yazmıştı. Öbür oğlanların verdiği rahatsızlıkların çoğundan yakayı kurtaracak bir çare bulmuştu; çeşitli konularda bilgi almak için sık sık kendilerine başvurmuş, onlar da sonunda bıkarak kendisine ilişmemeye başlamışlardı. İkide bir Karl, içinde bulundukları durumdan öbür oğlanların nasıl bayağı memnunluk duyduğunu, mesleklerinin geçici niteliğini – asansörcü oğlanların yirmiden yukarı olmasına göz yumulmuyordu otelde– nasıl hiç hissetmeyip, ilerde tutacakları iş konusunda bir karar verme zorunluğunu nasıl fark etmediklerini ve gözleri önünde duran kendisini örnek almayarak dedektif hikâyeleri okuyup bu pespaye şeyleri yataktan yatağa birbirlerine uzattıklarını görerek şaşıyordu. Ne zaman bir araya gelseler, alabildiğine titizlik göstererek Karl'ın ödevlerini düzeltiyordu Therese; bazen şu ya da bu konuda aralarında tartışma çıkıyor, Karl düşüncelerinin doğruluğunu kanıtlamak için New York'taki ünlü öğretmeninin adını ediyordu; öğretmenin görüşleri ise

Therese için bir değer taşımadığından, dolmakalemi Karl-'ın elinden alarak ödevde yanlışlığından kuşku duymadığı yerleri çiziyor, ama Karl, tartışma konusu genellikle Therese'den daha yüksek bir otorite önüne çıkarılamayacak olmasına karşın, böyle tereddütlü durumlarda Therese'in çizdiklerini yeniden karalıyordu. Şüphesiz bazen ahçıbaşı geliyor ve her vakit Therese'nin lehinde karar veriyordu; ama onun bu kararı bir şey kanıtlamazdı kuşkusuz, çünkü Therese sekreteriydi. Ne var ki, ahçıbaşı genel bir barış havasını da birlikte getiriyordu; çay pişirilip bisküvi çıkarılıyor, Karl da ister istemez Avrupa'dan anlatmaya zorlanıyordu; ama kuşkusuz ahçıbaşı tarafından pek çok kez sözü kesiliyor, ahçıbaşı boyuna sorular sorup kendini şaşkınlıklara kaptırıyor, dolayısıyla ne çok şeyin Avrupa'da hayli kısa sürede temelden değiştiğini, ne çok şeyin Karl Amerika'ya geldikten sonra değişmiş olabileceğini ve durmadan değişmekte olduğunu Karl'a gösteriyordu.

Karl aşağı yukarı bir ay Ramses'de kalmıştı ki, bir akşam Renell, Delamarche adında birinin otelin önünde onunla konuşup kendisine ilişkin bir alay soru sorduğunu anlattı. Renell de adamdan bir şey saklayacak neden görmemiş ve gerçeğe uygun olarak Karl'ın asansörcülük yaptığını, ama ahçıbaşı kendisine arka çıktığı için daha başka üstün mevkilere geçme umudunun da bulunduğunu söylemişti. Delamarche'ın Renell'e karşı ne kadar uyanık davrandığını fark etmişti Karl; hatta Delamarche, Renell'i akşam yemeğini birlikte yemeye çağırmıştı.

«Delamarche'la bir alıp vereceğim kalmadı», diye cevapladı Karl. «Hem sen de kendini kolla ondan!»

«Ben mi?» dedi Renell, boynunu uzatıp hızla uzaklaştı. Oteldeki oğlanların en cana yakınıydı ve öbür oğlanlar arasında kimin çıkardığı bilinmeyen bir söylenti dolaşıyordu: Sözde uzunca süredir otelde kalan kibar bir bayan,

asansör içinde başka şey yapmamışsa bile tekrar tekrar öpmüştü Renell'i. Söylentiden haberi olan biri için, dış görünüşünde böyle davranabileceğini ele verecek en küçük bir belirti bulunmayan o kendinden emin bayanı, sakin ve hafif adımlar, ince zarif tüller ve sımsıkı korseli bir belle önünden geçiyor görmenin cazibesi büyüktü. Bayan birinci katta kalıyor, Renell ise onun bindiği asansöre bakmıyordu; ama kendi asansörleri o anda meşgulse, böyle müşterilerin bir başka asansöre binmelerine karşı durulamazdı. Dolayısıyla, söz konusu bayan kimi vakit Karl'ın ve Renell'in asansörüyle de çıkıp iniyor ve bu çıkıp inişler gerçekten hep Renell'in iş başında bulunduğu zamana denk geliyordu. Bir rastlantı da olabilirdi ama, kimse buna inanmıyordu; asansör her ikisini alarak hareket etmeye görsün, bütün asansörcü oğlanlar arasında güçlükle önüne geçilebilen bir huzursuzluk başlıyordu; hatta huzursuzluk bir ara personel şefinin işe karışmasına yol açmıştı. Nedeni ister kadın, ister söylenti olsun, kesin olan bir şey varsa Renell değişmiş, kendine güveni enikonu artmış, temizlik işlerini büsbütün Karl'a bırakmıştı; Karl da bir fırsat gözlüyordu, ilk fırsatta bu işi adamakallı konuşacaktı kendisiyle. Üstelik yatakhanede de Renell pek görünmemeye başlamıştı, kendileriyle düpedüz ilişkisini kesen bir başkası daha yoktu asansörcü oğlanlar arasında; genellikle hepsi, en azından iş konusunda birbirine sımsıkı bağlıydı ve otel idaresince kabul edilmiş bir de dernekleri vardı.

Bütün bunları kafasından geçirdi Karl; beri yandan Delamarche'ı düşündü ve her zamanki gibi görevini yaptı. Gece yarısına doğru ufak bir değişiklik karşısında buldu kendini; çünkü sık sık ona küçük armağanlar getirerek sürprizler yapan Therese, bu kez kocaman bir elmayla bir çikolata getirmişti. Biraz oturup sohbet ettiler, asansörle çıkıp inmelerin yol açtığı kesintiler söyleşilerini pek ak-

satmadı. Derken bir ara Delamarche'dan konuştular ve Karl bir süredir Delamarche'a tehlikeli biri gözüyle bakmasında doğrusu Therese'nin etkisi bulunduğunu fark etti; çünkü Therese, Karl'ın anlattıklarından Delamarche'ın böyle biri olduğunu çıkarmıştı. Oysa Karl, gerçekte yalnızca bir serseri sayıyordu Delamarche'ı; kötü talihini yenemeyip fena yollara sürüklenmişti ve her şeye karşın kendisiyle anlaşılabilecek biriydi. Gel gelelim, Karl'ın bu görüşüne Therese pek sert itirazda bulundu ve uzun boylu çene çalarak Delamarche'la artık tek kelime konuşmayacağı konusunda Karl'dan söz vermesini istedi. Buna yanaşmayan Karl, vakit gece yarısını çoktan geçtiğinden gidip yatması için tekrar tekrar zorladı Therese'yi. Therese'nin bunu yapmak istememesi üzerine, işini bırakıp onu odasına götüreceği tehdidini savurdu. Sonunda Therese gitmeye razı olunca. «Ne diye kendini böyle gereksiz üzüntülere sokuyorsun, Therese?» dedi. «Eğer senin daha iyi uyumanı sağlayacaksa, hay hay söz vereyim: Baktım ille konuşmam gerekiyor, ancak o zaman konuşacağım Delamarche'la.» Derken Karl'ın asansörle birçok kez çıkıp inişi izledi bunu; çünkü bitişik asansördeki oğlan bir başka yere yardımcı verilmiş, Karl da her iki asansöre bakmak zorunda kalmıştı. Kimi müşteriler düzensizlikten söz açmış, hatta bir bayana eşlik eden bir bay elini çabuk tutması için bastonuyla hafiften Karl'a dokunmuştu, ama pek gereksiz bir uyarmaydı bu. Bitişik asansör başında asansöre bakacak birinin bulunmadığını gören otel müşterileri, hemen Karl'ın asansörüne koşsalardı ya! Ama hayır, bunu yapmıyor, bitişik asansöre varıp, elleri kapının kolunda dikiliyorlar ya da hatta asansörden içeri kendi başlarına giriyorlardı ki, bu da hizmet yönetmeliğinin alabildiğine sert hükümleri uyarınca asansörcü oğlanların kesinlikle önlemeleri gereken bir durumdu. Böylece Karl için pek yorucu bir sağa sola koşuşmadır başlamıştı; ne

var ki, görevini pek titizlikle yaptığı bilincinden de uzaktı. Üstelik sabah saat üçe doğru bir yük taşıyıcı, kendisiyle biraz dostluğu bulunan yaşlı bir adam bir konuda Karl'ın yardımını ricaya geldi, ama böyle bir yardımda asla bulunamazdı Karl, çünkü o anda her iki asansörün önünde müşteriler dikiliyor ve hemen karar verip iki gruptan birine seğirtmek için insanın aklı başında olması gerekiyordu. Bu yüzden, bitişikteki asansörcü oğlanın işinin başına döndüğünü görünce dünyalar kendisinin oldu ve uzun zaman gidip de gelmeyişinden ötürü sitem yollu birkaç söz söyledi, oysa oğlanın belki bunda bir suçu yoktu.

Saat dörtten sonra ortalık biraz sessizleşti, ama Karl'ın bu sessizliğe de bir an önce ihtiyacı vardı doğrusu. Asansörün yanı başındaki korkuluğa olanca ağırlığıyla yaslandı ve daha ilk ısırışında çevreye keskin bir koku saçan elmayı yavaş yavaş yemeye koyuldu, bir yandan da aydınlıktan aşağı baktı; aydınlığı kiler odalarının kocaman pencereleri çeviriyor, pencerelerin arkasında asılı muz hevenkleri karanlıkta belli belirsiz ışıldıyordu.

ROBINSON

Ansızın biri omuzlarına vurdu Karl'ın. Tabii bunun otelin bir müşterisi olduğunu düşünen Karl, elmayı çarçabuk cebine soktu ve adamı henüz doğru dürüst göremeden asansöre seğirtti.

Ne var ki: «İyi geceler, Bay Rossmann», dedi adam. «Benim ben, ben Robinson!»

«Amma da değişmişsiniz», dedi Karl, başını sallayarak.

«Evet, durumum iyi de» dedi Robinson ve gözlerini yukarıdan aşağı elbisesinin üzerinde gezdirdi; belki pek şık parçalardan oluşuyordu elbise; ama parçalar öylesine gelişigüzel biraraya getirilmişti ki, düpedüz hırpani bir görünümü vardı. Siyah biyeli dört küçük cebi bulunan ve belli ki ilk kez giyilen beyaz bir yelek hepsinden çok göze çarpıyor, Robinson da göğsünü ileri çıkararak dikkati yeleğe çekmeye çalışıyordu.

«Ağır bir elbiseniz var», dedi Karl; o güzelim ve sade kendi elbisesi şöyle bir geçti zihninden; şimdi üzerinde olaydı, Renell bile yayı kalırdı yanında; işte bu elbiseyi kötü kalpli iki dostu götürüp satmıştı.

«Evet», dedi Robinson. «Hemen hergün bir şey alıyorum kendime. Yeleğim nasıl, beğendiniz mi?»

«Şahane», dedi Karl.

«Ama sahici cep değil gördükleriniz, öyle yapılmışlar işte», dedi Robinson ve bizzat yoklayıp inanması için Karl'ın elini tuttu. Ama Karl geriledi, çünkü Robinson'un ağzın-

dan dayanılmaz bir koku geliyordu. «Gene çok içiyorsunuz anlaşılan», dedi Karl; tekrar dönüp korkuluğun yanında dikilmeye başladı.

«Yo, yo», dedi Robinson. «Çok değil.» Ve önceki memnun haliyle bir çelişki içinde ekledi: «Bu dünyada içmeyip de ne yapacaksın!» Karl'ın asansöre atlayıp gitmek zorunda kalması üzerine konuşma yarıda kesildi. Karl, yine inip aşağı geldiğinde de telefon çaldı; yedinci katta bir hanım müşteri baygınlık geçirmişti, doktoru alıp gelmesi isteniyordu. Asansörde, döndüğüm zaman bakarsın Robinson gitmiş olabilir diye içten içe bir umuda kapıldı; Robinson'la bir arada görülmek, ayrıca Therese'nin uyarısını düşünüp Delamarche hakkında ondan bir şey işitmek istemiyordu. Ama Robinson, adamakıllı kafayı çeken kimselerin uyuşukluğuyla yerinden ayrılmamış, Karl'ı beklemişti; tam o anda, üzerinde siyah frak, başında silindir şapkayla yüksek kademeden bir otel görevlisi yanlarından geçti; neyse ki, Robinson'a pek dikkat etmemişe benziyordu.

«Bir ara bize buyurmaz mısınız, Rossmann? Şimdi durumumuz çok iyi», dedi Robinson ve ayartıcı bir bakışla Karl'ı süzdü.

«Beni siz mi davet ediyorsunuz, yoksa Delamarche mi?» diye sordu Karl.

«Hem ben, hem Delamarche; bu bakımdan düşüncelerimiz bir onunla», diye cevapladı Robinson.

«O zaman hâlâ tereddütlü bir yanı kalmışsa, şunu söyleyeyim ki, hani Delamarche'a da lütfen iletin bu söylediklerimi, bizim birbirimizden ayrılmamız kesindi; ikiniz de beni öyle üzdünüz ki, sizden başka kimseler yapmaz bunu. Yoksa ileride de beni rahatsız etmeyi kafanıza mı koydunuz?»

«Biz sizin arkadaşınız canım», diye cevapladı Robinson ve sarhoşluğun yol açtığı iğrenç yaşlar belirdi gözlerinde. «Delamarche dedi ki, Karl'a söyle, daha önce yaptığım bütün kötülükleri kendisine unutturacağım. Şimdi Brunelda'yla kalıyoruz, harikulâde bir şarkıcı kendisi.» Robinson hemen bağıra çağıra bir şarkı söylemeye davranıyordu ki, Karl zamanında parmaklarını dudaklarına götürdü: «Aman susun, hemen susun! Nerede olduğunuzu bilmiyor musunuz Allah aşkına!»

«Rossmann», dedi Robinson; şarkı söyleme konusunda gözü korkmuştu. «Ben nasıl olsa arkadaşınızım sizin, istediğinizi söyleyebilirsiniz. Diyeceğim, şimdi böyle güzel bir işiniz var, acaba bana birkaç kuruş veremez misiniz?»

«Gene içkiye yatıracak olduktan sonra», dedi Karl.

«Hatta bakıyorum, cebinizde bir içki şişesi bile var, ben burada yokken kesinlikle içmişsinizdir; çünkü geldiğiniz zaman aklınız oldukça başınızdaydı.»

«Sadece bir yere giderken, biraz kendime geleyim diye içiyorum», diye cevapladı Robinson, özür dileyerek.

«Zaten sizi adam etmeye çalışmaktan vazgeçtim», dedi Karl.

«Peki ama para», dedi Robinson, gözlerini belerterek.

«Öyle anlaşılıyor ki, Delamarche parasız dönmemenizi tembihlemiş. Pekâlâ, para vereceğim, ancak bir koşulla: Hemen buradan savuşup gidecek, bir daha da beni görmeye gelmeyeceksiniz. Bana haber vermek istediğiniz bir şey olursa, mektup yollarsınız. Adres yerine 'Karl Rossmann, asansörcü, 'Otel Occidental' yazın yeter. Ama tekrar ediyorum, buraya gelip beni ziyaret edeyim demeyin. Ben çalışıyorum çünkü, ziyaretçilere ayıracak hiç vaktim yok. Nasıl, bu koşulla para istiyor musunuz?» diye sordu Karl ve elini yeleğinin ceplerine daldırdı; çünkü kesinlikle

karar vermişti, bu gece aldığı bahşişleri gözden çıkaracaktı. Robinson, soru karşısında yalnızca başını sallayıp güçlükle soludu. Bundan yanlış bir anlam çıkaran Karl sordu yeniden: «Evet mi, hayır mı?»

Robinson eliyle işaret edip Karl'ı yanına çağırdı ve yutkunmakta enikonu güçlük çekerek fısıldadı: «Rossmann, çok fenayım.»

«Hay Allah kahretsin!» sözleri çıktı Karl'ın ağzından; Robinson'u iki eliyle tutup sürükleyerek asansör korkuluğuna yaklaştırdı. Burada Robinson'un içindekiler hemen ağzından boşanarak aşağılara dökülmeye başladı. Robinson, mide bulantısıdan baş alabildikçe çaresizlik içinde, gözleri kapalı, Karl'a sokuluyor: «Sen sahiden iyi bir çocuksun!» ya da: «Şimdi geçer!» diyor, ama hiç de geçeceğe benzemiyordu. Bazen de şöyle söylüyordu: «Köpek herifler, içki diye ne Allahın belası bir şey verdiler kimbilir!» Karl, duyduğu tedirginlik ve tiksintiden Robinson'un yanında daha çok kalamayarak aşağı yukarı gezinmeye başlamıştı. Asansörün yanındaki köşede ne de olsa Robinson biraz saklı durumdaydı. Ama gene de bir gören olur ya da o sinirli zengin müşterilerden biri farkederse! Öyle müşteriler ki, hemen koşup gelen otel görevlisine şikâyette bulunmak için fırsat kolluyor, yapılan şikâyetlerden ötürü pek kızan otel görevlisi de acısını oteldeki personelden çıkarıyordu. Ya da bir otel dedektifi –sürekli değişen, otel idaresinden başkasının tanımadığı, belki sırf miyopluğu dolayısıyla insanın yüzüne süzerek bakan her kişi böyle biri olabilirdi– yanlarından geçiverirse! Sonra, otel restoranı bütün gece çalışıyordu; kilere girecek biri, aydınlıktaki o iğrenç pisliği hayretle görüp telefona sarılarak yukarıda neler olup bittiğini Karl'a sordu mu, tamamdı. Böyle bir durumda Karl, Robinson'u tanımadığını söyleyebilecek miydi? Haydi bunu yapabildi diyelim, acaba Ro-

binson güzel güzel özür dileyecekken o budalalığı ve çaresizliği içinde düpedüz Karl'a sarılmayacak mıydı? O zaman da Karl'a yol verilmeyecek miydi hemen? Öyle ya, şimdiye kadar işitilmedik bir şeydi: Bir asansörcü oğlan, oteldeki devcileyin hizmet merdiveninin en alt basamağında bulunup yeri hepsinden kolay doldurulabilecek bir kimse bir dostuyla oteli pisletmiş, müşterileri ürkütmüş, hatta büsbütün kaçırmış sayılacaktı. Böylesi dostları olan ve dostlarının iş saatlerinde bile kendisini ziyaret etmelerini hoş karşılayan bir asansörcü oğlana artık otelde göz yumulabilir miydi? Böyle bir kimse bir ayyaş, hatta ondan da kötü bir kişi izlenimini uyandırmayacak mıydı düpedüz? Çünkü dostlarını, temizliğine pek titizlik gösterilen otelin rasgele bir yerinde şimdi Robinson'un yaptığına benzer işlere kalkışacak kadar tıka basa yedirip içirdiği sanısına kapılmaktan daha akla yakın ne vardı. Bu durumda ise, böyle bir asansörcü oğlan ne diye yalnız yiyecek ve içecekleri aşırmakla kalsındı? Öyle ya, müşterilerin herkesçe bilinen savrukluğu, dört bir yanda açık duran dolaplar, masa ve komodinlerin üzerine bırakılmış değerli oteberiler, ağzına kadar açık para kasaları, tedbirsizce sağa sola atılıvermiş anahtarlar düşünüldü mü çalıp çırpma olanakları otelde gerçekten sayısız denecek kadar çoktu.

Derken Karl, az önce bir varyete gösterisinin son bulduğu bodrum katındaki bir lokalden çıkmış gelen müşteriler gördü uzakta, hemen gidip asansörünün önüne dikildi; karşılaşacağı manzaradan korkarak bir türlü dönüp arkasına bakamıyordu, Robinson'un bulunduğu köşeden herhangi bir ses, bir inilti işitmeyişi gene de pek rahatlatmaya yetmedi içini. Müşterilerine hizmet ediyor, asansörüyle çıkarıp indiriyor onları, ama dalgınlığını da büsbütün saklayamıyor, inerken aşağıda tatsız bir sürprizle karşılaşmaya her defasında kendini hazırlıyordu.

Ama sonunda yeniden gidip Robinson'a bakacak vakit bulabildi; olduğu köşeye çöken Robinson büzülüp tortop olmuş, yüzünü de dizlerine bastırmıştı. Yuvarlak ve sert şapkasını alnından bir hayli geriye itmişti.

Usulcacık ve kesin: «Haydi gidin artık buradan!» dedi Karl. «Alın işte para! Acele ederseniz, size en kısa yolu da gösterebilirim.»

«Gidemeyeceğim», dedi Robinson ve küçük bir mendille alnını sildi. «Burada öleceğim. Ne kadar fenayım, bilemezsiniz! Delamarche o kibar lokallere beni de alıp sürüklüyor her zaman, ama ben bu kibar içkileri kaldıramıyorum işte, her gün de kendisine söylüyorum.»

«Bir kez burada kalamazsınız!» dedi Karl. «Nerede olduğunuzu düşünsenize! Sizi burada ele geçirdiler mi cezalandırmadan bırakmazlar ve benim de işime son verirler. Bunu mu istiyorsunuz yani?»

«Gidecek halim mi var», dedi Robinson. Korkuluğun parmaklıkları arasından aydınlığı göstererek: «Kendimi aşağı atarım daha iyi. Burada böyle oturunca dayanabiliyorum biraz; ama ayağa kalkamam, siz yokken denedim çünkü.»

«O zaman bir araba alıp geleyim, hastaneye gidin!» dedi Karl ve her an kendini büsbütün koyverecek gibi olan Robinson'u bacaklarından tutup biraz sarstı. Ama Robinson, kafasında korkunç çağrışımlar uyandırmışa benzeyen hastane sözünü işitir işitmez hüngür hüngür ağlamaya başladı ve ellerini merhamet dilenir gibi Karl'a uzattı.

«Susun, susun!» dedi Karl, bir şaplak vurarak Robinson'un kendisine doğru uzanan elini geriye itti, ardından geceleyin yerine baktığı asansörcü oğlanın yanına seğirtti, onun da kısa bir süre için kendisine aynı iyiliği göstermesini rica etti, sonra koşarak Robinson'un yanına döndü,

hâlâ hıçkırıp duran Robinson'u bütün gücünü harcayıp ayağa kaldırdı. «Robinson», dedi fısıldayarak, «sizinle ilgilenmemi istiyorsanız, kendinizi biraz zorlayın da şu pek kısa yolu dimdik yürümeye bakın! Anlayacağınız, sizi kendi yatağıma götürüyorum; iyileşinceye kadar orada yatabilirsiniz. Çok geçmeden kendinizi toparladığınızı görerek şaşacaksınız. Ama şu anda aklı başında biri gibi davranın lütfen, çünkü koridorların dört bir yanı insan dolu, sonra benim yatak da genel bir yatakhanede. Biraz dikkati çektiniz mi tamam artık, bir şey yapamam sizin için. Hem gözlerinizi de kapamayıp açık tutun, sizi böyle ölmek üzere bulunan bir hasta gibi götüremem.»

«Uygun gördüğünüz her şeyi yapacağım», dedi Robinson. «Ama siz tek başınıza götüremezsiniz beni, Renell'i de alıp gelseniz!»

«Renell burada değil», dedi Karl.

«Doğru ya», dedi Robinson. «Renell, Delamarche'ın yanında. Beni size ikisi yolladı çünkü. Artık her şeyi birbirine karıştırmaya başladım.» Karl, Robinson'un bu ve benzeri anlaşılmaz monologlarından yararlanarak onu ite çeke götürdü, ileride bir köşeye kadar kazasız belasız geldiler; buradan, öbür yerlere göre biraz daha zayıf aydınlatılmış bir koridorla asansörcü oğlanların yatakhanesine gidiliyordu. Tam o anda bir asansörcü oğlan, karşıdan dolu dizgin gelerek yanlarından geçti. Ayrıca, hiçbiri tehlikeli sayılmayacak rastlaşmalar olmuştu yolda, çünkü saat dört ile beş arası en tenha zamandı ve Karl şimdi Robinson'u başından savdı savdı, yoksa gün ağarıp normal trafik başladı mı, böyle bir şeyin asla düşünülemeyeceğini pekâlâ biliyordu.

Yatakhanenin öbür başında belli ki büyük bir boğuşma vardı, ya da başkaca bir gösteri yapılıyor, ritmik el çırpmalar, heyecanla yeri döven ayakların gürültüsü ve spor-

cu ağzıyla bağırıp çağırmalar işitiliyordu. Kapı yanına düşen yataklarda sağa sola aldırmayarak yatan birkaç kişi görülüyordu yalnız; çoğu sırtüstü uzanıp gözlerini boşluğa dikmişti; kimi yerde biri, giyinik ya da çıplak, yataktan fırlıyor, salonun öbür başındaki durumu şöyle bir kolaçan etmek istiyordu. Dolayısıyla Karl, o anda biraz yürümeye alışan Robinson'u pek dikkati çekmeden götürüp Renell-'in yatağına yatırmayı başardı, çünkü kapıya pek yakındı yatak ve neyse ki boştu; oysa kendi yatağında hiç tanımadığı bir oğlanın mışıl mışıl uyuduğunu görmüştü uzaktan. Robinson, altında yatağı hisseder hissetmez, –bir bacağı yataktan dışarı sarkıyordu henüz– uyuyakaldı. Karl, yorganı adamakıllı yüzüne çekti Robinson'un, hiç değilse bir süre için bu tasadan kurtulduğuna inanır gibi oldu; çünkü Robinson'un sabah saat altıdan önce uyanmayacağı kesindi, o zamana kadar da Karl yine yatakhaneye dönecek, belki Renell de yanında olacak döndüğünde, birlikte Robinson'u otelden çıkarmanın yoluna bakacaklardı. Yatakhanenin oteldeki yüksek makamlarca denetlenmesi ancak olağanüstü durumlarda söz konusuydu; asansörcü oğlanlar, daha önceleri âdet haline gelmiş genel denetimlerin ne yapıp yapıp kaldırılmasını sağlamıştı, yani bu bakımdan da ortada korkulacak bir şey yoktu.

Karl tam asansörünün başına dönmüştü ki, hem kendi asansörünün, hem bitişiktekinin o anda yukarı doğru hareket ettiğini gördü. Bunun ne anlama geldiğini öğrenmek için, tedirginlikle beklemeye başladı. Derken kendi asansörü ötekisinden daha önce indi aşağı ve içinden, az önce koridordan seğirterek geçen oğlan çıktı.

«E, nerdeydin bakalım, Bay Rossmann?» diye sordu oğlan. «Ne diye ayrıldın asansörünün başından? Ne diye ayrılacağını kimseye haber vermedin?»

«Ama yerime biraz bakmasını söylemiştim arkadaşa», di-

ye cevapladı Karl ve o anda aşağı inen bitişik asansördeki oğlanı gösterdi. «Çünkü ben de işin sıkışık zamanında iki saat kendisinin yerine bakmıştım.»

«Bunların hepsi pek güzel», dedi oğlan, «ama yetmez işte. Görev başından en kısa bir süre için bile ayrılacak olsan, personel şefinin bürosuna gidip haber vermek gerektiğini bilmiyor musun? Değil mi ama, bu iş için telefon var elinin altında. Ben doğrusu seve seve senin yerine bakardım ama, biliyorsun bu pek kolay değil. Tam sen gittin, iki asansörün de önünde dört buçuk ekspresinden çıkıp gelen yeni müşteriler birikti. Ben ilkin senin asansörle çıkıp kendi yolcularımı herhalde aşağıda bekletemezdim, önce kendi asansörüme atladım tabii.»

Her iki oğlanın sustuğunu görünce: «Peki sonra?», diye sordu Karl, merakla.

«Sonra», dedi bitişik asansöre bakan oğlan, «tam o sırada personel şefi geçiyordu, senin asansörün önündeki müşterilerle kimsenin ilgilenmediğini görünce küplere bindi; ben hemen koşup gittim yanına, senin nerede olduğunu sordu. Ben de nerden bileyim? Nereye gittiğini bana söylemedin ki! Bunun üzerine, hemen yatakhaneye telefon etti personel şefi, acele asansöre bakacak birini göndermelerini istedi.»

«Sana da koridorda raslamıştım hani», dedi Karl'ın yerine bakan oğlan. Karl başıyla doğruladı.

«Kuşkusuz, benden yerine bakmamı rica ettiğini hemen söyledim», dedi öbür oğlan, «ama personel şefi böyle mazeretler dinler mi? Belki henüz tanımıyorsun kendisini. Sonra, bizden sana bildirmemizi istedi, hemen bürosuna gidecekmişsin. Yani oyalanma da koş hemen, bakarsın bağışlayıverir, çünkü asansörünün başından yalnızca iki dakikalık bir süre için ayrıldın. Yerine bakmamı benden

rica ettiğini ileri sürebilirsin rahatlıkla. Ama senin de benim yerime bakmış olduğunu açıklama daha iyi, bu sözümü dinle bak, bana bir şey olacağından değil, çünkü ben izin almıştım; ama böyle bir şeyden söz açmak ve üstelik bunu, hiç ilgisiz böyle bir işe karıştırmak iyi bir şey sayılmaz.»

«Daha ilk kez asansörümün başından ayrılmıştım», dedi Karl.

«Gerçekte hep böyledir zaten, ama kim inanır», dedi oğlan ve ilerden yaklaşan müşteriler görüp asansörünün başına koştu.

Besbelli Karl'a acıyan yaklaşık on dört yaşındaki öbürsü ise: «Şimdiye kadar buna benzer bir sürü olay oldu, bağışladılar», dedi, «genellikle başka bir işe verirler. Benim bildiğime göre, böyle bir nedenden dolayı bugüne kadar ancak bir kişi işten çıkarıldı. Düşün taşın işte, iyi bir özür bulmaya bak! Ansızın fenalaştım falan deme sakın, sonra personel şefi güler, alay eder seninle. Bir müşterinin, bir başka müşteriyle ilgili olarak acele bir iş buyurduğunu ileri sür daha iyi, birinci müşterinin kim olduğunu bilmediğini, ikincisini de bulamadığını söylersin. »

«Eh», dedi Karl, «herhalde pek kötüye varmaz sonu.» Hani işittiği bütün bu sözlerden sonra işin sonunun iyiye varacağını da artık hiç sanmıyordu. İşini savsaklaması bağışlansa bile, değil mi ki içerde, yatakhanede Robinson canlı bir suç kanıtı gibi uzanmış yatıyordu; personel şefinin de çabuk parlayan bir adam olduğunu düşünülürse, üstünkörü bir araştırmayla yetinilmeyip, üstelik Robinson'un yatakhanede ele geçirilmesi pek mümkündü. Doğru, yabancı kimselerin yatakhaneden içeri sokulamayacağına ilişkin kesin bir yasak yoktu; ama böyle bir yasağın bulunmaması, akla gelmeyecek şeylerin yasaklanamayacağı içindi.

Karl, bürosuna girdiğinde personel şefi sabah kahvesini içiyor, kahveden her yudum alışta önündeki çizelgeye bir göz atıyordu; belli ki çizelgeyi o sıra aynı şekilde büroda bulunan otelin başkapıcısı sunmuştu kendisine. Boylu boslu bir adamdı başkapıcı; süslerle donatılmış zengin üniforması –omuzlarından başlayarak kollarından aşağı altın yaldız zincirler ve kurdeleler yılankavi uzanıyordu– kendisini aslındakinden daha da geniş omuzlu gösteriyordu. Tıpkı Macarlardaki gibi uçları sivri uzayıp giden pırıl pırıl siyah bıyığı, başını en hızlı oynatışlarda bile kımıldamadan duruyordu. Beri yandan, sırtındaki üniformanın yükü altında ancak güçlükle devinebilmekteydi; vücudunun ağırlığını iki bacağına doğru dürüst dağıtabilmek üzere ayaklarını yana açmıştı.

Karl, otelde alıştığı gibi sere serpe ve acele girmişti içeri; çünkü başkalarında nezaket anlamına gelen yavaş ve kollayıcı davranışlar, asansörcü oğlanlarda tembellik sayılıyordu. Hem daha içeri girişinden suçunu bildiği anlaşılmamalıydı. Personel şefi açılan kapıya şöyle bir bakmamış değildi; ama ardından gözlerini kahvesine ve önündeki çizelgeye çevirmiş, Karl ile daha fazla ilgilenmemişti. Başkapıcıya gelince, Karl'ın odaya girişinden rahatı kaçmıştı adeta, belki personel şefine gizli bir haber verecekti ya da ondan bir şey rica edecekti, her an başını kaskatı yana yatırarak dik dik Karl'a bakıyor, sonra besbelli istediği olup Karl'ın bakışlarıyla karşılaşınca yine personel şefine dönüyordu. Ama Karl, bir kez burada bulunduğuna göre, personel şefi söylemedikçe bürodan çıkıp gitmesinin doğru olmayacağını sanıyordu. Personel şefi ise çizelgeyi incelemesini sürdürüyor, işine ara vermeksizin, üzerinden zaman zaman şekerini silkelediği pastayı yiyordu. Derken çizelgenin bir yaprağı yere düştü, ama eğilip yerden alayım demedi başkapıcı, bir kez beceremeyeceğini biliyordu, sonra gereği de kalmamıştı; Karl hemen atılmış, yap-

rağı kaldırıp personel şefine uzatmış, personel şefi de, sanki yaprak yerden kendi kendine uçup gelmiş gibi elini uzatıp onu almıştı. Ne var ki, bu küçük hizmeti bir işe yaramamıştı Karl'ın, çünkü başkapıcı ilerde de ona dik dik bakmasını sürdürmüştü.

Yine de kendisini hayli toparlamıştı Karl. Bir kez kendi sorununun personel şefi için pek önemli görünmeyişi, olumlu bir işaret sayılabilirdi. Anlaşılmayacak tarafı da yoktu bunun. Elbet bir asansörcü oğlan hiçbir önem taşımaz, dolayısıyla herhangi bir hak isteğinde bulunamazdı; ama hiç önem taşımadığı için de öyle olağanüstü denecek kadar kötü bir şey yapamazdı. Nihayet personel şefinin kendisi de gençliğinde asansörcü olarak çalışmıştı, ki bununla şimdiki asansörcü genç kuşak iftihar edip duruyordu; ayrıca, asansörcü oğlanları personel şefi örgütlemiş, onun da elbet bir yol işinin başından izinsiz ayrıldığı olmuştu; kuşkusuz şimdi bunu anımsamaya kimse zorlayamazdı kendisini; sonra şunu da gözden uzak tutmak gerekiyordu ki, personel şefi, özellikle bir vakit aynı işte çalıştığından zaman zaman hoşgörüsüz davranarak asansörcülük alanında düzeni korumayı kendine görev biliyordu. Beri yandan, zamanın ilerlemiş olmasına da bel bağlıyordu Karl. Bürodaki saate göre beşi çeyrek geçiyordu. Renell her an dönebilirdi, hatta belki dönmüştü, Robinson'un geri gelmeyişi dikkatini çekmişti mutlaka; beri yandan Delamarche ile Renell'in Hotel Occidental'ın hiç de uzağında bulunmuş olamayacakları birden aklına geldi Karl'ın; yoksa Robinson o perişan haliyle dünyada yolu bulup otele kadar gelemezdi. Yeter ki Renell, Robinson'a yatağında rastlasındı, ki rastlayacaktı ister istemez, o zaman her şey yoluna girmiş demekti. Çünkü Renell, hele kendi çıkarı söz konusu oldu mu, pratik beceresiyle bir çaresini bulup Robinson'u hemen otelden uzaklaştıracak, Robinson'un bu arada kendini biraz toparlaması, ayrıca kendisi-

ni karşılamak üzere belki Delamarche'ın otelin önünde bekleyecek oluşu işi daha da kolaylaştıracaktı. Robinson da bir kez otelden uzaklaştırılmaya görsün, Karl personel şefinin karşısında daha bir serinkanlı dikilebilecekti. Sonra ahçıbaşıya doğruyu söyleyip söylememesi gerektiğini Therese ile konuşacaktı –Karl kendi açısından bir engel görmüyordu böyle davranması için–; bu da yapıldı mı iş, fazla büyümeden kapanıp gidecekti.

Karl söz konusu düşüncelerle tam biraz yatışmış, gece aldığı bahşişleri dikkati çekmeden saymaya koyulmuştu ki –çünkü içinden bir duygu bunun özellikle bol bir bahşiş olduğunu söylüyordu–, personel şefi elindeki çizelgeyi: «Lütfen bir dakika daha bekler misin, Feodor!» diyerek masanın üzerine bıraktı, bir yay gibi fırlayıp kalktı yerinden ve Karl'a öylesine bağırarak çıkıştı ki, Karl ilk anda korktu, gözlerini personel şefinin kocaman siyah ağız boşluğuna dikip bakmaktan başka bir şey yapamadı.

«İzin almadan işinin başından ayrıldın. Bunun ne demek olduğunu biliyor musun? İşten atılmak demektir bu. Özür falan dinlemek istemiyorum, uydurma bahanelerini kendine sakla, işinin başında yoktun ya, bu kadarı yeter de artar benim için. Bir kez senin yaptığını göz yumup bağışladım mı, kırk asansörcü oğlanın kırkı da ilk fırsatta ayrılır işinin başından, savuşup gider, bana da oteldeki beş bin müşteriyi tek başıma merdivenlerden indirip çıkarmak düşer.»

Karl sesini çıkarmadı. Başkapıcı Karl'a sokulmuştu; Karl'ın ceketini biraz aşağı çekip kırışmış birkaç yerini düzeltmeye çalışıyor, bunu da kuşkusuz Karl'ın giyinişindeki önemsiz savrukluğa personel şefinin özellikle dikkatini çekmek için yapıyordu.

«Yoksa rahatsızlandın mı ansızın?» diye sordu personel şefi, kurnazca. Karl, personel şefini süzerek: «Hayır», diye cevapladı.

«Demek rahatsızlanmadın bile», diye bağırdı personel şefi, sesini daha da yükselterek, «öyleyse müthiş bir yalan uydurmuşsundur kafanda. Mazaretin neymiş bakalım? Haydi, dök ortaya!»

«Telefonla izin istemem gerektiğini bilmiyordum», dedi Karl.

«Enfes doğrusu, enfes!» dedi personel şefi; Karl'ı ceketinin yakasından tutup ayaklarını adeta yerden keserek, duvara çivilenmiş bir asansör hizmet yönetmeliğinin önüne getirdi. Başkapıcı da peşlerinden yürüdü. «İşte, oku bakalım!» dedi personel şefi, yönetmeliğin bir paragrafını göstererek. Karl, içinden okuması isteniyor sanmıştı. Ama personel şefi: «Hızlı oku!» diye emretti.

Karl hızlı okuyacak yerde, personel şefini daha çok yatıştıracağını umarak: «Paragrafı biliyorum», diye cevapladı, «yönetmeliği bana da vermişlerdi, dikkatle inceledim. Ama insanın gerek duymadığı böyle bir paragraf hepsinden çabuk unutuluyor. İki aydır burada çalışıyorum, şimdiye kadar işimin başından hiç ayrılmadım.»

«Öyleyse şimdi ayrılacaksın», dedi personel şefi. Masanın başına dönüp çizelgeyi yeniden eline aldı; incelemesini sürdürmek istiyordu adeta; ama birden vazgeçerek, işe yaramaz bir kâğıt parçasıymış gibi çizelgeyi masanın üzerine fırlattı; alnında ve yanaklarında enikonu bir kırmızılık, odanın içinde gezinmeye koyuldu. «Böyle serseri bir oğlan yüzünden değer mi yani! Geceleyin sinirlerin ayağa kalksın!» diye söylendi birkaç kez. Ardından başkapıcıya döndü: «Orada dikilen bu oğlan işini bırakıp savuştuğunda asansörle kim yukarı çıkmak istedi, biliyor musunuz?» diyerek bir isim verdi. Kuşkusuz oteldeki bütün müşterileri tanıyan ve hepsinin ne değerde kimseler olduklarını bilen başkapıcı ismi işitince öyle bir irkildi ki, sanki isim

sahibinin terkedilmiş asansör başında bir süre boşuna beklediğini, o anda büroda bulunması yeterince kanıtlıyormuşcasına hemen dönüp Karl'a baktı.

«Korkunç şey!» diye söylendi ve alabildiğine telaşlanıp, Karl'a doğru ağır ağır başını salladı. Karl canı sıkılmış bir edayla başkapıcıya bakıyor, üstelik bu adamdaki kalınkafalılığın acısını da kendisinin çekeceğini düşünüyordu.

«Hem ben de seni yeterince tanıyorum», dedi başkapıcı, kaskatı gerilmiş kalın ve uzun işaret parmağını Karl'a doğru uzatarak. «Bana hiç, ama hiç selam vermeyen tek asansörcü oğlan varsa, o da sensin bu otelde. Kendini ne sanıyorsun ha? Kapıcı bölmesinin önünden kim geçerse, beni selamlamak zorundadır. Başka kapıcılara dilediğin gibi davranabilirsin, ama ben selam isterim, anlaşıldı mı! Hani bazen dikkat etmiyormuşum gibi yaptığım olur, ama hiç merak etme, kimin beni selamladığı, kimin selamlamadığı kaçmaz gözümden, anladın mı, terbiyesiz çocuk!» Sonra Karl'a arkasını dönüp dimdik bir yürüyüşle personel şefine yaklaştı; ama personel şefi bu selam işi üzerinde bir fikir öne sürmeyerek kahvaltısını bitirdi ve o anda içeri giren bir hademenin getirdiği sabah gazetesine acele göz gezdirmeye koyuldu.

«Sayın başkapıcı!» dedi Karl; personel şefinin o andaki dalgınlığından yararlanarak hiç değilse başkapıcıyla arasındaki sorunu çözümlemek istiyordu; belki başkapıcının suçlamasının değil ama, düşmanlığının kendisine zararı dokunabilirdi. «Sizi selamladığımdan hiç kuşku duymayınız. Çünkü Amerika'ya geleli çok olmadı, geldiğim yer ise Avrupa ve bilindiği üzere Avrupa'da insanlar gereğinden çok selam verir birbirine. Ben de kendimi bu alışkanlıktan tabii henüz büsbütün kurtarabilmiş değilim. Daha iki ay önce New York'ta tesadüfen girip çıktığım sosyete çevrelerinde aşırı nezaketime bakarak, buna bir son ver-

memi söylediler hep. Bu durumda, hele sizi nasıl hiç selamlamamış olurum. Her gün birkaç kez selamladım sizi. Ama elbet her gördüğümde değil, çünkü günde belki yüz defa önünüzden geçiyorum.»

«Her seferinde selamlayacaksın beni, her seferinde, istisnasız her seferinde, benimle konuşurken, konuşma bitene kadar kepini elinde tutacaksın, bana her vakit 'sayın başkapıcı' diye hitap edecek, 'siz' demeyeceksin. Ve her seferinde, her seferinde mutlaka yapacaksın bunları!»

«Her seferinde?» diye tekrarladı Karl, usulcacık ve sorar gibi. Derken anımsadı, otelde çalıştığı bütün süre içinde bu başkapıcı sert ve suçlayan bakışlarla kendisine bakıp durmuştu; henüz işine pek alışamamış Karl'ın biraz soğuk bir tavırla, iki adamın kendisini sorarak bir fotoğraf bırakıp bırakmadığını çekinmeden ve ısrarla anlamak istediği o ilk sabahtan beri hep yapmıştı bunu. Bu arada yine dönüp iyice Karl'a sokulan başkapıcı: «Böyle bir davranışın insanın başına neler açacağını görüyorsun işte», dedi ve hâlâ önündeki gazeteyi okuyan personel şefini gösterdi; sanki personel şefi kendi vekiliydi de, Karl' dan öcünü almasını istiyordu. «Bundan böyle başka bir yerde çalıştığın zaman, çalıştığın yer sefil bir batakhane de olsa kapıcıyı selamlamayı unutmazsın!»

Karl doğrusu oteldeki işini kaybettiğini görüyordu; çünkü personel şefi bunu açığa vurmuş, başkapıcı da bir olup bitti gibi tekrarlamıştı ve bir asansörcü oğlana işten el çektirilmesinin müdürlükçe onaylanması Allah bilir gerekmeyecekti. Ne var ki, Karl'ın düşündüğünden çabuk olmuştu bu iş; nihayet iki ay gibi bir süre elden geldiğince ve öbür asansörcü oğlanların bazılarından kuşkusuz daha iyi çalışıp otelde hizmet etmişti. Ama işte gerektiği zaman Avrupa'da olsun, Amerika'da olsun, dünyanın hiçbir yerinde buna aldıran yoktu besbelli; ilk kızgınlık anında bir

kimsenin ağzından nasıl bir yargı çıkarsa, öyle karar veriliyordu. Belki de şimdi en doğrusu hoşça kalın deyip çekip gitmekti; ahçıbaşıyla Therese bakarsın hâlâ uyuyordu, hiç değilse bizzat gidip veda etmesinin yol açacağı düş kırıklığı ve üzüntüden onları esirgemek için mektup yazarak bunu yapabilir ve bir an önce bavulunu hazırlayıp kimseye görünmeksizin otelden uzaklaşabilirdi. Ama bir gün bile fazla bekledi mi, hani biraz uyumayı da gereksinmiyor değildi, olayın abartılıp bir skandal durumuna getirilmesinden, dört bir yandan gelecek suçlamalardan, Therese'nin, belki de ahçıbaşının gözyaşlarının katlanılmaz manzarasından ve sonunda üstelik bir cezaya çarptırılmaktan başka bir şey eline geçmeyecekti. Ama beri yandan, şu anda iki düşman karşısında bulunuşu ve ağzından çıkacak her sözün düşmanlardan biri değilse ötekisince eleştiri konusu yapılıp kötüye çekilecek oluşu aklını karıştırıyordu. Bu yüzden sustu; personel şefinin hâlâ gazete okuması, başkapıcının ise masanın üzerine saçılmış çizelgeyi sayfa sırasına göre düzenlemesi ve bunda da besbelli miyopluğu dolayısıyla hayli güçlük çekmesi büroda bir sessizliğin baş göstermesine yol açmıştı ve Karl bu sessizliğin şimdilik tadını çıkarmaya koyuldu.

Sonunda, personel şefi esneyerek gazeteyi elinden bıraktı. Karl'a şöyle bir bakıp onun hâlâ odada bulunduğundan emin olduktan sonra masasındaki telefonun numaratörünü çevirmeye koyuldu. Birkaç kez: «Alooo!» diye seslendiyse de karşıdan bir cevap gelmedi. «Kimse cevap vermiyor», dedi başkapıcıya. Karl öyle sanıyordu ki, personel şefinin telefon edişini başkapıcı özel bir ilgiyle izliyordu. «Ama nasıl olur? Altıya çeyrek var. Mutlaka uyanmıştır. Zili biraz hızlı çaldırsanız.» Derken fazla aramaya gerek kalmaksızın karşıdan cevap geldi. Personel şefi: «Ben personel şefi İsbary», diye tanıttı kendini. «Günaydın ha-

nımefendi. İnşallah sizi uykunuzdan uyandırmadım? Çok üzgünüm. Evet, evet, saat altıya çeyrek var şu anda. Ama sizi korkuttuğum için cidden müteessirim. Telefonun fişini çekseniz yatarken. Hayır, hayır, gerçekten, yaptığım şey bir özür falan kabul etmez, hele pek önemsiz bir konuda sizinle konuşmak istediğim düşünülürse. Elbet vaktim var, aman çok rica ederim efendim, sizin için sakıncası yoksa telefonda bekleyeceğim.»

Yüzünde gergin bir ifade, bütün zaman telefon aygıtının üzerine eğilmiş bekleyen başkapıcıya: «Herhalde gecelikle telefona seğirtti», dedi personel şefi, gülümseyerek. «Gerçekten uyandırdım kendisini, çünkü onu hep yanında sekreterlik yapan küçük hanım uyandırır, ama kız bugün ne hikmetse unutmuş uyandırmayı. Onu uykusundan korkuyla sıçratıp uyandırdığıma üzüldüm doğrusu; zaten sinirli bir kadın.»

«Niçin konuşmayı kesti acaba?»

«Ne oldu diye kıza bakmaya gitti», diye cevapladı personel şefi, ardından kulaklığı alıp yine kulağına götürdü, çünkü o anda telefon çalmıştı. Personel şefi: «Kız bir yerdedir mutlaka», diye devam etti telefon konuşmasına, «Ama her şeyden de bu kadar korkmamalısınız, hanımefendi. Cidden, adamakıllı dinlenmeye ihtiyacınız var. Gelelim, benim sizden edinmek istediğim ufak bilgiye: Burada adı» –sorar gibi bir edayla Karl'a döndü; konuşmayı büyük bir dikkatle izleyen Karl da hemen adını söyleyerek personel şefini güç durumdan kurtardı– «Karl Rossmann adında bir asansörcü oğlan var. Aklımda yanlış kalmadıysa, siz kendisiyle biraz ilgilenmiştiniz; ne yazık ki, sizin gösterdiğiniz yakınlığa karşı nankörce davranıp işinin başından izinsiz ayrıldı; dolayısıyla benim başıma da nazik, şu anda nezaket derecesi kestirilemeyecek tatsız işler açtı, ben de biraz önce kendisine yol verdim. İnşallah

sizi pek üzecek bir şey sayılmaz bu. Efendim? Yol verdim, evet, yol verdim. Ama söyledimdi sanırım, işinin başından ayrıldı. Hayır, hanımefendi, bu konuda dediğinizi yapamayacağım. Otoritem söz konusu, o kadar basit bir olay değil, böyle biri bütün asansörcü oğlanları baştan çıkarır. Özellikle asansörcü oğlanlar konusunda alabildiğine uyanık bulunmamız gerekiyor. Hayır, hayır, her vakit size karşı lütufkâr daranmayı pek istemişimdir, ama bu işte hatırınızı kırmamak elimde değil. Bu oğlanı her şeye karşın burada tutmak, kendi hırsımı ayakta tutmaktan başka işe yaramaz. Sizin için, evet, sayın ahçıbaşı, sizin için, burada kalmaması doğru olur. Her ne kadar siz ona ilgi gösteriyorsunuz da, kendisi hiç layık değil buna; hani yalnız onu değil, sizi de tanıdığım için otelde kalmasının sizi ister istemez en ağır düş kırıklıklarına uğratacağını biliyor, böyle bir durumdan da siz hanımefendiyi ne pahasına olursa olsun esirgemek istiyorum; bu dik kafalı oğlan birkaç adım ilerimde duruyor, hayır, hayır, sayın ahçıbaşı, büsbütün yol verildi. Hayır, hayır, başka bir işle görevlendirilmeyecek, zerrece işe yaramazın biri. Hem hakkında başka şikâyetler de var. Örneğin, başkapıcı, evet, durun bakayım, Feodor, ha evet, Feodor örneğin bu oğlanın kabalık ve küstahlığından şikâyetçi. Nasıl, yetmez mi bu kadarı? Evet, sayın ahçıbaşı, bu oğlan yüzünden kendi karakterinizi bile inkâra kalkıyorsunuz. Hayır, ama bana bu tür suçlamalar yöneltemezsiniz.»

Derken başkapıcı, personel şefinin kulağına eğilerek bir şeyler fısıldadı. Personel şefi, ilkin şaşkın şaşkın baktı başkapıcının yüzüne, sonra kulaklıktan içeri o kadar hızlı bir tempoyla konuşmaya başladı ki, söylenenleri ilkin pek doğru dürüst anlayamayan Karl ayak uçlarına basarak iki adım yaklaştı.

«Sayın ahçıbaşı! Açıkyüreklilikle söyleyeyim, insanları bu

kadar az tanıyan bir kimse olduğunuzu bilmezdim. Az önce sizin melek oğlanla ilgili bir şey öğrendim ki, kendisi hakkındaki görüşünüzü temelinden değiştirecektir; size bunu benim açıklamak zorunda kalışım adeta üzüyor beni. Diyeceğim, sizin efendilik örneği diye gösterdiğiniz bu kibar çocuğun izinli hiçbir gecesi geçmiyor ki, kente inmesin; ancak sabah vakti dönüyor otele. Evet, evet, sayın ahçıbaşı, tanıklarla kanıtlanmış bir şey, çok sağlam tanıklarla, evet. Şimdi söyleyebilir misiniz bu gece eğlenceleri için gerekli parayı nereden alıyor? Gördüğü işe dikkatini nasıl verebilir bu durumda? Bilmem, kentte ne haltlar karıştırdığını da anlatmamı ister misiniz? İşte böyle bir oğlanı da bir an önce, ama bir an önce başımdan atmaya çalışacağım. Ve siz de bundan lütfen ders alır, ilerde ne idüğü belirsiz kimseler karşısında biraz dikkatli davranmak gerektiğini unutmazsınız.»

«Ama, efendim», diye sesini yükseltti Karl; personel şefinin yaptığı yanlışlıktan ötürü bayağı rahatlamıştı, belki bu yanlışlık umulmadık bir anda her şeyin düzelmesini sağlayabilecekti. «Mutlaka bir karıştırma var bu işte. Galiba, sayın başkapıcı, size geceleri sokağa çıktığımı söyledi. Ama asla doğru değil, ben her gece yatakhanedeydim, bütün asansörcü oğlanlar da buna tanıklık edebilir. Uyumadığım zamanlar ticarî yazışma öğrenirim, ama yatakhaneden geceleyin bir yere ayrılmam. Hani kolaylıkla kanıtlanabilecek bir şey bu. Belli ki, sayın başkapıcı, beni bir başkasıyla karıştırıyor ve benim kendisini selamladığıma nasıl olup inanmadığını da şimdi anlıyorum.»

«Hemen susacak mısın sen?» diye bağırdı başkapıcı ve başkası aynı durumda bir parmağını oynatacakken, o yumruğunu salladı. «Seni başka biriyle karıştırıyorum, ha! Öyle, onu bunu birbirine karıştırıyorsam başkapıcılık da yapamam artık. İşitiyor musunuz, Sayın İsbary, o zaman

artık başkapıcılık da yapamam, tabii onu bunu birbirine karıştırmaya başladımsa eğer. Ne var ki, otuz yıllık çalışma hayatımda böyle bir şey henüz başıma gelmedi; bu süre içinde otelde hizmet etmiş yüzlerce personel şefi bunu ister istemez doğrulayacaktır; ama böyleyken, seni miskin kerata, seni başkalarıyla karıştıracağım ha? O hemen dikkati çeken tüysüz surat sendeyken böyle bir yanılgıya düşeceğim? Burada karıştırılacak sanki ne varmış! Her gece benden gizli koşup kente inmişsindir pekâlâ. Yalnızca yüzüne bakmam yeter, serserinin teki olduğuna tanıklık edebilirim.»

Ahçıbaşıyla telefondaki konuşması ansızın kesilmişe benzeyen personel şefi: «Bırak, Feodor!» dedi. «Sorun nasıl olsa pek basit. Onun gece eğlenmeleri hiç de önemli değil ilk planda. Belki otelden gitmeden önce, gece karıştırdığı haltlar konusunda büyük bir soruşturma açılmasını istiyor. Böyle bir şeyin hoşuna gideceğini tasarlayabilirim çünkü. Belki de kırk asansörcü oğlanın hepsini yukarıya çağırtıp, tanık diye dinlemek gerekecek o zaman; tabii hepsi de kendisini başkasıyla karıştırmış olacak, yani yavaş yavaş bütün personel tanıklığa çağrılacak, oteldeki işler de kuşkusuz bir süre tatil edilecek, sonunda seninki yine kapı dışarı edilse bile, en azından bizimle biraz eğlenmiş sayılacak. En iyisi böyle bir şeye kalkışmamak. Zaten ahçıbaşı hanımefendiyi, böyle iyi yürekli bir kadını aptal yerine koydu, iş bu kadarla kalsın. Artık hiçbir şey dinlemek istemiyorum; görevini ihmalden ötürü hemen işten atılmış bulunuyorsun. Şimdi vereceğim kâğıtla vezneye gider, bugüne kadar hak ettiğin ücreti alırsın. Yaptıklarına karşılık, söz aramızda, düpedüz bir armağan bu; bana kalsa hava alırdın ama, sen yine ahçıbaşı hanımefendiye dua et.»

O anda çalan telefon, personel şefini kâğıdı hemen imza-

lamaktan alıkoydu. İlk sözleri dinler dinlemez: «Asansörcü oğlanlarla da bugün başım dertte», diye bağırdı. «Böylesi de işitilmemiş», diye ekledi ardından. Yüzünü başkapıcıya çevirip: «Lütfen, Feodor, bu oğlanı biraz tut da, onunla daha konuşacaklarımız olacak», dedi ve kulaklıktan içeri emredercesine seslendi. «Yukarı gel!»

Bu durumda başkapıcı az önceki konuşmasıyla üstesinden gelemediği bir şeyi yapıp, hiç değilse bütün öfkesini açığa vurabilirdi. Karl'ı kolundan yakaladı, doğrusu dayanılacak gibi yumuşak bir yakalayış değildi; hatta zaman zaman kıskacı gevşetiyor, sonra daha bir kuvvetle sıkıp daha bir sertce kavrıyordu kolu; güçlü vücuduna bakılırsa bunu da bir türlü sona erdireceğe benzemiyor, Karl'ın gözlerinin önünde bir karanlığın oluşmasına yol açıyordu. Ama Karl'ı tutmakla kalmıyor başkapıcı, onu yere sermek emrini de almış gibi zaman zaman havaya kaldırıp tartaklıyor ve yarı soran bir edayla personel şefine bakarak: «İnşallah onu şimdi karıştırmıyorumdur, inşallah onu şimdi karıştırmıyorumdur» diye tekrarlıyordu.

Asansörcü oğlanlar arasında en üst kademede bulunup nefes alıp verirken poflayıp duran Bess adında şişko bir oğlanın içeri girerek başkapıcının dikkatini biraz üzerine çekmesi, Karl için bir kurtuluş oldu. Derken Therese'nin ölü gibi sapsarı bir yüz, sırtına gelişigüzel geçirilmiş bir giysi ve tepede yarı buçuk tutturulmuş saçlarla içeri süzüldüğünü görerek şaşırdı Karl; ama öylesine bitkin düşmüştü ki, Therese'yi pek selamlayamadı. Hemen yanına gelen Therese: «Ahçıbaşı hanımefendinin haberi oldu mu?» diye sordu fısıldayarak.

«Personel şefi telefon etti kendisine», diye cevapladı Karl.

«O zaman sorun yok, o zaman sorun yok», dedi Therese çabuk çabuk, gözlerinde canlı bir ifadeyle.

«Öyle değil pek», dedi Karl, «bana karşı ne düşmanlık beslediklerini bilmiyorsun. Buradan gitmem gerekiyor, ahçıbaşıyı da bunun gereğine inandırdılar. Ne olur, sen yukarı çık şimdi, ben sonra gelir, seninle vedalaşırım.»

«Ama, Rossmann, şu düşündüğün şeye bak! Dilediğin kadar güzel güzel yanımızda kalacaksın bizim. Personel şefi ahçıbaşı hanımefendinin her istediğini yapar, seviyor onu çünkü, bu yakında öğrendim. Onun için, hiç merak etme sen.»

«N'olur Therese, şimdi git buradan! Sen yanımdayken kendimi iyi savunamam, oysa doğru dürüst savunmam gerekiyor, çünkü iftira ediyorlar bana. Ne kadar uyanık bulunur ve kendimi iyi savunabilirsem burada kalma umudum o kadar artar. Yani Therese –Ne yazık ki, ansızın duyduğu bir acıyla yavaşçacık eklemeden yapamadı: «Şu başkapıcı beni bir koyverse! Düşmanım olduğunu hiç bilmiyordum. Baksana, durmadan nasıl tartaklıyor beni.» Bir yandan da: «Ne diye söylüyorum sanki bunu!» diye geçirdi içinden. «Hiçbir kadın böyle bir sözü serinkanlı dinleyemez.» Gerçekten de Therese, Karl'ın boştaki eliyle kendisini engellemesine fırsat bırakmadan başkapıcıya dönmüştü: «Sayın başkapıcı, rica ederim, hemen bırakın Rossmann'ı. Canını acıttığınızı görmüyor musunuz! Ahçıbaşı hanımefendi şimdi gelecek, o zaman kendisine haksızlık yapıldığı da anlaşılacaktır. Bırakın onu! Ona eziyet etmekten ne zevk alıyorsunuz bilmem!» Hatta başkapıcının elini tutmaya bile kalktı, Therese. «Emir böyle, küçük hanım, emir», diye cevapladı başkapıcı ve boştaki eliyle Therese'yi tutup güler yüzle kendine doğru çekti; öbür eliyle hatta şimdi daha çok yüklenerek Karl'ın kolunu sıkmaya devam etti; sanki Karl'ın canını yalnızca acıtmak istemiyor, kendi mülkiyetindeki kola ilişkin olup erişilmesine daha çok zaman isteyen özel bir

amaç güdüyordu.

Therese, bir süre uğraştıktan sonra başkapıcının kucağından sıyrılıp kurtardı kendini; Bess'in uzun uzadıya anlattıklarını hâlâ dinlemekte olan personel şefinin yanına gelerek Karl'a arka çıkmak istiyordu ki, ahçıbaşı acele içeri girdi.

«Hele şükür!» diye bağırdı Therese ve bir an odada yüksek sesle söylenmiş bu sözden başka bir şey işitilmedi. Personel şefi, oturduğu yerden sıçrayıp kalktı hemen ve Bess'i bir kenara itti. «Demek siz kendiniz geldiniz, öyle mi, hanımefendi? Böyle küçük bir iş yüzünden kalkıp geldiniz demek? Telefondaki konuşmamızdan sonra içime doğmamış değildi, ama ne yalan söyleyeyim inanmamıştım geleceğinize. Bu arada himayeniz altındaki oğlanın durumu daha da kötüleşti. Korkarım, yalnız işten el çektirmeyecek, onu deliğe de tıktıracağım. Buyrun kendiniz dinleyin!» Derken el edip Bess'e yaklaşmasını bildirdi.

«İlkin Rossmann'la biraz konuşmak isterdim», dedi ahçıbaşı. Ardından: «Karl, lütfen yaklaş bakayım bana!» diye ekledi. Karl denileni yaptı, daha doğrusu başkapıcı tarafından sürüklenerek ahçıbaşının yanına getirildi.

«Bırakın onu!» dedi ahçıbaşı, hırslanmış. «Bir haydut sanki!» Başkapıcı gerçekten de Karl'ı bıraktı, ama ilkin bir kez daha öylesine bir güçle Karl'ın kolunu sıktı ki, bu arada kendisi de pek zorlandığı için gözlerinde yaşlar belirdi.

«Karl!» dedi ahçıbaşı; ellerini serinkanlılıkla kucağına koyup başını eğerek Karl'ı süzmeye başladı –hani asla bir sorgulamaya benzemiyordu konuşması– «Her şeyden önce şunu söyleyeyim ki, sana hâlâ tam bir güvenim var. Ayrıca, sayın personel şefi de hak hukuk tanıyan bir adamdır, bunu kesinlikle belirtebilirim. Aslında ikimiz de seni

seve seve burada alıkoymak istiyoruz.» O anda sözünü kesmemesini rica eder gibi personel şefine bir baktı şöyle, personel şefi de böyle bir şeye kalkışmadı. «Diyeceğim, sana şimdiye kadar burada söylenenleri unut. Hepsinden önce sayın başkapıcının söylemiş olabilecekleri üzerinde durma pek. Kendisi biraz sinirli bir adamdır, bu da hani gördüğü iş düşünülürse şaşılacak şey değil; ama onun da nihayet çoluk çocuğu var ve kimsesiz bir oğlana boş yere eziyet edilmemesi gerektiğini, bunu zaten başkalarının yeterince yaptığını bilir.»

Oda sessizdi. Başkapıcı bir açıklama bekleyen gözlerle personel şefini süzüyor, personel şefi ise ahçıbaşıya bakıp başını sallıyordu. Asansörcü oğlan Bess, personel şefinin arkasında pek anlamsız sırıtıyordu: Therese sevinç ve acıdan için için hıçkırıyor, ağladığını kimsenin işitmemesi için alabildiğine zorluyordu kendini. Karl ise kuşkusuz onun kendisine bakmasını şiddetle arzulayan ahçıbaşıya değil, önüne bakıyor, bunun sadece kötüye yorumlanabileceğini umursamıyordu. Vücudunun dört bir yanına yayılıp duruyordu kolundaki sancı; gömleği, cildindeki kan oturmuş yerlere yapışıp kalmıştı, ceketini çıkarıp bir baksa iyi olacaktı. Ahçıbaşının sözleri elbet pek dostça söylenmişti, ama ne çare Karl'a öyle geliyordu ki, hiçbir dostluğa layık olmadığı, ahçıbaşının iyiliklerinden iki ay haksız yere yararlandığı, aslında başkapıcının ellerinden başka bir yere yakışmayacağı, başka bir şeyi de hak etmediği özellikle ahçıbaşının konuşmasının sonunda ortaya çıkacaktı.

«Bu sözleri», diye sürdürdü konuşmasını ahçıbaşı, «şimdi soracaklarıma dosdoğru cevap vermen için söylüyorum; seni tanıdığım kadarıyla zaten ben söylemesem, sanırım her vakit senin yapacağın bir şey, bu.»

Asansörcü oğlan Bess pek nazik, ama pek rahatsız edici:

«Acaba doktoru alıp gelebir miyim?» diye söze karıştı ansızın: «Peki git!» dedi personel şefi, Bess de hemen odadan seğirtip çıktı. Derken personel şefi ahçıbaşıya döndü: «Sorun şu:» dedi. «Başkapıcı, oradaki bu oğlanı iş olsun diye kolundan tutup alıkoymadı; çünkü aşağıda, asansörcü oğlanların yatakhanesindeki bir yatakta üzeri güzelce örtülüp gizlenmiş, tamamen yabanıl görünüşlü, zil zurna sarhoş bir adam ele geçiriliyor, tabii uyandırılıp yatakhaneden uzaklaştırılmak isteniyor hemen, ama adam ortalığı velveleye vererek ikide bir yatakhanenin Karl Rossmann' a ait olduğunu, kendisinin de Rossmann'ın misafiri bulunduğunu, onu yatakhaneye Rossmann'ı getirdiğini ve kendisine el sürmeye kalkacak herkesi de Rossmann'ın cezasız bırakmayacağını sağa sola haykırıp duruyor. Hem bir başka nedenden de Karl Rossmann'ı beklemesi gerekiyormuş, çünkü kendisine para getireceğim diye söz vermiş Rossmann ve gidişi de yalnız parayı alıp gelmek içinmiş. Lütfen dikkat buyurun, sayın ahçıbaşı! Para getireceğine söz vermiş ve yatakhaneden gidişi de yalnız parayı alıp gelmek içinmiş.» Laf arasında Karl'a dönerek: «Sen de söylenilenlere kulak verirsen, iyi edersin, Rossmann!» diye konuşmasını sürdürdü personel şefi; çünkü o anda Karl adeta büyülenmiş gibi duran, gözlerini dikmiş personel şefine bakan ve sık sık alnına düşmüş saç tellerini eliyle uzaklaştıran ya da bu el hareketini sırf böyle bir hareket yapmış olmak için yapan Therese'ye dönmüştü. «Sana görmen gereken bazı işleri anımsatabilirim belki; aşağıdaki adam, sen döndükten sonra ikinizin gece gidip bir şarkıcı kadını ziyaret edeceğinizi söyledi, ama kadının ismini kimse anlamadı doğrusu; çünkü araya şarkı karıştırmadan adam bir türlü söyleyemiyordu bu ismi.»

Derken konuşmasına ara verdi personel şefi; çünkü görüldüğü gibi benzi sararan ahçıbaşı, sandalyesini biraz geriye iterek ayağa kalkmıştı.

«Daha fazlasını dinlemek rahatsızlığından esirgemek isterim sizi», dedi personel şefi.

«Hayır, rica ederim, hayır», diye cevapladı ahçıbaşı ve personel şefinin elini tuttu. «Siz anlatmanıza bakın; hepsini işitmek istiyorum, onun için buradayım zaten.»

Bu anda öne çıkan ve baştan beri olup bitenlerin gözünden kaçmadığını belirtmek için göğsüne vuran başkapıcı, personel şefi tarafından: «Evet, çok haklıymışsınız, Feodor», sözleriyle yatıştırılıp susturuldu.

«Anlatacak fazla bir şey kalmadı», diye sürdürdü konuşmasını personel şefi. «Oğlanlar hep öyledir, biliyorsunuz; ilkin adamla gülüp alay etmiş, sonra da kapışmışlar; derken adam, yatakhanede hiç eksikliği duyulmayan yaman boksör oğlanların yumruklarını yiyip düdedüz yere serilmiş. Hani neresinden ve kaç yerinden yara aldığını sormaya cesaret edemedim; çünkü bu oğlanlar fena yumruk atar ve sarhoş biri de işlerini kolaylaştırır kuşkusuz.»

«Demek böyle!» dedi ahçıbaşı ayakta; sandalyesinin arkalığından tutmuş, gözlerini az önce oturduğu yere dikmişti. «Eh, konuş bakalım, bir şey söyle lütfen, Rossmann!» dedi. Therese bulunduğu yerden ahçıbaşının yanına seğirtmiş ve Karl'ın şimdiye kadar alışmadığı bir şey yaparak onun koluna girmişti. Personel şefi ahçıbaşının hemen arkasında dikiliyor, onun biraz kıvrılmış küçük ve gösterişsiz dantel yakalığını eliyle yavaşçacık düzlüyordu. Karl'ın yanında duran başkapıcı: «Nasıl, konuşacak mısın?» diye söze karıştı; ama bundan amacı o anda Karl'ın sırtına indirdiği yumruğu yalnızca gizlemekti.

Yediği yumruktan ötürü dilediğinden daha az bir kesinlikle: «Doğru», dedi Karl. «Adamı yatakhaneye ben götürdüm.»

«Bu kadarı yeter, fazlasını bilmek istemiyoruz», dedi baş-

kapıcı, adeta herkesin adına. Ahçıbaşı sesini çıkarmayarak önce personel şefine, ardından Therese'ye dönüp baktı.

«Başka çare yoktu», diye konuşmasını sürdürdü Karl, «adam eski bir arkadaşımdı, iki ay gibi bir zaman birbirimizi görmemiştik, beni ziyarete gelmişti; ama o kadar içkiliydi ki, tek başına geri dönemedi.»

Personel şefi, ahçıbaşının yanında sesini biraz kısarak kendi kendine söylendi: «Demek sizi ziyarete gelmişti ha! Sonra da o kadar içkiliydi ki, kalkıp gidemedi.» Ahçıbaşı, omuzlarının üzerinden personel şefine bir şeyler fısıldadı; personel şefi de, besbelli ortadaki sorunla ilgisiz bir gülümsemeyle adeta itirazda bulundu söylenene. Therese – Karl, gözünü ondan ayırmıyordu– tam bir çaresizlik içinde yüzünü ahçıbaşının vücuduna bastırmış, sanki bundan böyle hiçbir şey görmek istemiyordu. Karl'ın açıklamasından bayağı memnun kalan biri varsa, o da başkapıcıydı; birkaç kez: «Öyle ya, pek doğru, içkili arkadaşına yardım etmesi gerekir insanın», diye tekrarladı; bakışları ve el hareketleriyle bu açıklamayı oradakilerden her birinin kafasına sokmaya çalışır gibiydi.

«Demek oluyor ki suçluyum», dedi Karl; yargıçlarının ağzından çıkacak ve savunmasını sürdürmesi için kendisini yüreklendirecek tatlı bir söz bekler gibi konuşmasına ara verdi, ama işitmedi böyle bir söz, «yalnız şu bakımdan suçluyum ki, adamı –İsmi Robinson'dur ve kendisi İrlandalıdır– yatakhaneye alıp getirdim. Bundan öte dediklerinin hepsini sarhoşluktan söylemiştir ve hiçbiri doğru değildir.»

«Yani para için söz vermedin mi ona?» diye sordu personel şefi.

«Verdim», dedi Karl ve bunu unutmuş olduğuna hayıf-

landı; düşünmeden konuştuğundan ya da dalgınlıktan pek kesin sözlerle suçsuz göstermişti kendini. «Para için söz verdim, çünkü bunu rica etmişti benden; ama parayı başka yerden gidip almayacak, ona bu gece kazandığım bahşişleri verecektim.» Bunu kanıtlamak üzere cebinden bahşişleri çıkardı, avcunda birkaç ufak madeni para görülüyordu.

«Gittikçe kapana kısılıyorsun», dedi personel şefi. «Sana inanayım dese, her seferinde önceden söylediklerini unutması gerekir insanın. Demek ilkin adamı –isminin Robinson olduğunu açıkladın, hani buna da inanmıyorum ya, İrlanda var olalı beri bu isimde hiçbir İrlandalı çıkmamıştır–, demek ilkin onu sadece yatakhaneye alıp getirdin. Şunu da belirteyim ki, yalnızca bunu yapman bile o saat kapı dışarı edilmene yeterdi; para için söz vermedin kendisine; gel gelelim, bir soruyla gafil avlanınca söz verdin oldu. Ama biz burada soru-cevap oyunu oynamıyor, senin kendi savunmanı işitmek istiyoruz. İlkin başka yerden para alıp gelmeyecek, ona geceki bahşişlerini verecektin; ama sonradan anlıyoruz ki, bahşişler hâlâ senin yanında bulunuyor; demek besbelli daha çok para alıp gelmeye gittin, uzun süre dönmemen de bunu gösteriyor. Bu parayı kendi bavulundan almak istesen, üzerinde pek durmaya değmezdi; ama var gücünle böyle olmadığını ileri sürmen, bunu kuşkusuz üzerinde durulacak bir şey yapıyor. Adamı burada, yani otelde sarhoş ettiğini saklaman da, yine üzerinde durulacak bir nokta, çünkü en ufak bir kuşku götürür yanı yok bunun; öyle ya, adamın tek başına otele geldiğini, ama tek başına geri dönemediğini sen kendin itiraf ettin; o da, nihayet senin misafirin olduğunu yatakhanede sağa sola haykırıp durdu. Buna göre, cevaplandırılması gereken iki soru kalıyor; bunları da, işi kolaylaştırmak istersen kendin cevaplandırabilirsin; ama sen yardım etmesen de, yine bunların cevabı bulunacaktır. Bi-

rincisi, kilere nasıl girebildin? İkincisi, ona buna bağışlayacak parayı nasıl biriktirdin?»

«Karşısındakilerde iyi niyet olmazsa, insan kendini savunamaz», diye geçirdi içinden Karl ve davranışı Therese'yi belki pek üzmesine karşın bundan böyle personel şefine cevap vermedi. Söyleyebileceği her sözün sonradan, başta kastettiğinden büsbütün değişik bir kılığa bürüneceğini ve söylediklerinden iyi ya da kötü bir anlam çıkarmanın yalnızca değerlendirme biçimine bağlı kalacağını biliyordu.

«Cevap vermiyor», dedi ahçıbaşı.

«Yapabileceği en akla uygun şey bu», dedi personel şefi.

«Durun, gene bir şey uyduruverir kafasından», dedi başkapıcı ve deminki o acımasız elini götürüp yavaşcacık sakalını sıvazladı.

Yanıbaşında hıçkırmaya başlayan Therese'ye: «Bırak ağlamayı!» dedi ahçıbaşı. «Görüyorsun ki, cevap vermiyor; bu durumda nasıl onun için bir şey yapabilirim? Sonunda sayın personel şefinin önünde haksız çıkan ben olacağım. Söylesene bakayım, Therese, onun için elimden gelip de yapmadığım bir şey kaldı mı?» Therese nereden bilebilirdi bunu? Sonra, ahçıbaşının ilgili soru ve ricayı herkesin önünde küçük kıza yönelterek personel şefi ve başkapıcıya karşı onurundan belki de çok şey feda etmesi ne işe yarardı?

Bir kez daha kendini toparlayan Karl: «Sayın ahçıbaşı!» dedi. Ama bununla Therese'yi ahçıbaşının sorusuna cevap verme yükümlülüğünden kurtarmak istiyor, başka bir amaç gütmüyordu. «Sizin herhangi bir şekilde yüzünüzü kara çıkardığımı sanmıyorum; dolayısıyla, pek titiz bir soruşturmanın yapılması ve herkesin bunu görüp bilmesi gerekiyor.»

«Herkesin», dedi başkapıcı ve parmağıyla personel şefini

gösterdi. «Bu taş size, Sayın İsbary.»

«Şimdi, sayın ahçıbaşı, saat altı buçuk», dedi personel şefi, «vakit dar, zaten aşırı bir hoşgörüyle ele alınan bu işte son sözü bana bırakırsanız daha iyi olur sanıyorum.»

Derken küçük Giacomo girdi içeri, ilkin Karl'dan yana yürüyecek gibi yaptı, ama sonra ortadaki genel sessizlik havasından ürküp vazgeçti ve olduğu yerde durup beklemeye koyuldu.

Ahçıbaşı, ağzından çıkan son sözlerden sonra bakışlarını Karl'ın üzerinden ayırmıyordu; halinde personel şefinin söylediklerini işittiğini gösteren hiçbir belirti yoktu. Gözleri tamamen Karl'daydı, yaşlılıktan ve çekilmiş bir sürü mihnetten biraz donuklaşmış kocaman mavi gözleri vardı. Orada öylece dikilip, önündeki sandalyeyi yavaşça sallayışına bakarak ilk anda şöyle diyeceğini pekâlâ sanabilirdi insan. «Evet, Karl, düşünüyorum da, sorun pek öyle açıklığa kavuşmuş değil ve senin de doğru olarak söylediğin gibi, henüz titiz bir soruşturmanın yapılması gerekiyor. İşte şimdi, isteyen kabul etsin, isteyen etmesin, bu soruşturmaya koyulacağız; çünkü hak yerini bulmalıdır.»

Ama ahçıbaşı, kimsenin bozmaya yeltenemediği kısa bir sessizlikten sonra –yalnız odadaki saat ve herkesin bildiği gibi oteldeki tüm öbür saatler personel şefinin sözlerini onaylayarak altı buçuğu vuruyor, sesler ilkin kulakta, sonra sezgide bir tek büyük sabırsızlığın çifte çırpınışı gibi yankılanıyordu–: «Hayır, Karl, hayır, hayır!» dedi. «Kendi kendimizi kandırmayalım. Haklı davaların ayrı bir görünüşü olur ve itiraf etmeliyim ki, senin durumunda bu yok. Bunu söyleyebilirim ve söylemeliyim de; bunu itiraf etmem gerekiyor, çünkü en iyi bir önyargıyla senin için koşup geldim buraya. Görüyorsun, Therese de susuyor.» (Ama Therese susmuyor, ağlıyordu.)

Ahçıbaşı, anî bir kararla duraklayarak: «Karl, gel bakayım buraya!» dedi; Karl yanına yaklaşınca –arkasından personel şefiyle başkapıcı hemen kafa kafaya vererek harıl harıl bir konuşmaya daldılar–, ahçıbaşı sol elini beline doladı, onunla ve otomatik olarak kendilerini izleyen Therese ile odanın dip tarafına yürüdü, orada her ikisiyle birkaç kez aşağı yukarı gidip gelerek şöyle söyledi: «Yapılacak bir soruşturma, bazı ufak şeylerde seni haklı çıkarabilir Karl, hani sen de buna bel bağlamış görünüyorsun, yoksa seni hiç anlayamazdım. Neden olmasın? Belki gerçekten başkapıcıyı selamlamışsındır. Hatta kesinlikle inanıyorum buna, sonra başkapıcının nasıl biri olduğunu da biliyorum; görüyorsun ki, şimdi bile açık konuşuyorum seninle. Ama böyle küçük çapta haklı çıkmalar sana hiç yarar sağlamaz. İnsanları tanımaktaki hünerini geçmiş pek çok yılda takdir ettiğim ve şimdiye kadar gördüğüm insanların en güvenilir biri olan personel şefi, senin suçunu açıkça söyledi ve bu da bana kuşkusuz inkâr edilmeyecek bir suç gibi görünüyor. Belki yalnızca düşüncesiz davrandın, belki de ne bileyim sandığım gibi bir çocuk değilsin. Ama yine de–» bu sözlerle, ahçıbaşı, adeta kendi konuşmasını kendisi keserek personel şefiyle başkapıcıdan yana bir göz attı, «–seni aslında dürüst bir oğlan gibi görmekten kendimi alamıyorum.»

Ahçıbaşının bakışını yakalayan personel şefi: «Sayın ahçıbaşı, sayın ahçıbaşı!» diye uyarmada bulundu.

«Hemen bitiyor», dedi ahçıbaşı ve eskisinden daha hızlı bir tempoyla konuşarak Karl'ı iknaya çalıştı: «Dinle, Karl! Durumu genel olarak gördüğüm kadarıyla, personel şefi bir soruşturmaya başvurmak istemiyor, ki bu da sevindiriyor beni; çünkü böyle bir şey yapmaya kalksaydı, bunu senin çıkarını düşünerek önlemek gerekecekti. Adamı senin burada misafir etmek istediğini kimse öğ-

renmemeli; sonra adam, senin ileri sürdüğün gibi eski arkadaşlarından biri olamaz; çünkü arkadaşlarından ayrılırken aranızda büyük bir patırtı çıkmıştı; bu yüzden, şimdi onlardan birini burada ağırlaman akıl alacak gibi değil. Yani bu adam, düşüncesizlik ederek kentteki bir meyhanede kendisiyle içki içip kardeşlik bağı kurduğun bir tanıdık yalnız. Bütün bunları benden nasıl saklayabildin, Karl? Olur a, yatakhaneyi belki dayanılmaz bir yer gördün ve başlangıçta böyle bir masumca nedenden ötürü gece gezmelerine koyuldun; peki, o zaman neden bir şey söylemedin bana? Biliyorsun ki, senin için ayrı bir oda sağlayacaktım, bundan da ancak senin ricaların üzerine vazgeçtim. Şimdi öyle anlaşılıyor ki, kendini daha bir bağımsız hissedeceğin için yatakhanede kalmayı yeğledin. Kazandığın parayı ise ne bileyim benim kasada sakladın, aldığın bahşişleri haftadan haftaya alıp bana getirdin. Peki, eğlenmeler için zorunlu parayı nereden buldun Allah aşkına? Sonra şimdi dostun için gereken parayı nereden alacaktın, söyler misin, Karl? Bunların hepsi kuşkusuz öyle şeyler ki, hiç değilse şu anda personel şefinin sezmemesi gerekiyor, çünkü bir soruşturmadan belki o zaman kaçınılamaz. Bu durumda mutlaka otelden ayrılman gerekiyor, hem de elden geldiğince çabuk. Doğru Pansiyon Brenner'e varırsın, zaten birçok kez Therese'yle oraya gitmiştiniz, ben tavsiye edince seni parasız alırlar oraya–» Derken bluzundan çekip aldığı altın bir dolmakalemle bir kartvizite birkaç satır bir şey çiziktirmeye koyuldu ahçıbaşı, ama konuşmasına da ara vermemişti. –«Bavulunu hemen yollatacağım ardından. Therese, asansörcü oğlanların gardırobuna koş, Karl'ın bavulunu hazırla!» Ama Therese yerinden kımıldamadı; daha önce tüm acılara nasıl katlandıysa, şimdi de ahçıbaşının iyi yürekliliği sayesinde Karl'ın durumunun düzelişine bütünüyle tanık olmak istiyordu.

Derken biri kendisi göze gözükmeden kapıyı araladı biraz, ama ardından hemen yine kapadı. Herhalde Giacomo içindi, çünkü Giacomo öne çıkıp: «Rossmann! Sana bir şey söyleyecektim», dedi.

«Biraz bekle!» dedi ahçıbaşı ve başı yerde kendisini dinleyen Karl'ın cebine kartvizitini soktu. «Paran şimdilik bende kalacak, biliyorsun, bana güvenebilirsin bu konuda. Bugün pansiyondan hiç çıkmayarak durumunu iyice bir düşün, yarın –bugün vaktim yok, zaten şimdi burada pek fazla oyalandım– Brenner'e gelirim, o zaman ilerisi için ne yapabileceğimizi gözden geçiririz. Seni yalnız bırakacak değilim, daha şimdiden kafana sok bunu. Gelecek konusunda tasalanma, daha çok bu son geçen zaman üzerinde düşün.» Karl'ın omzuna hafifçe vuran ahçıbaşı, personel şefine doğru yürüdü. Karl, gözlerini kaldırarak sakin adımlar ve şuh bir edayla uzaklaşan uzun boylu, heybetli kadının arkasından baktı.

Karl'ın yanında kalan Therese: «Her şeyin böyle iyi bir sonuca bağlanmasına sevinmiyor musun?» diye sordu.

«Sevinmez olur muyum!» dedi Karl, Therese'ye gülümseyerek; ama kendisini bir hırsız gibi otelden uzaklaştırmalarına neden sevineceğini de bilemiyordu. Therese'nin gözleri alabildiğine bir kıvançla ışıldıyor, Karl'ın kötü bir şey yapıp yapmadığını, Karl'la ilgili olarak adil bir yargıya varılıp varılmadığını adeta hiç umursamıyordu; yeter ki Karl'ın, yüz karasıyla mı olur, yoksa alnının akıyla mı, otelden çıkıp gitmesine izin versinlerdi. Kendi işlerinde enikonu titizlik gösteren ve ahçıbaşının biraz imalı bir sözünü haftalar boyu kafasında evirip çeviren, ölçüp tartan Therese, Karl Rossmann konusunda işte böyle davranıyordu. Kasten sordu Karl: «Bavulumu hemen hazırlayıp yollayacak mısın?» Sonra şaşırarak başını salladı ister istemez. Therese, işte öylesine çabuk kavramıştı soruyu ve

bavulda herkesten gizli tutulması gereken bazı şeyler bulunduğu inancıyla Karl'a bakmaktan, hele Karl'a elini uzatmaktan kendini alıkoydu, yalnızca: «Elbette, hemen hazırlayacağım», diye fısıldadı ve acele koşup gitti.

Ama Giacomo daha çok sabredememişti; uzun süre bekletildiğine içerlemiş bir edayla: «Rossmann!» diye yükseltti sesini. «Adam aşağıda, koridorda yerlerde debeleniyor, otelden çıkarılmak istemiyor. Hastaneye yollayacaklardı, ama karşı koyup böyle bir şeye senin asla göz yummayacağını ileri sürdü. Bir araba çağırtıp evine bırakılmasını istiyor; araba parasını sen verirmişsin. Ne diyorsun?»

«Adam sana güveniyor», diye atıldı personel şefi. Karl omuzlarını silkti ve üzerindeki parayı sayıp Giacomo'nun avcuna bıraktı.

«Hepsi bu kadar», dedi.

«Sen de kendisiyle gitmek istiyor musun, sormamı söyledi adam», diye ekledi Giacomo, avcundaki parayı şıngırtadarak.

«Hayır, o gitmeyecek!» dedi ahçıbaşı.

Personel şefi, Giacomo'nun dışarı çıkmasını beklemeden aceleyle: «İşte böyle, Rossmann!» dedi «İşine hemen son verilmiştir.» Sanki söylenenler kendi sözleriymiş de, personel şefi bunları yalnızca tekrarlamış gibi başkapıcı başıyla onaylayıp durdu personel şefini.

«İşten çıkarılmanın nedenlerini ise gizli tutmam gerekiyor, yoksa seni deliğe tıktırmak zorunda kalırım.»

Başkapıcı, dikkati çeken sert bir bakışla ahçıbaşına baktı; çünkü personel şefinin Karl'a karşı bu pek yumuşak davranışına ahçıbaşının yol açtığını herhalde anlamıştı.

«Şimdi Bess'e gider, üzerindeki üniformayı çıkarıp teslim eder, hemen, ama hemen terkedersin oteli!»

Ahçıbaşı gözlerini yummuş, böylelikle Karl'ı yatıştırmak istiyordu. Karl eğilip selam verdiğinde, personel şefinin, sanki kimseye sezdirmeden avcunun içine aldığı ahçıbaşının eliyle oynadığını görür gibi oldu. Başkapıcı Karl'ı ağır adımlarla kapıya kadar götürdü, ama onun dışarı çıktıktan sonra kapıyı kapamasına izin vermedi. Karl'ın arkasından bağırabilmek için kapıyı açık tuttu: «Bir çeyrek saat sonra seni ana kapının önünden geçiyor göreceğim. Unutayım deme sakın!»

Karl, ana kapıda adamın kendisini rahatsız etmesinden kurtulmak için elden geldiği kadar acele etti; ama her şey istediğinden yavaş gerçekleşiyordu; bir kez Bess'i hemen bulamadı, o anda kahvaltı saatiydi, dört bir taraf insanla doluydu; üstelik oğlanlardan birinin, Karl'ın eski pantolonunu sonradan geri getirmek üzere alıp giydiği anlaşıldı. Karl, pantolonu bulmak için nerdeyse bütün yatakların başuçlarındaki askılara bakmak zorunda kaldı, bu yüzden de ana kapıya beş dakika geç geldi. Tam önü sıra bir bayan gidiyordu, dört bayın arasındaydı, hepsi kapı önünde kendilerini bekleyen bir otomobile doğru yürüyordu, uşağın biri bir eliyle arabanın kapısını açmış, öbür elini yatay ve gergin durumda yana uzatmıştı, bu da alabildiğine resmî bir izlenim uyandırıyordu. Ama Karl, bu kibar topluluğun ardından yürüyüp otelden dışarı çıkabileceğini boşuna ummuştu; çünkü hemen başkapıcı kendisini elinden yakalamış, iki bayın arasından özür dileyerek çekip almıştı.

«Amma da bir çeyrekmiş bu!» diyerek, sanki iyi çalışmayan bir saati izlermiş gibi göz ucuyla Karl'a baktı. «Hele gel bakayım şöyle!» dedi sonra ve Karl'ı çekip geniş kapıcı bölmesine götürdü. Hani burasını çoktan görmeyi istemişti Karl; ama o anda kapıcı tarafından itilip kakılarak, ancak kuşkuyla ayak attı içeri. Daha eşikteyken arkasına

dönmeye ve başkapıcıyı bir kenara itip sıvışmaya kalktı.

«Hayır, hayır, buradan sadece içeri girilir», dedi başkapıcı ve Karl'ı tersyüz döndürdü.

«Ama bana yol verdiler», dedi Karl ve bununla otelde artık kimsenin kendisine emredemeyeceğini açıklamak istedi.

«Ben sana yol vermedikçe, kimse yol veremez», dedi başkapıcı, ki bu da kuşkusuz doğru bir şeydi.

Karl da, nihayet başkapıcıya karşı koymak için bir neden görmedi ortada. Hem doğrusu başına gelecek daha ne kalmıştı? Üstelik kapıcı bölmesinin duvarları kocaman ve yekpâre camlardan oluşuyor, bu camlardan bakınca, girişte karşılıklı yönlerden sel gibi akıp gelen insanlar sanki hemen aralarında bulunuluyormuş gibi açık seçik görülebiliyordu. Hatta bütün bölmede, dışarıdakilerin gözlerinden saklı kalınabilecek bir köşe yoktu adeta. Dışardakiler pek acele ediyora benziyor, ileri uzanmış kolları, eğik başları, çevreyi araştıran bakışları ve biraz yukarı tuttukları bavullarıyla yollarını bulmaya çalışıyorlardı; ama yine de kapıcı bölmesinden içeri bir göz atmayı hiçbiri ihmal etmiyor, çünkü camların arkasına her vakit gerek müşteriler, gerek otel personeli için önemli bildiri ve duyurular asılıyordu. Ama bölmeyle giriş arasında doğrudan bir ilişki de vardı; iki büyük sürme pencereden her birinin önünde bir kapıcı oturuyor, otel müşterilerine çeşitli konularda aralıksız bilgi veriyordu. Bunlar, üzerlerine fazlasıyla yük yüklenmiş kimselerdi ve hani Karl, başkapıcıyı tanıyabildiği kadarıyla, onun bir yolunu bulup meslek yaşamında bu işten uzak kalmasını başarmış biri sayılabileceğini ileri sürebilirdi. Bilgi veren iki kapıcı –dıştan bakınca pek akıl alacak gibi değildi–, her vakit pencere boşluğunda kendilerine soru yönelten hiç değilse on kadar yüzle karşı karşıya bulunuyordu. Boyuna değişen bu kişiler ara-

sında, sanki her biri bir başka ülkeden geliyormuş gibi bir dil curcunası vardı. Hep birkaçı birden soruyor, hep birkaçı birden karmakarışık konuşuyordu. Pek çoğu kapıcı bölmesinden bir şey almak ya da kapıcı bölmesine bir şey teslim etmek istiyor, kalabalık içinden yükselip hızla devinen sabırsız eller görülüyordu.

Derken soru soran bu kişilerden biri ısrarla bir gazete istedi, gazete ansızın havada açılarak bir an bütün oradakilerin yüzlerini örttü. İşte bütün bunlara iki kapıcının göğüs germesi gerekiyordu. Yalnızca konuşmak, görevlerini yapmaları için yeterli değildi. Her ikisi de, hele bütün çehresini kuşatan siyah sakalıyla karanlık yüzlüsü durmadan konuşup aralıksız bilgi veriyordu. Ne elini sürekli üzerinde gezdirdiği masaya, ne de soru soranların yüzlerine bakıyor, besbelli var olan gücünü toplamak ve bunları tutumlu kullanmak için gözlerini önünden hiç kaldırmıyordu. Beri yandan, sakalı sözlerinin anlaşılmasını biraz engelliyor gibiydi. Karl, adamın yanında durduğu kısa süre içinde konuşulan sözlerin ancak pek azını anlayabilmişti; oysa şivesi İngilizceye kaçmasına karşın, kendisine bilgi için başvuranlarla belki düpedüz yabancı dillerle konuşuyordu. Beri yandan, insanın aklını karıştıran bir şey vardı: Verilen bir bilgiyi hemen bir başkası izliyor ve önceki bilginin içerisine giriyordu; öyle ki, çokluk hâlâ kendi işi üzerinde konuşulduğunu sanan bir kimsenin, yüzünde bir merak ifadesiyle söylenenlere kulak verdiği, kendi işinin söz konusu edilmediğinin ancak neden sonra farkına vardığı görülüyordu. Ayrıca, bir şeye daha alışılması gerekmekteydi, kapıcı bir sorunun tekrarlanmasını asla rica etmiyordu; hatta soru genellikle anlaşılabilir, sadece biraz kapalı biçimde sorulsa bile, zor fark edilebilecek bir baş sallayış kapıcının soruyu cevaplandırmayı düşünmediğini ele veriyor, o zaman yanılgısını görmek ve soruyu daha iyi bir biçimde sormak soruyu soran kişiye kalıyordu. Özel

likle bu yüzden, bazı müşteriler pek uzun boylu oyalanıyordu pencere önünde. Kapıcılardan her birinin yanına verilen bir yardımcı oğlan, hızla seğirtip etajerler ve çeşitli dolaplardan kapıcıya o anda gereken öteberileri alıp getirmekle görevlendirilmişti. Pek genç personel için oteldeki en yorucu, ama parası en iyi işti; bir bakıma kapıcılarınkinden daha da güçtü yardımcıların görevi; çünkü kapıcıların yalnızca düşünmesi ve konuşması, oysa yardımcı oğlanların hem düşünüp, hem sağa sola koşturması gerekiyordu. Bir yol yanlış bir şey alıp gelseler –elbet kapıcılar acelelerinden oğlanlara uzun boylu açıklamalarda bulunamazdı– masanın üzerine koydukları bu şey bir çırpıda kaldırılıp aşağıya atılıyordu. Kapıcılar arasında Karl'ın içeri girmesinden hemen sonra yapılan nöbet değiştirme işi pek ilginçti. Kuşkusuz bu gibi nöbet değiştirmelere gün boyu sık sık başvurulması gerekiyordu, pencere gerisinde bir saatten fazla kalmaya dayanacak bir insan galiba pek bulunacak gibi değildi. Nöbet değiştirme vakti olunca bir çıngırak çalıyor, sıraları gelen iki kapıcı, arkalarında yamakları, bir yan kapıdan aynı zamanda içeri giriyordu. İşe başlamadan bir süre pencerenin yanı başında dikiliyor ve o andaki soru -cevap durumunun nasıl bir noktada bulunduğunu anlamak için bir süre dışardaki soru soranları izliyorlardı. Nöbeti devralacaklar, işe el atmayı uygun gördükleri anda kapıcının omuzlarına vuruyor, şimdiye kadar arkasında olup biten hiçbir şeyi umursamamış kapıcı da hemen anlayıp yerini boşaltıyordu. Bütün bunlar öylesine çabuk gerçekleşiyordu ki, çokluk dışarıdakiler şaşırıyor ve yeni bir yüzün böyle ansızın karşılarında belirmesinden ürkerek kendilerini adeta geriye çekiyorlardı. Nöbetin kendilerinden devralındığı iki kapıcı gerinip uzanıyor, ardından terlemiş başlarını hazırda bekleyen iki leğen üzerine tutup suyla ıslatıyorlardı. Ama nöbeti devreden iki yardımcının henüz gerinip uzanmalarına izin yok-

tu, iş başındayken sağa sola fırlatılmış öteberileri kaldırıp yerlerine koymakla bir süre daha uğraşmaları gerekiyordu.

Karl, olanca dikkatini vererek kısa zamanda hepsini görmüştü bunların; hafif bir baş ağrısıyla başkapıcının arkasından sessiz sedasız yürüdü; başkapıcı, kendisini almış ileri doğru götürüyordu. Bu tür bir bilgi iletim düzeninin Karl üzerinde bıraktığı küçümsenemeyecek etki, anlaşılan başkapıcının da gözünden kaçmamış, ansızın Karl'ı elinden çekerek: «Görüyorsun ya!» demişti. «Burada böyle çalışılır işte!» Karl otelde yan gelip yatmamışsa da, böylesine yoğun bir işin varlığından da haberi olmamıştı hiç; büyük bir düşmanı olduğunu adeta büsbütün unutarak gözlerini kaldırıp başkapıcıya baktı, sesini çıkarmadan ve takdir eden bir edayla başını sallayıp söyleneni doğruladı. Ama işte bu da başkapıcıya, alt kapıcının aşırı ölçüde takdir edilişi ve belki de şahsına karşı bir kabalık gibi göründü, çünkü sağdan soldan kendisini işitebileceklerine aldırmayarak, sanki Karl'ı daha önce aptal yerine koymuş gibi bağırdı: «Tabii buradaki iş, oteldeki bütün işlerin en kolayıdır; bir saat kulak verdi mi ne gibi soruların sorulabileceğini az çok bilir insan, bilmediklerini de ille cevaplandırmak zorunda değildir. Eğer küstah ve arsız bir çocuk olmasaydın, yalan söyleyip serserilik etmeseydin, aşırı ölçüde içki içerek çalıp çırpmasaydın, seni de böyle bir pencerenin başında görevlendirebilirdim; çünkü bu iş için bana saman kafalılar yetiyor.»

Karl, bu paylamanın kendisiyle ilgili bölümünü hiç işitmedi, danışmada görevli kapıcının dürüst ve güç çalışmasının takdir edilecekken alaya alınması, hem de alaya alanın, böyle bir pencere önüne oturmaya görsün, birkaç dakika geçmeden bütün soru soranların gülüşmeleri ortasında kendini kesinlikle çekip geriye alacak biri olması onu pek kızdırmıştı.

«Bırakın beni!» dedi Karl; kapıcı bölmesiyle ilgili merakı gereğinden çok giderilmişti. «Artık bir alıp vereceğim kalmadı sizinle.» «Buradan kurtulmak için yetmez bu kadarı», diye cevapladı başkapıcı ve kollarını öylesine sıktı ki, Karl kollarını kımıldatamaz duruma geldi; sonra da ayaklarını adeta yerden keserek Karl'ı bölmenin öbür başına götürdü. Dışardakiler, kapıcının bu zorbalığını görmüyorlar mıydı? Görüyorlarsa, acaba ne düşünüyorlardı ki, hiçbiri bundan söz etmiyor, başkapıcıya dışardan izlendiğini, Karl'a canı istediği gibi davranamayacağını anlatmak için hiç değilse camı tıklatmıyorlardı?

Derken girişten yardımına gelebilecekleri umudunu da çok geçmeden yitirdi Karl; çünkü başkapıcı bir ipe el atmış, yarı kapıcı bölmesinin camları üzerinde ta tepeye kadar uzanan siyah perdeler bir anda birbirine kavuşmuştu. Hani bölmenin bu kısmında da çalışanlar vardı, ama hepsi işe boğulmuştu, işleriyle ilgisiz bir şeyi ne kulakları işitiyor, ne gözleri görüyordu. Sonra, tamamen başkapıcıya bağlıydılar; Karl'ın imdadına koşmaktansa, başkapıcının aklına esip yapacağı her kötülüğün gizlenmesine yardımı yeğlerlerdi. Örneğin, altı telefonun başında altı kapıcı oturuyordu. Hani iş o türlü düzenlenmişti ki, biri yalnız gelen telefonları not ediyor, yanı başındaki ise alınan notlara uygun direktifleri telefonla başka yerlere iletiyordu. Hepsi de yeniydi telefonların, bir telefon hücresini gerektirmiyorlardı, çünkü zilin çalışı hafif bir zır sesinden daha güçlü değildi; kulaklığın içerisine fısıltıyla konuşulabiliyor, öyleyken sözler özel amplifikatörler sayesinde hedefine gümbür gümbür ulaşıyordu. Bu yüzden, telefon başında konuşan üç kişinin sesi pek işitilmiyordu, kulaklık içinde geçen bir olayı mırıldanarak izledikleri sanılabilirdi; öbür üç kişi ise, kendilerine kadar sokulup çevresindekilerin işitemeyeceği gürültüden sersemlemiş gibi, önlerinde durup yazıyla damgalamaları gereken kâğıtların üzerine başla-

rını eğiyorlardı. Yine burada da her telefoncunun yanına yardımcı bir oğlan verilmişti; bu üç oğlanın, sırayla kulak kabartarak başlarını efendilerine uzatmaktan ve sonra bir yerlerine iğne batırılıyormuş gibi çarçabuk fırlayıp kocaman sarı rehberlerde –devredilen yığınla yaprağın hışırtısı, telefonların tüm gürültüsünü büyük ölçüde bastırıyordu– gerekli telefon numaralarını arayıp bulmaktan başka iş yaptıkları yoktu.

«Benim görevim», dedi başkapıcı ve sanki bütün istediği kendisinden yana yüzünü döndürmesiymiş gibi Karl'ı sarsıp silkti. «Personel şefinin kimbilir hangi nedenlere dayanarak savsaklayıp yapmadığı bir şeyi, otel idaresi adına hiç değilse birazcık yapabilmektir. Bu olmadan, böylesine büyük bir otel işletmesi düşünülemez. Senin doğrudan âmirin olmadığımı söylemek isteyeceksin belki: evet işte, başkalarınca savsaklanan bu işe benim sahip çıkmam daha da güzel bir şey. Hem başkapıcı olarak bir bakıma herkesin âmiri durumundayım; değil mi ki otelin bütün kapıları benden soruluyor, yani bu ana kapıyla üç orta ve ön kapı; sayısız küçük kapılarla kapısız çıkışları da henüz saymadım. Tabii bu yüzden, otelde hizmet eden herkes kayıtsız şartsız benim sözümü dinlemek zorundadır. Bu büyük şerefe karşılık otel idaresinin bana yüklediği bir görev var: En ufak şekilde kendisinden kuşkulanılan bir kimseyi dışarı salmamak. Ama işte sen de, keyif bu ya, bana inadına hayli şüpheli biri gibi görünüyorsun.» Ve bundan duyduğu hayli büyük zevkle başkapıcı ellerini havaya kaldırıp sonra bıraktı; öyle ki, bacaklarına çarpan elleri pat diye bir ses çıkardı ve acıdı. Alabildiğine bir hazla konuşmasını sürdürerek: «Olmaz değildi hani», diye ekledi, «başka bir kapıdan göze görünmeksizin dışarı çıkabilirdin; çünkü bana sorarsan, senin için sağa sola özel direktifler vermeye değmez. Ama madem bir kez burada bulunuyorsun, senin şöyle bir tozunu almak isterim. Şunu

da belirteyim ki, bu ana kapıda birbirimize verdiğimiz randevuya sadık kalacağından kuşku duymamıştım; çünkü bir kuraldır hep, küstah ve serkeş kimseler bu kötü huylarından, ancak o huyların kendilerine zararı dokunduğu zaman vazgeçer. Nitekim bunu sen de ilerde sık sık kendi üzerinde deneyeceksin.»

«Sanmayın ki», dedi Karl, başkapıcıdan gelen, ancak yanıbaşında bu kadar uzun süre dikildikten sonra fark ettiği o bir tuhaf ve ağır kokuyu içine çekerek, «sanmayın ki, büsbütün sizin elinizde bulunuyorum; bağırabilirim örneğin.»

«Ben de ağzını tıkarım», dedi başkapıcı, bunu yapmayı düşündüğü kadar serinkanlı ve çabuk bir tempoyla. «Hani sanıyor musun ki, senin için kalkıp içeri gelebilecekler arasında, benim gibi bir başkapıcıya değil de sana hak verecek biri çıkacaktır? Yani ne kadar sersemce umutlar peşindesin, anla artık! Biliyor musun, üzerinde üniforma varken nasıldın? Gerçekten biraz önemsenmeye değer bir halin vardı; gel gelelim, yalnız Avrupa'da giyilebilecek böyle bir giysiyle–» Sözün burasında başkapıcı, Karl'ın üzerindeki giysinin çeşitli yerlerini çekip çekiştirmeye başladı; beş ay önce nerdeyse yeni denebilecekken, şimdi kuşkusuz eskitilmiş giysi kırış kırıştı, ama en başta yer yer lekeler içeriyordu; bunun da nedeni, yatakhanenin zeminini genel yönetmelik gereği pırıl pırıl ve tertemiz tutmaları gereken, ama tembelliklerinden doğru dürüst bir temizliğe bir türlü girişmeyen, bir ara ne yağıysa bir yağı döşemenin üzerine döken ve askılardaki tüm giysilere rezilcesine yağ sıçratan asansörcü oğlanların umursamazlığıydı. Bu durumda herkes giysilerini kaldırabildiği yere kaldırıyor, ama hep de birisi çıkıp kendisininki o sıra elinin altında bulunmadığından başkalarının giysilerini kolayca ele geçiriyor ve sonradan getirip yerine koymak ü-

zere alıp giyiyordu. Hani Karl'ın giysilerini belki de o gün salonun temizliğini yapacak çocuk almış, giysilerin üzerine yağ sıçratmakla kalmayıp onları baştan aşağı yağa bulamıştı. Yalnızca Renell değerli giysilerini kimsenin bilmediği bir yere saklamıştı, kolay ele geçirilecek gibi değildi bunlar, zaten herkes kötülüğünden ya da cimriliğinden değil, sadece acelecilik ve ihmalciliğinden nerde ne bulursa alıp üzerine geçiriyordu. Ama Renell'in giysisinde bile tam arkada, orta yerde yusyuvarlak kırmızımsı bir yağ lekesi vardı ve kentte bilen biri lekeye bakarak, bu şık delikanlının bir asansörcüden başka biri olmadığını çıkarabilirdi.

Bütün bunları anımsayan Karl, asansörcülük işinde kendisinin de az zahmetlere katlanmadığını, ama bütün bu zahmetlerin boşa gittiğini geçirdi içinden; çünkü asansörcülük, umduğu gibi daha iyi bir işe götürecek ilk basamağı oluşturmamıştı; tersine, şimdi daha aşağı bir mevkiye itilmiş, hatta tutukevinin kapısına kadar gelip dayanmıştı. Üstelik şimdi, kendisinin daha fazla nasıl rezil rüsvay edilebileceğini düşünen başkapıcı onu yakalayıp alıkoymuştu. Başkapıcının pek ikna edilebilecek bir kimse sayılamayacağını büsbütün unutan Karl, boşta duran eliyle birçok kez alnına vurarak bağırdı: «Gerçekten selam vermemiş bile olsam, sizin gibi yaşlı bir adam, kendisine selam verilmediği için nasıl bir başkasına böyle kin bağlayabilir.»

«Kinci değilim», dedi başkapıcı, «yalnızca ceplerini aramak istiyorum. Hani bir şey bulamayacağıma eminim, çünkü sanırım tedbirli davranmış ve hergün birazını olmak üzere neyin var, neyin yok dostuna verip yollamışsındır. Ama beri yandan, üstünü aranmadan da seni buradan koyvermemem gerekiyor.» Ve birden başkapıcı, Karl'ın ceket ceplerinden birine elini öylesine bir daldırış daldırdı ki, cebin yan dikişleri ansızın söküldü. «Evet, burada bir şey yok», dedi ve ceptekileri, otelin bir reklam takvimini,

ticari yazışmayla ilgili bir ödevin yer aldığı bir yaprak kâğıdı, birkaç ceket ve pantolon düğmesini, ahçıbaşının bir kartvizitini, bavulu yerleştirilen bir müşterinin Karl'a verdiği bir tırnak parlatıcısını, görev sırasında Karl'ın belki on kez kendi yerine bakmasına karşılık bir teşekkür nişanesi olarak Renell'in armağan ettiği cep aynasını ve diğer ufak tefek birkaç öteberiyi çıkarıp elinde tuttu. «Evet, bir şey yok», diye tekrarladı sonra ve sağdan soldan aşırılmayıp Karl'ın kendisine ait eşyaların yeri hiç kuşkusuz orasıymış gibi hepsini kaldırıp tezgâhın altına fırlattı.

«Ama artık yeter!» diye söylendi Karl, kendi kendine – yüzü ateş gibi kızarmış olmalıydı– ve başkapıcı hırsından ihtiyatı elden bırakarak ikinci cebini de karıştırmaya kalkınca, ansızın ceketi üzerinden sıyırıp ileri atıldı, henüz kontrol edemediği ilk hamlede alt kapıcılardan birini hayli sert bir şekilde önündeki telefona doğru savurdu; içerinin bunaltıcı havasında gerçekte niyetlendiğinden daha yavaş bir tempoyla kapıya doğru seğirtti. Henüz kapıcı o ağır palto içinde yerinden doğrulmaya fırsat bulamadan, kapıcı bölmesinden sağ salim dışarı attı kendini. Oteldeki gözetleme mekanizması herhalde pek mükemmel değildi, birkaç yerden zil sesleri duyulduysa da, kimbilir ne içindi! O kadar çok otel görevlisi girişte ordan oraya koşturuyordu ki, Karl'ın otelden çıkışını sezdirmeden engellemeyi amaçladıkları düşünülebilirdi; çünkü bu ordan oraya koşturmalardan fazla bir anlam çıkarılacağa benzemiyordu; ama yine de Karl az sonra sokağa atabilmişti kendini; ne var ki, otelin önündeki kaldırım boyunca yürümesi gerekiyordu henüz; arkası kesilmeyen bir araba dizisi ana kapının önünden dura kalka geçtiği için caddeye ulaşılacak gibi değildi. Arabalar, bir an önce efendilerine kavuşabilmek üzere adeta iç içe girmişti; birini arkadan gelen öbürsü ileriye doğru itiyordu adeta. Bir an önce karşı kaldırıma geçmek isteyen kimi yayalar herkese açık bir yaya

geçitmiş gibi rastladıkları arabaların içinden geçip gidiyor, arabalardaki kişiler sürücü müdür, uşak mıdır ya da pek soylu bir bey mi, hiç umursamıyorlardı. Ne var ki, Karl aşırılığa vardırılmış bir davranış gördü bunu; böyle bir davranışa kalkışabilmek için kuşkusuz buradaki koşulları bilmek gerekiyordu, böyle bir şeye kalkıştı mı, kendisini gerisin geri dışarı itip yuvarlayacak kimselerin bulunduğu bir arabayla karşılaşması işten değildi. Karl'ın da, sırtındaki gömlekle kuşkuyu davet eden bir otel görevlisi olarak bundan çok korktuğu şey yoktu. Nihayet araba dizisinin arkası hiç kesilmeyecek değildi; beri yandan, otelin yakınında eğleştiği süre kuşkuyu hepsinden az üzerine çekecekti. Gerçekten de bir süre sonra araba dizisinin arkasının gerçi kesilmediği, ama yoğunluğunu yitirdiği bir yere geldi. Belki de kendisinden daha çok kuşkulanılması gereken kimselerin ellerini kollarını sallayarak dolaştığı caddedeki trafik içine tam dalıp gitmek üzereydi ki, az ileriden birinin ismiyle kendisine seslendiğini duydu. Arkasına dönünce çok iyi tanıdığı iki asansörcü oğlanla karşılaştı; bir aile gömütlüğünün kapısını andıran basık ve dar bir kapıdan var güçleriyle uğraşıp didinerek bir sedyeyi çıkarmaya çalışıyorlardı. Karl'ın o anda farkettiğine göre, sedyede Robinson yatıyordu; başı, yüzü ve kolları pek çok yerinden sarılmıştı. Ağrı ve sızılardan ya da başkaca bir üzüntüden, hatta belki de Karl'ı yeniden görmenin sevincinden akıttığı gözyaşlarını sargıyla silmek isteyen Robinson'un ellerini gözlerine götürüşü hiç de iç açıcı bir manzara değildi doğrusu.

Ansızın sitemli bir tonla: «Rossmann!» diye seslendi Robinson. «Neden beni bunca zaman yalnız bıraktın? Tam bir saattir, sen gelene kadar otelden çıkmamak için ayak diremekten başka şey yaptığım yok. Çünkü bu herifler – derken vücudundaki sargılara güvenerek asansörcü oğlanlardan birine bir kafa attı– şeytanın ta kendisi. Ah,

Rossmann, otelde senin ziyaretine gelmem bana pahalıya oturdu.»

«Sana ne yapmışlar böyle?» diye sordu Karl ve asansörcü oğlanların dinlenmek üzere gülerek yere bıraktıkları sedyeye sokuldu.

«Şu halimi görüyorsun da, daha soruyorsun», diye içini çekti Robinson. «Düşünsene, yediğim dayaktan ömür boyu sakat kalmam hiç de olmayacak bir şey değil. Müthiş sancılar içindeyim, buradan başlayıp ta burama kadar uzanıyor ağrılar.» Bunun üzerine ilkin başını, sonra da ayak parmaklarını gösterdi. «Burnumdan nasıl kan aktı, bilemezsin! Yeleğimden hiç hayır kalmadı, zaten bıraktım otelde, pantolonum lime lime oldu, bir tek donlayım şimdi.» Derken üzerindeki battaniyeyi biraz aralayıp, Karl'ı battaniyenin altına bakmaya çağırdı. «Halim nice olacak? En azından birkaç ay yatakta yatmam gerekecek artık ve hemen şunu söyleyeyim ki, bana bakacak senden başka da kimsem yok. Biliyorsun, Delamarche'ın sabrı tükeniverir hemen, Rossmann, Rossmann'cığım!» Robinson biraz geriye çekilen Karl'a elini uzattı, Karl'ı okşayarak kalbini kazanmayı amaçlıyordu. «Ne diye kalkıp da otele seni ziyarete geldim sanki?» diye tekrarladı birkaç kez; başına gelen felaketten kendisinin suçlu olduğunu Karl'a hatırlatmak istiyordu. Hani Karl, Robinson'un yakınmasının yara berelerden değil, o pek ağır sarhoşluk sonrası mahmurluktan, çok içmesine karşın pek uyuyamamış olmasından, uyuduktan hemen sonra uyandırılıp yumruklanarak kan revan içinde bırakılmasından ve neye uğradığını şaşırarak uyanık durumda artık yolunu yordamını bulamamasından ileri geldiğini anlamıştı. Yaraların önemsizliği, asansörcü oğlanların belki şaka için Robinson'un vücuduna baştan aşağı doladıkları o biçimsiz paçavra sargılara bakınca görülebilmekteydi. Ayrıca, sedyenin iki başındaki asan-

sörcü oğlanlar zaman zaman kendilerini tutamayarak gülüyordu. Gel gelelim burası, Robinson'un kendini toparlaması için uygun bir yer değildi, yoldan geçenler sedyenin başında dikilenlere aldırmaksızın rüzgâr gibi yürüyüp gidiyor, ikide bir gerçek bir atlet gibi Robinson'un üzerinden atlayıp geçenler çıkıyordu. Derken Robinson, ücretini Karl'ın kendi cebinden ödediği şoföre seslendi: «Haydi durma, durma!» Asansörcü oğlanlar var güçleriyle sedyeyi kaldırdı; Robinson elini tuttu Karl'ın ve yaltaklanan bir edayla: «Haydi gel, durma gel!» dedi. Karl, üzerindeki kılıkla arabanın içindeki karanlıkta hepsinden çok güven içinde bulunmayacak mıydı? Böylece Robinson'un yanı başına geçip oturdu; başını Karl'ın vücuduna dayadı Robinson. Geride kalan asansörcü oğlanlar, arabanın penceresinden eski meslektaşlarının içtenlikle ellerini sıktılar; araba sanki bir kazaya yol açacağı kesin bir dönüşle caddeye yöneldi; ama her şeyi kuşatan trafik az sonra dümdüz bir seyir izleyen arabayı da sessiz sedasız çekip içerisine aldı.

Araba kentin banliyösündeki sapa bir sokakta durmuş olmalıydı; çünkü çepçevre sessizlik hüküm sürüyor, ayrıca yol kenarında çocuklar çömmüş oynuyordu. Omuzlarında bir yığın eski giysi taşıyan bir adamın, gözlerini evlerin üst pencerelerinde gezdirerek ikide bir eskici diye seslendiği duyuluyordu. Arabadan inerek, kuşluk güneşinin pırıl pırıl aydınlatıp ısıttığı asfalta ayak basan Karl, yorgunluktan kendini keyifsiz hissetti.

«Sahi, burada mı oturuyorsun?» diye seslendi arabadan içeri.

Bütün yol boyunca mışıl mışıl uyuyan Robinson, pek anlaşılmayan bir söz mırıldanarak soruyu doğruladı. Karl'ın gelip kendisini arabadan çıkarmasını bekler gibiydi.

«Madem öyle, benim burada yapacak başka işim kalmadı. Hoşça kal!» dedi Karl ve biraz bayır aşağı caddeyi inmeye koyuldu.

«Ama Karl, bu da ne oluyor yani?» diye sesini yükseltti Robinson; büyük bir tasaya kapılmıştı, arabanın içinde enikonu doğruldu, yalnızca dizleri biraz titriyordu.

Robinson'un nasıl çarçabuk iyileştiğini gören Karl: «Ne yapayım, gitmem gerekiyor», dedi.

«Gömlekle mi?» diye sordu Robinson.

«Kendime bir ceket alacak kadar para kazanırım, merak etme», diye cevapladı Karl; Robinson'a doğru güvenle başını salladı, elini kaldırarak selamladı kendisini; o onda şoför: «Bir dakika, bayım!» demeseydi, çoktan çekip gitmiş olacaktı.

Ne terslik, şoför aldığı ücretten ayrı bir paranın daha ödenmesini istiyordu, çünkü otel önündeki beklemesine karşılık bir şey almamıştı.

Robinson, şoförün isteğinde haklı olduğunu doğrulayacarak: «Öyle ya!» diye seslendi arabanın içinden. «Seni otelin önünde hayli zaman beklemek zorunda kaldım, adama biraz daha para versen iyi olur.»

«Evet, doğru», dedi şoför.

«Geride bir para kaldıysa, hay hay», dedi Karl, elini pantolonunun ceplerine daldırdı, ama bunun boşuna zahmet olduğunu biliyordu.

«Ben yalnız sizi tanırım», dedi şoför, bacaklarını açıp Karl'ın önünde dikilerek. «Arabadaki hasta adamdan doğrusu bir istekte bulunamam.»

Karşıdaki büyük kapıdan çopur burunlu bir oğlan yaklaşarak birkaç adım uzakta durdu ve konuşulanlara kulak kabarttı. Tam o sırada bir polis, caddede devriye geziyordu; başını biraz eğerek ceketsiz Karl'a dikti gözlerini ve olduğu yerde durdu.

Robinson da fark etmişti polisi. Bir polis memuru bir sinek gibi kovulup uzaklaştırılabilirmişçesine, arabanın öbür penceresinden: «Yok bir şey, yok bir şey», diye seslenmek sersemliğinde bulundu.

Polisi gören çocukların dikkati de, polisin durması üzerine Karl ile şoföre yönelmişti; hemen koşarak yaklaştılar. Karşı kapıda yaşlı bir kadın duruyor, gözlerini dikmiş bu yana bakıyordu.

Derken yukarlardan birinin: «Rossmann!» diye bağırdığı işitildi. Delamarche'dı bu; binanın en üst katındaki balkondan sesleniyor, arkasında uçuk mavi bir gökyüzü, ancak belli belirsiz seçilebiliyordu. Besbelli bir robdöşambr geçirmişti sırtına; bir opera dürbünüyle caddeye bakıyor ve yanı başındaki kırmızı güneş şemsiyesinin altında bir kadın oturuyora benziyordu. Ne dediğini duyurabilmek için var gücüyle: «Hey!» diye seslendi Delamarche. «Ro-

binson da orada mı?»

«Evet, burada», diye cevapladı Karl. Robinson'un ağzından çıkan çok daha hızlı ikinci bir evet sözü Karl'ın cevabını enikonu destekledi. Yeniden: «Hey!» diye seslendi Delamarche yukarıdan. «Hemen geliyorum.»

Arabadan sarkan Robinson: «Adam dediğin işte böyle olur», diye konuştu. Delamarche'ı öven bu sözler Karl'a, şoföre, polise ve bunları işitmek isteyen herkese karşı söylenmişti. Delamarche çoktan çekip gitmişti, ama dalgınlıktan aşağıdakilerin gözleri hâlâ balkondaydı. Derken güneş şemsiyesinin altında gerçekten bir kadın doğrulup ayağa kalktı; iri yarı bir şeydi; kırmızı bir giysi vardı sırtında; korkuluk üzerinden opera dürbününü alıp aşağıdakileri seyretmeye koyuldu. Aşağıdakiler, gözlerini ancak yavaş yavaş kadından ayırabildiler. Delamarche'ı bekleyen Karl, bir yandan da evin büyük kapısına ve onun arkasındaki avluya bakıyordu. Bir mağazada çalışan işçiler omuzlarında küçük, ama belli ki ağır birer sandık taşıyor, ardı arkası gelmeyen bir dizi oluşturarak avludan geçiyorlardı. Şoför arabasının başına dönmüş, vaktini boşa harcamamak için elindeki bir bezle farları ve lambaları silmeye başlamıştı. Robinson, ellerini kol ve bacaklarının orasında burasında gezdiriyor, bütün dikkatini vermesine karşın duyabildiği ağrı ve sızıların azlığına şaşırmış görünüyordu. Derken başını adamakıllı eğdi, bacağındaki sargılardan birini çözmeye koyuldu. Polis, copunu önü sıra çapraz durumda tutuyor, ister normal görev başında, ister pusuda polislerin göstermesi gereken büyük bir sabırla sessiz bekliyordu. Çopur burunlu oğlan, kapının önündeki taşın üzerine oturup bacaklarını uzatmıştı. Çocuklar, ufak adımlarla yavaş yavaş Karl'a sokuldu; Karl kendilerine pek aldırmıyor, ama çocuklar gömleğinin mavi yenlerinden dolayı Karl'a oradakilerin en önemli kişisi gözüyle bakıyorlardı.

Delamarche'ın gelmesine kadar geçen sürenin uzunluğundan, evin ne kadar yüksek olduğu kestirilebilirdi. Beri yandan Delamarche, üzerine şöylece geçirdiği robdöşambrıyla hatta pek acele ederek inip gelmişti merdivenlerden. Sevinmiş, beri yandan sert bir tonla: «Bak sen, demek buradasınız!» diye yükseltti sesini. İri iri adımlar atıyor, her adımda alttaki renkli iç çamaşırları bir an açığa çıkıyordu. Karl, Delamarche'ın burada, kent içindeki bu devcileyin kira evinde, sokak ortasında böyle bir kılıkla sanki özel villasındaymış gibi rahat rahat nasıl dolaşabildiğini pek anlayamadı. Robinson gibi Delamarche da pek değişmişti. Kaba kasların oluşturduğu esmer, sinekkaydı traşlı ve tertemiz yüzünün mağrur ve saygı uyandıran bir görünümü vardı. Şimdi hep biraz kısık bakan gözlerindeki keskin parıltı şaşırtıyordu insanı. Mor renkteki robdöşambrı eski püskü bir şeydi, yer yer lekeler içeriyordu ve pek boldu kendisi için; ama bu çirkin giysinin üst kısmında ağır ipekten koyu renkte kocaman ve gösterişli bir kravat rüzgârda uçuşuyordu.

Oradakilerin hepsine birden: «E?» diye sordu. Derken polis, biraz daha yakına gelip arabanın kaputuna yaslandı. Karl, kısa bir açıklamada bulunarak: «Robinson'un pek hali yok», dedi. «Ama dişini sıkarsa, merdivenleri çıkabilir; şoföre gelince, benim ödediğim paradan ayrı bir de ek ücret istiyor. Hepsi bu kadar. Ben gidiyorum artık.»

«Hayır, gitmeyeceksin!» dedi Delamarcehe.

«Ben de öyle söylemiştim», diye seslendi Robinson, arabanın içinden.

«Hayır, gideceğim», dedi Karl ve birkaç adım attı. Ama Delamarche hemen ardından yetişti, onu zorla tutup geriye çekti.

«Kalacaksın», diye yükseltti sesini.

«Bırakın beni!» dedi Karl ve Delamarche gibi biriyle başa çıkabilme umudu ne kadar azsa da, gerekirse yumruklarını kullanarak özgürlüğüne kavuşabilmek için hazırladı kendini. Ne var ki, az ötede polis dikiliyordu; sonra şoför de oradaydı; genellikle sessiz caddeden yer yer işçi gruplarının geçtiği görülüyordu; bütün bu insanlar Delamarche'ın kendisine bir kötülükte bulunmasına göz yumarlar mıydı acaba? Bir odada Delamarche'la yalnız kalmayı istemezdi Karl. Ama böyle bir yerde? Delamarche şoförün parasını sakin sakin ödedi; şoför, birçok kez Delamarche'ın önünde eğilerek hak etmediği büyük ücreti cebine soktu ve şükran duygusundan Robinson'a yaklaşıp anlaşılan en iyi biçimde nasıl arabadan çıkarılacağını kendisiyle konuşmaya başladı. Karl, o anda kimsenin kendisine dikkat etmediğini gördü; belki bu durumda Delamarche, sessiz sedasız çekip gitmesine daha kolay göz yumabilirdi; tabii en iyisi bir kavgadan kaçınabilmekti; bulunduğu yerden elden geldiğince çabuk uzaklaşabilmek üzere yaya kaldırımdan yola indi. Çocuklar, Karl'ın kaçışına dikkati çekmek için Delamarche'a doğru seğirttiler; ama Delamarche'ın işe karışmasının hiç de gereği kalmadı; çünkü polis, Karl'ın ardından copunu uzatarak: «Dur!» diye seslendi.

«Adın ne?» diye sordu, copunu koltuğunun altına sıkıştırarak; sonra cebinden yavaşçacık bir defter çıkardı. Karl, ilk kez dikkatle polise baktı; güçlü kuvetli biriydi, ama saçları nerdeyse tümüyle ağarmıştı.

«Karl Rossmann», diye cevapladı soruyu.

«Rossmann ha?» diye tekrarladı polis; kuşkusuz işini titizlikle gören serinkanlı bir adam olduğu için böyle davranmaktaydı; ama Amerika'daki resmi makamlarla ilk kez yüz yüze gelen Karl, polisin bu davranışında bir kuşkunun varlığını sezer gibi oldu. Gerçekten de durumu iyi

sayılmazdı, çünkü kendi derdiyle fazlasıyla meşgul Robinson bile, arabanın içinden eliyle sessiz işaretlerde bulunarak Karl'ın yardımına koşmasını Delamarche'tan rica ediyordu. Ama Delamarche, başını hızlı hızlı sallayarak Robinson'un ricasını geri çevirdi; elleri kocaman ceplerinde, olaya seyirci kaldı. Kapının önündeki taşın üzerinde oturan oğlan, o anda kapıdan çıkan bir kadına olup bitenleri başından başlayarak anlatmaya koyulmuştu. Çocuklar Karl'ın arkasında bir yarım daire yapmış dikiliyor, gözlerini kaldırmış, ses çıkarmadan polise bakıyorlardı.

«Şu kimliğini göstersene bakayım!» dedi polis. Bu, formalite gereği sorulmuş bir sorudan başka bir şey olmasa gerekti; çünkü insan ceketsizse, üstünde kimliğini kanıtlayacak fazla bir belge de bulunamazdı kuşkusuz. Bu yüzden Karl, bir sonraki soruyu daha ayrıntılı cevaplandırmak ve böylece bir kimlik belgesinin eksikliğini elden geldiğince örtbas etmek için sustu.

Ama bundan sonraki ilk sorusu da şu oldu polisin: «Demek bir kimliğin yok?» Karl da ister istemez: «Üstümde değil», diye cevapladı.

«Bak bu fena», dedi polis, gözlerini düşünceli düşünceli çevresinde gezdirdi ve parmağıyla bir iki kez elindeki defterin kapağına vurdu. «Bir işte çalışıyor musun?»
«Asansörcüydüm», dedi Karl.
«Asansörcüydün, demek artık değilsin. Peki, şimdi ne yiyip içiyorsun?»
«Kendime bir başka iş arayacağım.»
«İşten çıkarıldın mı?»
«Evet, bir saat önce.»
«Durup dururken mi?»
«Evet», dedi Karl ve kendisini bağışlatmak ister gibi elini kaldırdı. Bütün olup bitenleri burada sayıp dökemezdi;

bunu yapabilse bile, daha önce kendisine reva görülen bir haksızlığı anlatarak, şimdi kendisine yapılmak istenen bir haksızlığı başından savması düşünülemezdi. Personel şefi ve iyi yürekli ahçıbaşı anlayış gösterip hakkını teslim etmedikten sonra, sokaktaki bu insanlardan böyle bir şeyi hiç umamazdı.

«Ve ceketsiz işten çıkarıldın, öyle mi?»

«Evet», dedi Karl. Demek Amerika'da da gözle gördükleri şeyi ayrıca sormak resmi görevlilerin bir özelliğiydi. Pasaport çıkarılırken resmi bürolarda kendilerine yöneltilen sorulara ne çok sinirlenmişti babası! Karl buradan kaçıp gitmeyi, daha başka sorular işitmemek için gidip bir yerde saklanmayı o kadar istiyordu ki! Ama derken polis, hepsinden çok korktuğu bir soruyu yöneltti kendisine. Karl, böyle bir sorunun sorulacağına ilişkin o tedirgin edici düşünceyle şimdiye kadar öylesine ihtiyatsızca davranmıştı ki, başka zaman kuşkusuz böyle davranmazdı.

«Hangi otelde çalışıyordun peki?»

Karl, sesini çıkarmayarak başını yere eğdi; bu soruya ne olursa olsun cevap vermek istemiyordu.

Bir polisin eşliğinde Hotel Occidental'a ters yüz dönemez, orada dost ve düşmanlarının da işe karıştırılacağı sorgulamaların yapılmasına ve kendisini Pansiyon Brenner'de sanan ahçıbaşının onu böyle bir polis eşliğinde, yanında kendi kartviziti bulunmaksızın, üzerinde sadece bir gömlek, otele dönmüş görüp hakkındaki iyi kanaatini büsbütün yitirmesine katlanamaz, beri yandan personel şefinin sözde durumu tastamam anladığını belli ederek gülümsemesine, başkapıcının ise serseri oğlanı sonunda gelip bulan Tanrı adaletinden söz açmasına izin veremezdi.

Oradan Delamarche: «Hotel Occidental'da çalışıyordu», diye cevapladı soruyu ve polisin yanı başına geçerek durdu.

«Hayır, hayır!» diye bağırdı Karl, ayaklarıyla yeri döverek «Doğru değil!» Delamarche, daha başka şeyler de ele verebilirmiş gibi alayla dudaklarını sivrilterek Karl'ı süzdü. Karl'ın bu beklenmedik sinirlenişi, çocuklar arasında büyük bir kaynaşmaya yol açmıştı; onu daha bir dikkatle izlemek için Delamarche'ın yanına sokuldular. Robinson, başını tümüyle arabadan çıkarmıştı; meraktan pek sessiz davranıyordu, yaptığı tek şey, zaman zaman bir göz kırpmaktı. Kapı önündeki oğlan zevkten ellerini çırpıyordu; yanı başındaki kadın, rahat durması için bir ara dirseğiyle dürttü oğlanı. Derken kahvaltı için işi paydos eden yük taşıyıcıları, siyah kahve dolu kocaman kupalarla hep birden avludan çıkıp geldiler; çubuk biçiminde ekmeklerle kahvelerini karıştırıyorlardı. Birkaçı kaldırım kenarına çöktü; hep birden yüksek sesle kahvelerini höpürdetmeye koyuldular.

«Oğlanı tanıyorsunuz anlaşılan?» diye sordu polis, Delamarch'a. Delamarche: «Hem de nasıl!» diye cevapladı. «Bir vakit kendisine ne iyiliklerde bulunmadım; ama o, bütün yaptıklarıma karşı pek nankörce davrandı; bunu, siz de pek kısa süren sorgulamanızdan sonra kolaycacık anlamışsınızdır sanırım.»

«Evet», dedi polis, «dik kafalının birine benziyor.»

«Öyledir», dedi Delamarche, «ama en kötü huyu bu olsa.»

«Ya?» dedi polis.

«Evet», dedi Delamarche; bir kez konuşmaya başlamıştı; ceplerine sokulu ellerini oynattıkça, robdöşambrının baştan aşağı titreştiği görülüyordu. «İpsiz sapsızın biri. Ben

ve şu arabadaki arkadaşım, bir rastlantı sonucu kendisini sefalet içinde bulup kurtardık; henüz Amerika'yı tanıyıp ettiği yoktu hiç, Avrupa'dan yeni gelmiş, orada da dikiş tutturamamıştı. Eh, biz de kendisini yanımıza aldık, bizimle kalmasına izin verdik, her şeyi açıkladık ona, hatta bir de iş ayarlayacaktık; adam olacak tarafı yoktu ama, biz gene onu adam edebileceğimizi sanıyorduk; derken bir gece kayboluverdi ortadan, düpedüz çekip gitmişti, hem de gitmeden neler, neler yapmamıştı, açığa vurmayayım daha iyi.» Bunun üzerine Karl'ın gömleğinin yenini tutup çekiştirerek: «Böyle oldu mu, olmadı mı ha?» diye sordu Delamarche ve konuşmasını bitirdi.

Derken: «Çekilin çocuklar, çekilin bakayım!» diye bağırdı polis; çünkü çocuklar o kadar yakına sokulmuştu ki, Delamarche içlerinden birine çarpıp nerdeyse tökezleyecekti. Şimdiye kadar söz konusu sorgulamanın ilginçliğini küçümseyen yük taşıyıcıları birden dikkat kesilmiş, Karl'ın arkasında toplanıp dar bir halka yapmışlardı. Karl, bir adım bile geriye atamaz durumdaydı; üstelik, belki Slavca sözlerin araya serpiştirildiği içinden çıkılmaz bir İngilizceyle konuşmaktan çok şamata yapan yük taşıyıcılarının sesleri, bir curcuna halinde aralıksız kulaklarını dövüyordu.

«Verdiğiniz bilgiye teşekkür ederim», dedi polis ve Delamarche'ın önünde selam durdu. «Ama yine de onu alıp Hotel Occidental'a geri götürmem gerekiyor.» Bunun üzerine Delamarche: «İzninizle bir ricada bulunacağım», diye atıldı. «Acaba oğlanı şimdilik bana bırakamaz mısınız? Kendisiyle görülecek bir hesabım var da. Sonra onu kendim alıp otele götürürüm, bu yükümlülüğü üstleniyorum.»

«Hayır, yapamam», dedi polis.

«Buyrun kartvizitimi», dedi Delamarche ve polise küçük

bir kartvizit uzattı.

Polis takdir eden bir edayla kartı süzdü, ama nezaketle gülümseyerek: «Hayır, boşuna yorulmayın», diye tekrarladı.

Karl daha önce Delamarche'dan ne kadar çok sakınmışsa, şimdi tek kurtuluş yolunu o kadar çok Delamarche'da görmeye başlamıştı. Kendisini polisin elinden almak için Delamarche'ın harcadığı çaba insanı huylandırmıyor değildi; ama Delamarche'ın onu alıp otele geri götürmemesi, polise göre daha kolay sağlanabilirdi kuşkusuz. Hatta Delamarche kendini elinden tutarak otele geri götürse bile, aynı şeyin bir polis eşliğinde yapılmasıyla karşılaştırıldı mı hiç de pek kötü bir şey sayılmazdı bu. Ama elbet Karl'ın gerçekten Delamarche'ın yanında kalmak istediğini şimdilik belli etmemesi gerekiyordu, yoksa her şey mahvolmuş demekti, polisin kendisini yakalamak için her an uzanabilecek elini tedirginlikle süzmeye başladı.

Sonunda polis: «Hiç değilse neden böyle apar topar işten çıkarıldığını öğrenmem gerekiyor», dedi. Delamarche ise suratını asmış yan tarafa bakıyor, kartviziti parmak uçlarının arasında ezip büzüyordu.

Robinson: «Ama o işten çıkarılmış değil ki canım», diye atıldı oradan ve bu sözleriyle herkesi şaşkınlığa sürükledi, şoföre yaslanıp arabadan sarkabildiği kadar dışarı sarkmıştı. «Otelde iyi bir işi var. Yatakhanede onun sözü geçer, istediğini alıp yatırır içerde. Ama çalışmaktan başını kaşıyamayacak durumda, kendisinden bir şey rica edeyim dediniz mi, ricanız yerine getirilinceye kadar uzun zaman sabredip beklemeniz gerekir. Hep personel şefinin yanında, ahçıbaşı hanımefendinin yanında; sonra da mutemet kendisi. İşten çıkarılmış olamaz asla. Neden söyledi bunu bilmem. İşten nasıl çıkarılmış olur. Ben otelde yara bere içinde kalmıştım, beni alıp eve götürmesini söylediler yu-

kardan, tam o anda üzerinde ceket yoktu, o da ceketsiz geldi, ceketini alıp gelmesini bekleyecek durumda değildim çünkü.»

Sesinde sanki polisi, insanları pek tanımamakla suçlayan bir ton: «Gördünüz mü?» dedi Delamarche, kollarını açarak; onun bu sözü, Robinson'un konuşmasındaki belirsizliğe adeta kesin bir açıklık getirmişti.

«Ama bakalım doğru mu anlatılanlar?» diye sordu polis, deminkine göre daha bir alçak sesle. «Diyelim ki doğru, peki oğlanın kendisi niçin işten çıkarıldığını ileri sürüyor?»

«Cevap ver haydi!» dedi Delamarche, Karl'a dönerek.

Karl, yalnız kendilerini düşünen bu yabancı kimseler arasında düzeni sağlamakla görevli polise baktı; derken polisin genel tasa ve kaygılarından birazı ondan kendisine geçti. Yalan söylemek istemiyor, ellerini arkasında sımsıkı birbirine kavuşturmuş tutuyordu.

Kapıda bir işçibaşı gözüktü, ellerini çırparak yük taşıyıcıların işbaşı yapmalarını bildirdi. Kahve kupalarının dibindeki tortuyu yere döken yük taşıyıcılar, seslerini kesip yalpalayan adımlarla binadan içeri girdiler.

«Böyle giderse bir sonuca ulaşamayacağız», dedi polis ve Karl'ı kolundan tutmak istedi. Karl, elinde olmadan biraz daha geriye çekildi, yük taşıyıcılarının gitmeleriyle geride boş bir yer açıldığını farketmişti; arkasına döndü ansızın, geniş adımlarla bir iki sıçrayıştan sonra koşmaya başladı. Hep bir ağızdan çığlığı basan çocuklar da, ileriye uzanmış küçük kollarıyla birkaç adım Karl ile birlikte koştular.

Uzayıp giden nerdeyse boş sokaktan aşağı «Yakalayın!» diye seslenen polis, bu seslenişi düzenli soluyuşlarla tekrarlıyor, çok enerjik ve antremanlı biri olduğunu belli eden sessiz bir koşu tutturmuş, Karl'ın ardından seğirtiyor-

du. Kovalamacanın bir işçi mahallesinde geçmesi Karl için bir şans eseriydi; çünkü işçiler resmi makamların tarafını tutmazdı pek. Hepsinden az engelle karşılaştığı için yolun ortasından koşan Karl, kaldırımlarda yer yer işçilerin durarak sesssiz sakin kendisine baktıklarını görüyordu. Beri yandan polis: «Yakalayın! Yakalayın!» diye işçilere de sesleniyor, koşarken akıllı davranarak yaya kaldırımdan ayrılmıyor, elindeki copu ise boyuna Karl'a doğru uzanmış durumda tutuyordu. Kurtulacağından pek umudu yoktu Karl'ın; mutlaka devriyelerin bulunacağı ara sokaklara yaklaştıklarını gören polisin kulakları bayağı sağır edecek gibi düdük öttürmeye başlaması üzerine, adeta büsbütün umudunu yitirdi. Polise göre bir avantajı varsa, giysisinin hafif olmasaydı; nerdeyse uçuyor, daha doğrusu giderek alçalan sokaktan aşağı doğru yuvarlanıyordu. Ne var ki çok vakit, uykulu halinden ötürü dalgın, pek yüksek, zaman alan ve işe yaramaz sıçrayışlara başvuruyordu; üstelik polisin hep göz önünde bulundurduğu bir hedefi vardı, dolayısıyla bu hedef üzerinde düşünmek zorunda değildi; oysa koşunun ikinci planda önem taşıdığı Karl'ın sürekli düşünüp çeşitli seçeneklerden birini benimsemesi, boyuna yeniden kararlar vermesi gerekiyordu. Biraz umutsuz denecek amacı, ara sokaklara girmekten kaçınmaktı; çünkü böylesi sokaklarda nelerle karşılaşacağı bilinmez, belki koşarken doğruca gidip bir karakoldan içeri dalıverirdi; bu yüzden, hayli derli toplu görebildiği şimdiki yoldan elden geldiğince ayrılmamak istiyordu; yol ancak çok aşağılarda bir köprüye ulaşıyor, köprünün daha başlamasıyla suyun ve güneşin buğusu içinde gözden kaybolması bir oluyordu. Verdiği karardan sonra daha hızlı bir koşu tutturmak için tam kendini toparlamak üzereydi ki, çok uzağında sayılmayacak bir polis gördü; bir evin karanlık duvarına yaslanarak gölgede pusuya yatmış; tam zamanında Karl'ın üzerine atılmaya hazır bekliyordu.

Karl için hemen oracıktaki bir ara sokağa sapmaktan başka çıkar yol kalmamıştı. Derken sokaktan birinin ismini çağırdığını işitti. İlkin yanılıyormuş gibi geldi kendine, çünkü bütün zaman kulaklarında bir uğultu eksik olmamıştı; ama yine de fazla duraksamadı, polisleri elden geldiğince şaşırtmak için tek ayağının üzerinde döndü ve bir dik açıyla sokaktan içeri daldı.

Daha bir iki sıçrayıştan sonra –isminin çağrıldığını unutmuş, bu arada ikinci polis de düdük öttürmeye başlamıştı, kendisini kovalayan polisin gücünü henüz olduğu gibi koruduğu fark ediliyordu; ara sokakta, uzaktaki yolcuların yürüyüşü adeta hızlanmıştı– bir evin küçük kapısından bir el uzandı. «Sesini çıkarma!» sözleriyle Karl'ı karanlık bir holden çekip içeri aldı. Delamarche idi bu, soluk soluğaydı, yanakları kızarmış, saçları başına yapışmıştı; don gömlekleydi. Evin asıl kapısı olmayan ve dikkati çekmeyen bir yan girişi hemen ardından kapayarak kilitledi. «Bir dakika!» dedi sonra, başını yukarı kaldırıp duvara yaslandı, güçlükle soluyordu. Karl neredeyse tamamen Delamarche'ın kollarında bulunuyor, yarı kendinden geçmiş, yüzünü Delamarche'ın göğsüne bastırıyordu.

«Seninkiler koşuyor», dedi Delamarche; kulak kabartıp parmağını kapıya doğru uzattı. Gerçekten de iki polis evin önünden seğirtip geçti; ayak sesleri boş sokakta, sanki demir bir cisimle bir taşa vuruluyormuş gibi çın çın ötüyordu.

Hâlâ boğulacakmış gibi soluyan ve ağzından bir söz çıkarıp söylemeyen Karl'a: «Sen de fena yoruldun hani!» dedi Delamarche, Karl'ı usulcacık yere oturttu, yanına da kendisi diz çöktü, elini birçok kez okşar gibi alnında gezdirdi Karl'ın ve onu bir süre süzüp durdu.

«Geçti artık», dedi Karl ve güçlükle ayağa kalktı.

«Öyleyse davran bakalım!» dedi Delamarche; rodböşambrını yeniden üzerine geçirmişti, dermansızlıktan başını dik tutamayan Karl'ı önü sıra itip yürütmeye başladı. Kendini biraz daha iyi toparlamasını sağlamak için arada bir Karl'ı silkip sarsıyordu.

«Bu ne yorgunluğuymuş?» dedi. «Öyle ya, dışarda tıpkı bir at gibi rahat koşabiliyordun sen; bense burada, bu Allahın belası dehlizler ve avlular içinde sessiz saklı ilerlemek zorunda kaldım. Neyse ki, ben de iyi koşucuyumdur.» Koşuculuğuyla adeta iftihar ederek, elinin bütün gücüyle bir şaplak indirdi Karl'ın sırtına. «Ara sıra polislerle böyle bir yarışa kalkmak iyi bir antreman oluyor doğrusu.»

«Koşmaya başladığımda yorgundum zaten», dedi Karl.

«Koşunun kötüsü hiçbir zaman bağışlanamaz», dedi Delamarche. «Ben olmasaydım, çoktan enselenmiştin.»

«Ben de öyle sanıyorum», dedi Karl. «Size fazlasıyla teşekkür borçluyum.»

«Ona ne şüphe», dedi Delamarche.

Kaygan ve siyah taşlarla döşenmiş uzun ve dar bir koridordan geçtiler. Zaman zaman sağda ya da solda bir merdiven yükseliyor veya daha büyücek bir koridor önlerine çıkıyordu. Büyüklerle pek karşılaşmıyor, yalnızca boş merdivenlerde oynayan çocuklara rastlıyorlardı. Bir korkuluğun önünde küçük bir kız dikilmiş ağlıyordu, bütün yüzü yaşlardan ışıl ışıldı. Delamarche'ı görür görmez ağzını açıp güçlükle soluyarak merdivenlerden yukarı kaçtı ve ancak çok yukarlarda, ikide bir başını çevirip arkasından kimsenin gelmediğine ve gelmek de istemediğine emin olduktan sonra yatıştı.

«Demin koşarken çarpıp kendisini devirdim de», dedi Delamarche gülerek ve gözünü korkutmak ister gibi kıza

doğru yumruğunu salladı; bunun üzerine kız, yeniden bağırarak merdivenin daha yukarılarına doğru tırmanmaya başladı.

Geçtikleri avlular da nerdeyse büsbütün terkedilmiş durumdaydı. Ara sıra, iki tekerlekli bir arabayı önleri sıra iten işçiler gördüler, bir kadın bir tulumbanın başında elindeki sürahiye su dolduruyordu. Bir postacı, sakin adımlarla boydan boya avluyu geçti; ak bıyıklı yaşlı bir adam, bacak bacak üstüne atmış, bir cam kapının önünde oturuyor ve pipo içiyordu; bir nakliyat ambarının önünde sandıklar boşaltılıyor, dinlenen atlar huzuru kalple başlarını sağdan sola döndürüyor, önlükle bir adam, elinde bir kâğıt, işin başında duruyordu; büronun birinde bir pencere açılmış, masanın başında bir memur gözlerini çevirerek tam o sıra Karl ile Delamarche'ın geçtiği avluya dalgın dalgın bakmaya koyulmuştu.

«Bundan daha sakin bir yer can sağlığı», dedi Delamarche. «Akşamları birkaç saat çok gürültülüdür, ama gündüz hiç diyecek yoktur.» Karl başıyla onayladı söyleneni, buradaki sessizlik gözüne fazla büyük görünüyordu. «Başka yerde dünyada oturamazdım», diye ekledi Delamarche, «çünkü Brunelda en ufak bir gürültüye katlanamaz. Brunelda'yı tanıyor musun? Ama göreceksin nasıl olsa. Ancak, elden geldiğince sessiz davranmanı ben sana öğütleyeyim de.»

Delamarche'ın odasına çıkan merdivene geldiklerinde evin önündeki araba yeni gitmiş bulunuyordu; çopur burunlu çocuk Karl'ın yeniden ortada görünmesine hiç şaşmadı, Robinson'u taşıyıp merdivenlerden çıkardığını bildirdi. Delamarche, sanki oğlan kendisinin bir uşağıymış da, üzerine düşen pek doğal bir işi yapmış gibi başını eğmekle yetindi, biraz duraksayıp güneşli sokağa bakan Karl'ı kendisiyle çekerek yukarlara götürdü. Merdivenleri

çıkarlarken: «Az sonra geldik sayılır», dedi birkaç kez, ama bu kehaneti bir türlü gerçekleşmek bilmedi; boyuna bir merdivenin yerini, yönü farkına varılmayacak kadar az bir değişiklik gösteren yeni bir merdiven aldı. Hatta bir ara durdu Karl; ama duruşu yorulduğundan değil, merdivenlerin uzunluğuna karşı çaresizliğindendi. «Oturduğumuz yer pek yüksek de», dedi Delamarche, basamakları tırmanmaya devam ederlerken. «Ama bunun da avantajlı yanları yok değil, pek seyrek sokağa çıkıyor insan; bütün gün, sırtında robdöşambr, evde oturuyor; çok rahatız doğrusu. Kuşkusuz, bu kadar yüksek yere ziyaretçi falan da gelmiyor.»

«Neden gelsin ki?» diye düşündü Karl. Derken bir merdiven sahanlığında, kapalı bir kapının önünde Robinson gözüktü; artık gelmişlerdi; ama henüz sona ermemiş merdiven yukarlara doğru uzayıp gidiyor, kısa sürede son bulacağa da benzemiyordu.

«Zaten aklımdan geçmişti», dedi Robinson usulca; hâlâ ağrı ve sızılar altında ezilir gibiydi. «Delamarche getirir onu demiştim. Acaba Delamarche el uzatmasa halin nice olurdu, Rossmann?» Robinson iç çamaşırlarıyla oracakta dikiliyor, Hotel Occidental'dan verdikleri küçük bir battaniyeye olabildiğince sarınmaya çalışıyordu; sahanlıktan gelip geçecekleri kendisine güldüreceğine, neden içeri girmediği anlaşılır gibi değildi.

«Uyuyor mu Brunelda?» diye sordu Delamarche.

«Sanmam», dedi Robinosn. «Ama ben gene de sen gelene kadar burada bekleyeyim istedim.»

«İlkin bir bakalım uyuyor mu?» dedi Delamarche ve anahtar deliğine doğru eğildi. Başını çeşitli biçimlerde döndürüp çevirerek uzun süre delikten içeri baktı, sonra doğrularak: «Pek iyi seçemedim», dedi. «Stor perde indi-

rilmiş. Kanepenin üzerinde oturuyor Brunelda, ama bakarsın uyuyordur.»

«Hasta olmasın?» diye sordu Karl; çünkü Delamarche, kendisinden bir akıl rica eder gibi oracıkta dikiliyordu.

Ama bunu işitince, sert bir tonla sordu Delamarche: «Hasta mı?»

«Burunelda'yı tanımıyor da», dedi Robinson, Karl'ın adına özür dileyerek. Birkaç kapı ötede iki kadın koridora çıkmıştı; ellerini önlüklerine silip Delamarche ile Robinson'a baktılar. O anda kapının birinden sarı saçları ışıl ışıl gencecik bir kız çıktı; iki kadının kollarına girerek aralarına sokuldu.

«Ne iğrenç kadınlar», dedi Delamarche usulcacık; ama yalnızca uyuyan Brunelda'yı düşünerek böyle yavaş konuşmuştu. «İlk fırsatta polise ihbar edeceğim hepsini, bir daha bakalım yıllar boyu beni rahatsız etmeyi göze alabilirler mi.» Ardından Karl'a: «Bakmasana o tarafa!» dedi fısıldayarak. Madem koridorda Brunelda'nın uyanmasını beklemeleri gerekiyordu, kadınlara bakmakta bir kötülük görmedi Karl. Delamarche'ın kendisini uyarmaya hakkı yokmuş gibi öfkeyle başını salladı ve bunu daha açık seçik göstermek için kadınlardan yana yollanacak oldu, ama Robinson: «Sakın ha, Rossmann!» sözleriyle gömleğinin kolundan tutup kendisini alıkoydu. Zaten Karl'a sinirlenen Delamarche kızın attığı bir kahkaha üzerine öylesine hırslandı ki, fırladığı gibi kollarını ve bacaklarını hızlı hızlı hareket ettirerek kadınların üzerine yürüdü; kadınlar, adeta bir rüzgârla savrularak çıktıkları kapılardan gerisin geri girip gözden kayboldular. Ağır adımlarla dönüp gelen Delamarche: «Sık sık burada koridorları temizlemem gerekiyor», diye söylendi; birden Karl'ın deminki diklenişini anımsayarak: «Senden de bundan böyle bambaşka bir davranış bekliyorum. Yoksa karışmam!» diye ekledi.

Bu sırada, odadan soran bir ses, yumuşak ve yorgun, bağırdı: «Delamarche!»

«Buradayım!» diye cevapladı Delamarche ve yüzü gülerek kapıya baktı. «Artık içeri girebilir miyiz?»

«Elbette!» diye cevapladı ses. Delamarche, arkasında bekleyenlere şöyle bir göz atıp usulcacık kapıyı açtı.

Koyu karanlıktı içerisi. Balkon kapısının perdesi –bir pencere yoktu odada– yere kadar indirilmiş olup ışığı pek geçirir cinsten değildi. Odanın mobilyalar ve sağda solda asılı giysilerle tıka basa dolu oluşunun da içerinin karanlığına büyük katkısı vardı. Hava hayli ağırdı, besbelli hiçbir elin erişemeyeceği köşe bucaklarda birikmiş toz toprağın kokusu duyulur gibiydi. Karl'ın içeri girerken ilk gözüne çarpan şey, hemen arka arkaya yerleştirilmiş üç sandık oldu.

Kanepede, daha önce balkondan aşağı sarkan kadın yatıyordu. Kırmızı giysisi altta biraz yana kaymış, kocaman bir püskül halinde yere sarkıyor, bacakları nerdeyse dizlerine kadar görülebiliyordu; kalın ve beyaz yün çoraplar giymişti, ayaklarında ayakkabı yoktu.

«Bu ne sıcak böyle, Delamarche!» dedi kadın, yüzü duvara dönüktü, derken Delamarche'a çevirdi başını, elini tembel tembel ona doğru uzatarak havada tuttu; Delamarche, hemen yakalayıp öptü eli. Karl, kadının katmerli çenesine dikmişti gözlerini, başını her döndürüşünde çene de birlikte dönüyordu.

«Perdeyi açtırayım istersen?» diye sordu Delamarche. «Yapma sakın!» dedi kadın, gözleri kapalı ve adeta umarsız. «O zaman daha fena olur çünkü.»

Karl, kadını daha bir dikkatle izleyebilmek için kanepenin ayakucuna geçmişti; kadının yakınmasına şaşıyordu, çünkü hava hiç de fazla sıcak değildi.

«Dur, ben şimdi seni biraz rahatlatırım», dedi Delamarche telaşla; üstteki düğmelerden birkaçını çözüp kadının üzerindeki giysiyi biraz araladı; öyle ki, boyunla göğüs arası serbest kalarak alttaki gömleğin zarif ve sarımtırak dantelli kenarı açığa çıktı.

«Kim bu?» dedi kadın ansızın, parmağıyla Karl'ı göstererek. «Niçin gözünü dikmiş bana bakıyor?»

«Ne eli boş duruyorsun, başlasana hemen çalışmaya!» dedi Delamarche Karl'a dönerek. Ardından: «Senin hizmetine bakması için getirdiğim oğlan», sözleriyle kadını yatıştırmaya çalıştı.

«Ben kimseyi istemiyorum ki!» diye sesini yükseltti kadın. «Ne diye sanki yabancıları alıp eve getirirsin böyle?»

«Ama sen hep biri olsun da hizmetine baksın istememiş miydin,?» dedi Delamarche ve yere diz çöktü, hayli uzun kanepede Brunelda'nın yanına oturmak için birazcık olsun yer yoktu.

«Öff, Delamarche!» dedi kadın. «Anlamıyorsun beni canım, anlamıyorsun beni!»

«Öyleyse gerçekten anlamıyorum seni!» diye cevapladı Delamarche ve Brunelda'nın ellerini tutup iki elinin arasını aldı. «Ama kesin bir şey yok henüz, istersen hemen yine çekip gider.»

«Madem bir yol gelmiş kalsın!» dedi Brunelda. Bu kez Karl, o yorgun haliyle, belki hiç de iyi niyetle söylenmemiş bu sözlerden ötürü kadına karşı öylesine bir minnettarlık duygusuna kapıldı ki, kafasında az kalsın geri inmek zorunda kalacağı uçsuz bucaksız merdivenlere ilişkin belirsiz düşünceler, battaniyeye uzanmış mışıl mışıl uyuyan Robinson'un üzerinden atladı, Delamarche'ın bütün o sinirli ve çabuk el hareketlerine aldırmayarak: «Bir süre daha burada kalmama izin verdiğiniz için teşekkür ede-

rim», dedi. «Nerdeyse yirmi dört saattir uyumadım hiç; çalışmaya gelince, yeterince çalıştım, tatsız bir sürü olay geçti başımdan. Müthiş yorgunum. Nerede olduğumu pek bildiğim yok. Ama birkaç saat uyuduktan sonra beni hiçbir şeye aldırmadan yine başınızdan savabilirsiniz, seve seve giderim o zaman.»

«Hep burada kalabilirsin», dedi kadın ve alaylı bir edayla ekledi: «Görüyorsun, yerimiz o kadar bol ki!»

«Anlayacağın çekip gitmen gerekiyor», dedi Delamarche. «Sana ihtiyacımız yok.»

«Hayır canım, kalacak!» dedi kadın, yeniden ciddi bir yüz takınarak. Delamarche da, adeta kadının isteğini yerine getirmek için Karl'a: «Yani durma, uzan bir yere!» dedi.

«Perdelerin üzerine uzanabilir; ama önce çizmelerini çıkarsın da, bir şeyi yırtıp koparmasın!»

Delamarche, Brunelda'nın söylediği yeri gösterdi Karl'a, kapıyla üç dolabın arasına birbirinden değişik pencere perdeleri atılarak kocaman bir yığın yapılmıştı. Bütün perdeler düzgün biçimde katlanıp ağırları altta, hafifleri üstte olmak üzere istif edilir ve nihayet aralarına sokulmuş sopalarla tahtadan halkalar çekilip çıkarılırsa, iyi kötü bir yatak hazırlanabilirdi; ama şimdiki durumda sallanıp duran, kaydı kayacak bir yığın oluşturuyordu perdeler. Karl, gene de hemen uzandı üzerlerine; çünkü söz konusu hazırlıkları yapamayacak kadar yorgundu, sonra ev sahiplerini düşünerek pek ince eleyip sık dokumaması gerekiyordu.

Nerdeyse uykuya dalmıştı ki, ansızın bir çığlık işitip doğruldu. Kanapenin üzerinde dimdik oturan Brunelda'nın alabildiğine açtığı kollarını, önünde diz çökmüş Delamarche'ın vücuduna doladığını gördü. Bu çirkin manzara karşısında yeniden arkasına yaslandı, uyumak üzere per-

delerin içine gömüldü. Burada iki gün bile dayanamayacağını açıkça sezer gibiydi; ama ilkin adamakıllı uykusunu alması gerekiyordu; o zaman tastamam kendine gelir, çabuk ve doğru kararlar verebilirdi.

Ama Brunelda, Karl'ın yorgunluktan alabildiğine açılmış ve kendisini daha önce de bir kez korkutmuş gözlerini fark edince sesini yükseltti: «Delamarche, sıcağa dayanamayacağım artık, yanıyorum, soyunup su dökünmeden duramayacağım, şunları yolla da gitsinler odadan, nereye yollarsan yolla, koridora mı olur, balkona mı, yeter ki kendilerini gözüm görmesin artık. İnsana evceğizinde bile hiç rahat verdikleri yok. Ah seninle şimdi yalnız olsaydık, Delamarche! Hay Allah, daha buradalar. Şu utanmaz Robinson, bir hanımefendinin önünde iç çamaşırlarıyla nasıl da yatabiliyor. Sonra bana az önce yiyecekmiş gibi bakan yabancı oğlan, beni yanıltmak için sözde nasıl da uzanıp yattı tekrar. Bunları at buradan, Delamarche, at buradan, benim için bir yük ikisi de, bir karabasan gibi üzerime bastırıyorlar, şimdi düşüp ölüverirsem, bil ki onların yüzündendir.»

«Şimdi dışarı atarım ikisini de, sen uyumana bak!» diye cevapladı Delamarche; sonra Robinson'a yaklaşıp, göğsüne dayadığı ayağıyla onu sarsıp silkmeye başladı ve bir yandan da Karl'a seslendi: «Rossmann, kalk bakalım! İkiniz de balkona haydi! Çağrılmadan da içeri gireyim demeyin sakın! E, haydi bakalım! Çabuk ol, Robinson!» –Robinson'u şimdi daha bir güçlü sarsmaya başlamıştı– «Sen de, Rossmann! Bak, yanına gelmeyeyim karışmam!» ve hızlı hızlı iki kez elini çırptı.

«Daha ne kadar sürecek?» diye seslendi Brunelda kanepeden; aşırı şişman vücuduna daha çok yer sağlayabilmek için bacaklarını enikonu aralamıştı. Ancak alabildiğine çaba gösterip birçok kez elini uzattıktan ve arada bir din-

lendikten sonra çoraplarını uçlarından yakalayıp biraz aşağı sıyırabilecek kadar eğilebilmişti; ama tümüyle de sıyıramayarak gerisini Delamarche'a bırakmış ve şimdi sabırsızlıkla onu bekliyordu.

Yorgunluktan büsbütün sersemlemiş, perde yığınının üzerinden aşağı kayarak balkon kapısına yürüdü Karl. Ayağına dolanmış bir perde parçasını, hiç oralı olmayarak kendisiyle birlikte sürüklüyordu; hatta Brunelda'nın yanından geçerken, «iyi geceler» diledi; sonra, balkon kapısının perdesini biraz aralayan Delamarche'ın önünden geçerek dışarı çıktı. Karl'ı hemen Robinson izledi, galiba o da Karl'dan daha az uykulu değildi, çünkü kendi kendine türkü söyler gibi mırıldanıyordu: «Hiç rahat bırakmazlar adamı. Brunelda da gelmezse, dünyada çıkmam balkona!» Ama kesin bir tonla söylenmiş bu söze karşın hiç diretmeyerek çıktı balkona. Karl, daha önceden gelip oracıktaki tek koltuğa çöktüğünden hemen yere, taşların üzerine uzandı.

Karl uyandığında akşam olmuş, gökte yıldızlar yerlerini almıştı. Sokağın karşı yakasındaki yüksek evlerin arkasından ayın parıltısı vuruyordu yukarılara. Ancak bu bilinmedik yerde bir süre çevresine bakınıp insanı zindeleştiren serin havayı içine çektikten sonradır ki, nerede bulunduğunu anladı. Ne kadar düşüncesiz davranmış, ahçıbaşı hanımefendinin bütün öğütlerine, Therese'nin tüm uyarmalarına, beri yandan kendi içinde depreşen tasa ve kaygılara hiç aldırmamıştı ve şimdi burada, Delamarche'ın evinin balkonunda sakin sakin oturuyordu, hatta oracıktaki perdenin arkasında büyük düşmanı Delamarche bulunmuyormuş gibi koca günün yarısını uyuyarak geçirmişti. Döşemenin üzerinde Robinson tembel tembel dönüp duruyor, Karl'ı ayağından çekip çekiştiriyordu; galiba bu davranışıyla da onu uyandırmıştı– «Amma da uyurmuş-

sun, Rossmann!» dedi. «Gençlik n'olacak! Dert tasa yok! Daha ne kadar uyuyacaksın bakalım? Hani bırakayım uyuyasın isterdim ama, bu taşların üzeri benim için pek rahat değil, üstelik fena halde acıktım. Lütfen biraz kalkar mısın! Koltuğun altına yiyecek bir şeyler saklamıştım, onu alayım. Sana da veririm birazını.» Ayağa kalkan Karl, Robinson'un, yerinden doğrulmaksızın karnının üzerinde sürünerek yaklaştığını ve ellerini uzatarak koltuğun altından kartvizit saklanan tepsilere benzer gümüş kaplama bir tepsi çıkardığını gördü. Tepside kapkara bir yarım sucukla ince uzun birkaç sigara, açılmış olmasına karşın henüz ağzına kadar dolu ve yağ içinde yüzen bir sardalya kutusuyla çoğu ezilip tortop olmuş bir yığın bonbon duruyordu. Sonra büyük bir parça ekmekle bir çeşit kolonyo şişesi çıktı ortaya; ama şişede kolonyo değil de bir başka şey var gibiydi; çünkü Robinson, büyük bir kıvançla şişeyi gösterip Karl'a bakarak dilini şapırdattı. «Görüyor musun, Rossmann!» dedi; bir yandan da sardalyaları arka arkaya yutuyor ve arada bir ellerini Brunelda'nın besbelli balkonda unuttuğu bir havluya siliyordu. «Görüyor musun, Rossmann, açlıktan ölmek istemiyorsan, yiyeceğini benim gibi bir kenarda saklayacaksın. Diyeceğim, hepten kaldırıp bir yana attılar beni. İnsan da hani boyuna köpek davranışı görürse, sonunda gerçekten köpek olduğunu düşünür. İyi ki şimdi buradasın, Rossmann, hiç değilse artık konuşabileceğim biri var. Ne yapalım, hor görülüyoruz artık. Bütün bunlar da hep Brunelda'nın yüzünden. Öyle; şahane bir kadın tabii. Biliyor musun–» ve söyleyeceklerini kulağına fısıldamak için eliyle işaret edip Karl'ı kendine doğru eğilmeye çağırdı– «bir defasında çıplak gördüm onu. Oyyy!» Ve bu hazzın anısıyla Karl'ın bacaklarını sıkmaya, Karl'ın bacaklarına vurmaya başladı. Sonunda Karl: «Çıldırdın mı sen!» diye sesini yükselterek Robinson'un ellerini tutup geriye attı.

«Henüz bir çocuksun da onun için, Rossmann!» dedi Robinson, bir iple boynuna asılı bir hançeri gömleğinin altından çekip aldı; kılıfını çıkarıp bir kenara koyarak kaskatı sucuğu doğramaya başladı. «Daha öğreneceğin çok şey var. Ama tam da yerine geldin hani. Otursana, otur. Sen de biraz bir şey yemez misin? Ama senin de doğrusu hiçbir şey istediğin yok. Sonra, konuşkan da değilsin pek. Ama balkonda kiminle olursan ol, hiç fark etmez; yeter ki biri olsun yanında. Anlayacağın sık sık balkona çıkarım ben. Brunelda'nın bayıldığı şeydir hani. Aklına bir şey essin de! Bazen soğuk der, bazen sıcak; bir bakarsın uyuyacak olur, bir bakarsın saçlarını taramak ister; bir bakarsın korsasını açmaya, bir bakarsın takmaya kalkar; ben de tabii hep balkona yollanırım. Söylediğini gerçekten de yapar bazen, ama çok vakit eskisi gibi kanapede uzanmış yatar ve kımıldamaz. Eskiden sık sık perdeyi biraz aralayıp bakardım aradan, ama Delamarche –çok iyi biliyorum ki, o böyle bir şey yapmayı düşünmemiş, yalnızca Brunelda'nın isteği üzerine buna kalkışmıştır– kırbaçla birkaç kez yüzüme vurdu vuralı –kırbaç çizgilerini görüyor musun?–, cesaret edemiyorum artık. Burada, balkonda böylece yatıyor, yiyip içmekten başka şeyden zevk almıyorum. Önceki akşam böyle yalnız yatarken –o gün şık elbiseler vardı üzerimde, yazık ki bunları senin otelde kaybettim; bu köpekler, adamın değerli elbiselerini bile soyup alıyor vücudundan–, evet, burada böyle yalnız yatıp korkuluğun parmaklıkları arasından aşağıya bakarken bir mahzunluktur çöktü üzerime, hüngür hüngür ağlamaya başladım. Derken aklına esip, üzerinde kırmızı giysiyle – giysilerin içinde kendisine en yakışanı da budur– odadan çıkıp yanıma geldi Brunelda. Doğrusu onun geldiğini geç fark etmiştim; bana biraz bakıp dedi ki: 'Robinson, ne diye ağlıyorsun bakayım?' Sonra da giysisinin eteğini kaldırıp gözlerimi sildi. Delamarche arkasından seslenmeyip

de hemen yine odaya girmek zorunda kalmasaydı, kim bilir daha neler yapardı. Tabii düşündüm o zaman, şimdi sıra sende dedim ve perde arasından: 'Artık içeri girebilir miyim?' diye sordum. Brunelda ne cevap erdi, biliyor musun? 'Hayır!' dedi ve: 'Daha neler!' diye ekledi ardından.»

«Madem sana böyle davranıyorlar, ne diye burada kalıyorsun peki?»

«Affedersin ama, pek akıllıca değil sorun», diye cevapladı Robinson. «Sen de nihayet burada kalacaksın; hatta sana benden daha kötü davransalar bile. Hem bana hiç de pek kötü davrandıkları yok.»

«Hayır!» dedi Karl. «Ben mutlaka buradan gideceğim ve bir yolunu bulursam hemen bu akşam. Yanınızda kalmayacağım sizin.»

«Nasıl edeceksin de, bu akşam gideceksin bakayım?» diye sordu Robinson; ekmeğin yumuşak içini elindeki bıçakla oyup çıkarmış, sardalye kutusundaki yağa özenle batırıyordu. «Daha odadan içeri giremiyorsun, bir de çekip gideceksin buradan, öyle mi?»

«Peki ama, ne diye içeri giremeyelim?»

«Öyle; zil çalmadan giremeyiz», dedi Robinson. Alabildiğine açılmış ağzıyla yağlı ekmeği yiyor, beri yandan bir elini ekmekten damlayan yağın altına tutup, zaman zaman kalan ekmeği yedek yağ deposu işini gören avcuna bastırıyordu. «Her şey daha sıkı şimdi burada. Başlangıçta yalnız ince bir perde vardı; perde arasından bakılamıyorsa da, akşamları içerdeki gölgeler seçilebiliyordu. Derken Brunelda hoşlanmadı bundan; ben de, onun tiyatroda giydiği pelerinden birini bozup perde yaparak eski perdenin yerine buraya asmak zorunda kaldım. Şimdi dışardan bir şey görüldüğü yok. Sonra, eskiden, 'İçeri girebilir miyim

artık?' diye sorabilmiştim hep ve duruma göre evet ya da hayır cevabını almıştım; ama bu sorma izninden fazlaca yararlanmış, soruyu fazlasıyla sık sormuş olmalıyım ki, Brunelda dayanamadı derken –şişman falandır ama, pek zayıf bir bünyesi vardır, ikide bir başı tutar, bacaklarında ise ağrı sızılar hissetmediği zaman yok gibidir– ve sorma iznini tekrar elimden aldılar; masanın üzerindeki bir çıngırak çalacak, odaya girebileceğimi bana haber vereceklerdi. Çıngırak da hani öyle çalıyor ki, uykuda bile olsam uyandırıyor beni; bir defasında oyalanayım diye balkona bir kedi almıştım, çıngırak sesinden korkarak kaçtı ve bir daha da dönmedi. Diyeceğim, bugün henüz çalmadı çıngırak; çünkü çaldı mı yalnız içeri girebilirim değil, girmem de gerekir ve bir kez de bu kadar zaman çalmadı mı, ondan sonra çalması sürer de sürer artık.»

«Evet», dedi Karl. «Ama senin için söz konusu olan bir şeyin benim için de söz konusu olması gerekmez hiç. Zaten böyle bir durum, ancak buna ses çıkarmayanların başına gelir.»

«İyi ama», diye sesini yükseltti Robinson, «neden senin için de söz konusu olmayacakmış. Pek tabii senin için de söz konusudur. Çıngırak çalana kadar burada sesini çıkarmadan bekle benimle! Çıngırak çalınca, bir denersin bakalım buradan kaçıp kurtulmayı.»

«Sen ne diye burada kalıyorsun peki? Delamarche dostun, daha doğrusu bir zaman dostundu da, onun için yalnız. Bu da hayat mı sanki? İlkin gitmeyi düşündüğünüz Butterford'da daha iyi yaşayamaz mıydınız? Hele senin ahpaplarının bulunduğu Kaliforniya'da?»

«Evet ama», diye cevapladı Robinson, «böyle olacağını kim önceden kestirebilirdi.» Ardından: «Sağlığına, Rossmanncığım!» diyerek parfüm şişesinden iri bir yudum aldı ve anlatmaya devam etti: «Sen bizi o kadar haince davra-

narak bırakıp gittiğin zaman pek fenaydı halimiz. İlk günler bir iş bulup çalışamadık. Hem Delamarche'ın da çalışmaya gönlü yoktu, yoksa kendine bir iş ayarlayabilirdi; hep beni iş aramaya yolladı, benim de şansım yoktur işte. Böylece bütün bir gün sağda solda sürtüp durdu Delamarche. Gün kavuşmak üzereydi ki, yanında topu topu bir hanım cüzdanıyla döndü, hani pek cici bir şeydi cüzdan, inci boncuktandı, şimdi Brunelda'da, ona hediye etti, gelgelelim hemen hiçbir şey yoktu içinde. Bunun üzerine Delamarche dedi ki, ev ev dolaşıp dilenelim; bu yoldan bazı işe yarar şeyler ele geçirilebilir kuşkusuz; böylece kalkıp dilenmeye çıktık, ben işe daha çekici bir görünüm vermek için kapı önlerinde şarkı söylüyordum. Zaten Delamarche'ın şansı hep yaver gider; daha ikinci evin, zemin katta pek zengin bir dairenin önünde yeni durmuş, ahçı kadınla uşağa kapının önünde biraz bir şeyler söylemiştik ki, ev sahibesi, yani Brunelda merdivenlerde gözüktü. Pek sıkı bir korsa takmış olmalıydı ki, birkaç basamağı bir türlü çıkıp gelemiyordu. Ama o ne güzellikti, Rossmann! Beyazlar giyinmişti, kırmızı bir şemsiye vardı elinde. İçine sokası geliyordu insanın, bir içim suydu. Aman Tanrım, güzel mi güzeldi! Onun gibi bir kadın! Yo yo, söyle Allah aşkına, onun gibi bir kadın nasıl olabilir! Tabii uşakla hizmetçi kız hemen koşup geldiler ve nerdeyse ellerinin üzerinde taşıyıp kendisini yukarı çıkardılar. Biz kapının sağında solunda dikilip selam verdik; burada âdet böyle. Derken kadın biraz soluklanmak için durdu. Ve bilmiyorum nasıl oldu, açlıktan pek kendimde değildim, sonra kadın da yakından daha bir güzeldi işte, devcileyin bir vücudu vardı ve taktığı özel korsa dolayısıyla –sana sonra kutunun içinde gösteririm korsayı– her bir yanı taş gibi sertti; sözün kısası, arkadan biraz yoklayıverdim, ama pek hafiften biliyor musun, hepsi bir dokunuverdim şöyle. Tabii bir dilencinin zengin bir hanıma el sürmesine göz yu-

mulmaz. Doğrusu pek bir el sürme denemezdi ya, ne de olsa bir dokunmaydı. Delamarche o saat bana bir tokat atmasa, kimbilir neye varırdı sonu; öyle bir tokat ki, acıdan hemen iki elimi yanağıma götürmeden duramadım.»

«Anlatılanlara büsbütün kendini kaptırmış: «Neler de yapmışsınız böyle?» dedi Karl ve kalkıp yere oturdu.

«Demek Brunelda, bu kadın?»

«Evet işte», dedi Robinson, «Brunelda bu kadın.»

«Onun şarkıcı olduğunu söylememiş miydin?» diye sordu Karl.

«Elbette şarkıcı, hem de büyük bir şarkıcı», diye cevapladı Robinson; ağzına attığı bir avuç bonbonu dilinin üzerinde yuvarlıyor ve zaman zaman ağzından dışarı fırlamak isteyen birini parmağıyla itip tekrar ağzından içeri sokuyordu. «Ama tabii bilmiyorduk şarkıcı olduğunu o zaman, bizim için sadece varlıklı ve pek kibar bir hanımefendiydi. Brunelda hiçbir şey olmamış gibi yaptı, belki gerçekten bir şey hissetmemişti, çünkü doğrusu parmaklarımın uçlarını şöyle bir değdirivermiştim. Ama Delamarche'a sürekli bakıp durdu, Delamarche da –üstesinden gelir hani böyle şeylerin– dosdoğru onun gözlerinin içine bakarak karşılık verdi. Bunun üzerine Brunelda dedi ki Delamarche'a: 'Bir dakika benimle gelir misin?' Ve elindeki güneş şemsiyesiyle evin içini gösterdi; Delamarche'ın önü sıra yürüyüp evden içeri girmesini istiyordu. Derken gözden kayboldu her ikisi, uşakla kız da arkalarından kapıyı kapadı. Beni dışarda unutmuşlardı; düşündüm kendi kendime, pek uzun sürmez elbet dedim ve Delamarche'ı beklemek üzere merdivene çöktüm. Ama Delamarche'ın yerine uşak çıkıp gelerek, bana ağzına kadar dolu bir kâse çorba getirdi. 'Delamarche'ın nazik bir jesti', dedim kendi kendime. Ben çorbayı içerken uşak biraz kaldı yanımda ve bana Brunelda'ya ilişkin kimi şeyler anlattı, işte o za-

man Brunelda'yı ziyaretimizin bizim için taşıyabileceği önemi kavradım. Çünkü Brunelda dul bir kadındı, büyük bir serveti vardı ve tamamen kendi başına buyruktu. Bir kakao fabrikasının sahibi olan eski kocası kendisini hâlâ seviyor, ama Brunelda adam hakkında en ufak bir şey işitmek istemiyordu. Eski kocası pek sık eve geliyor, her defasında bir düğüne gider gibi pek şık giyinip kuşanıyordu, –bu söylediğim kelimesi kelimesine doğru; çünkü tanıyorum adamı–; ama uşak kendisine ne kadar bahşiş verilse de, adamı kabul etmek isteyip istemediğini Brunelda'ya sormayı göze alamıyordu; çünkü daha önce birkaç kez soracak olmuş, hepsinde de Brunelda elinde ne varsa yüzüne fırlatmıştı. Hatta birinde içi sıcak su dolu kocaman lastik torbayı kaldırıp atarak, uşağın ön dişlerinden birini kırmıştı. Ya Rossmann, böyle işte!»

«Adamı nerden tanıyorsun?» diye sordu Karl.

«O da bazen gelir bizim buraya», dedi Robinson.

«Buraya mı?» Karıl, şaşkınlığından elini hafifçe yere vurdu.

«Şaşmakta haklısın tabii», diye sürdürdü konuşmasını Robinson. «Uşak bana o zaman bunları anlattığında, ben bile şaşmıştım. Düşün bir, Brunelda evde yoksa, adam uşaktan kendisini Brunelda'nın odalarına götürmesini istiyor ve hep ufak bir eşyayı hatıra olarak alıp her defasında pahalı ve nefis bir şeyi Brunelda için bırakıp gidiyor, kimin bıraktığını da söylememesini uşağa sıkı sıkıya tembihliyordu. Ama birinde –uşağın demesine bakılırsa, ki ben de inanıyorum öyle olduğuna– yanında adeta paha biçilmez bir porselen eşya getirmiş, Brunelda da nasılsa anlamış durumu, hemen porseleni kaptığı gibi yere çalmış, sonra da kırıklar üzerinde tepinmiş, tükürmüş üzerlerine ve daha başka birtakım şeyler yapmış; öyle ki, uşak tiksintiden pek alıp dışarı götürememiş parçaları.»

«Peki, adam Brunelda'ya karşı ne suç işlemiş ki?» diye sordu Karl.

«Doğrusu bilmiyorum», dedi Robinson. «Ama sanıyorum işlediği pek bir suç yok, hiç değilse kendisi de bilmiyor, çünkü şimdiye kadar onunla bu konuda dertleştik bazen. Beni her gün köşe başında beklerdi, işim yeni haberler iletmekti kendisine. Evden çıkamadım mı bir yarım saat durur, sonra çekip giderdi. Benim için iyi bir ek kazançtı hani, çünkü kendisine aktardığım haberlerin karşılığını pek bonkörce öderdi; ama işte Delamarche durumu öğrendiğinden beri aldığım paranın tamamını götürüp ona teslim etmem gerekiyor, ben de bu yüzden daha seyrek gitmeye başladım.»

«Niyeti nedir adamın?» diye sordu Karl. «Nasıl bir amaç güdüyor? Brunelda'nın kendisini istemediğini bilmiyor değil çünkü.»

«Evet», diye içini çekti Robinson; bir sigara ateşleyip, kollarına boşlukta geniş yaylar çizdirerek dumanını havaya üfledi. Derken kararını değiştirmiş gibi: «Bana ne canım?» dedi. «Benim bir bildiğim varsa, bizim gibi burada böyle balkonda yatabilsin, karşılığında bol para verecek oluşudur.»

Karl doğruldu, korkuluğa yaslanıp caddeye bakmaya başladı. Ay çıkmıştı, ama henüz sokağın derinliklerine sokulamıyordu ışığı. Gündüzün öylesine tenha olan sokak şimdi, hele kapı önlerinde insanla dolup taşıyordu; herkesin devinimlerinde bir ağırlık, bir hantallık vardı, erkeklerin gömleklerinin yenleriyle kadınların açık renk giysileri karanlıkta hafifçe belli oluyordu; başlar hep açıktı. Çepçevre balkonların hiçbiri boş değildi artık; bir ampulün ışığında balkonun büyüklüğüne göre ya ufak bir masanın başında ya da oracığa dizilmiş sandalyelerde aileler oturuyor veya en azından başlarını odaların pencerelerinden

çıkarmış dışarı bakıyorlardı. Erkekler bacaklarını aralamış, ayaklarını balkonların parmaklıklarından dışarı uzatmışlardı; bir ucu nerdeyse yere değen gazeteler okuyor ya da masalara sert yumruklar indirerek, uzaktan bakınca sessiz sakin iskambil oynuyorlardı; kadınların kucakları ise dikiş nakışlarla doluydu, ancak arada bir çevrelerine ya da sokağa şöylece bakacak zaman bulabiliyorlardı. Komşu balkondaki sarışın ve sıska bir kadın durmadan esneyip gözlerini deviriyor, elinde onardığı bir çamaşırı her esneyişte ağzına tutuyordu; en küçük balkonlarda bile çocuklar bir yolunu bulup birbirleriyle kovalamaca oynuyor, bu davranışlarıyla anne ve babalarını kızdırıyorlardı. Pek çok odada gramofon çalınıyor, şarkı türküler ve orkestra parçaları dışarlara taşıyordu, müziğe aldıran yoktu pek, ancak zaman zaman bir aile reisi bir işarette bulunuyor ve oradakilerden biri kalkıp gramofona yeni bir plak koymak üzere odadan içeri seğirtiyordu. Kimi pencerelerde hiç kımıldamadan sevişen çiftler vardı; Karl'ın karşısındaki bir pencerede ayakta dikilen böyle bir çift görülüyor, genç bir adam kolunu yanındaki kızın beline dolamış, eliyle göğsünü sıkıyordu. Karl: «Bitişiktekilerden kimseyi tanıyor musun?» diye sordu Robinson'a. Robinson da doğrulup kalkmış; pek üşüdüğü için yorgandan ayrı Brunelda'nın battaniyesini de vücuduna dolamıştı.

«Hemen hiçbirini tanıdığım yok», diye cevapladı. «Durumumun kötü tarafı da bu işte.» Ve kulağına fısıldayabilmek için Karl'ı biraz daha kendinden yana çekti: «Yoksa şu anda yakınacağım pek bir şey kalmazdı. Diyeceğim Brunelda, Delamarche'ın uğruna nesi var, nesi yok satıp savdı, kendini tümüyle Delamarche'a adayabilmesi ve kimsenin de kendilerini rahatsız etmemesi için tüm servetiyle buraya, kentin dış mahallelerinin birindeki bu eve geldi; Delamarche da böyle istemişti ya.»

«Peki, yanında çalışan uşakların, hizmetçilerin işine son mu verdi?» diye sordu Karl.

«Çok doğru», dedi Robinson. «Bir de onları nereye yerleştirsindi burada? Uşak kısmı pek müşkülpesent olur çünkü. Bir gün Delamarche, Brunelda'nın gözü önünde böyle bir uşağı bayağı sille tokat kovdu odadan, tokatın biri inip biri kalktı, derken adam dışarda buldu kendini. Tabii öbür uşaklar hemen onunla birleşip kapının önünde yaygaraya başladı; bunun üzerine Delamarche dışarı çıktı, o vakit ben henüz uşak değildim, eve gelip giden bir dosttum, ama o sıra uşakların yanında bulunuyordum. 'Ne istiyorsunuz?' diye sordu Delamarche. Uşakların en yaşlısı olan Isidor adında biri de şöyle cevap verdi: 'Siz bizimle konuşamazsınız, bizim efendimiz Brunelda'dır.' Sanırım anladın, Brunelda'ya saygı gösterişinde bulunuyorlardı böylelikle. Ama Brunelda onlara aldırış etmeden doğru Delamarche'a koştu, o zamanlar henüz şimdiki gibi şişman değildi, herkesin önünde Delamarche'ı kucaklayıp öptü ve: 'Canım Delamarche'cığım!' dedi ona. Sonunda da: 'Daha ne duruyorsun, defet gitsin şu soytarıları!' diye söylendi. Soytarı dedikleri, uşaklardı tabii. Artık bunu duyan uşakların suratlarını gözünün önüne getir sen! Ardından Brunelda, Delamarche'ın elini tutup kemerinde taşıdığı para çantasına götürdü; elini çantaya daldıran Delamarche uşakların alacaklarını ödemeye başladı. Brunelda kemerinde açık duran para çantasıyla yalnızca oracıkta dikildi, karışmadı bir şeye. Delamarche, pek çok kez çantaya el atmak zorunda kaldı; çünkü saymadan ve uşakların istedikleri miktarın doğruluğunu kontrol etmeden dağıtıyordu parayı. Sonunda dedi ki: 'Çekin arabanızı, ama hemen şimdi!' Böylece uşaklara yol verildi; sonradan birkaç dava işi çıkmadı değil ortaya, hatta Delamarche birinde mahkemeye bile gitmek zorunda kaldı, ama bu konu-

da doğrusu fazla bir bilgim yok. Ancak uşakların gitmelerinin hemen ardından, Brunelda'ya şöyle söyledi Delamarche: 'İşte artık uşaksız kaldın.' Brunelda da dedi ki: 'Robinson var ya.' Bunun üzerine, Delamarche omzuma vurarak: 'Pekâlâ, sen bizim uşağımız olacaksın', dedi. Brunelda da, okşar gibi yanağıma vurdu. Bir fırsat çıksa da, Rossmann, senin de vursa yanağına. Öyle güzel bir şey ki, şaşacaksın!»

«Demek Delamarche'ın uşağı oldun?» dedi Karl özetleyerek.

Robinson, sorudaki acıma havasını sezip: «Bir uşağım ama», dedi, «bunu ancak pek az kimse fark edebilir. Bak sen kendin de anlayamadın bunu, oysa bir süredir yanımızdasın. Gece sizin otele geldiğimde nasıl giyinmiştim, gördün sanırım. Şık mı şık bir elbise vardı üzerimde. Uşaklar benim gibi böyle giyinip dolaşabilir mi? Nedir ki, pek sık sokağa çıkamıyorum, her vakit el altında bulunmam gerekiyor, çünkü hep yapılacak bir iş oluyor evde. Tek kişi, görülecek bir sürü iş için az geliyor. Belki fark etmişsindir, odada sağa sola atılmış yığınla eşya var; evden taşınırken, satamadıklarımızı yanımıza alıp getirdik çünkü. Tabii hepsini ona buna hediye edebilirdik, ama Brunelda kimseye bir çöpünü vermez. Düşünsene bir, bu eşyaları merdivenlerden taşıyıp yukarı çıkarmak ne çok zahmete mal oldu.»

«Bu eşyaların hepsini sen mi çıkardın yukarı, Robinson?» diye sesini yükseltti Karl.

«Kim çıkaracak başka?» dedi Robinson. «Bana yardım için bir işçi tutulmuştu, tembel keratanın biriydi, işin çoğunu ister istemez tek başıma gördüm. Brunelda aşağıda, arabanın yanında bekledi. Delamarche da, yukarıda eşyaların nereye yerleştirileceği konusunda talimat verdi hep,

ben de boyuna sağa sola koşturup durdum, iki gün sürdü iş; pek de uzun, değil mi? Ama odada ne çok eşya bulunduğundan hiç haberin yok senin, bütün dolaplar ve dolapların arkasında her yer tavana kadar tıka basa dolu. Taşıma için birkaç adam tutulsaydı, bütün iş çok sürmeden biterdi; gel gelelim Brunelda benden başka kimseye güvenemedi. İyi güzel, ama sağlığımı da mahvettim o zaman, ömür boyu düzelemem artık, sağlığımdan başka da neyim vardı sanki? Kendimi biraz zora koşayım desem şurama, sonra burama ve bir de burama iğneler saplanıyor. Sağlam olsaydım, oteldeki oğlanlar, ağzı süt kokan bu yavrucaklar –başka da nedirler ki?– benimle hiç başa çıkabilir miydi? Ama neremden zorum olursa olsun, Delamarche ile Brunelda'ya bu konuda tek kelime söylemeyeceğim, çalışabildiğim süre çalışacağım, baktım ki çalışamıyorum artık, uzanıp gebereceğim; ancak o zaman hasta olduğumu, öyleyken çalışmaktan hiç, ama hiç geri kalmadığımı ve onlara hizmet edeceğim diye uğraşıp didinmekten kendimi helâk ettiğimi görecekler; o zaman da iş işten geçmiş olacak.» Nihayet: «Ah Rossmann», dedi Robinson ve gözlerini Karl'ın üzerindeki gömleğin yenine kuruladı. Biraz sonra: «Üşümüyor musun sen kuzum?» diye sordu. «Öyle gömlekle dikiliyorsun da?»

«Aman canım sen de!» dedi Karl. «Boyuna ağlayıp duruyorsun. O kadar hasta olduğunu sanmıyorum. Sapasağlam bir halin var; ama hep burada, balkonda yattığın için böyle kuruntulara kaptırıyorsun kendini. Bazen göğsünde bir batma hissedebilirsin, ama bende de var bu, herkeste var. İnsan ufak bir şeyden dolayı senin gibi ağlamaya kalksa, bütün bu balkondakilerin ağlaması gerekirdi.»

«Sen benim kadar bilemezsin», dedi Robinson ve bu kez gözlerini üzerindeki battaniyenin ucuna sildi. «Bitişikte evi bize kiralayan kadın kalıyor ve yemeklerimizi pişiriyor;

kadının yanında yatıp kalkan öğrenci, daha geçen gün kirli tabakları götürdüğümde bana dedi ki: 'Bakın Robinson! Kendinizi hasta hissetmiyor musunuz?' Benim başkalarıyla konuşmam yasak; onun için, yalnızca tabakları bırakıp çıkmaya davrandım. O zaman öğrenci üzerime doğru gelerek şöyle söyledi: 'Bana baksanıza siz, bu işi fazla ileri götürmeseniz iyi olur, hastasınız işte.' 'Hastayım peki, lütfen söyler misiniz, ne yapmam gerekiyor?' diye sordum ben de. 'Orası sizin bileceğiniz iş', dedi öğrenci ve arkasına döndü, masada oturanlar da gülüştüler; anlayacağın burada çevremiz düşmanlarla sarılı; ben de bunun üzerine en iyisi kendimi dışarı attım odadan.»

«Demek seni budala yerine koyanlara inanıyorsun da, iyiliğini isteyenlere inanmıyorsun.»

«Ama bilmeliyim herhalde durumumu», diye parladı Robinson; ne var ki, hemen ardından yine ağlamaya koyuldu.

«Nen var, bilmiyorsun da ondan. Burada Delamarche'a uşaklık yapacağına kendine uygun bir iş arasan daha iyi edersin; çünkü senin anlattıklarından ve benim gördüklerimden bir yargıya varmak gerekirse, burada yaptığın şey hizmet etmek değil, köleliktir. Hiç kimse katlanamaz doğrusu, sana inanıyorum bu bakımdan. Sen Delamarche'ın dostusun da, kendisini bırakıp gitmenin doğru sayılmayacağını düşünüyorsun, ama yanlış bir düşünce; senin ne sefil bir hayat yaşadığını madem ki Delamarche görmüyor, ona karşı en ufak bir yükümlülük taşımaman gerekir.»

«Yani burada uşaklığı bıraksam yine toparlanıp kendime geleceğime gerçekten ihtimal veriyor musun, Rossmann?»

«Kuşkusuz!» dedi Karl.

«Kuşkusuz mu?» diye sordu Robinson.
«Hiç kuşkusuz!» diye tekrarladı Karl, gülümseyerek.
«O zaman toparlanıp kendime gelmeye hemen koyulabilirim», dedi Robinson ve Karl'a baktı.
«Nasıl yani?» diye sordu Karl.
«Şey, benim buradaki işi sen üzerine alacaksın da», diye cevapladı Robinson.
«Bunu da kim söyledi?» diye sordu Karl.

«Yeni tasarlanmış bir şey değil, birkaç gündür konuşulup duruyor. Evi yeterince temiz tutmuyorum diye Brunelda'nın beni paylamasıyla başladı. Tabii her şeyi hemen bir çeki düzene sokacağıma söz verdim. Evet ama, pek zor. Örneğin, bu halimle toz almak için yerlerde sürünerek dört bir tarafa sokulmam olacak gibi değil. Daha odanın ortasında kımıldayamıyor insan, nerde kaldı mobilyaların ve yiyecek stoklarının arasında dönüp dolanabilsin? Her şey de titizlikle temizlenmek istendi mi, mobilyalar yerlerinden kımıldatılmadan olmaz sanırım; bunu da tek başıma nasıl yaparım? Sonra, bütün işin alabildiğine yavaş görülmesi gerekiyor, çünkü odadan pek dışarı çıkmayan Brunelda'yı rahatsız etmek yasak. Diyeceğim, her şeyi temizleyeceğime söz verdim, ama gerçekten temizledim de denemez. Brunelda da durumu fark edince: 'Artık bu böyle gitmez', dedi Delamarche'a, 'bir yardımcı daha almalı', dedi. 'Bir gün, evdeki işler iyi görülmüyor diye beni suçlamanı istemem hani, Delamarche', dedi. 'Ben kendimi zora koşacak durumda değilim, görüyorsun sanırım. Eh, bir Robinson'la da olmuyor; başlangıçta öyle dinçti ki, her tarafa yetişebiliyordu, şimdi ise yorgun hep, çokluk bir köşede pinekleyip duruyor. Ama bizimki gibi böyle eşya dolu bir oda da kendi kendine derlenip toplanmaz işte.' O zaman Delamarche, bu durumda ne yapılabilir diye düşünüp taşınmaya başladı; öyle ya, rasgele biri böyle

bir eve denemek için de olsa alınamaz, çünkü ne bileyim dört bir taraftan göz altındayız. Eh, sen de benim iyi bir dostumsun, otelde çalışacağım diye nasıl kendini helâk ettiğini Renell'den duydum, onun için seni almalarını önerdim. Delamarche, bir zaman senin kendisine karşı küstahça davrandığına bakmayarak hemen razı oldu, ben de sana böylece yararım dokunabildiğine pek sevindim tabii. Öyle ya, senin için bu yer biçilmiş kaftan; gençsin, gücün kuvvetin yerinde, beceriklisin üstelik; benimse artık beş paralık değerim yok. Ancak şunu da söyleyeyim, henüz alışmış değilsin buradaki işe; Brunelda'nın hoşuna gitmedin mi, seni burada tutamayız. Yani dişini sık da Brunelda'nın gözüne gir, ötesini bana bırak.»

«Peki, ben burada uşak olursam, sen ne yapacaksın?» diye sordu Karl. Kendini işte öylesine özgür hissediyordu, Robinson'un anlattıklarının yol açtığı ilk korku hali geçmişti. Demek ki, Delamarche uşak yapmaktan daha kötü bir niyet beslemiyordu kendisi için; eğer böyle bir niyet besleseydi, boşboğaz Robinson bunu mutlaka kendisine çıtlatırdı. O zaman Karl bu akşamdan tezi yok, evden çekip gitmeye kalkabilirdi. Kimse istemediği bir işi yapmaya zorlanamazdı çünkü. Daha önceleri Karl, oteldeki görevine son verildikten sonra aç kalmamak için şöyle uygun, mümkünse oteldekini aratmayacak bir işi yeterince çabuk bulacağından kuşku duymuştu; ama şimdi burada kendisi için düşünülüp kararlaştırılan ve ona iğrenç gelen işe kıyasla başka her iş oldukça iyi görünüyordu gözüne; hatta bir iş bulup çalışamadı diyelim, içine yuvarlanacağı sefaleti buradaki işe yeğ tutardı. Ama bunu Robinson'un kafasına sokmaya uğraşmadı pek; üstelik şimdi Robinson'un vereceği her yargıda, sırtındaki yükü artık Karl'ın yükleneceği umudunun etkisi olacaktı.

«Sana ilkin her şeyi açıklayacak ve yiyecek stoklarını gös-

tereceğim», dedi Robinson; konuşmasına rahat el hareketleri eşlik etmekteydi; dirseklerini korkuluğa yaslamıştı. «Sen okumuşsun, yazın da güzeldir mutlaka; diyeceğim, buradaki bütün stoklarımızın hemen bir çizelgesini yapabilirsin. Çoktan böyle bir şeyin yapılmasını isteyip duruyor Brunelda. Baktık ki yarın sabah hava güzel, Brunelda'dan rica ederiz, balkona çıkıp oturur; biz de bu arada rahat rahat odada çalışır, kendisini de rahatsız etmeyiz; çünkü her şeyden çok buna dikkat etmek gerekiyor, Rossmann. Brunelda'yı rahatsız etme de! Ne olsa işitir o çünkü, belki şarkıcı da, onun için böyle hassas kulakları var. Diyelim, dolapların arkasındaki bir şınaps fıçısını yuvarlayarak ortaya çıkaracaksın; fıçı da ağır olduğundan gürültü yapar, üstelik dört bir yanda çeşitli öteberiler vardır; fıçı öyle bir çırpıda söz konusu öteberiler arasından yuvarlanıp çıkarılamaz. Brunelda da örneğin bu sırada sakin sakin kanapenin üzerine uzanmış yatmakta, kendisini her vakit pek taciz eden sinekleri yakalamaya çalışmaktadır. Yani sanırsın ki sana aldırış etmiyor; fıçıyı yuvarlamaya devam edersin. Hâlâ sakin sakin yatmaktadır Brunelda. Ama hiç beklemediğin, hepsinden az gürültüye yol açtığın bir anda ansızın dikilip oturuverir, iki eliyle kanapenin üzerine vurur; öyle ki, çıkan tozdan kendisini göremezsin; buraya geldik geleli kanapeyi çırpıp da tozunu alamadım ki! Nasıl alayım, boyuna üzerinde yatıyor. Ve derken korkunç şekilde tıpkı bir erkek gibi bağırmaya başlar Brunelda, saatlerce bağırıp durur, şarkı söylemesini komşular yasakladı ama, bağırmasını kimse yasaklayamıyor, ille bağıracak; hani şimdilerde seyrek yapıyor bunu, Delamarche'la ona pek kollayarak davranıyoruz da. Hem kendisine de pek zararı dokundu bağırmalarının. Bir defasında baygın düştü; Delamarche henüz çıkmıştı evden; bitişikteki öğrenciyi alıp gelmek zorunda kaldım; öğrenci,

büyük bir şişedeki sıvıdan biraz serpti Brunelda'nın üzerine, sıvı etkisini göstermedi değil, ama dayanılmaz bir kokusu vardı, şimdi bile burnunu kanepeye tut, aynı kokuyu duyarsın. Bütün buradakiler gibi öğrenci de bizim kesinlikle düşmanımız; sen de işte çevredekilerden sakın kendini ve kimseyle ilişki kurma!»

«Aman Robinson!» dedi Karl. «Ne güç bir işmiş bu! Öyle güzel bir iş için tavsiye etmişsin ki beni!»

«Merak etme!» dedi Robinson ve Karl'ın içinde uyanan endişeleri savuşturmak üzere gözlerini kapayıp başını salladı. «İşin öyle avantajları da var ki, başka hiçbir iş sağlayamaz bunları. Çünkü her vakit Brunelda gibi bir kadının yanında bulunacak, bazen onunla aynı odada uyuyacaksın; bu kadarı bile, senin de düşünebileceğin gibi, bir sürü güzel anlar yaşatacaktır sana. Üstelik bol para alacaksın, para yığınla; Delamarche'ın dostu olduğumdan bir şey almadım ben, yalnızca sokağa çıkacağım zaman Brunelda hep biraz bir şey verdi, ama tabii sen yabancı bir uşak gibi para alacaksın. Yabancı bir uşaktan öte de hiçbir şey değilsin. Ama senin için en önemlisi, benim sana yardım edip işini pek kolaylaştıracak olmam. Elbet kendime gelebilmem için ilk zamanlar hiç çalışmayacağım; ama biraz da şöyle kendime geldim mi bana güvenebilirsin. Brunelda'nın özel hizmetine ben bakacağım, yani saçlarının tuvaletiyle ilerde de ben ilgilenecek, onu ben giydireceğim, tabii Delamarche'dan fırsat kaldıkça. Sen yalnızca odanın derlenip toplanmasına, ayak işlerine bakacak ve öbür ağır ev hizmetlerini göreceksin.»

«Hayır, Robinson!» dedi Karl. «Bütün bunlar cazip şeyler değil benim için.»

«Aptallık etme, Rossmann!» dedi Robinson, yüzünü Karl'ın yüzüne iyice yaklaştırarak. «Bu fırsatı kaçırma! Nerde böyle bir iş bulacaksın ha deyince? Kim seni tanır

eder? Sonra, sen kimi tanırsın? Şimdiye kadar çok şey görüp yaşadık, pek çok deneyim edindik; öyleyken Delamarche'la ikimiz bile haftalarca sağa sola koşup durduk da gene bir iş ele geçiremedik. Kolay sanma hani, hatta bir zor ki, umutsuzluğa kapılmamak işten değil.»

Karl, başıyla onayladı söylenenleri; Robinson'un nasıl bu kadar mantıklı konuşabildiğine şaşmıştı. Doğru, Robinson'un verdiği öğütler kendisi için söz konusu olamazdı, burada kalamazdı asla, koca kentte herhalde ufak bir yer bulunurdu kendisi için, lokanta ve gazinoların hepsi bütün gece dolup taşıyordu, farkındaydı bunun, müşterilerin hizmetine koşacak kimselere gereksinim vardı ve böyle bir işe de daha önceden aşina bulunuyordu; dikkati çekmeden bir müessesenin iş düzenine hemen uyum sağlayabilecekti. Tam da karşı binanın altında küçük bir taverna görülüyor, gümbür gümbür bir müzik dışarı taşıyordu. Kapısı sadece büyük ve sarı bir perdeyle kapatılmıştı; perde bazen bir esintiyle kıpırdıyor, sokağa doğru enikonu bel veriyordu. Kuşkusuz başka bakımdan öncekine göre sessizleşmişti sokak. Balkonların çoğu şimdi karanlıktı, ancak uzaklarda yanan tek tük ışıklar gözüküyordu. Ama bir balkondaki ışığa şöyle biraz bakmaya kalmadan burada oturanlar doğrulup kalkıyor, acele dönüp evden içeri girerlerken biri ampule uzanıyor ve balkondaki bu son kişi caddeye bir göz attıktan sonra ışığı söndürüyordu.

«Eh, gece oldu artık», dedi Karl kendi kendine. «Daha çok burada kalırsam, beni kendilerinden biri sayarlar sonra.» Balkon kapısının önündeki perdeyi aralamak üzere arkasına döndü. «Ne yapıyorsun?» diye sordu Robinson.

«Gideceğim», dedi Karl. «Bırak beni! Bırak diyorum!»

«Onları rahatsız etmezsin sanırım», diye sesini yükseltti Robinson. «Şu aklına gelene de bak!» Ellerini Karl'ın boynuna dolayıp bütün ağırlığıyla asıldı; bacaklarını Karl'

ın bacaklarına dolayarak onu çekip yere yıktı hemen. Ama Karl asansörcü oğlanlar arasında kavga tekniğini biraz öğrenmişti, yumruğunu çenesinin altına dayayıp itti Robinson'u, ama bunu biraz hafifçe ve kollayarak yaptı: Robinson ise Karl'ın karnına o saat, gözünün yaşına bakmadan diziyle bastırdı; ama ansızın iki eliyle çenesini tutup o kadar yüksek sesle ulumaya başladı ki, bitişik balkondan adamın biri ellerini birbirine vurarak emreder gibi bir tonla: «Kes sesi, kes!» diye bağırdı. Robinson'un diz vuruşunun acısı geçinceye kadar yerde biraz sessiz yatıp kaldı Karl. Yüzünü, balkon kapısının önünde kımıldamadan duran ağır perdeye çevirdi, besbelli içerisi karanlıktı, kimseler yok gibiydi odada, Delamarche belki Brunelda'yla sokağa çıkmıştı, o zaman Karl kendini şimdiden tam bir özgürlüğe kavuşmuş sayabilirdi. Tıpkı bir bekçi köpeği gibi davranan Robinson'u, sonunda düpedüz uzaklaştırmıştı üzerinden.

Tam bu anda sokaktan kesik darbeler halinde trampet ve borazan sesleri işitildi, sesler uzaktan geliyordu. Bir sürü insanın tek tek haykırışı, çok geçmeden biraraya gelerek genel bir bağrışmaya dönüştü. Başını çeviren Karl, çevredeki tüm balkonların yeniden şenlendiğini gördü. Usulca doğrulmaya çalıştı; büsbütün ayağa kalkamayarak, parmaklığa enikonu dayanmak zorunda kaldı. Yolda delikanlılar kollarını ileriye uzatmış, şapkalarını havaya kalkık ellerinde tutuyor, yüzleri geriye dönük, geniş adımlar atarak yürüyorlardı. Yolun araçlara ayrılmış bölümü henüz serbestti. Yüksek sopaların ucunda çevresi sarı bir dumanla kuşatılmış kâğıt fenerler sallayan kimseler seçiliyordu. Tam trampetçilerle borazancılar geniş saflar halinde boy göstermiş ve Karl bunların ne kadar kalabalık olduklarını fark ederek bir şaşkınlığa kapılmıştı ki, geriden doğru sesler işiterek arkasına döndü; kapıdaki ağır perdeyi kaldırdığını gördü Delamarche'ın; sırtına omuz kısımla-

rı dantelli kırmızı bir giysi geçirmiş, ihtimal taramayıp yalnızca kabarttığı, uçları orda burda gevşecik dışarı taşan saçlarının üzerine siyah bir başlık oturtmuş Brunelda karanlık odadan çıkıp geldi; elinde açılmış ufak bir yelpaze tutuyor, ama yelpazeyi sallamayarak vücuduna bastırıyordu.

Karl, Delamarche'la Brunelda'ya yer açmak için korkuluk boyunca yana kaydı. Elbette burada kalmaya kimse zorlayamazdı kendisini; Delamarche buna kalkışsa bile, Brunelda ricası üzerine onu hemen salıverirdi. Değil mi ki kendisinden hoşlandığı yoktu, gözleri Brunelda'yı korkutuyordu çünkü. Ama Karl kapıya doğru henüz bir adım atmıştı ki, Brunelda hemen durumu fark edip sordu. «Nereye bakalım ufaklık?» Delamarche'ın sert bakışları karşısında durakladı Karl. Brunelda da onu tutup kendisine doğru çekti. «Aşağıdaki geçit alayını seyretmek istemez misin ha?» dedi ve Karl'ı önü sıra iterek korkuluğa yaklaştırdı. Karl arkadan doğru: «Biliyor musun, niçin bütün bunlar?» dediğini işitti Brunelda'nın ve vücuduna bastıran kadının ağırlığından kendini kurtarmak için elinde olmayarak bir harekette bulundu, ama başaramadı. Aşağı, sokağa baktı üzgün; üzüntüsüne yol açan neden sanki orada, aşağıdaydı.

Delamarche, ilkin kollarını kavuşturarak Brunelda'nın arkasında dikildi; sonra odadan içeri seğirterek opera dürbününü alıp Brunelda'ya getirdi. Aşağıda çalgıcıların arkasından geçit alayının asıl bölümü görünmüştü. Devcileyin bir adamın omuzlarında oturan biri, başının üzerinde bir silindir şapkayı sürekli selam durumunda havaya kalkık tutuyor, Karl'ın bulunduğu yükseklikten yalnızca donuk donuk parıldayan dazlak kafası seçiliyordu. Anlaşılan adamın dört bir yanında, balkondan bakılınca bembeyaz görünen tahtadan pankartlar taşıyorlardı. Hani o türlü düzenlenmişti ki, pankartlar adeta dört bir taraftan ada-

ma yaslatılmıştı ve adam pankartlar arasından sanki yükselerek ortaya çıkıyordu. Her şey bir devinim içinde bulunduğundan pankartların oluşturduğu duvar boyuna geşeyip çözülüyor, boyuna yeni bir düzene kavuşuyordu. Daha ötede, sokağı olduğu gibi sırtında taşınan bayın taraftarları doldurmuştu; ama karanlıkta seçilebildiğine göre, pek ötelere kadar uzanmıyordu kalabalık. Herkes el çırpıyor ve galiba bayın adını, pek kısa olmasına karşın anlaşılmayan bir adı görkemli bir şarkıyla çevreye duyuruyordu. Kalabalığın içine ustaca serpiştirilmiş bazı kimselerin elinde, pek parlak bir ışık saçan otomobil fenerleri vardı, bu fenerleri yolun iki yakasındaki evlerin üzerinde usulca aşağı yukarı gezdiriyorlardı. Karl'ın bulunduğu yükseklikte ışık rahatsız etmiyor, ama alt balkonlardaki kimselerin hemen ellerini gözlerine götürdüğü görülüyordu.

Brunelda'nın ricası üzerine bitişik balkondakilerden, gösterinin içyüzü konusunda bilgi edinmek istedi Delamarche. Karl bitişiktekilerin Delamarche'a cevap verip vermeyeceklerini, verirlerse bunun nasıl bir cevap olacağını biraz merak ediyordu. Gerçekten de Delamarche üç kez sormasına karşın bir cevap alamadı, tehlikeli bir biçimde korkuluktan aşağı sarkmıştı; komşuların davranışına sinirlenen Brunelda ayaklarıyla hafifçen yeri dövüyor, Karl onun dizlerinin dokunuşunu vücudunda hissediyordu. Ama sonunda yine de bir cevap geldi bitişikten; ne var ki, tıklım tıklım balkondakilerin hepsi yüksek sesle gülmeye başladı. Bunun üzerine, Delamarche balkondakilere doğru bağırarak bir şeyler söyledi; öyle hızlı bağırdı ki, o anda bütün sokak büyük bir gürültüye boğulmamış olaydı, dört bir yandaki insanların hepsi şaşkınlıkla sese kulak kabartırdı. Ama yine de, Delamarche'ın bağırarak söylediği sözlerden sonra üzerine, bitişik balkondaki gülmeler çok geçmeden doğal sayılamayacak bir biçimde kesildi.

Tamamen sakin bir edayla Brunelda'nın yanına dönen Delamarche: «Yarın bizim bu bölgede bir yargıç seçiliyormuş, omuzlarda taşıdıkları adam da bir yargıç adayıymış», dedi, sonra okşar gibi Burenelda'nın sırtına vurdu: «Şu işe bak!» diye yükseltti sesini. «Dünyada neler olup bitiyor da hiç haberimiz olmuyor artık.»

«Delamarche!» dedi Brunelda, komşuların deminki davranışına dönerek. «Pek yorucu olmasa, başka bir eve taşınmayı ne çok isterdim bilsen. Ama şu halimde kalkışamam böyle bir işe.» Ve derinden göğüs geçirerek, tedirgin ve dalgın, Karl'ın gömleğini çekiştirmeye koyuldu. Karl, elden geldiğince dikkati çekmeden bu küçük ve yağlı elleri üzerinden itip uzaklaştırmaya çalıştı ve başardı sonunda; çünkü Brunelda'nın onu düşündüğü yoktu, bambaşka şeylerdeydi aklı.

Ama Karl da çok geçmeden Brunelda'yı unuttu; Brunelda'nın kollarının omuzlarındaki yüküne ses çıkarmadan katlanmaya başladı, çünkü yol üzerinde olup bitenler hayli ilgisini çekmişti. Çevresindekilerin, kulak kabartmış, yüzlerini kendilerine doğru eğdiğine bakılırsa, konuşmaları özel önem taşıyan ve yargıç adayının hemen önünde yürüyen küçük bir grubun direktifi üzerine ansızın meyhanenin önünde durdu kafile. Başkanlardan birinin elini havaya kaldırıp hem kalabalığı, hem yargıç adayını hedef alan bir işareti üzerine kalabalık sustu ve taşıyıcısının omuzlarında birçok kez doğrulmak isteyip kıç üstü oturan yargıç adayı kısa bir konuşma yaptı, bir yandan da silindir şapkasını alabildiğine bir çabuklukla elinde sağa sola oynatıyordu. Hani pek açık seçik görülebiliyordu bu, çünkü bütün otomobil fenerleri üzerine çevrilmişti; öyle ki, yargıç adayı sanki parlak bir yıldızın orta yerinde bulunmaktaydı.

Derken bütün sokağın gösteriye karşı ilgisi de kendini

belli etmeye başlamıştı. Taraftarlarca tutulmuş balkonlardan yargıç adayının isminin melodiyle söylenişine katılanlar oluyor ve korkuluklardan çok ötelere uzanan eller bilinçsizce çırpılıyordu. Çoğunluktaki öbür balkonlardan ise yaman bir karşı bağrışma yükseliyor, ama değişik adayların taraftarları söz konusu olduğundan bağırıp çağırmalar tutarlı bir izlenim uyandırmıyordu. Oysa yoldaki adayın bütün muhalifleri genel bir ıslıkta birleşiyorlar, hatta pek çok yerde gramafonlar tekrar çalıştırılıyor, tek tek balkonlar arasında gece vaktinin güçlendirdiği bir coşkuyla politik tartışmalar yapılıyordu. Çoğunluğun pijama vardı üzerinde, erkekler arkalarına yalnız bir ceket atmış, kadınlar ise kocaman siyah şallara bürünmüşlerdi; başı boş bırakılmış çocuklar sağda solda tehlikeli bir biçimde balkon parmaklıklarına tırmanıyor, uyumakta oldukları karanlık odalardan giderek artan sayıda çıkıp geliyorlardı. İyice kafaları kızmış kimselerin yer yer muhaliflere fırlattığı ne idüğü belirsiz nesneler bazen hedefini buluyor, ama çok vakit sokağa düşerek sık sık pek öfkeli bağrışmalara yol açıyordu. Gürültü baştakiler için pek rahatsız edici boyutlara ulaşınca, trampetçi ve borazancılara işe karışmaları bildiriliyor, onların gümbür gümbür ötüp sonu gelmeyecek görünen sinyalleri evlerin ta çatı katlarına kadar yükselip insan seslerinin tümünü bastırıyordu. Hep de ansızın –adeta inanamıyordu insan– kesiliveriyordu sinyaller; anlaşılan bu konuda talimli olan taraftarlar, bir ara baş gösteren genel sessizlikte partilerinin şarkısını avazları çıktığı kadar haykırmaya başlıyor, otomobil fenerlerinin ışığında her birinin alabildiğine açılmış ağzı görünüyordu; bu arada kendini toparlamış muhalifler ise, bütün balkon ve pencerelerden eskisine göre belki on kat daha güçlü bir sesle bağırıp çağırıyor ve aşağıdakileri o kısa zafer havasından sonra tam bir suskunluğa zorluyor, hiç değilse Karl'ın bulunduğu yükseklikten bunun tam bir suskunluk

olduğu izlenimi uyanıyordu.

Karl'ın hemen arkasında dikilen, opera dürbünüyle elden geldiği kadar her şeyi görebilmek için sağa sola dönüp duran Brunelda: «Nasıl, beğendin mi, ufaklık?» diye sordu. Karl, sadece başıyla onayladı. Beri yandan, besbelli deminki davranışıyla ilgili olarak Robinson'un Delamarche'a harıl harıl bilgi verdiğini fark etti, ama Delamarche söylenenleri önemsemez görünüyor, Robinson'u sol eliyle –sağıyla Brunelda'yı kucaklamıştı– boyuna bir kenara itelemeye çalışıyordu. Ansızın: «Dürbünle bakmak istemez misin?» diye sordu Brunelda ve kendisini kastettiğini belirtmek için Karl'ın göğsüne vurdu.

«Gördüğüm bana yeter», diye cevapladı Karl.

«Bir dene bakalım», dedi Brunelda. «Daha iyi göreceksin!»

«Gözlerim iyidir», diye cevapladı Karl. «Her şeyi görüyorum.»

Brunelda'nın dürbünü gözlerine yaklaştırmasını nazik değil, rahatsız edici bir davranış gibi hissetti Karl. Brunelda da: «Karışmam sonra!» sözlerinden başka bir şey söylemedi; sesinde ahenk dolu, ama gözdağı veren bir eda vardı. Karl, ansızın gözlerinin önünde buldu dürbünü; şimdi gerçekten hiçbir şey göremez olmuştu. «Hiçbir şey göremiyorum ki!» dedi ve dürbünden kendini kurtarmak istedi; ama Brunelda eliyle sımsıkı tutuyordu dürbünü, üstelik Karl'ın başını kendi göğsüne bastırmıştı; öyle ki Karl, başını ne geriye, ne de yana oynatabiliyordu.

«Ama şimdi görüyorsundur sanırım?» dedi, dürbünü ayarlayarak.

«Hayır, hâlâ bir şey görmüyorum», dedi Karl ve Robinson'un yükünü istemeyerek gerçekten sırtlanmış olduğunu düşündü; çünkü Brunelda çekilmez kaprislerine şimdi

kendisini hedef almaya başlamıştı. «Sen de ne zaman göreceksin kuzum!» dedi, dürbünü yeniden ayarlamaya çalışarak. Brunelda'nın o ağır soluğunu, Karl şimdi bütün yüzünde hissediyordu.

«Hayır, hayır, göremiyorum!» diye yükseltti sesini; oysa artık pek silik de olsa her şeyi ayırt edebilmekteydi. Ama tam o anda Brunelda, Delamarche'la ilgilenmeye koyulmuştu; Karl'ın yüzünün önünde dürbünü gevşecik tutuyor, Karl da Brunelda pek fark etmeksizin dürbünün altından yola bakabiliyordu. Zaten deminki isteği üzerinde artık diretmeyen Brunelda, dürbünden kendisi için yararlanmaktaydı.

Aşağıdaki meyhaneden bir garson çıkmıştı dışarı; kapının eşiğinde sağa sola seğirterek başkanların isteklerini not etti; meyhanenin içine bütünüyle göz gezdirip elden geldiği kadar fazla personeli yardıma çağırmak için boynunu ileri uzattı. Anlaşılan büyük bir içki şöleni için söz konusu hazırlıklar yapılırken, yargıç adayı konuşmasından da geri kalmıyordu. Yalnız kendi emrindeki devcileyin taşıyıcısı, birkaç cümlenin ardından her seferinde ufak bir dönüş hareketinde bulunuyor, konuşmayı bütün kalabalığın işitmesini sağlamaya çalışıyordu. Yargıç adayı kendisini çokluk tortop durumda tutuyor, boştaki eliyle ve öbür elindeki silindir şapkayla hamle biçiminde çıkışlar yaparak sözlerini alabildiğince etkili kılmaya uğraşıyordu. Ama bazen, adeta düzenli aralarla kendini bir coşkunluğa kaptırıyor, kollarını açarak doğrulup artık belli bir gruba değil de oradakilerin hepsine birden hitap ediyor, ta en üst katlara kadar evlerde oturanlara sesleniyordu; oysa en alt katlarda bile kimsenin kendisini işitemeyeceği, işitse bile dinlemek istemeyeceği açıktı; çünkü bütün pencere ve balkonları en azından bir kişi tutmuş nutuk atıyor, bağırıp çağırıyordu. Bu arada birkaç garson, üzerinde ışıl ışıl dolu

bardaklar dizilmiş bilardo masası büyüklüğündeki bir tepsiyi meyhaneden çıkarmıştı. Baştakiler içki dağıtımını organize etti; gösteriye katılanlar meyhane önünden bir geçit resmi yapacaklardı. Ama tepsideki bardaklar boyuna yeniden doldurulmasına karşın yetmiyor, meyhanede çalışan oğlanların iki sıra halinde tepsinin sağından ve solundan seğirterek kalabalığa içki ulaştırması gerekiyordu. Yargıç adayı konuşmasını bitirmiş, moladan yararlanarak yeniden güçlenmeye bakıyordu; kalabalıktan ve keskin ışıktan uzakta taşıyıcısı tarafından sağa sola taşınıyor, en yakın taraftarlarından ancak birkaçı bu sırada kendisine eşlik ederek aşağıdan yukarı onunla bazı şeyler konuşuyordu.

«Ufaklığa da bak!» dedi birden Brunelda, Karl için. «Aşağısını seyretmekten nerede olduğunu unutuyor.» Sonra Karl'ı gafil avlayarak yüzünü iki eliyle kavradı ve gözlerinin içine bakacak gibi kendinden yana döndürdü. Ama yalnız bir an sürdü bu, çünkü Karl hemen Brunelda'nın ellerini üzerinden silkip attı, kendisini biraz olsun rahat bırakmadıklarına içerlemiş, aynı zamanda sokağa çıkıp her şeyi yakından görme isteğiyle dolup taşarak var gücüyle Brunelda'dan kurtulmaya çalıştı, «Rica ederim, bırakın beni!»

«Hayır, sen yanımızda kalacaksın», dedi Delamarche, gözünü yoldan ayırmadan; yalnızca bir elini uzatıp, Karl'ın gitmesini önlemek istedi.

«Bırak canım!» dedi Brunelda, Delamarche'ın ellerini geri iterek: «Kalıyor çocuk.» Bunun üzerine Karl'ı korkuluğa daha çok sıkıştırdı; elinden kurtulmak istiyorsa, Karl'ın Brunelda'yla boğuşması gerekiyordu. Hani bunun üstesinden gelse bile neye yarardı! Solunda Delamarche dikiliyordu, sağına da Robinson geçmişti, kendisi arada düpedüz hapsedilmiş durumdaydı.

«Sevin ki, kapı dışarı edilmiyorsun», dedi Robinson ve e-

lini Brunelda'nın kolunun altından uzatarak Karl'a bir iki kez okşar gibi vurdu.

«Kapı dışarı edilmek mi?» dedi Delamarche. «Kaçak bir hırsız kapı dışarı edilmez, polise teslim edilir. Ve rahat durmazsa, yarından da tezi yok başına gelebilir bu.»

Derken Karl aşağıdaki gösteriden zevk almaz oldu. Brunelda doğrulup kalkmasını engellediğinden ister istemez korkuluktan biraz aşağı sarkmış duruyor, birtakım tasa ve kaygılarla dolup taşarak dalgın bakışlarla aşağısını seyrediyordu; aşağıdakiler, yaklaşık yirmişer kişilik gruplar halinde meyhane önüne geliyor, tepsiden birer bira bardağını kapıp dönüyorlardı; sonra kendi kendisiyle meşgul yargıç adayına doğru kaldırdıkları bardakları, parti selamı birkaç söz söyleyip kafalarına dikiyor, boş ise Karl'ın bulunduğu yükseklikten işitilmeyen, ama kuşkusuz büyük bir gürültüyle yine tepsi üzerine bırakıyor ve sabırsızlıktan yaygarayı koparan yeni bir gruba yer açıyorlardı. Şimdiye kadar meyhanenin içinde çalan bando, baştakilerin talimatı üzerine sokağa çıkmıştı; kocaman nefesli sazlar karanlığa gömülmüş kalabalığın içinde ışıldıyor, çalınan parçalar genel gürültü ve patırdı ortasında adeta eriyip gidiyordu. Sokak, hiç değilse meyhanenin çevresi şimdi insandan geçilmiyordu. Karl'ın sabahleyin arabayla geçtiği yukarlardan akıp geliyor, aşağıdan, köprü yönünden koşarak yaklaşıyorlardı. Hatta evlerde oturanlar bile gösteriye bizzat katılmanın ayartıcılığına karşı duramamış, balkon ve pencerelerde hemen yalnız kadınlar ve çocuklar kalmıştı, erkekler kapılardan itişip kakışarak kendilerini dışarı atıyordu. Nihayet çalan müzik ve oradakilere gösterilen bütün izzet ikram amacına ulaşmış, topluluk yeterince büyümüştü; ellerinde otomobil fenerleriyle sağında ve solunda iki kişinin dikildiği başkan, bir işaretle müziği susturup keskin bir ıslık öttürdü; bunun üzerine yargıç adayını taşıyıp biraz kenara kaymış adam, taraftarların açtığı yoldan pek büyük bir hızla yaklaşmaya koyuldu.

Meyhane kapısına gelir gelmez yargıç adayı, kendisini dar bir çember içine alan otomobil fenerlerinin ışığında yeni bir konuşmaya başladı. Ama şimdi her şey çok daha zordu eskisinden, taşıyıcının serbestçe kımıldamasına en ufak bir olanak kalmamıştı, itişip kakışma pek büyüktü. Daha önce her türlü çareye başvurarak yargıç adayının konuşmalarının etkisini pekiştirmeye çalışan en yakın taraftarlar şimdi onun yakınında zahmetle tutunabiliyor, ellerinden gelen çabayı harcayan yaklaşık yirmi kişi taşıyıcıya yapışmış onu bırakmıyordu. Ama bu güçlü taşıyıcı bile istediği gibi adım atamıyordu artık; belirli dönüşler ve uygun ilerleyiş ya da gerileyişlerle kalabalığın etkilenebilmesi düşünülecek gibi değildi. Kalabalık bir sel gibi düzensiz kaynaşıyordu, herkes birbirine yaslanmış, kimse dik duramaz olmuştu, muhaliflerin sayısı yeni gelen seyircilerle hayli çoğalmış gibiydi. Taşıyıcı uzun süre meyhanenin kapısının önünde tutunabilmiş, ama derken kendini adeta karşı koymaksızın kalabalık tarafından aşağı yukarı sürüklenmeye bırakmıştı; yargıç adayı boyuna konuşuyordu, ama programını mı açıklıyor, yoksa yardım için mi topluluğa sesleniyor, pek belli değildi. Öyle anlaşılıyordu ki, bir muhalif aday da çıkmıştı ortaya, hatta pek çok aday denebilirdi, kalabalığın el üstünde havaya kaldırdığı yumrukları sıkılmış solgun yüzlü bir adamın, çok sesli bir bağrışla karşılanan bir konuşmaya başladığı görüldü.

Şaşkınlıktan soluk soluğa, yanındaki muhafızlara dönerek: «Aşağıda ne oluyor böyle?» diye sordu Karl.

«Nasıl da ufaklığı heyecanlandırıyor olanlar!» dedi Brunelda; başını kendini doğru çekmek için Karl'ın çenesini tuttu. Ama Karl bundan hoşlanmadı; yolun üzerinde gördüklerinin etkisiyle düpedüz hırçınlaşmış, öyle bir güçle silkindi ki, Brunelda kendisini koyvermekle kalmayıp geriye çekildi ve onu büsbütün serbest bıraktı «Yeter artık

baktığın!» dedi sonra; besbelli Karl'ın davranışına kızmıştı. «İçeri gir de, yatakları yap! Gece için gereken hazırlıkları gör!» diye ekledi ardından, elini odadan yana uzatarak. Bu da Karl'ın birkaç saattir gözüne kestirdiği yöndü, tek kelimeyle olsun itiraza kalkmadı. Derken sokaktan doğru tuzla buz olan bir cam şangırtısı işitildi. Kendisini tutamayan Karl, bir kez daha aşağıya göz atmak için sıçrayıp korkuluğa geldi. Muhaliflerin belki de kesin önem taşıyan bir sabotaj girişimi başarıya ulaşmış, taraftarların ellerde taşıdığı, güçlü ışıklarıyla hiç değilse asıl olayların herkesin gözü önünde geçmesini sağlayan, dolayısıyla her şeyi belli sınırlar içinde tutan otomobil fenerlerinin tümü paramparça edilmişti; bunun üzerine yargıç adayıyla taşıyıcısını kuşatan silik ışık, ilk anda tam bir karanlık izlenimi uyandırmıştı. Yargıç adayının yeri yaklaşık da olsa belirlenecek gibi değildi artık. Tam o anda başlayıp aşağıdaki köprüden doğru yaklaşan ve hep bir ağızdan söylenen şarkı, karanlığın yanıltıcı gücünü daha da büyültüyordu.

Karl'a: «Ne yapacağını söylemedim mi sana?» dedi Brunelda. Ardından: «Çabuk ol haydi, yorgunum!» diye ekledi ve kollarını havaya kaldırdı; öyle ki, göğsü her zamankinden daha kubbemsi dışarı taştı. Brunelda'yı hâlâ kucaklamış tutuyordu Delamarche; derken onu çekip balkonun bir köşesine götürdü. Köşede kalmış yemek artıklarını bir kenara itmek için Robinson da arkalarından yürüdü.

Karl'ın bu uygun fırsattan yararlanması gerekiyordu, artık sokağa bakacak zaman değildi, yol üzerinde olup bitenleri, aşağı inince yeteri kadar görecekti nasıl olsa, hem gördükleri o zaman daha da çok olacaktı. Sıçradığı gibi, kırmızımsı bir ışığın aydınlattığı odanın kapısına geldi; ama kapı kilitliydi ve anahtar çekilip alınmıştı üzerinden. İlkin anahtarı bulmak gerekiyordu; ne var ki bu karmaşada, üs-

telik eldeki bu kısa ve değerli süre içinde anahtarı düşünecek zaman mıydı! Aslında şimdi merdivende olması, durmadan, hiç durmadan koşması gerekiyordu. Oysa ister istemez anahtarı aramaya koyuldu. Açık bulduğu bütün gözlere, çekmecelere baktı; üzerinde çeşitli yemek takımları, peçeteler ve henüz işlenmeye başlanmış bir örgü duran masada sağı solu karıştırdı; havı dökülmüş bir yığın eski giysinin üzerine atıldığı sandalye onu kendisine doğru çekti, anahtar belki giysiler arasında olabilir diye düşündü, ama yoktu, sonunda gerçekten pis pis kokan kanepenin üzerine atılıp, el yordamıyla aramadık köşe bırakmadı. Derken aramadan vazgeçerek, odanın ortasında dikildi. «Brunelda anahtarı mutlaka kemerine asmıştır», diye söylendi kendi kendine; öyle ya, bu kemerde az mı şey asılıydı, yani bütün aramaları boşunaydı.

Gözleri bir şey görmeyerek, iki bıçak kaptı oradan; birbirinden uzak iki dayanak noktası ele geçirmek için birini yukarıda, ötekini aşağıda bir yerde kapının kanatları arasına soktu, bıçakları kanırtmaya başladı. Daha ilk oynatışta uç kısımları kopuverdi bıçakların. Zaten bundan başka da bir şey istememişti; şimdi bıçakların tahtanın içine daha bir sıkı gömülen gövdeleri eskisinden iyi dayanacaktı kuşkusuz. Kollarını alabildiğine açıp bacaklarını araladı; bir yandan ıkınıp sıkınarak, bir yandan kapıya iyice dikkat ederek var gücüyle bıçaklara sarıldı. Kapının karşı koyması hep sürüp gidemezdi, kilidin açık seçik işitilebilen bir sesle gevşemesinden çıkarmıştı bunu. Ama bu iş ne kadar yavaş gerçekleşirse, o kadar iyiydi; çünkü tak diye atmaması gerekiyordu kilidin, yoksa balkondakilerin dikkatini çekmiş olurdu; hayır, kilit pek yavaşçacık ikiye ayrılmalıydı. Karl da alabildiğine büyük bir dikkatle, gözlerini gittikçe kilide daha çok yaklaştırarak bunu sağlamaya çalışıyordu.

Ansızın: «Şuna da bakın hele!» dediğini işitti Delamarche'ın. Delemarche, Brunelda, Robinson, her üçü de odadaydı şimdi; balkon kapısının perdesi çekilip kapatılmıştı. Anlaşılan onların geldiklerini duymamıştı Karl; bıçakların manzarası karşısında elleri iki yanına düştü; ama bir söz söyleyip bir açıklamada bulunacak ya da özür dileyecek vakti yoktu; çünkü Delamarche, o andaki durumla pek açıklanamayacak aşırı bir hiddet nöbeti içinde sıçrayıp –robdöşambrının çözülmüş kemeri kocaman bir figür çizdi havada–, Karl'ın üzerine atıldı. Karl, son anda kenara kaçıp saldırıdan kurtardı kendini; bıçakları kapıdan çekerek kendini savunabilirdi, ama bunu yapmadı, yere çömdü ilkin, sonra sıçradığı gibi Delamarche'ı robdöşambrının geniş yakasından tuttu; yakayı yukarı, sonra daha da yukarı kaldırdı –hani Delamarche için pek fazla büyüktü robdöşambr– ve derken bir şans eseri Delamarche'ı başından yakaladı; büsbütün şaşıran Delamarche ilkin körlemesine sağa sola savurdu ellerini; ancak biraz sonra, ama etkisini henüz tam olarak gösteremeyen yumruklarını Karl'ın sırtına indirmeye başladı. Karl, yüzünü korumak için kendini Delamarche'ın göğsüne yapıştırmıştı. Acıdan kıvranmasına ve yumrukların giderek sertleşmesine karşın dayandı; nasıl dayanmasındı, ilerde zafer kendisini bekliyordu. Elleri Delamarche'ın kafasında, başparmakları denebilir ki tam gözlerinin üstünde, Delamarche'ı önü sıra sürüp itti. Ayağının ucu ile de robdöşambrın kuşağını Delamarche'ın bacaklarına dolaştırarak onu yere yıkmaya çalıştı.

Kendini tamamen Delamarche'la uğraşmaya verdiğinden, Delamarche'ın direnişi de giderek arttığından ve bu düşman gövdenin kendisine karşı dayatışını giderek daha belirgin hissettiğinden, odada yalnız olmadıklarını unutmuştu Karl. Ama çok geçmeden bunu anımsamak zorunda kaldı; çünkü kendisini hemen arkasında döşemenin üzeri-

ne atan Robinson haykırarak bacaklarına sarıldı, birbirinden aralamaya çalıştı onları; ansızın Karl bacaklarının iş göremez duruma geldiğini hissetti. Bir adım daha geriye çekilen Delamarche'ı bir initiltiyle koyverdi. Bacaklarını iyice aralayan Brunelda, üzerine atılmaya hazırlanıyormuş gibi bükülmüş dizleri ve iri yarı gövdesiyle odanın orta yerinde dikiliyor, ışıl ışıl parıldayan gözleriyle durumu izliyordu. Sanki gerçekten kavgaya katılmışçasına derin derin soluyor, gözlerini boğuşanlar üzerinde gezdiriyor, yumruklarını sürekli açıp kapıyordu. Delamarche kolalı yakasını yine indirdi aşağı; gözlerinin önü açılmış ve kuşkusuz kavga diye de bir şey kalmamıştı. Artık yalnız bir cezalandırma söz konusuydu. Karl'ı gömleğinden kavradı, küçümsediğinden başını çevirip kendisine bakmıyordu bile. Ayağını yerden kesti Karl'ın ve onu birkaç adım ötedeki dolaba doğru öylesine bir savuruşla savurdu ki, Karl tahta dolaba çarpmanın sırtında ve başında yol açtığı burgu gibi oyucu ağrının ilk anda Delamarche'ın elinden kaynaklandığını sandı. Pır pır eden gözlerinin önünü bir karanlık bürüdü; bu karanlıkta Delamarche'ın giderek yükselen bir sesle: «Seni it, seni!» diye bağırdığını duydu. Dolabın dibine yığılıp kalırken ilk bitkinlik anında Delamarche'ın sözleri, yavaş yavaş hafifleyerek kulaklarında çınladı: «Görürsün sen!»

Kendine geldiğinde zifiri karanlıktı içerisi; besbelli gecenin geç bir vaktiydi, balkon kapısındaki perdenin altından odaya hafif bir ay ışığı sızmaktaydı. Delamarche, Brunelda ve Robinson, her üçü de uyuyor, sakin sakin soludukları işitiliyordu; en sesli soluyuşlar Brunelda'dan geliyor, konuşurken arada bir yaptığı gibi burnundan güçlükle nefes alıyordu. Ama uyuyanların tek tek yerlerini belirlemek kolay değildi, içerisi baştan aşağı solumaların uğultusuyla doluydu. Ancak çevresini biraz yoklayıp ettikten sonradır ki, kendini düşünmek aklına geldi Karl'ın. Bir-

den pek korktu, çünkü iki büklüm ve ağrılardan kaskatı olmasına karşın ağır bir yara almış olabileceğini sanmamıştı. Gel gelelim başında bir ağırlık ardı, bütün yüzü, boynu ve gömleğinin altında göğsü sanki kandan ıslaktı. Durumunu iyice anlayabilmek için aydınlığa çıkması gerekiyordu, belki döve döve sakatlamışlardı onu; eğer böyleyse durum, Delamarche herhalde seve seve kendisini salıverirdi. Peki ama ne yapacak, nereye gidecekti o zaman? Söz konusu durumda bir çıkar yol göremiyordu. Kapı önündeki çopur burunlu oğlanı anımsayarak, bir an yüzünü ellerine gömdü.

Farkında olmadan dönüp, el yordamıyla ve emekleyerek kapıya yaklaştı. Çok geçmeden parmak uçları bir çizmeye, sonra bir bacağa dokundu; Robinson'un bacağı olacaktı bu, çizmeyle başka kim yatardı? Demek Karl'ın kaçıp gitmesini önlemek için, Robinson'a kapı önüne uzanıp yatması buyrulmuştu. İyi ama, Karl'ın ne durumda olduğunu bilmiyorlar mıydı? Şimdilik asla kaçmak istemiyordu Karl, yalnızca aydınlığa çıkacaktı. Madem kapıdan yapamayacaktı bunu, balkondan deneyecekti. Yemek masasını akşamkinden besbelli bambaşka bir yerde buldu; kuşkusuz pek sakınarak yanına sokulduğu kanepe ne şaşılacak şeyse boştu; buna karşılık odanın ortasında giysilere, battaniyelere, perdelere, minderlere ve halılara tosladı, üst üste iyice bastırılmalarına karşın yine de tepeleme bir yığın oluşturmuşlardı. Karl ilkin bunu yalnızca küçük bir yığın sandı, dün akşam kanepede rastladığı yığına benziyordu ve galiba şimdi kanepeden aşağı yuvarlanmıştı. Ama yerde emeklemesini sürdürünce, ortada bütün bir arabayı dolduracak kadar çok eşya bulunduğunu anladı, belki o gece için bunları saklandıkları dolaptan çıkarmışlardı. Emekleyerek yığının çevresini dolandı, çok geçmeden bir çeşit yatak işlevi gördüğünü anladı bunun; elleriyle sakınarak yokladı, yığının tepesinde Brunelda'yla Delamarche uyuyordu.

Şimdi herkesin yattığı yeri öğrenmişti, balkona çıkmak için acele etti. Perdenin arkasında bambaşka bir dünya içinde doğruldu hemen. Mehtap vardı; gecenin serinliğinde birkaç kez gidip geldi balkonda. Sokağa baktı, çıt yoktu; meyhaneden hâlâ müzik sesleri geliyordu, ama artık boğuktu ses; kapının önünde bir adam kaldırımı süpürüyordu; dün gece herkesin katıldığı o curcunada yargıç adayının bağırmaları binlerce öbür sesten ayırt edilmemişti, oysa şimdi süpürgenin kaldırım taşları üzerinde tırmalayarak gezinişi açık seçik işitiliyordu.

Bitişik balkondaki bir masa Karl'ın dikkatini çekti; masada biri oturmuş, kitap okuyordu. Ufak tefek bir gençti, kısa ve sivri bir sakalı vardı; çabuk çabuk dudaklarını oynatarak okurken parmaklarıyla boyuna sakalının tellerini buruyordu. Ampulü duvardan indirip iki büyük kitabın arasına sıkıştırmış, parlak ışık yüzünü gözünü aydınlığa boğmuştu.

Genç adamın kendisinden yana baktığını sanarak: «İyi akşamlar», diye seslendi Karl.

Ama yanılmış olacaktı, adam hiç de kendisini fark etmişe benzemiyordu; parlak ışıktan kurtulup, karşıdan böyle ansızın kimin selam verdiğini anlamak için elini gözlerinin üzerine siper etti; yine bir şey göremeyince, Karl'ın bulunduğu balkonu biraz aydınlatmak için ampulü tutup yukarı kaldırdı.

«İyi akşamlar», dedi sonra kendisi de; bir an dikkatle Karl'a bakıp ekledi: «Bir şey mi var?»

«Sizi rahatsız etmiyorum ya?» diye sordu Karl.

«Ediyorsunuz tabii, ediyorsunuz», dedi adam ve ampulü tekrar eski yerine yerleştirdi.

Bu sözlerle bir tanışıklığa yanaşmak istemediğini gösteri-

yordu; ama yine de Karl, balkonun adama en yakın köşesinden ayrılmadı. Onun önündeki kitabı okuyuşunu, sayfaları çevirişini, zaman zaman kaşla göz arasında bir başka kitabı alıp açarak içinde bir şeyler arayışını, sık sık bir deftere notlar düşüşünü ve bunu yaparken yüzünü şaşılacak ölçüde defterin üzerine eğişini ses çıkarmadan izledi.

Adam bir öğrenci miydi yoksa? Tıpkı ders çalışan birine benziyordu. Karl da –artık çok gerilerde kalmıştı hani– evdeki masalarında bundan pek başka türlü oturup okul ödevlerini yapmış değildi; babası bu sırada gazete okur ya da bir derneğin muhasebe işlerini görür, mektup falan gibi yazışmaları aradan çıkarırdı; annesine gelince, elinde hep bir dikiş olur, dikiş dikerken iğneyi çok yukarılara kadar çekip alırdı. Babasını rahatsız etmemek için yalnız defterle yazı takımını masanın üzerine koyardı Karl; kitapları ise sağında ve solundaki sandalyeler üzerine yerleştirirdi. Ne kadar sessizdi odaları! Ne kadar seyrek bir yabancı gelirdi bu odaya! Karl küçük bir çocukken, akşam üzerleri annesinin anahtarı çevirip kapıyı kilitlemesini izlemekten pek hoşlanırdı. Ne var ki annesinin, onun şimdi yabancı kapıları bıçakla açacak durumlara düştüğünden hiç haberi yoktu.

Sonra bütün bu okuyup etmeler ne işe yaramıştı! Öğrendiklerinin hepsini nihayet unutmuş değil miydi? Amerika'da okumasını sürdürmek söz konusu olsa, kolay kolay altından kalkamazdı bunun. Bir ara, evde bir ay hasta yattığını anımsadı. Yarıda kalan öğrenimini sonradan sürdürmek ne büyük çabalara mal olmuştu o zaman. Üstelik şimdi bir süredir eline İngilizce Ticari Yazışma'dan başka kitap almış değildi.

Ansızın: «Hey delikanlı!» diye seslendiğini işitti öğrenci-

nin. «Başka bir yere gidip dikilemez misiniz? Gözlerinizi dikip buraya bakmanız fena halde rahatsız ediyor beni. Gecenin ikisi; bu saatte insanın kendi balkonunda rahatsız edilmeden okuyup yazması, nihayet hakkı olsa gerek. Benden istediğiniz bir şey mi var yoksa?»

«Üniversiteye mi gidiyorsunuz?» diye sordu Karl.

«Evet, evet!» dedi öğrenci ve ders çalışmadan geçirdiği kaybolmuş bu kısa süreden yararlanarak kitaplarına yeni bir çeki düzen verdi.

«O zaman sizi rahatsız etmeyeyim», dedi Karl. «Zaten hemen dönecektim odaya. İyi geceler!»

Öğrenci cevap bile vermedi; Karl'ın yol açtığı rahatsızlık ortadan kalkar kalkmaz anî bir kararla yine çalışmaya koyulmuş, alnını bütün ağırlığıyla sağ eline dayamıştı.

Derken Karl tam perdenin önünde, aslında hangi amaçla balkona çıktığını anımsadı; öyle ya, ne durumda olduğunu hiç bilmiyordu. Başındaki bu ağırlık da neydi? Elini başına uzattı, odadayken korktuğu gibi kanlı bir yara izi bulamayınca şaşırdı; sadece henüz ıslaklığını koruyan sarık biçiminde bir sargı vardı başında; orasından burasından sarkan dantel kalıntılarına bakılırsa, Brunelda'nın eski bir çamaşırından yırtılıp alınmış ve Robinson da herhalde bunu böylece Karl'ın başına dolamıştı. Ancak daha önce bezi sıkmayı unutmuş olmalıydı; dolayısıyla, Karl yerde baygın yatarken bol miktarda su yüzünden aşağı akıp gömleğinden içeri sızmış, yüreğine işte öylesine bir korku salmıştı.

Gözlerini kısıp Karl'a bakarak: Hâlâ orada mısınız?» diye sordu öğrenci.

«Şimdi gidiyorum», dedi Karl. «Gerçekten. Burada biraz etrafı seyretmek istemiştim; odanın içi bir karanlık ki!»

«Kimsiniz siz kuzum?» diye sordu öğrenci; elindeki mürekkep kalemini önünde açık duran kitabın arasına koyarak korkuluğa yaklaştı. «Adınız ne? Bu insanların arasına nasıl karıştınız? Çok oldu mu buraya geleli? Etrafta neyi seyredeceksiniz? Şu sizin oradaki ampulü çevirin de, yüzünüzü görelim.»

Karl söyleneni yaptı; ama soruları cevaplandırmadan, içerdekilerin bir şey fark etmemesi için balkon kapısının perdesini daha bir sıkıca kapadı. Ardından: «Bu kadar yavaş konuştuğum için özür dilerim», dedi fısıldayarak. «İçerdekiler beni işitti mi, yine bir patırdı kopar da.»

«Yine mi?» diye sordu öğrenci.

«Evet», dedi Karl. «Daha dün gece büyük bir kavga çıktı aramızda. Sanırım şuramda fena bir şiş olacak.» Kafasının arka kısmını eliyle yokladı.

«Nasıl bir kavgaydı?» diye sordu öğrenci ve Karl hemen cevap vermeyince ekledi: «Bu beylere karşı içinizdeki bütün duyguları hiç çekinmeden bana açabilirsiniz; çünkü her üçünden de nefret ederim, hele hanımefendinizden. Hem sizi şimdiye kadar bana karşı kışkırtmadılarsa, şaşarım doğrusu. Adım Josef Mendel, üniversitede okuyorum.» «Evet», dedi Karl, «sizden bana söz açmışlardı, ama hakkınızda kötü bir şey de söylemediler. Siz bir ara Bayan Brunelda'yı tedavi etmişsiniz, öyle değil mi?»

«Doğru», dedi öğrenci ve güldü. «Kanapenin üzerinde hâlâ kokusu var mı?»

«Var, evet», dedi Karl.

«Bak buna sevindim», dedi öğrenci, elini saçlarının arasında gezdirdi. «Peki, neden oranızı buranızı şişiriyor bunlar.»

«Kavga ettik de», diye cevapladı Karl ve bunu öğrenciye

nasıl açıklayacağını düşündü. Ama derken konuşmasını yarıda kesip: «Ama sizi rahatsız etmeyeyim?» dedi.

«Birincisi, rahatsız ettiniz zaten», dedi öğrenci. «Sinirlerim öyle ki, ancak uzun zaman sonra yine kendime gelebilirim. Balkonda dolaşmaya başladığınızdan beri, oku oku kafama bir şey girdiği yok. İkincisi, saat üçte hep mola veririm; dolayısıyla, hiç çekinmeden anlatabilirsiniz her şeyi. Anlattıklarınız beni de ilgilendirir.»

«Pek basit», dedi Karl. «Delamarche istiyor ki, yanında uşaklık yapayım. Ama ben uşaklık yapmak istemiyorum. Keşke dün akşam çekip gidebilseydim. Ama koyvermedi Delamarche, kapıyı kilitledi, ben de kırmaya kalktım, derken kapıştık. Hâlâ burada olduğum için öyle üzülüyorum ki.»

«Kendinize başka bir iş ayarladınız mı peki?» diye sordu öğrenci.

«Hayır», dedi Karl. «Ama bu benim için önemsiz; yeter ki buradan gideyim.»

«Şu söylediğiniz şeye bakın!» dedi öğrenci. «Bu sizin için önemsiz ha?» İkisi de kısa bir süre sustu. Ardından: «Peki, bu adamların yanında ne diye kalmak istemiyorsunuz?» diye sordu öğrenci.

«Delamarche kötü bir adam», diye cevapladı Karl. «Onu daha önceden tanıyorum. Bir günlük bir yol arkadaşlığı yapmıştık birlikte, sonra ondan kurtulunca doğrusu sevindim. Şimdi üstelik yanında uşaklık mı yapayım?»

«Bütün uşaklar efendilerinin seçiminde sizin gibi ince eleyip sık dokusalar», dedi öğrenci, adeta gülümseyerek. «Bakın, ben gündüzün tezgâhtarlık yaparım, en alt kademeden bir tezgâhtarım işte, daha doğrusu Montly mağazasında ayak işlerine bakarım. Bu Montly denen adam,

kuşkusuz alçağın biridir; ama hiç aldırmam; beni çileden çıkaran bir şey varsa, çalışmama karşılık bu kadar düşük ücret vermeleri. Diyeceğim, beni örnek alabilirsiniz kendinize.»

«Nasıl?» dedi Karl. «Gündüzün tezgâhtarlık yapıyor, gece de okuyor musunuz?»

«Evet», dedi öğrenci. «Başka türlü olmuyor ki! Akla gelen her yolu denedim, en iyisi şimdiki durumum. Yıllar öncesi yalnızca öğrenciydim, gece gündüz öğrenci, anlıyor musunuz; ne var ki o zamanlar açlıktan nerdeyse geberip gidecektim, pis ve köhne bir izbede yatıp kalkar, üzerimdeki giysilerle derslere katılmayı göze alamazdım. Ama geçti artık hepsi.»

«İyi ama, ne vakit uyuyorsunuz?» diye sordu Karl ve şaşkın şaşkın öğrenciyi süzdü.

«Evet, uyumak», dedi öğrenci. «Çalışmam bitsin, o zaman uyuyacağım. Şimdilik sade kahve içiyorum.» Arkasına dönüp masanın altından kocaman bir şişe çıkardı, küçük bir fincana kahve koydu; hoşa gitmeyen tadının pek duyulmaması için acele yutuluveren bir ilâç gibi kahveyi boğazından aşağı yuvarladı.

«Enfes şey, bu sade kahve! Yazık ki pek uzaktasınız, yoksa size de biraz verebilirdim.»

«Ben sevmiyorum sade kahveyi», dedi Karl. «Ben de», dedi öğrenci ve güldü. «Ama onsuz ne yapabilirdim. Sade kahve olmasa, Montly bir an bile tutmazdı beni mağazasında. Ben hep Montly diyorum ya, onun benim gibi birinin dünyada yaşayıp yaşamadığından haberi bile yoktur. Tezgâhın altında böyle büyük bir şişe kahve hazır durmasa, mağazadaki davranışım nasıl olurdu, pek bilmiyorum hani; çünkü şimdiye kadar sade kahveden vazgeçme cesaretini bulamadım kendimde; ama inanın ki, çok geçme-

den tezgâhın arkasında uzanır, uyurdum. Ne yaparsın ki, bunu da seziyor ve bana mağazada 'Sade Kahve' diyorlar; sersemce bir şaka hani, üstelik işimde ilerlememi engelledi.»

«Peki, ne zaman okumanız bitecek?»

«Yavaş yürüyor», dedi öğrenci, başını eğerek. Korkuluktan ayrılıp yine masanın başına geçti, dirseklerini açık duran kitaba dayadı, ellerini saçlarında gezdirerek: «Bir iki yıl daha sürebilir», diye ekledi.

Sanki o anda susmuş öğrencinin daha çok güvenine hak kazanacakmış gibi: «Ben de okumak istemiştim», dedi Karl.

«Ya!» dedi öğrenci; yine okumaya mı başladığı, yoksa gözlerini yalnızca dalgın dalgın kitaba mı diktiği pek belli değildi. «Okulu bıraktığınıza doğrusu sevinin. Ben kendim yıllardır okuyorsam, bir kez başladım, onun için. Beni memnun bırakacak yanı fazla değil; ilerisi için bana verdiği umutlara gelince, o daha az. Ne gibi umutlara kapılabilirim ki zaten! Amerika şarlatan doktorlardan geçilmiyor.»

Pek dalgın görünen öğrenciye: «Ben mühendis olacaktım», dedi Karl acele.

«Oysa şimdi bu adamların yanında uşaklık yapmanız gerekiyor», diye cevapladı öğrenci; gözlerini kaldırıp, kaçamak yollu Karl'a baktı. «Tabii bu da üzüyor sizi.»

Öğrencinin çıkardığı sonuç kuşkusuz bir yanlış anlamadan kaynaklanıyordu, ama Karl'ın lehinde öğrenciyi etkileyebilirdi belki, bu yüzden sordu Karl: «Bana da acaba çalıştığınız yerde bir iş verirler mi?»

Soru, öğrenciyi büsbütün kitabından ayırmıştı; bir iş bulmakta Karl'a yardımcı olabileceğini düşünmemişti hiç.

«Deneyin bakalım», dedi. «Ya da en iyisi hiç denemeyin. Bay Montly'nin yanındaki işi ele geçirmem, bugüne kadar hayatımın en büyük başarısı oldu. Okumakla şimdiki işimden birini seçmem gerekse, elbet işimi seçerdim; ama tüm çabamla bir seçme zorunluğunun baş göstermesini önlemeye çalışıyorum.»

«Demek sizin orada bir iş edinmek bu kadar güç», dedi Karl, daha çok kendi kendine.

«Ah, ne sandınızdı», dedi öğrenci. «Bu çevrede bölge yargıcı olmak, Montly'nin yanında kapıcı olmaktan daha kolaydır.»

Karl sustu. Kendisinden ne de olsa bu kadar deneyimli olan ve Delamarche'a bilmediği nedenlerden ötürü kin besleyen, ama kendisi için hiçbir kötülük düşünmeyen öğrenci, onu Delamarche'ı terkedip gitmeye cesaretlendirecek hiçbir söz bulup söylemiyordu; polis yönünden Karl'ı bekleyen tehlikeyi ve onun Delamarche'ın yanında bu tehlikeden yarı yarıya korunmuş sayılacağını da bildiği yoktu hiç.

«Sanırım akşamleyin aşağıdaki gösteriyi izlediniz? İnsan durumu bilmese öyle sanır ki, bu adayın –adı Lobter– seçilmek için biraz şansı vardır ya da hiç değilse seçilmesi söz konusu olabilir, öyle değil mi?»

«Politikadan anlamam», dedi Karl.

«Bir eksiklik», dedi öğrenci. «Ama bunu bir yana bırakalım; değil mi ki gözünüz ve kulağınız var. Adamın kuşkusuz dostları ve düşmanları bulunuyordu; sanırım, dikkatinizden kaçmış olamaz. Şimdi düşünün, adam bana kalırsa en ufak bir seçilme şansından yoksun. Kendisine ilişkin her şeyi tesadüfen biliyorum, bizim bu evde onu tanıyan biri kalıyor. Beceriksiz bir adam denemez hani, politik görüşleri ve geçmişteki politika yaşamı göz önünde tutu-

lursa, bu bölge için biçilmiş kaftan. Gel gelelim seçilebileceğine kimsenin inandığı yok. Öyle bir başarısızlığa uğrayacak ki, sormayın! Seçim kampanyası için elindeki avcundaki birkaç doları sokağa atacak, o kadar.»

Karl'la öğrenci kısa bir süre susup, birbirlerine baktılar. Öğrenci gülümseyerek başını sallayıp, bir elini yorgun gözlerine bastırdı.

«Evet ama, hâlâ yatmaya gitmeyecek misiniz?» diye sordu birden. «Ben de hani oturup çalışacağım. Bakın, daha öğrenecek ne çok şey var.» Kendisini bekleyen çalışma konusunda Karl'a bir fikir vermek için önündeki kitabın nerdeyse yarısını sayfa sayfa çevirdi.

«Öyleyse iyi geceler», dedi Karl ve başını eğerek öğrenciye veda etti.

«Bir ara bize de buyrun», dedi öğrenci; o anda yine masanın başına geçmişti. «Elbet arzunuz bilir. Bizim evde her vakit kalabalık bir topluluk bulursunuz. Akşam dokuzdan ona kadar benim de vaktim olur size ayıracak.»

«Yani Delamarche'ın yanında kalmamı mı tavsiye ediyorsunuz?» diye sordu Karl.

«Tabii, tabii», dedi öğrenci ve hemen başını önündeki kitapların üzerine eğdi. Hiç de deminki sözü söylemişe benzemiyordu; ama sanki öğrencinin gerçek ses tonundan daha pes bir tonla konuşulan bu sözler Karl'ın kulaklarında yankılanmaya devam etti. Karl, yavaş yavaş balkon kapısının perdesine yaklaştı; çevresi zifiri bir karanlıkla kuşatılmış, ampulün ışığında hiç kımıldamadan oturan öğrenciye bir kez daha şöyle bir göz atarak odaya girdi; uyuyan üç kişinin ortak solumalarıyla karşılaştı içerde. Duvar boyunca yürüyerek kanepeyi aradı; bulur bulmaz da sanki alışık olduğu bir yatakmış gibi rahatçacık uzandı üzerine. Delamarche'ı ve evdeki durumu pek iyi bilen, üstelik okumuş bir adam olan öğrenci burada kalmasını

öğütlediğinden, şimdilik kendisini tereddüte sürükleyecek bir şey yoktu ortada. Öğrenci gibi öyle yüksek amaçlar peşinde koşmuyordu; memleketinde bile kalsaydı, okumasını sona erdirebileceği belli değildi; kendi memleketinde pek olacak gibi görünmediğine göre, hele burada, yabancı bir ülkede böyle bir şey kendisinden hiç beklenemezdi. Ama şimdilik Delamarche'ın yanında uşaklığı kabullenir, bunun sağlayacağı güven içinde başka bir iş için uygun fırsat kollarsa, bir şeyler yapıp yaptıklarına karşılık takdir göreceği bir iş bulma umudu elbet daha büyük olurdu. Değil mi ki bu sokakta kimi küçük, kimi büyük bir sürü büro vardı, belki bu bürolar başları sıkışınca personel seçiminde hiç de ince eleyip sık dokumazdı. Başka çıkar yol kalmadı mı, bir iş yerinde seve seve yardımcı personel görevini üstlenebilirdi; ama bakarsın sırf büro işlerinde çalışabilir ve günün birinde büro memuru olarak masanın başında oturup, bu sabah avlulardan geçerlerken gözüne ilişen memur gibi tasasız ve kaygısız, biraz şöyle açık pencereden dışarı bakabilirdi. Gözlerini yumarken nihayet gençliğini ve Delamarche'ın herhalde günün birinde kendisini salıvereceğini düşünmesi yatıştırıcı bir etki yaptı üzerinde; öyle ya, bu evdeki düzen hep böyle süreceğe benzemiyordu. Ama Karl da günün birinde bir büroda çalışırsa, bürodaki işlerden başka şeyle uğraşmayacak, öğrenci gibi güçlerini dağıtmayacaktı. Gerekirse gecelerini de bürodaki işlere ayıracaktı; nitekim bunu başlangıçta, pek öyle ticarî ön bilgilere sahip bulunmadığı için nasıl olsa kendisinden isteyeceklerdi. Yalnızca hizmet edeceği iş yerinin çıkarını düşünecek, hangi iş olursa olsun kabullenecek, hatta bürodaki öbür memurların kendilerine yakışmadığı gerekçesiyle geri çevirecekleri işleri bile üstlenecekti. Sanki gelecekteki amiri kanepenin önünde dikiliyormuş gibi, habire iyi niyetler üşüşüyordu kafasına.

Kafasında bu türlü düşüncelerle yatağa girdi, Karl. Henüz uyur uyanık yatarken, Brunelda'nın sesli sesli göğüs geçirdiğini işitti; besbelli kâbuslar içinde kıvranan Brunelda, yattığı yerde sağa sola dönüp duruyordu.

Karl, sabah erkenden gözlerini açar açmaz: «Kalk! Kalk artık!» diye seslendi Robinson . Balkon kapısının perdesi henüz kapalı duruyor, ama aralıklardan sızan ışık öğle öncesinin geç bir vakti olduğunu gösteriyordu. Robinson kaygılı bakışlarla sağa sola seğirtiyor, bazen bir havluyu, bazen bir kovayı, bazen de çeşitli çamaşır ve giysileri taşıyordu; Karl'ın önünden her geçişinde onu kalkmaya teşvik eder gibi başını sallıyor, elindekileri havaya kaldırarak, uşaklığın ayrıntılarını henüz ilk sabah elbet bilemeyecek Karl için kendisini nasıl son bir kez enikonu zahmete soktuğunu göstermek istiyordu.

Ama çok geçmeden Robinson'un kime hizmet ettiğini anladı Karl; odanın öbür kısmından iki dolapla ayrılmış olup şimdiye kadar fark etmediği bir bölmede banyo yapılıyor, Brunelda'nın dolabın üstünden dışarı taşmış başıyla çıplak boynu –saçları o anda yüzünü örtmüştü– ve ense kökü görülüyordu; Delamarche, zaman zaman havaya kaldırdığı elinde çok uzaklara kadar su sıçratan bir sünger tutuyor, bu süngerle Brunelda yıkanıp ovuluyordu. Delamarche'ın ara sıra Robinson'a verdiği kısa buyruklar işitilmekteydi; Robinson elindeki öteberileri bölmenin kapatılmış asıl kapısından değil, bir dolapla bir paravana arasındaki ufak aralıktan iteliyor, üstelik her seferinde kolunu hayli ileri uzatıp başını çevirmesi gerekiyordu. «Havluyu uzat, havluyu!» diye bağırıyordu Delamarche. Tam o anda bir başka şey arayan Robinson bu emir üzerine irkilip başını masanın altından çıkarır çıkarmaz, bu kez de Delamarche: «Su nerde kaldı, su? Hay Allah kahretsin!» diye haykırıyor ve dolabın üstünden yukarı doğru uzanan pek öfkeli yüzü görülüyordu. Karl'ın yıkanma ve giyinme

sırasında yalnız bir kez gerekeceğini sandığı nesneler, burada akla gelebilecek çeşitli diziler halinde isteniyor ve getiriliyordu. Küçük bir elektrik ocağında hep bir kova su ısıtılıyor ve Robinson bu ağır yükü hayli aralanmış bacakları arasında taşıyarak banyonun yapıldığı yere götürüyordu. İşinin çokluğu düşünülürse, her vakit buyruklara tastamam uyamayışında ve bir ara, yine bir havlu istendiğinde odanın ortasındaki kocaman yataktan bayağı bir gömlek alıp büyük bir yumak halinde dolapların üzerinden arkaya atmasında anlaşılmayacak bir taraf yoktu.

Ama Delamarche'ın da işi kolay değildi ve belki Robinson'a karşı o kadar sinirlenmesinin nedeni –bu sinirli haliyle Karl'ı hiç görmüyordu gözü–, kendisinin de Brunelda'yı bir türlü memnun edemeyişiydi. «Ayy!» diye çığlıklar atıp duruyordu Brunelda. Genellikle hiçbir şeye karışmayan Karl bile, atılan çığlıkları işittikçe irkiliyordu. «Nasıl da canımı acıtıyorsun! Git buradan, git! Böyle acı çekeceğime, kendim yıkanırım daha iyi. Bak, gene kaldıramıyorum kolumu. Vücuduma öyle bastırdın mı, bir fena oluyorum ki! Sırtım mor lekelerle doldu kuşkusuz. Tabii söyler misin, söylemezsin bana. Ama dur sen, Robinson'u, olmazsa bizim ufaklığı çağırayım da, bir bir baksın vücuduma. Hayır canım, çağırdım mı, çağırmadım; ama sen de işte biraz nazik ol, saygılı davran, Delamarche! Ama istediğim kadar her sabah tekrarlayayım, saygılı davranmaz da davranmazsın.» Derken Brunelda: «Robinson!» diye seslendi birden. «Robinson, koş da yardım et bana! Şu gördüğüm işkenceye bak! Bu işkenceye de yıkamak diyor Delamarche. Robinson! Robinson! Nerde kaldın ayol! Yoksa sen de mi kalpsizin birisin.» Karl sesini çıkarmayarak, parmağıyla gitmesini işaret etti Robinson'a; ama Robinson yere bakarak başını hâkim bir edayla salladı, ne yapacağını kendisi daha iyi biliyordu. Karl'ın kulağına eğilerek: «Sen ne sanıyorsun kuzum?» dedi. «Brunelda'nın

sözleri iş olsun diye söylenmiş şeyler. Bir defa gittim, bir ikinci defa mı, Allah göstermesin! O bir defa gidişimde Delamarche'la Brunelda beni yakaladıkları gibi banyonun içine soktular, az kalsın boğuluyordum. Ondan sonra da günlerce terbiyesizlikle suçladı beni Brunelda ve boyuna: 'E, yanıma gelmeyeli de epey oldu, Robinson, ya da 'beni yine ne zaman ziyarete geleceksin banyoda ha?' deyip durdu. Ancak birkaç kez önünde diz çöküp yalvardım da vazgeçti. Bunu bir daha unutur muyum!»

Robinson anlatırken sürekli bağırıyordu Brunelda. «Robinson! Robinson! Bu Robinson da nerde kaldı ayol!» Kimse kendisine cevap verip yardımına koşmuyor –Robinson, Karl'ın yanına oturmuştu; ikisi de, Brunelda'yla Delamarche'ın zaman zaman başlarının görülüp kaybolduğu dolapların üstündeki köşeye seslerini çıkarmadan bakıyorlardı–, öyleyken Brunelda yüksek sesle Delamarche'tan yakınmayı bırakmayarak: «Ama canım Delamarche!» diye bağırıyordu. «Şimdi de beni yıkıyor musun, yıkamıyor musun, hiç hissettiğim yok. Süngeri de ne yaptın ayol? Haydi alsana eğilip! Ben, kımıldanıp eğilemiyorum işte. Yoksa adam nasıl yıkanırmış, hemen gösterirdim sana! Ah, nerde o genç kızlık zamanım! Henüz babamın çiftliğindeyken her sabah Colorado ırmağında yüzerdim; arkadaşlarımın içinde en hareketlisi bendim. Ama şimdi! Beni yıkamasını ne zaman öğreneceksin, kuzum Delamarche! Süngeri sağa sola sallıyor, kendini zorluyorsun ama, benim bir şey duyduğum yok ki! Süngeri öyle sert bastırma, vücudumu yaralayıp bereleme dedimse, beni ortada bırak, üşüt demedim sanırım. Banyodan çırılçıplak çıkıp gideyim de, gör sen!»

Ama sonra savurduğu tehdidi gerçekleştirmekten vazgeçti Brunelda –zaten gücü de yetmezdi–; Delamarche üşütebileceğinden korktuğu Brunelda'yı tutup yine küvetin

içine daldırmışa benziyordu, çünkü o anda şiddetli bir su şapırtısı işitildi.

«Bunun üstesinden gelirsin ama, Delamarche!» dedi Brunelda, biraz kısık bir sesle. «Kötü bir davranışta bulunursun önce, sonra da artık hep okşar, komplimanlar yaparsın.» Derken kısa bir sessizlik baş gösterdi. «Şimdi Delamarche öpüyor Brunelda'yı», dedi Robinson, kaşlarını kaldırarak.

«Sırada hangi iş var?» diye sordu Karl. Bir kez burada kalmaya karar verdikten sonra çalışmaya hemen başlamak istiyordu. Cevap vermeyen Robinson'u kanapede tek başına bırakıp kalktı, bütün bir gece üzerinde yatanların ağırlığı altında hâlâ tortop duran kocaman yatağı açıp yaymaya koyuldu; ardından tek tek parçaları güzelce toplayıp yine bir araya getirecekti; galiba haftalardan beri yapılmış bir şey değildi bu.

«Gidip baksana şunlara, Delamarche», dedi Brunelda. «Bizim yatağı dağıtıyorlar Allah bilir. Her şeyi düşünmeden olmuyor, hiç rahat yüzü gördüğü yok insanın. Bunlara daha sert davran, yoksa akıllarına eseni yaparlar.» Delamarche: «Mutlaka o lanet olası hamaratlığıyla bizim ufaklıktır», diye bağırdı ve galiba banyodan dışarı fırlayacak oldu. Karl, elindekileri hemen yere atmıştı; ama neyse ki Brunelda: «Bırak gitme, Delamarche, bırak gitme!» dedi. «Oh, su da bir sıcak ki, pek yoruyor insanı. Gitme, kal yanımda, Delamarche!» Su buharının dolapların arkasından nasıl sürekli yükseldiğini ancak şimdi farketmişti Karl.

Robinson, sanki Karl kötü bir iş yapmış gibi elini korkuyla yanağına bastırmıştı. Derken: «Dokunmayın bir şeye, her şeyi olduğu gibi bırakın!» diye seslendiği duyuldu Delamarche'ın. «Banyodan sonra Brunelda'nın her vakit bir saat dinlendiğini bilmiyor musunuz, ha? Bu ne rezalettir!

Durun siz, yanınıza geleyim de görürsünüz! Hey Robinson, gene mi hayallere daldın yoksa? Bütün olup bitenlerden sen sorumlusun bak, yalnızca sen! Oğlanın dizginlerine sahip ol, burada onun kafasına göre hareket edecek değiliz. Bir şey gerekir, getirip vermezsiniz adama; yapılacak iş olmaz, bu kez de hamaratlığınız tutar. Hemen geçip bir köşeye oturun ve size bir iş buyrulmadan ortalıkta görüneyim demeyin!»

Ama çok geçmeden yine unutulmuştu hepsi; çünkü Brunelda, tamamen sıcak su altında kalmış gibi pek yorgun: «Parfüm! Parfümü getirin!» diye fısıldadı. Delamarche de bağırdı: «Parfümü getirin! Kımıldayın biraz!» Evet ama, nerdeydi parfüm? Karl Robinson'a, Robinson Karl'a baktı. Karl, bütün işleri kendi eline alması gerektiğini anlamıştı. Parfümün nerede bulunduğundan haberi yoktu Robinson'un; yere yatıp iki elini kanapenin altına uzatarak harıl harıl sağı solu aramaya başlamıştı; ama yumak yumak tozdan ve kadın saçından başka bir şey bulup çıkaramıyordu. Karl, kapının bitişiğindeki yıkanma masasına koştu ilkin; ama masanın gözlerinde eski İngilizce romanlardan, dergilerden, notalardan başka şey yoktu ve içleri öylesine tıka basa doluydu ki, bir kez açıldıktan sonra bir daha kapatılacak gibi değildi. Bu arada Brunelda: «Parfüm! Parfüm!» diye göğüs geçirip duruyordu. «Ne kadar sürecek daha? Bugün kavuşabilecek miyim parfümüme?» Brunelda'nın sabırsızlığı yüzünden Karl hiçbir yeri doğru dürüst arayamıyor, şöyle bir bakışta edindiği ilk izlenimle yetinmek zorunda kalıyordu. Yıkanma masasında yoktu parfüm şişesi, zaten masanın üzerinde yalnız merhem ve ilaç dolu küçük şişeler kalmış, ötekilerin hepsi daha önce banyoya taşınmıştı. Belki de parfüm şişesi yemek masasının gözündeydi. Ama yemek masasına yollanırken –Karl'ın aklı parümdeydi, başka şey düşündüğü yoktu– sert bir biçimde Robinson'la çarpıştı; Robinson kanepe altındaki

arama işinden sonunda vazgeçmiş, parfümün yeri konusunda içinde beliren bir sezgiye uyarak, adeta gözü bir şey görmeksizin koşup gelmişti karşıdan. İki kafanın birbirine toslamasından çıkan ses açık seçik işitildi. Suskun kalakalmıştı Karl; Robinson koşmasına ara vermişse de, duyduğu acıyı hafifletmek için abartmalı biçimde yüksek perdeden sürekli feryada başlamıştı.

«Parfümü arayacakken birbirleriyle boğuşuyorlar», dedi Brunelda. «Bunların yaptıkları beni hasta edecek Delamarche ve mutlaka senin kollarında öleceğim.» Ardından: «Parfümümü isterim!» diye bağırmaya başladı kendini toparlayarak. «Parfümümü, parfümümü isterim! Parfüm gelmeden çıkmam banyodan. Akşama kadar burada kalırım da, yine çıkmam.» Yumruğunu suya indirdi derken; etrafa saçılan suyun sesi işitildi.

Ama yemek masasının gözünde de yoktu parfüm; gözde pudralık, makyaj hokkası, saç fırçaları, saç bukleleri ve keçeleşerek tortop olmuş bir sürü küçük nesneler gibi Brunelda'nın sırf tuvaletinde kullandığı öteberiler bulunuyor, ama aralarında parfüm görülmüyordu. Hâlâ bağıran ve neredeyse yüz kadar kutunun yığıldığı köşede kutuları bir bir açıp içlerini iyice gözden geçiren, bu arada çokluk iğne, iplik, mektup gibi nesnelerin hemen yarısını yere düşüren ve yerde öylece bırakan Robinson da, zaman zaman başını sallayıp omuzlarını silkerek Karl'a açıkladığına bakılırsa hiçbir şey bulamamıştı.

Birden Delamarche, üzerinde iç çamaşırlarıyla banyodan dışarı fırladı; beri yandan, Brunelda'nın banyoda sarsıla sarsıla ağladığı işitiliyordu. Karl ile Robinson aramayı bırakmışlar, «Lütfen parfümü aramaya başlayın artık!» diye kendilerine seslenen tepeden tırnağa ıslak Delamarche'a bakıyorlardı; yüzünden ve saçlarından bile su damlıyordu Delamarche'ın; ilkin Karl'a: «Sen burayı arayacaksın!»

dedi, ardından Robinson'a: «Sen de burayı!» diye buyurdu. Karl gerçekten arıyor, hatta Robinson'un aradığı yerlere bile bakıyor, ama kendisinden daha büyük bir hamaratlıkla sağı solu kolaçan eden Robinson gibi o da parfümü ele geçiremiyordu bir türlü. Robinson bir yandan arıyor, bir yandan da göz ucuyla, odanın elverdiği ölçüde paldır küldür ortalıkta gezinen ve hem kendisini, hem de Karl'ı adamakıllı bir dayaktan geçirse hayli sevinecek olan Delamarche'a, bakıyordu.

Birden: «Delamarche!» diye seslendi Brunelda. «Gel de, kurula bari beni! Nasıl olsa parmümü bulacağı yok onların, sadece ortalığı dağıtacaklar. Söyle de, hemen son versinler aramaya! Ama hemen! Ellerinde ne varsa yere bıraksınlar. Bir şeye de dokunmasınlar artık. Yoksa evi ahıra çevirecekler. Aramayı bırakmadılar mı yapış yakalarına, Delamarche! Ama hâlâ durdukları yok, baksana. İşte bir kutu düşürdüler yere; bıraksın, kaldırmasınlar yerden, olduğu gibi bıraksınlar her şeyi ve odadan savuşup gitsinler! Sonra sürgüle kapıyı arkalarından Delemarche ve hemen dön gel bana! O kadar zamandır suyun içindeyim ki, ayaklarım buz kesti.»

«Hemen, Brunelda, hemen geliyorum», diye seslendi Delamarche ve Karl'la Robinson'u alıp kapıya seğirtti. Ama onları dışarı salmadan önce, kahvaltıyı alıp gelmelerini ve Brunelda için bulabilirlerse bir yerden ödünç olarak güzel bir parfüm bulmalarını tembihledi.

Koridora çıkınca: «Sizin içerisi de ne dağınık, ne pis böyle», dedi Karl. «Kahvaltıyı alıp döner dönmez, ortalığa bir çeki düzen verelim.»

«Bir şu rahatsızlığım olmasa! Üstelik bize nasıl davrandıklarını da gördün», diye cevapladı Robinson; Brunelda'nın aylardır evde hizmet eden kendisiyle daha dün eve alınan Karl arasında en ufak bir ayrım gözetmeyişi de

kuşkusuz ağırına gidiyordu, ama daha fazlasına da layık değildi. «Biraz kendini zorlaman gerekecek işte», dedi Karl. Ama onu büsbütün umutsuzluğa düşürmemek için de ekledi: «Nihayet bir defalık bir iş olacak. Sana dolapların arkasında yatacak bir yer hazırlarım; ortalığı biraz derleyip topladık mı bütün gün orada yatabilirsin, hiçbir şeyi umursaman gerekmez artık ve çok geçmeden de iyileşip sağlığına kavuşursun.»

«Yani şimdi sen de görüyorsun halimi», dedi Robinson, kendisiyle ve acılarıyla baş başa kalmak için yüzünü Karl'dan başka yana döndürdü. «Ama bakalım rahat rahat yatmaya bırakırlar mı beni?»

«İstersen bu konuyu ben Delamarche'la ve Brunelda'yla konuşayım.»

«Brunelda'nın hiçbir şeye aldırdığı var mı ki?» diye sesini yükseltti Robinson ve Karl'a hiç haber vermeden önüne gelip dikildikleri bir kapıyı yumruğuyla itip açtı.

Adeta onarılması gereken bir ocaktan nerdeyse kara kara bulutların yükseldiği bir mutfağa girdiler. Karl'ın dün koridorda gördüğü kadınlardan biri ocağın kapağının önünde diz çökmüş, çıplak elleriyle iri kömür parçalarını içeri atıyor, ateşi sağa sola dürtüklüyor, yaşlı bir kadın için diz çöküp oturmak pek kolay sayılmadığından ahlayıp ofluyordu.

Robinson'u görünce: «Tabii, bir bu eksikti», diye söylendi kadın ve ellerini kömür sandığının üzerine dayayarak zahmetle doğruldu, önlüğünü kulpuna dolayıp sobanın kapağını kapadı. «Saat dört olmuş», –Karl hayretle mutfaktaki saate baktı– «siz daha kahvaltı edeceksiniz, öyle mi? Haydutlar sizi!» Arkadan: «Oturun!» diye söylendi. «Bekleyin biraz, size ayıracak vaktim yok şimdi.»

Karl'ı çekip kapının yanındaki küçük bir sıraya oturtan

Robinson: «Söylediğini yapmalıyız», diye fısıldadı. «Kendisine muhtacız çünkü, odayı ondan tuttuk kuşkusuz her an çıkmamızı isteyebilir. Ama biz evi değiştiremeyiz, bütün eşyaları nasıl taşırız sonra; her şeyden önce Brunelda'nın taşınması akıl alacak şey mi?»

«Peki burada, bu koridorda bir başka oda kiralanamaz mı?» diye sordu Karl.

«Bize kim oda verir ki!» diye cevapladı Robinson. «Burada kimse kapısını açmaz bize.»

Böylece sırada sessizce oturup beklediler. Kadın iki masa arasında, bulaşık teknesinden ocağa, ocaktan bulaşık teknesine seğirtip duruyordu. Bağırarak konuştuklarından öğrenildiğine göre kızı rahatsızlanmış, bütün iş, yani evdeki otuz kiracıya yemek yetiştirip hizmet etme işi tek başına kendisine kalmıştı. Üstelik ocak da bozuk olduğundan yemek pişmek bilmiyordu bir türlü; kocaman iki tencerede koyu bir çorba kaynamaktaydı; sık sık çorbadan bir kaşık alan kadın, kaşığı yukarda tutup içindeki çorbayı tekrar tencereye akıtarak pişip pişmediğine bakıyor, ama çorba bir türlü gereken kıvamı kazanamıyordu. Bütün kabahat ateşte olmalıydı; derken kadın ocağın kapağının önünde nerdeyse yere oturdu, kocaman bir maşayla kor halindeki kömürleri karıştırmaya başladı. Mutfağı dolduran duman kadını öksürtüyordu; bazen öksürük nöbeti o kadar şiddetleniyordu ki, kadın bir sandalyeye tutunuyor ve dakikalarca öksürmekten başka şey yapmıyordu. Bu saatten sonra kahvaltı falan veremeyeceğini, çünkü bunun için ne keyfi, ne de vakti olduğunu açıkladı ikide bir. Karl'la Robinson bir kez kendilerine kahvaltıyı alıp gelmeleri tembih edildiğinden, sonra bunu zorla ele geçiremeyeceklerini bildikleri için kadının sözlerine cevap vermiyor, eskisi gibi sessiz sedasız oturmalarını sürdürüyorlardı.

Dört bir yanda, sandalyelerde, ayak dayayacak küçük taburelerde, masaların üzerinde ve altında, hatta döşemenin bir köşesinde kiracıların hâlâ yıkanmamış tabakları duruyor, içlerinde belki biraz kahve ya da süt kalmış küçük kahvedenlikler görülüyordu; küçük tabakların kimisinde de yağ kalıntıları vardı, devrilen büyük bir kutunun içinden kekler hayli ilerilere yuvarlanmıştı. Hani bütün artıklar bir araya toplanıp bir kahvaltı hazırlanabilir ve nasıl hazırlandığını öğrenmedikten sonra Brunelda da kahvaltıya en ufak bir kusur bulamazdı. İşte bunları kafasından geçiren Karl saate bir göz atınca, yarım saattir odada beklediklerini gördü; belki Brunelda şimdi ateş püskürüyor, Delamarche'ı kendilerine karşı kışkırtıyordu. Derken kadın bir öksürük nöbeti arasında –öksürürken Karl'a baktı dik dik–: «İstediğiniz kadar bekleyin», dedi, «kahvaltıyı alamayacaksınız. Ama iki saate kadar akşam yemeğini verebilirim.»

Bunun üzerine: «Gel Robinson!» dedi Karl. «Kahvaltıyı kendimiz hazırlayalım.» Başını yana eğerek: «Nasıl yani?» diye sesini yükseltti kadın. «Lütfen anlayışlı olun!» diye cevapladı Karl. «Ne diye bize kahvaltı vermek istemiyorsunuz? Yarım saattir bekliyoruz burada, yetmez mi! Sanırım bütün aldıklarımızın parasını ödüyoruz, başkalarından da daha çok ödediğimiz kuşkusuz. Bu kadar geç kahvaltı etmemiz sizi rahatsız ediyor, doğru; ama nihayet sizin kiracılarınızız, geç kahvaltı etmeye alışmışız bir kez, siz de biraz bize uysanız, n'olur sanki! Kuşkusuz bugün kızınız hasta, işiniz pek güç, ama başka türlüsü mümkün değilse ve bize ayrıca kahvaltı veremeyecekseniz, müsaade edin, bari biz artıklardan bir şeyler hazırlayalım.»

Ama kadın kimseyle güzel güzel konuşmak niyetinde değildi; bu kiracıları için sabahki kahvaltının artıkları bile gözüne pek fazla görünüyordu. Beri yandan, Robinson'la

Karl'ın sırnaşıklığından da bıkmıştı; oradan bir tepsiyi kaptığı gibi adeta karnına dürtercesine Robinson'a uzattı, kadının derleyip toplayacağı yiyecekleri teslim almak üzere tepsiyi elinde tutması gerektiğini, nerdeyse ağlamaklı bir yüzle neden sonra anladı Robinson. Hani kadın tepsiye göz açıp kapamadan bir sürü şey yığmıştı; ama bunlar insanın önüne çıkarılacak bir kahvaltı değil de, kirli kahvaltı tabaklarından bir yığın gibi görünüyordu. Derken kadın, Robinson'la Karl'ı kapıya doğru iteledi; adeta kadının hakaretleriyle tekme yumruklarından korkarak bellerini büküp kapıya doğru seğirtirlerken, Robinson'un elinden tepsiyi aldı Karl; çünkü tepsi Robinson'un elinde hiç de güven içinde bulunuyora benzemiyordu.

Kapıdan yeteri kadar uzaklaştıktan sonra, koridorda yere oturdu Karl. İlkin tepsiyi temizleyip birarada bulunması gereken şeyleri bir araya getirecek, örneğin sütü bir yere toplayacak, çeşitli yağ artıklarını sıyırıp bir tabağa alacak, sonra da tepsideki yiyeceklerin daha önceki bir kahvaltının artıkları olduğunu gösteren tüm belirtileri yok edecek, yani bıçakları ve kaşıkları temizleyecek, sandviçlerin koparılmış yerlerini kesip düzleyecek, her şeye daha iyi bir görünüm verecekti. Bütün bunları gereksiz sayan Robinson, daha önce kendilerine verilen kahvaltının çokluk bundan da berbat durumda olduğunu ileri sürdü; ama Karl onun söylediklerine aldırmadı, hatta Robinson'un pis parmaklarıyla işe karışmayışına sevindi. Rahat durmasını sağlamak üzere hemen Robinson'a, tabii bunun ancak bir kez için olduğunu söyleyerek birkaç kek ve daha önce kakao konmuş bir fincanın dibindeki kalın tortuyu verdi.

Kendi odalarının önüne gelip, Robinson hiç duraksamadan elini kapının koluna uzatınca, Karl kendisini tutup geri çekti, çünkü henüz içeri girip giremeyecekleri belli

değildi. «Elbette girebiliriz», dedi Robinson. «Artık Brunelda'nın yalnızca saç tuvaletini yapıyordur Delamarche.» Ve gerçekten Brunelda, hâlâ havalandırılmayan ve balkon kapısındaki perdesi kapalı duran odada bacaklarını enikonu aralamış, bir koltukta oturuyor, arkasında dikilen Delamarche ise yüzünü iyice eğmiş, Brunelda'nın belki de keçeleşmiş kısa saçlarını tarıyordu. Brunelda'nın üzerinde pek dekolte, ama bu kez soluk pembe bir giysi vardı; dünkünden biraz kısaydı giysi, en azından kaba örgülü beyaz çorapları nerdeyse dizlere kadar görülebiliyordu. Saçlarının taranmasının uzun sürmesinden sabırsızlanan Brunelda, kalın ve kırmızı dilini dudaklarının arasında sağa sola gezdiriyor, hatta bazen: «Ama canım, Delamarche!» diye sesini yükselterek kendini büsbütün Delamarche'ın elinden kurtarıyor, tarağı kaldırıp havada tutan Delamarche da Brunelda'nın başını yine arkaya yaslayacağı ânı ses çıkarmadan bekliyordu.

«Uzun sürdü ama», dedi Brunelda ortaya konuşarak; sonra da dosdoğru Karl'a dönüp: «Senden memnun kalmamızı istiyorsan, ayağına biraz çabuk ol, anladın mı!» diye ekledi. «O miskin, obur Robinson'u kendine örnek alma sakın! Şimdiye kadar da Allah bilir bir yerde kahvaltı yapmışsınızdır. Bakın size söylüyorum, bir daha göz yumamam buna.»

Doğrusu pek haksız bir iddiaydı bu; Robinson başını sallayıp dudaklarını oynattı, ama sesini çıkarmadı hiç. Karl'a gelince, beyle hanımefendi üzerinde olumlu bir etki yapmak istiyorsa, kuşkusuz çalışıp karşılarına işle çıkmak gerektiğini anlamıştı. Alçak bir Japon sehpasını bulunduğu köşeden çıkardı, bir örtü yayıp getirdikleri yiyecekleri dizdi üzerine. Ancak ne çok zahmetle gele geçirebildiklerini bilen biri bu yiyeceklerden memnun kalabilir, yoksa onlara, Karl'ın kendi kendine söylemeden duramadığı gibi ba-

zı kusurlar bulabilirdi.

Neyse ki Brunelda'nın karnı acıkmıştı, kahvaltı için bütün hazırlıkları yapan, Karl'a doğru hoşnutlukla başını sallıyor, her şeyi mümkünse hemen ezip ufalamaya can atan yumuşak ve yağlı eliyle vaktinden önce tepsiden şu ya da bu yiyeceği almak isteyerek Karl'ın çalışmasını engelliyordu. Bir ara dilini şapırdatarak: «Bu işi güzel becerdi seninki», dedi ve saçlarını sonradan yine taramak üzere tarağı saçında bırakan Delamarche'ı çekip yanı başındaki bir sandalyeye oturttu. Kahvaltıyı gören Delamarche'ın da yüzü güldü, ikisi de pek acıkmıştı, elleri sehpanın üzerinde dört bir yana gidip geliyordu. Karl, Brunelda'yla Delamarche'ı memnun etmek için elden geldiği kadar çok yiyecek alıp getirmek gerektiğini anlamıştı; işe yarar daha bir sürü yiyeceği mutfağın döşemesinin üzerinde olduğu gibi bıraktığını düşündü. «Bu ilk defasında kahvaltıyı nasıl hazırlayacağımı bilemedim», dedi. «Gelecek sefer daha iyi üstesinden gelirim.» Ama henüz konuşmasını bitirmeden, bu sözleri kime söylediğini anımsadı; kahvaltı hazırlama işine pek kaptırmıştı kendini. Delamarche'dan yana memnunlukla başını sallayan Brunelda, Karl'ı ödüllendirmek üzere ona bir avuç kek alıp uzattı.

FRAGMANLAR

1

Brunelda'nın Yolculuğu

Bir sabah Karl, içinde hasta Brunelda'nın bulunduğu arabayı evip kapısından itip çıkardı. Umduğu kadar erken değildi artık. Brunelda uysallık gösterip kocaman gri bir bezle üzerinin örtülmesine razı olmasına karşın, sokakta herkesin dikkatini çekmemek için –gündüz vakti de asla kaçınılamazdı bundan–, yolculuğu henüz geceyken yapmayı kararlaştırmışlardı. Ama Brunelda'nın merdivenlerden indirilmesi, Karl'dan çok daha çelimsizliği bu fırsatla anlaşılan öğrenci de can ve gönülden yardım etmişken fazla uzun sürmüştü. Brunelda doğrusu iyi dayanmış, pek ahlayıp oflamamış ve kendisini taşıyanların işini her bakımdan kolaylaştırmaya çalışmıştı. Ama Karl'la öğrenci hem kendileri dinlenmek, hem Brunelda'nın dinlenmesini sağlamak için birkaç basamakta bir onu yere koymadan yapamamışlardı. Serin bir sabahtı ve koridorlarda tıpkı evlerin bodrumlarındaki gibi soğuk bir hava esiyordu. Ama Karl'la öğrenci tere batmıştı; verdikleri molalarda Brunelda'nın içtenlikle uzattığı örtünün bir ucunu alıp ister istemez yüzlerini kuruluyorlardı. Böylece ancak iki saatte aşağıya varabilmişlerdi; küçük bir araba, akşamdan hazır, aşağıda bekliyordu. Brunelda'nın kaldırılıp arabaya konması da yine biraz uğraştırmıştı, ama bu da yapıldıktan sonra bütün işe başarılmış gözüyle bakılabilirdi; çünkü arabanın itilmesinin tekerleklerin büyüklüğü nedeniyle bir güçlüğü yoktu; korkulacak tek şey kalıyordu geriye, o da Brunelda'nın ağır vücudu altında arabanın belki dağılıp gidebilecek olmasıydı. Ama bu tehlikeyi de göze almak gerekiyordu; yedek bir araba sağlayacağını ve onu

bizzat itip götüreceğini öğrencinin yarı şaka söylemesine karşın, böyle bir arabanın birlikte taşınması düşünülecek gibi değildi. Derken öğrenciye veda edildi, doğrusu pek candan bir vedalaşmaydı bu. Öğrenciyle Brunelda arasındaki bütün uyuşmazlık unutulmuştu; öğrenci, hastalığı sırasında kendisine yaptığı hakaret için Brunelda'dan özür dileyecek bile oldu; ama Brunelda, her şeyin çoktan geçmişe karışıp fazlasıyla gönlünün alınmış olduğunu söyledi, üst üste giydiği bir sürü etekliğin ceplerini karıştırıp zahmetle bulduğu bir doları yadigâr olarak lütfen kabul etmesini istedi öğrenciden. Brunelda'nın o bilinen cimriliği dikkate alınırsa, bu armağan hiç de küçümsenecek gibi değildi. Öğrenci de gerçekten sevinmişti buna, madenî parayı hemen havaya fırlattı; ne var ki, sonra da onu yerde aramak zorunda kaldı. Öğrenciye yardım etmeden duramayan Karl, sonunda arabanın altında buldu parayı. Öğrenciyle Karl arasındaki vedalaşma kuşkusuz çok daha sadelik taşıyordu; birbirlerine ellerini uzattılar, ileride tekrar görüşecekleri ve o vakit hiç değilse ikisinden birinin –öğrenci Karl için öne sürdü bunu, Karl da öğrenci için– şimdiye kadar ne yazık ki kavuşamadığı önemli bir mevkiye kavuşmuş olacağı kanısını içlerinde taşıdıklarını belirttiler. Bunun üzerine Karl, keyifli keyifli koluna yapıştı arabanın ve onu iterek kapıdan çıkardı. Karl ile araba gözden kayboluncaya kadar arkalarından baktı öğrenci ve mendil salladı. Karl, sık sık dönüp başıyla selamladı öğrenciyi; Brunelda da bir ara başını döndürüp bakmak istedi, ama bu gibi hareketler kendisi için pek yorucu olduğundan vazgeçti. Brunelda'nın öğrenciye son bir kez veda etmesini sağlamak üzere, sokağın sonuna gelir gelmez arabayı olduğu yerde çarkettirdi Karl; öyle ki, Brunelda da şimdi yattığı yerden öğrenciyi görebiliyordu. Öğrenci de elindeki mendili eskisinden daha çabuk sallamaya başladı.

Karl bundan böyle hiçbir yerde duramayacaklarını, çünkü gidecekleri yerin uzak olduğunu, zaten niyet ettiklerinden çok daha geç yola çıktıklarını açıkladı Brunelda'ya. Gerçekten de artık yer yer arabalar ve pek seyrek de olsa işe giden kimselerle karşılaşıyorlardı. Karl doğrusu ne söylemişse onu söylemiş, ondan fazla bir şey söylemek istememişti; ama Brunelda alınganlığından Karl'ın sözlerini yanlış anlamış ve gri örtüyü boydan boya üzerine çekmişti. Karl bir şey demedi; hani böyle bir örtüyle araba iyice dikkati çekecek, ama üzeri açık oldu mu Brunelda daha da çok göze çarpacaktı. Hayli kollayarak arabayı itiyor, bir köşeyi dönmeden bir sonraki yolu gözetliyor, hatta gerekirse arabayı bırakıp birkaç adım önden ilerliyordu; tatsız bir karşılaşma kokusunu aldı mı, tehlike savuşturulana kadar bekliyor, olmazsa kendine apayrı bir yol seçiyordu. Bu gibi durumlarda akla gelebilecek tüm yolları önceden adamakıllı incelediği için dolambaçlı bir yol izleme tehlikesine asla düşmüyordu. Doğrusu karşılaşılmaktan korkulan, ama önceden tek tek sezilemeyen engeller de çıkmıyor değildi. Hafif bayır aşağı olup uzaklara dek görülebilen ve tamamen boş oluşuyla insanı sevindiren – Karl'ın bir an önce yararlanmaya çalıştığı bir avantajdı bu– bir sokakta karanlık bir kapı önünde bir polisin karşısına çıkıp böylesine titizlikle üstü örtülmüş arabada ne taşıdığını Karl'a sorması bu çeşit engellerden biriydi. Ama Karl'a o kadar sert bakmasına karşın, örtüyü kaldırıp Brunelda'nın terlemiş ve telaşlı yüzünü gören polis gülümsemeden duramadı. «Nasıl?» dedi. «Ben sanıyordum ki arabada on çuval patates var, içinden çıka çıka bir tek bayan çıkıyor, ha? Nereye yolculuk bakayım? Kimsiniz, nesiniz?» Polisin yüzüne bakmaya cesaret edemeyen Brunelda, gözlerini Karl'dan ayırmıyordu; Karl'ın bile artık kendisini kurtaracağından açıkça kuşku duyar gibiydi. Ama polis işinde Karl'ın yeterince deneyimi ardı, durumu

pek tehlikeli görmüyordu. «Şu aldığınız belgeyi gösterir misiniz, bakalım, Froylayn?» dedi polis. «Ha, öyle ya», dedi Brunelda ve o kadar umutsuzca arandı ki, gerçekten kuşku uyandıran bir hali vardı. Polis açıkça alay ederek: «Froylayn, belgeyi bulamayacaklar galiba», dedi. «Yo yo», diye cevapladı Karl, serinkanlı, «belge mutlaka yanındadır, herhalde başka bir yere kaldırmış olacak.» Bunun üzerine Karl da aramaya katıldı ve gerçekten belgeyi Brunelda'nın arkasında bulup çıkardı. Polis, üstünkörü bir göz attı belgeye. «Demek öyle?» dedi gülümseyerek. «Öylesine bir Froylayn bu? Sen de, küçük bey, aracılık yapıyor ve onu taşıyorsun, ha? Sahi, kendine bundan daha iyi bir iş bulamadın mı?» Karl, yalnızca omuzlarını silkti; işte yine polisin o bilinen müdahaleleriyle karşı karşıya bulunuyordu. Polis, sorusuna bir cevap alamayınca: «Eh, haydi bakalım, iyi yolculuklar», dedi, sözlerinde adeta bir küçümseme havası vardı. Buna karşılık Karl da onu selamlamadan yoluna devam etti, nezaket göstermesin de küçümsesindi polis, böylesi daha iyiydi.

Biraz sonra, belki birincisinden de tatsız bir ikinci karşılaşma oldu. Koca süt güğümleriyle yüklü bir arabayı önü sıra iten biri Karl'ın yanına yaklaştı; arabasındaki gri örtünün altında ne bulunduğunu öğrenmekten pek memnunluk duyacağını söyledi. Adamın yolunun kendilerinkiyle aynı olduğu sanılamazdı; ama Karl ne kadar anî ve şaşırtıcı dönüşler yaparsa yapsın, adam yine de yanından ayrılmak bilmiyordu. İlkin: «Yükün de ağır olmalı!» ya da: «İyi yükleyememişsin, yukardan bir şey düşecek!» gibi sözlerle yetinmişti; ama derken doğrudan Karl'a sordu: «Örtünün altında ne var Allah aşkına?» Karl: «Sana ne canım!» diye cevapladı. Ama bu cevap adamın merakını daha da artırmıştı. Sonunda: «Elma var», dedi Karl. «Bu kadar çok elma ha!» dedi adam şaşırarak ve bunu aralıksız tekrarladı. «Hani başlı başına bir yıllık ürün bu», diye ek-

ledi ardından. «Evet», diye cevapladı Karl. Ama adam Karl'a inanmadığından mı, yoksa inanmak istemediğinden mi, işi biraz daha ileriye götürerek elini adeta şakadan örtüye uzatıp uzatıp çekmeye başladı; bir yandan da yolda gidiyorlardı; hatta sonunda adam örtüyü Brunelda'nın üzerinden çekip almaya bile yeltendi. Kimbilir, Brunelda örtünün altında ne ter döküyordu! Brunelda'yı düşünerek adamla bir kavgaya tutuşmak istemiyordu Karl. Gideceği yere gelmiş gibi, hemen oracıktaki bir evin açık kapısından içeri daldı. Adama dönerek: «İşte benim ev», dedi. «Buraya kadar bana arkadaşlık ettiğiniz için teşekkürler.» Adam şaşkınlığından kapının önünde durakalmıştı, gerekirse ön avluyu boydan boya geçip gitmeye hazırlanan Karl'ın arkasından baktı, artık kuşkusu kalmamıştı; ama ne kötü karakterde biri olduğunu son bir kez daha göstererek arabasını bıraktı, ayak uçlarına basarak Karl'ın peşinden seğirtti ve gri örtüyü o kadar hızla sarılıp çekti ki, az kalsın Brunelda'nın yüzü açığa çıkıyordu. «Elmaların hava alsın biraz!» dedi ve gerisin geri koşup gitti sonra. Adamdan kesinlikle yakasını kurtardığına sevinen Karl, bunu da sineye çekti. Arabayı avluda kocaman boş sandıkların durduğu bir köşeye sürüp götürdü; sandıkları siper ederek, Brunelda'ya yatıştırıcı birkaç söz söylemek istiyordu. Ama uzun bir zaman Brunelda'yı avutmak zorunda kaldı, çünkü gözyaşlarına boğulmuştu Brunelda ve bütün günü burada, sandıkların arkasında geçirip ancak gece yarısı yola koyulmalarını Karl'dan büyük bir ısrarla ricaya başladı. Belki de Karl, bunun ne sakıncalı bir şey olacağını Brunelda'ya tek başına anlatamayacaktı; ama sandık yığınının öbür başında biri boş bir sandığı avluda tangur tungur öten müthiş bir gürültüyle kaldırıp yere atınca Brunelda öylesine irkildi ki, artık tek söz söylemeyi göze alamadan örtüyü üzerine çekti ve Karl'ın fazla düşünmeden kararını verip hemen yola koyulması üzerine dünyalar kendisinin oldu.

Artık caddeler giderek canlanıyordu; ama arabanın, Karl'ın korktuğu kadar dikkati üzerine çektiği yoktu. Bu taşıma işi için başka bir zaman seçilseydi, belki daha akıllıca bir şey olurdu; ileride böyle bir yolculuk gerekirse, bunu ancak öğle vakti yapmayı göze alabilecekti. Daha büyük bir engelle karşılaşmaksızın, nihayet 25 numaralı binanın bulunduğu dar ve izbe bir sokağa saptı. Kapının önünde şaşı bakışlı müdür, elinde saat, dikiliyordu. «Hep böyle geç mi geleceksin?» diye sordu. Karl: «Bir sürü engel çıktı da», diye cevapladı. «Kuşkusuz, engellerle karşılaşılmadığı zaman yoktur», dedi müdür. «Ama burada engel falan sökmez. Bunu kafana yaz bir yol!» Karl, böylesi sözleri artık pek umursamıyordu; herkes gücünden yararlanarak kendinden aşağıdakilere küçük düşürücü sözler söylemekteydi; bir kez alışıldı mı, bunlar insanın kulağına bir saatin düzenli vuruşundan daha değişik gelmiyordu. Arabayı holden içeri sokarken, burada böyle bir pislikle karşılaşacağını kendisi de beklememişti doğrusu. Yakından bakınca, bunun elle tutulup gözle görülür bir pislik olmadığı anlaşılıyordu. Holün taş zemini adeta süpürülüp temizlenmişti, duvardaki yağlıboya eski değildi, yapma palmiyelerin hepsi biraz tozlanmıştı, o kadar; ama öyleyken her şey de yağlı ve yanına varılmaz bir hal vardı, her şey şimdiye kadar alabildiğine kötüye kullanılmıştı adeta ve bunun izlerini de hiçbir temizlik gideremezdi. Karl bir yere gelince, ortada çeki düzen verilecek neler olduğunu ve işin çokluğunu umursamadan kolları sıvamanın ne büyük bir haz sağlayacağını seve seve düşünmüştü hep. Ama burada neler yapılması gerektiğini bilmiyordu. Brunelda'nın üzerinden örtüyü yavaşçacık çekti. Müdür: «Hoşgeldiniz, Froylayn», dedi yapmacık bir edayla. Brunelda'nın adam üzerinde iyi bir izlenim uyandırdığına kuşku yoktu. İşin farkına varan Brunelda, hemen yararlanmasını bildi durumdan. Bu, Karl'ı da sevindirdi. Son saatlerin tüm korkusu silinip gitmişti.

2

Karl köşebaşında bir ilan gördü; şöyle yazıyordu üzerinde: «Clayton hipodromunda bugün sabah altıdan gece yarısına kadar Oklahoma Tiyatrosu için adam alınacaktır. Büyük Oklahoma Tiyatrosu sizleri çağırıyor. Yalnız bugün, yalnız bir kezliğine sizleri çağırıyor. Bugün fırsatı kaçıran, bir daha onu ele geçiremez. Yarınını düşünenler bize buyursun! Herkese kapımız açıktır. Sanatçı olmak isteyen buyursun! Herkese tiyatromuzda iş var, herkese göre işimiz var. Aramıza katılmaya karar verenleri şimdiden kutlarız. Ama acele edin, sakın gece yarısını geçirmeyin! Saat on ikide her yer kapanacak ve bir daha açılmayacak. Allahın laneti bize inanmayanların üzerine olsun! Haydi ileri, Clayton'a!»

Önünde bir sürü insanın dikilmesine karşın, ilan pek ilgi uyandırmışa benzemiyordu. Sağda solda o kadar çok ilan vardı ki, kimse ilanlara inanmıyordu artık. Ama özellikle bu ilanda genel olarak başkalarından daha inanılmayacak bir hava esiyordu. En başta büyük bir eksiği vardı, verilecek ücretten tek kelimeyle söz açılmıyordu içinde. Birazcık sözü edilmeye değer bir şey görülse elbet bu yapılmadan geçilmez, böyle alabildiğine çekici bir konu unutulmazdı. Çünkü herkes sanatçı olmayı düşünmez, ama herkes yaptığı işe karşılık para almak isterdi.

Gene de Karl için ilanın enikonu çekici bir tarafı vardı, «Herkese kapımız açık» deniyordu; herkese, bu demekti ki Karl'a da açıktı kapı. Yani şimdiye kadar bütün yaptıkları unutulmuş oluyordu, kimse bunlar için kendisini suçlamayacaktı. Öyle bir iş için başvurabilecekti ki, bir yüz karası olmayıp herkesin açıkça davet edildiği bir işti bu. Gene öyle açıkça verilen bir söze göre, o da başkaları gi-

bi işe kabul edilecekti. Bundan fazlasını da istediği yoktu, dilediği nihayet doğru dürüst bir işte çalışabilmekti, bu fırsat da belki şimdi karşısına çıkıyordu. İlandaki bütün yüksekten atmaların isterse aslı bulunmasın, isterse Büyük Oklahoma Tiyatrosu yalnızca ordan oraya dolaşan küçük bir sirk niteliği taşısın, değil mi ki adam almak isteniyordu, yeterdi bu kadarı. Karl ilanı ikinci bir kez okumayı gerekli görmedi, ama «Herkese kapımız açıktır» cümlesini bir kez daha arayıp buldu. Clayton'a yaya gitmeyi düşündü ilkin; ama bu üç saatlik yorucu bir yürüyüş olacak, üstelik belki öyle bir zamanda Clayton'a varacaktı ki, bütün boş yerlere adam alındığını öğrenmekten başka eline bir şey geçmeyecekti. Orası öyle; ilana bakılırsa işe alınacakların sayısı sınırlandırılmamıştı; ama bu çeşit iş ilanlarının tümü böyle kaleme alınırdı. Karl, ya bu işten vazgeçmek ya da bir vasıtayla Clayton'a gitmek gerektiğini görüyordu. Yanındaki parayı hesapladı, bu yolculuk olmasa sekiz gün daha yeterdi; küçük madeni paraları avcunda sağa sola oynattı. Bu arada kendisine bakıp durmuş olan bir bay ansızın omzuna vurup: «Clayton yolculuğu için bol şanslar!» dedi. Ama sesini çıkarmayarak başını eğdi Karl, parasını hesaplamaya devam etti. Çok geçmeden kararını vermiş bulunuyordu; yolculuk için gereken parayı bir kenara ayırıp hemen metroya seğirtti. Clayton'da trenden iner inmez bir sürü borazan sesi geldi kulağına. Bir curcunadır gidiyordu, borazanlar birbirlerine göre ayarlanmış değildi, hiçbir şey umursanmadan üflenip duruyorlardı. Ama Karl rahatsız olmadı, Oklahoma Tiyatrosu'nun büyük bir topluluk olduğunu doğrulayan bir gözle baktı duruma. Ama metrodan çıkıp tiyatroyu bütünüyle karşısında bulur bulmaz, her şeyin önceden asla tahmin edilemeycek kadar büyük olduğunu gördü ve tiyatronun yalnız adam almak amacıyla nasıl böyle külfetlere girişebildiğine akıl erdiremedi. Hipodrom kapısının önünde uzun ve al-

çak bir yükselti çatılmıştı; omuzlarında kanatlar taşıyan melek kılıklı yüzlerce kadın beyaz tüller içinde burada dikiliyor, altın gibi ışıl ışıl parıldayan uzun borazanları öttürüyordu. Ama doğrudan yükselti üzerinde değil, her biri bir kaide üzerinde duruyordu; ancak, melek giysilerindeki dalga dalga aşağılara dökülen uzun tüller kaidelerin üzerini tümüyle örtmekteydi. Kaideler de pek yüksek, yaklaşık iki metre yükseklikte olduğundan kadınların boyu devcileyin görünüyor, ama küçük başları bu büyüklük izlenimini hiç değilse biraz sınırlandırıyordu. Ayrıca dağınık saçları, kocaman kanatlar arasından ve yanlarda pek güdük ve gülünç sarkıyordu aşağı. Tekdüzelikten kaçmak için alabildiğine değişik boyda kaideler kullanılmıştı; pek kısa boylu kadınlar vardı, normal insan boyunun pek üstüne çıkamıyorlardı; ama kimilerinin de boyu öyle bir yüksekliğe erişiyordu ki, en hafif bir rüzgâr darbesinde devrilme tehlikesiyle karşı karşıya kalacakları sanılabilirdi. Ve işte bütün bu kadınlar öttürüp duruyordu borazanları.

Fazla dinleyici yoktu. Kadınların upuzun boyları düşünülürse, bodur denecek on kadar delikanlı yükselti önünde ileri geri geziniyor, başlarını kaldırıp kadınlara bakıyordu. Kadınlardan berikini ya da ötekini birbirlerine gösteriyor, ama içeri girip işe yazılacağa da benzemiyorlardı. Yaşlıca bir tek adam vardı ortada, biraz kenarda dikiliyordu. Karısını ve araba içinde bir çocuğunu da alıp yanında getirmişti. Bir eliyle arabayı tutan kadın, öbür eliyle adamın omzuna yaslanmıştı. Hayranlıkla karşılarındaki gösteriyi izliyorlar, ama yine de düş kırıklığına uğradıkları anlaşılıyordu. Belli ki burada bir iş edineceklerini ummuş, oysa çalan borazanlar akıllarını karıştırmıştı. Karl da aynı durumdaydı. Adamın yanına yaklaşıp biraz borazanları dinledi; ardından: «Oklahoma Tiyatrosu'nun işçi kabul yeri burası olacak herhalde?» diye sordu.

«Ben de öyle sanmıştım», dedi adam. «Ama bir saattir buradayız, borazan gürültüsünden başka şey işittiğimiz

yok. Ne bir ilan göze çarpıyor bir yerde, ne bir çığırtkan, ne de kendisinden bilgi alınacak biri.»

«Belki daha çok insan toplansın diye bekliyorlar», dedi Karl. «Gerçekten de henüz pek az kimse var.»

«Olabilir», dedi adam ve yeniden sustular. Zaten borazanların gürültüsünde bir şey anlayabilmek güçtü. Ama derken kadın kocasına bir şey fısıldadı; adam da onayladı söylenileni. Sonra kadın Karl'a döndü: «Acaba içeri girip işçi aldıkları yeri soramaz mısınız?» dedi.

«Hay hay!» diye cevapladı Karl. «Ama yükselti üzerine çıkıp meleklerin arasından geçmem gerekecek.»

«Pek mi zor?» diye sordu kadın.

Karl söz konusu olunca izlenecek yol kadına kolay görünüyor, ama kendi kocasını da göndermek istemiyordu.

«Yo, yo», dedi Karl. «Giderim.»

«Çok naziksiniz», dedi kadın; önce kendisi, sonra kocası Karl'ın elini sıktı.

Karl'ın nasıl yükseltiye çıkacağını yakından görmek isteyen delikanlılar, koşarak yaklaşıp biraraya toplanmıştı. İş aramaya gelen ilk kimseyi selamlamak için, yükselti üzerindeki melek kılıklı kadınlar borazanları adeta daha bir güçle üflemeye başladı. Hatta Karl üzerinde dikildikleri kaidelerin önünden geçerken borazanları ağızlarından çekip alıyor, onu gözleriyle izlemek üzere başlarını yana eğip bakıyorlardı. Karl, yükseltinin öbür başında tedirgin adımlarla aşağı yukarı gezinen birini gördü, bilgi almaya gelecekleri bekliyordu anlaşılan, diledikleri her türlü bilgiyi kendilerine verecekti; adama doğru tam yaklaşmak istiyordu ki, yukardan bir ses işitti. «Karl?» diye seslendi meleklerden biri. Karl gözlerini kaldırdı ve sevindirici bir sürprizle karşılaşarak gülmeye başladı; Fanny idi bu:

«Fanny?» diye bağırarak, eliyle yukarıya bir selam yolladı.

«Gelsene!» diye seslendi Fanny. «Sanırım geçip gitmezsin önümden.» Sonra giysinin tüllerini araladı; üzerinde dikildiği kaide ve yukarıya doğru uzanan bir merdiven görüldü.

«Merdivenden çıkmak serbest mi?» diye sordu Karl.

«Birbirimizle el sıkışmamızı kim yasaklayabilir», dedi Fanny ve sanki biri gelip bunu yasaklayacakmış gibi öfkeyle çevresine bakındı. Ama Karl, merdivenden hızlı hızlı çıkmaya başlamıştı bile.

«Yavaş ol!» dedi Fanny. «Hem kaide devrilir, hem ikimiz düşeriz sonra.» Ama bir şey olmadı, Karl sağ salim son basamağa ulaştı. Merhabalaştıktan sonra: «Bak işte» dedi Fanny. «Bak, nasıl bir iş buldum kendime!»

«Güzel doğrusu!» dedi Karl ve çevresine bakındı. Oracıktaki bütün melek kadınlar Karl'ı fark etmiş, kikirdiyorlardı. «Sen neredeyse en uzunusun hepsinin», dedi Karl ve ötekilerin boyunu ölçmek ister gibi elini uzattı.

«Daha istasyondan gelirken fark ettim seni», dedi Fanny. «Yazık ki burada en son sıradayım, görülemiyorum. Tabii bağırmadım; ama inadına hızlı çaldım borazanı, sen yine de beni tanıyamadın.»

«Öyle ama, hepinizin de çalışı kötü», dedi Karl. «Ver de şunu biraz ben öttüreyim.»

«Ama koroya ayak uydur, yoksa işimden olurum.»

Karl borazanı alıp öttürmeye koyuldu; bütün hüneri yalnız gürültü çıkarmak olan kabaca bir borazan sanmıştı ilkin, ama şimdi bunun her inceliğin üstesinden gelebilecek bir enstrüman olduğunu anlıyordu. Hepsi aynı nitelikte ise, söz konusu entrümanlar burada pek kötüye kullanılıyor demekti. Öbür borazanların gürültüsüne aldırmayan Karl, gazinonun birinde işittiği bir şarkıyı nefesinin var

gücüyle çalmaya başladı. Eski bir kız arkadaşına raslamış, kimse böyle bir izin koparamazken kendisinin borazanı çalmasına izin verilmişti ve belki çok geçmeden de iyi bir iş edinecekti, bütün bunlara seviniyordu. Melek kadınlardan birçoğu borazan çalmayı bırakıp Karl'ı dinlemeye koyulmuştu; Karl birden çalmasına son verdiğinde, borazanların hatta yarısından çoğu susmuş bulunuyordu; baştaki curcuna, ancak yavaş yavaş dönüp eski yerini aldı.

Karl, borazanı tekrar kendisine uzatırken: «Bir müzisyensin sen», dedi Fanny. «Borazancı olarak yazılmaya bak!»

«Erkekleri de işe alıyorlar mı?» diye sordu Karl.

«Evet», dedi Fanny. «Biz iki saat çalacağız, sonra da şeytan kılıklı erkeklere bırakacağız yerimizi. Yarısı borazan çalıyor, yarısı trampet. Pek güzel bir şey; zaten dekor pek şahane. Giysilerimiz de pek cici, değil mi? Ya kanatlarımız?» Gözlerini yukardan aşağı üzerinde gezdirdi.

«Bana da burada bir iş vereceklerini sanıyor musun?» diye sordu Karl.

«Elbette!» dedi Fanny. «Dünyanın en büyük tiyatrosu bu. Ne iyi, yine bir arada olacağız. Tabii sana verecekleri işe bağlı; ikimiz aynı tiyatroda çalışırız da, bakarsın birbirimizi hiç göremeyiz.»

«Tiyatro gerçekten büyük mü o kadar?» diye sordu Karl.

«Dünyanın en büyük tiyatrosu», diye tekrarladı Fanny. «Ben kendim görmedim ama, Oklahoma'da çalışmış arkadaşlarımdan bazıları söylüyor, nerdeyse ucu bucağı yokmuş.»

«Ama pek az kimse iş için başvuruyor», dedi Karl ve aşağıda gezinen delikanlılara o küçük aileyi gösterdi.

«Orası öyle», dedi Fanny. «Ama bütün kentlerde adam aldığımızı ve reklam grubumuzun ordan oraya sürekli do-

laştığını, ayrıca bunun gibi daha bir sürü başka gruplar olduğunu düşün.»

«Peki, tiyatro daha açılmadı mı?» diye sordu Karl.

«Açılmaz olur mu!» dedi Fanny. «Eski bir tiyatro; ama durmadan genişletiliyor işte.»

«Daha çok kimsenin iş için buraya koşup gelmediğine şaşırıyorum», dedi Karl.

«Evet», dedi Fanny. «Tuhaf doğrusu.»

«Belki», dedi Karl, «bütün bu melek ve şeytan bolluğu, kendine çekmekten çok ürkütüp kaçırıyor insanları.»

«Nasıl da keşfettin», dedi Fanny. «Öyle ya, neden olmasın. Bunu bizim şefe anlat, belki bir yararın dokunur kendisine.»

«Nerede şef?» diye sordu Karl.

«Hipodromda», dedi Fanny. «Hakem tribününde.»

«Bak bu tuhaf», dedi Karl. «Peki, işe alınma işlemi neden hipodromda yapılıyor?»

«Şey», dedi Fanny, «her gittiğimiz yerde alabildiğine büyük bir akınla karşılaşacağımızı düşünerek en kapsamlı hazırlığı yaparız. Hidoprom da pek geniş işte. Müşterek bahislerin oynandığı bütün barakalarda işçi alma büroları kuruldu. İki yüz kadar değişik büro varmış işittiğime göre.»

«İyi ama», diye sesini yükseltti Karl, «Oklahoma Tiyatrosu'nun kazancı o kadar fazla mı ki, böyle çok sayıda işçi bulma bürosunu besleyebiliyor?»

«Bize ne bundan?» dedi Fanny. «Ama gitsen iyi edersin artık Karl, sonra fırsatı kaçırırsın, hem ben de yine borazan çalacağım. Ne yapıp yapıp bizim ekipte bir iş bulmaya bak ve hemen gel ardından, bana haber ver. Büyük bir

sabırsızlıkla senden haber beklediğimi unutma.»

Sonra Karl'ın elini sıktı Fanny; merdivenden inerken dikkat etmesini söyledi, borazanı alıp yeniden ağzına götürdü, ama Karl'ı sağ salim aşağıya inmiş görmeden de çalmaya başlamadı. Karl, yine tüllerle merdivenin üstünü örttü; Fanny de başını eğerek teşekkürde bulundu. Kızdan işittiklerini kafasında evirip çeviren Karl, kendisini Fanny'nın yanındayken görüp kaideye yaklaşan ve aşağı inmesini bekleyen adama doğru yürüdü.

«Bizim tiyatroda mı çalışmak istiyorsunuz?» diye sordu adam. «Ben bu ekibin personel şefiyim ve size hoş geldiniz derim.» Sanki adam nezaketten vücudunu hep biraz öne eğik tutuyor, yerinden hiç kımıldamamasına karşın ayaklarını danseder gibi hareket ettirerek saatinin kösteğiyle oynuyordu.

«Teşekkür ederim», dedi Karl. «Topluluğunuzun ilanını gördüm ve ilanda söylendiği gibi size başvurmaya geldim.»

«Pek doğru yapmışsınız», dedi adam, bir takdir edasıyla. «Ne yazık ki, herkes sizin gibi davranmıyor.»

Karl, özellikle reklamın aşırı zenginliğinden işçi toplama ekibinin başarı sağlayamadığına adamın dikkatini çekmeyi düşündü. Ama sonra vazgeçti, adam ekibin başkanı değildi; ayrıca, henüz işe alınmamış bir kimseyken hemen kalkıp organizasyonda kimi düzeltme önerilerinde bulunması pek de uygun kaçmazdı. Bu yüzden yalnızca: «Dışarıda biri daha var bekleyen», dedi. «O da başvurmak istiyor size; ancak, beni önden yolladı. Hemen gidip kendisini getirebilir miyim?»

«Elbette», dedi adam. «Ne kadar çok gelen olursa, o kadar iyi.»

«Yanında eşiyle araba içinde küçük bir çocuğu da var.

Onları da getirsin mi?»

«Tabii», dedi adam; Karl'ın duraksamasından ötürü adeta gülümser gibiydi. «Hepsine yerimiz var.»

«Şimdi dönerim ben», dedi Karl ve koşup yine yükseltinin kenarına vardı. Adamla karısına el edip topluca gelebileceklerini söyledi. Arabanın yükselti üzerine alınmasına yardımcı oldu, sonra da birlikte yürümeye başladılar. Bunu gören delikanlılar aralarında konuşup görüşerek yavaşcacık, son ana kadar hâlâ duraksayarak, elleri cephelerinde, yükseltinin üzerine tırmandılar ve Karl'la söz konusu ailenin arkasına takıldılar. Tam o anda metrodan yeni yolcular çıkmıştı; meleklerin dikildiği yükseltiyi fark ederek hayretten kollarını havaya kaldırdılar. Hani öyle görülüyordu ki, iş için başvurular gene de artacaktı. Karl pek erken, belki de herkesten önce geldiğine sevindi. Adamla karısının ise ürkek bir hali vardı, işe alınacaklardan pek fazla bir şey istenip istenmediği konusunda çeşitli sorular yöneltiyorlardı. Karl, henüz kesin bir şey bilmediğini söyledi; ama edindiği izlenime göre, bir ayrım gözetilmeksizin herkes işe alınacaktı. Bu bakımdan tasa etmemek gerektiğini sanıyordu. Personel şefi çok geçmeden karşıda göründü, pek çok kişinin çıkıp gelmesinden hayli memnun kalmıştı; ellerini ovuşturuyor, hafifçe eğilerek herkesi ayrı ayrı selamlıyor, gelenleri sıraya sokuyordu. Karl en baştaydı; sonra adamla karısı geliyor, onları da ötekiler izliyordu. Herkes yerini alınca –ilkin karmakarışık itip kakışan delikanlılar, bir süre sonra yine sessizleşmişti–, borazanlar susup personel şefi konuşmaya başladı: «Oklahoma Tiyatrosu adına hepinizi selamlarım. Erken geldiniz», (Ama nerdeyse öğle olacaktı) «henüz fazla kalabalık yok, dolayısıyla kabul işlemleriniz kısa zamanda sona erdirilecektir. Tabii hepinizin kimliği, belgeleri yanındadır.»

Delikanlılar, hemen ceplerinden çıkardıkları bazı belgeleri personel şefine doğru salladılar; adam karısını dürtükledi, karısı da çocuk arabasındaki yatağın altından bir tomar kâğıt çıkardı. Ne var ki, Karl'ın yanında hiç belge yoktu. Acaba işe alınmasını engelleyebilir miydi bu? Karl, böylesi formalitelere kolaycacık yan çizilebileceğini deneyimlerinden biliyordu; yeter ki insan biraz azmetsindi. Olmayacak şey değildi hani. Personel şefi, sırayla baştan sona bir göz gezdirip herkesin elinde belgeler bulunduğuna kanaat getirmiş, Karl da elini –ama boştu eli– kaldırdığından onun da belgelerinin tamam olduğunu sanmıştı.

«Pekâlâ», dedi personel şefi; belgelerinin hemen incelenmesini isteyen delikanlıların bu isteğini eliyle geri çevirdi. «Belgeleriniz, biraz sonra kabul bürolarında incelenecektir», diye ekledi. «Daha önce de ilanlarımızda gördüğünüz gibi, herkes için işimiz var. Ama tabii herkesin şimdiye kadar hangi meslekte çalıştığını öğrenelim ki, onu bilgi ve deneyimlerini değerlendirebileceği uygun bir yere yerleştirebilelim.»

«Bir oyun oynanıyor sanki!» diye düşündü Karl, kuşkuya kapılarak ve söylenenleri büyük bir dikkatle dinlemeye koyuldu.

«Bu amaçla da müşterek bahislerin oynandığı kulübelerde kabul büroları kurduk», diye konuşmasını sürdürdü personel şefi. «Her meslek için bir büro. Yani şimdi baylar bana sırayla mesleğini bildirecek, eşler de genel olarak kocalarının kabul bürosuna başvuracak; sonra sizleri alıp, ilgili bürolara götüreceğim; buralarda ilkin belgeleriniz, ardından da bilgileriniz uzmanlarca kontrol edilecek; ama pek kısa bir yoklama olacak bu, kimse korkup çekinmesin. Yine aynı bürolarda hemen kabul işlemleriniz yapılıp, ileride göreceğiniz işler konusunda size açıklamalarda bulunulacak. Eh, başlayalım şimdi. İlk büro, üzerindeki

yazıda da belirtildiği gibi mühendisler için. Acaba aranızda mühendis var mı?»» Karl elini kaldırdı. En başta yanında belge bulunmadığından, bütün formaliteleri bir an önce bitirmeye çalışması gerektiğini sanıyordu, kendisini mühendis göstermekte biraz hakkı da yok değildi, çünkü mühendis olmayı istemişti başlangıçta. Ama Karl elini kaldırır kaldırmaz, kıskançlığa kapılan delikanlıların hepsi de kendilerini mühendis olarak tanıtmıştı. Personel şefi, şöyle bir uzanıp gerindikten sonra: «Demek mühendissiniz?» dedi. Bunun üzerine, delikanlılar yavaş yavaş ellerini indirdiler, ama Karl ilk sözünde diretti. Personel şefi inanmamış bir tavırla Karl'ı süzdü, çünkü üzerindeki giysi pek sefil, kendisi de mühendis olamayacak kadar toy görünmüştü gözüne, ama bir şey söylemedi; belki de Karl'a iş için başvuracakları alıp getirmiş biri gibi bakıyor, dolayısıyla minnet duygusundan böyle davranıyordu. Yalnızca buyrun der gibi büroyu gösterdi, Karl da gösterilen yere doğru yürüdü; ardından ötekilere döndü personel şefi.

Mühendisler bürosunda dikdörtgen biçimindeki bir masanın iki başına iki bay oturmuş, önlerinde duran iki büyük listeyi birbiriyle karşılaştırıyordu. Biri isimleri okuyor, öbürü okunan isimlerin yanına bir çizgi çekiyordu. Selam vererek karşılarına dikilen Karl'ı görünce, listeleri bir kenara kaldırıp önlerine çektikleri kocaman defterleri açtılar.

Besbelli yazıcıdan başkası olmayacak biri: «Belgeleriniz lütfen», dedi.

«Maalesef yanımda değil», diye cevapladı Karl.

«Yanında değilmiş», dedi yazıcı, öteki baya dönerek ve verilen cevabı hemen deftere not etti.

Bunun üzerine: «Mühendis misiniz?» diye sordu bay; büronun şefine benziyordu.

«Henüz değilim», diye cevapladı Karl, acele. «Ama–»

«Yeter!» dedi bay, Karl'dan daha çabuk davranarak. «O zaman bizim büroda işiniz yok. Lütfen tabelaya dikkat ediniz!» Karl dişlerini sıktı, ama onun bu davranışını fark etmiş olacaktı bay, çünkü: «Telaşa kapılmanız gereksiz!» diye ekledi. «Herkes için işimiz var.» Sonra bariyerler arasında aylak aylak dolaşan yardımcı personelden birine el ederek: «Bu bayı tutup Teknik Bilgi Sahibi Olanlar Bürosu'na götürün!» dedi.

Yardımcı, direktifi kelime anlamıyla alarak Karl'ı elinden tuttu. Bir sürü baraka arasından geçtiler; bir tanesinde Karl, delikanlılardan işe kabul işlemi bitip oradaki bayların şükranla ellerini sıkan birini gördü. Yeni büroda da, önceden tahmin ettiği gibi, ilk bürodakine benzer bir durumla karşılaştı; ortaokulu okuduğu öğrenilir öğrenilmez, söz konusu bürodan Ortaokulu Okumuşlar Bürosu'na yollandı. Ama Karl, bunun Avrupa'daki bir ortaokul olduğunu söyleyince, ilgili büro da kendini yetkili görmedi, onu Avrupa'da Ortaokulu Okumuşlar Bürosu'na gönderdi. En uçta bir barakaydı burası, öbür barakaların hepsinden yalnız küçük değil, aynı zamanda alçaktı. Karl'ı getiren yardımcı, onca zaman kendisine rehberlik ettiğine içerlemiş, kanısınca yalnız Karl'ın suçlu bulunduğu bir sürü geri çevrilmelerden dolayı adamakıllı hırslanmıştı; Karl'a yöneltilecek soruları beklemeyerek hemen seğirtip gitti. Beri yandan söz konusu büro, Karl için sığınılacak en son barınaktı galiba. Büro şefini gören Karl, onun kendi memleketindeki ortaokulda belki de hâlâ ders veren bir öğretmene ne çok benzediğini fark ederek adeta irkildi. Ama aradaki benzerlik, az sonra anlaşıldığı gibi yalnız ayrıntılardaydı; öyleyken adamın geniş burnu üzerinde duran gözlüğü, sarışın ve seyirlik bir nesne gibi bakımlı top sakalı, hafif kambur sırtı ve hep beklenmedik

bir anda kendini duyuran tiz sesi Karl'ı bir süre daha şaşkınlık içinde tuttu. Neyse ki Karl, adamı pek uzun zaman dikkatle süzmek fırsatını bulamadı, yanında hiç belge olmadığı burada da kayda geçirilmiş ve büro şefi durumu akıl almaz bir savsaklık diye nitelemişti. Ama burada söz sahibi olan yazıcı, ilgili nokta üzerinde pek durmamış, şefin birkaç kısa sorusundan sonra Karl'ın işe alındığını bildirmişti. Tam o anda daha çetin bir soruya hazırlanan şef, ağzı açık kalarak yazıcıya dönmüş, ama yazıcı kestirip atan bir el hareketiyle: «Kabul edildiniz!» diyerek kararı hemen deftere kaydetmişti. Anlaşılan yazıcıya göre Avrupa'daki bir ortaokulda okumak öylesine aşağılanacak bir şeydi ki, bunu ileri sürecek herkese hiç çekinmeden inanılabilirdi, kendi hesabına buna bir diyeceği yoktu. Karl, yazıcıya yaklaşıp teşekkür etmek istedi. Ama o anda isminin sorulması, yine bir an duraksamasına yol açtı. Hemen cevap vermedi, gerçek adını söyleyip yazdırmaya çekiniyordu. Hele burada kendisine pek küçük de olsa bir iş verilsin ve herkesi memnun edecek gibi bu işin üstesinden gelsin, ismini hemen öğrenebilirlerdi, ama şimdi olmazdı. Bu kadar zaman gizleyip saklamıştı ismini, şimdi mi açığa vuracaktı! Dolayısıyla, o anda aklına başka isim gelmediğinden, son çalıştığı yerlerde kendisine taktıkları ismi anımsayarak: «Negro!» dedi.

«Negro mu?» diye sordu şef; sanki Karl o anda inanılmazlığın doruğuna ulaşmış gibi, başını çevirip yüzünü ekşitti. Yazıcı da bir süre Karl'ı süzdü, ama ardından «Negro» diye tekrarlayarak ismi deftere kaydetti.

Şef çıkışır gibi: «Herhalde Negro olarak yazmadınız!» dedi, yazıcıya dönerek.

«Evet, Negro», dedi yazıcı serinkanlı ve bundan sonrası şefin işiymiş gibi eliyle bir hareket yaptı. Şef, bunun üzerine ayağa kalkıp: «Böylece Oklahoma Tiyatrosu için–»

dedi, ama arkasını getiremedi, vicdanından yükselen sesi çiğneyememişti; tekrar yerine oturarak: «Adı Negro değil onun», dedi.

Yazıcı kaşlarını çattı birden; bu kez o ayağa kalkarak: «Evet, size Oklahoma Tiyatrosu'nde çalışmak üzere işe alındığınızı ve şimdi başkanımıza takdim edileceğinizi bildirmek isterim», dedi.

Karl'ı hakem tribününe götürmesi için yeniden bir yardımcı çağrıldı. Aşağıda, merdiven başında çocuk arabasını gördü Karl; tam o sıra adamla karısı da merdivenden iniyordu, çocuk kadının kucağındaydı.

«İşe alındınız mı?» diye sordu adam; eskisinden çok daha zinde bir hali vardı; kadın da, omuzları üzerinden gülerek Karl'a baktı. Karl işe alındığını ve başkana takdim edilmek üzere götürüldüğünü söyleyince: «Öyleyse kutlarım», dedi adam. «Bizi de işe aldılar. İyi bir firmaya benziyor, elbet bir anda her şeye alışamaz insan, ama bu da nihayet her tarafta böyledir.» Sonra birbirlerine veda edip ayrıldılar. Karl tribüne çıktı, yavaş yürüyordu; daracık yer adeta hınca hınç doluydu çünkü, kalabalığın arasına sıkışmak istemiyordu. Hatta bir ara olduğu yerde durup, üstten büyük yarış pistine baktı; pistin dört bir ucu ormanlara doğru uzanıyordu. Derken bir at yarışı görmek isteği uyandı içinde; henüz Amerika'da eline böyle bir fırsat geçmemişti. Arupa'da bir gün, daha küçük bir çocukken at yarışına götürmüşlerdi kendisini; ama anımsayabildiği bütün şey, annesinin bir türlü aralanmak bilmeyen insanların arasından kendisini çekip sürüklemiş olmasıydı. Yani doğrusu bir at yarışı hiç görmemişti. Arkasında çalışmaya başlayan bir makinenin çatlak sesini işiterek başını çevirdi; yarışta kazanan atların isimlerinin ilan edildiği direğin üzerine: «Satıcı Kalla ve karısıyla çocuğu» yazısının çekildiğini gördü. Demek işe alınanların isimleri, bu-

radan ilgili büroya bildiriliyordu.

O anda ellerinde kurşunkalemler ve not defterleriyle birkaç bay, birbirleriyle harıl harıl konuşarak merdivenlerden indi. Karl, korkuluğa doğru çekilip baylara yol verdi ve sonra, yukarıda yer açıldığından merdivenleri çıkmaya koyuldu. Bütün tribün, dar bir kulenin düz çatısı gibi görünüyordu. Kollarını korkuluk boyunca uzatmış bir bay oturuyor, «Oklahoma Tiyatrosu Onuncu Reklam Ekibi Başkanı» yazılı geniş, beyaz ipek bir bandı çaprazlama göğsünde taşıyordu. Bayın yanıbaşındaki küçük masada mutlaka yarışlarda da kullanılan bir telefon duruyor, anlaşılan tek tek taliplere ilişkin bilgileri, daha bu talipler kendisine takdim edilmeden telefon aracılığıyla öğreniyordu, çünkü Karl'a bir şey sormaksızın, yanı başında bacaklarını çapraz kavuşturmuş, eli çenesinde, korkuluğa yaslanmış duran birine: «Adı Negro», dedi. «Bir Avrupa ortaokulunda okumuş.» Ve önünde iyice eğilip kendisini selamlayan Karl'ın işi sanki bu kadarla görülmüş gibi, başka birinin gelip gelmediğini anlamak üzere merdivenlerden aşağıya çevirdi gözlerini. Ne var ki, kimse de gelmediğinden, yanındaki bayın Karl'la konuşmasına kulak kabarttı; ama çokluk yarış pistine bakarak parmaklarıyla korkuluğu tıklatıp durdu. Bu narin, ama güçlü, uzun ve çabuk devinen parmaklar zaman zaman Karl'ın dikkatini çekti; oysa kendisiyle konuşan bay yeterince onu meşgul ediyordu.

Başkanın yanındaki bay: «İşinizden çıkarıldınız mı?» diye sordu ilkin. Bu soru hemen bütün öbür sorular gibi pek yalındı, karşıdakini faka bastırıcı bir yanı yoktu; üstelik verilen cevaplar başka ara sorularla denetlenmiyordu; ama yine de bay gözlerini açarak bu soruları dile getirişi, vücudunu öne eğerek bunların karşıdaki üzerinde bıraktığı etkiyi izleyişi, göğsü üzerine yatırdığı başıyla cevapları

alıp zaman zaman bunları yüksek perdeden tekrarlayışıyla sorulara ayrı bir önem kazandırmasını beceriyor, kavranamayan bu önemin sezgisi de insanı dikkatli ve çekingen davranmaya zorluyordu. Sık sık öyle oluyordu ki, Karl verdiği bir cevabı geri alıp yerine belki daha çok beğenilecek bir başkasını koyma gereğini duyuyor, ama hep böyle davranmaktan da çekiniyordu; çünkü böyle bir bocalamanın ne kötü bir izlenime yol açacağını, üstelik cevapların etkisinin çokluk önceden hesaplanamayacağını biliyordu. Hem işe alınması adeta kesinleşmişti; bunun bilinci de kendisi için bir destek oluşturmaktaydı.

İşinizden çıkarıldınız mı sorusunu, Karl yalnız bir evet'le cevaplandırdı.

«En son nerede çalışıyordunuz?» diye sordu bunun üzerine bay. Karl tam cevap vermek üzereyken, işaret parmağını havaya kaldırarak bir kez daha: «En son?» diye tekrarladı. Ama Karl ilk soruyu da doğru anlamıştı; elinde olmadan başını sallayıp, ikinci soruyu insanın zihnini karıştıran bir soruymuş gibi geri çevirdi ve: «Bir büroda», dedi. Buraya kadar doğruydu; ama bunun nasıl bir büro olduğu daha yakından öğrenilmek istendi mi, Karl çaresiz yalan söyleyecekti. Ancak, bunu öğrenmeye kalkmadı bay, doğrudan hiç şaşmaksızın gayet kolay cevaplandırılabilecek bir başka soru yöneltti: «İşinizden memnun muydunuz?»

Adamın nerdeyse sözünü keserek: «Hayır!» dedi Karl yüksek sesle; göz ucuyla bakınca, başkanın biraz gülümser gibi olduğunu farketti. Bu son cevabı verişindeki ihtiyatsızlığı düşündü; ama 'hayır!' diye haykırmanın o pek güçlü ayartısına da karşı duramamıştı; çünkü en son çalıştığı yerde karşısına yabancı bir patron çıkıp böyle bir soruyu kendisine yöneltse diye can atıp durmuştu hep. Ne var ki, verdiği cevabın bir başka açıdan kendisine zararı

dokunabilir, çünkü bu kez bay neden işinden memnun kalmadığını bilmek isteyebilirdi. Ama bunu yapmayarak şu soruyu yöneltti: «Hangi işi kendinize daha uygun buluyorsunuz?» Belki soru gerçekte bir tuzaktı; Karl oyuncu olarak işe alınmıştı bir kez, daha ne diye kendisine böyle bir soru yöneltiliyordu? Ama bunu sezmesine karşın, kendisini zorlayıp oyunculuğun ona pek uygun bir iş sayıldığını açıklayamadı. Bu yüzden sorudan kaçarak, dikbaşlı biri izlenimini uyandırma sakıncasını göze alıp: «Kentteki ilanı okudum», dedi. «İlanda herkese iş verileceği yazıylıydı, onun için ben de buraya başvurdum.»

«Bunu biliyorum», dedi bay ve sustu; böylelikle önceki sorusunda ayak diredığini gösteriyordu.

Son sorunun kendisini düşürdüğü güç durumu baya anlatabilmek üzere: «Oyuncu olarak işe alındım», dedi Karl, duraksayarak.

«Orası öyle», dedi bay ve yeniden sustu.

Bir iş bulduğuna ilişkin bütün umudu sarsılır gibi olan Karl: «Hayır», dedi, «tiyatroda oynamanın bana uygun bir şey sayılıp sayılmayacağını bilmiyorum. Ama gayret edecek, verilen bütün işleri yapmaya çalışacağım.»

Bay, yanında duran başkana döndü; ikisi de başlarıyla Karl'ı onayladılar. Karl, doğru cevap vermişe benziyordu; yeniden cesaretlenir gibi oldu, derlenip toparlanmıştı, bir ileriki soruyu beklemeye başladı. Bundan sonraki soru şöyleydi: «Başlangıçta nasıl bir öğrenim yapmak istiyordunuz?»

Bay, soruya daha bir açıklık kazandırabilmek üzere –bir şeyin titizlikle belirlenmesi her vakit pek önemliydi kendisi için– ekledi: «Avrupa'da demek istiyorum.» Bu arada çenesinden çektiği eliyle, Avrupa'nın ne uzak ve orada bir zaman yapılmış planların ne önemsiz şeyler sayılacağı-

nı ima etmek ister gibi belli belirsiz bir harekette bulundu.

«Mühendis olacaktım», diye cevapladı Karl. Ama bu cevabı hiç beğenmedi; Amerika'da şimdiye kadar izlediği yol tastamam gözlerinin önündeyken, bir zaman mühendis olmak isteğiyle ilgili anısını burada yeniden tazeleyip öne sürmek gülünçtü. Avrupa'da kalsaydı, mühendis olabilecek miydi acaba? Ama o anda aklına başka şey gelmediğinden bu cevabı vermişti.

Ne var ki bay, bütün cevaplar gibi bu cevabı da ciddiye almıştı. «Bilmem ama», dedi, «sanırım mühendis olamazsınız hemen; belki de şimdilik küçük çapta teknik işlerde çalışmak sizin için daha uygundur.»

«Kuşkusuz», dedi Karl; pek sevinmişti, hani öneriyi kabul etmekle oyunculuk mesleğinden teknik işlerde çalışanlar arasına itilecekti, ama bu işte daha çok başarı gösterecceğine inanıyordu; sonra, ki bunu da durmadan tekrarlıyordu kendi kendine, önemli olan şu ya da bu iş değil, bir yere sürekli kapılanabilmekti.

«Ağır işler için yeterince güçlü kuvvetli misiniz?» diye sordu bay.

«Oh, evet», dedi Karl.

Bunun üzerine bay daha çok yaklaşmasını söyledi Karl'a, pazularını elleyip yokladı.

Onu kolundan tutup başkanın yanına götürerek: «Güçlü kuvvetli bir delikanlı», dedi. Başkan gülümseyerek başını salladı; oturduğu yerden kalkmaksızın Karl'a elini uzattı: «O halde tamam. Oklahoma'da her şey yeniden gözden geçirilecektir. Reklam ekibimizin yüzünü ağartmaya bakın!»

Karl, önünde eğilerek başkana veda etti; sonra öbür baya

da veda edecek oldu; ama öbür bay, işini tamamen bitirmiş gibi başı yukarıda tribünde aşağı yukarı gezinmeye başlamıştı. Karl, merdivenden inerken yan taraftaki ilan direğine: «Negro, Teknik İşçi», yazısının çekildiğini gördü.

Her şey yolunda gittiği için, levhanın üzerinde gerçek adını bile okumak artık pek üzmezdi Karl'ı. Hatta her şey son derece titizlikle düzenlenmişti; hanidir aşağıda bekleyen bir görevli, Karl'ın koluna bir pazıbent taktı. Pazıbentin üzerindeki yazıyı görmek için kolunu kaldırdı Karl; doğrudan doğruya «Teknik İşçi» yazıyordu. Şimdi nereye götürülmek istenirse istensin ilkin Fanny'ye uğrayacak, her şeyin ne kadar başarılı geçtiğini kendisine haber verecekti. Ama reklam ekibinin ertesi günkü gelişini haber vermek için gerek meleklerin, gerek şeytanların bundan sonraki ilk kente doğru yola çıktığını görevliden öğrenerek üzüldü.

«Yazık!» dedi Karl; yeni iş yerinde uğradığı ilk düş kırıklığıydı bu, «Melekler arasında bir tanıdığım vardı da», diye ekledi.

«Oklahoma'da yine görürsünüz», dedi görevli. «Siz gelin şimdi, zaten sona kaldınız.»

Daha önce meleklerin üzerinde dikildiği yükseltinin arka kısmını izleyerek Karl'ı çekip götürdü; şimdi ortada yalnız boş kaideler duruyordu. Karl'ın, meleklerin müziği olmasa daha çok kimsenin gelip iş için başvuracağı tahmini doğru çıkmamıştı; çünkü yükseltinin önünde büyüklerden kimse kalmamıştı; yalnızca birkaç oğlanın bir melek kanadından düşmüş olabilecek uzun ve beyaz bir tüyü ele geçirmek üzere birbiriyle boğuştuğu görülüyordu. İçlerinden biri tüyü havaya kaldırmıştı; ötekiler bir elleriyle onun başına bastırıyor, öbür elleriyle tüye uzanıyorlardı.

Karl, adama çocukları gösterdi; ama görevli Karl'ın gösterdiği yere bakmayarak: «Biraz daha çabuk yürüseniz», dedi. «Zaten kabul işleminiz pek uzun sürdü. İşe almakta duraksadılar mı yoksa?»

«Bilmem», dedi Karl, şaşırmış; ama öyle olduğunu da sanmıyordu; en iyi durumlarda bile her vakit biri çıkıyor, insanı tasa ve kaygılara sürüklemek istiyordu. Ama o anda büyük seyirci tribününün önüne gelmişlerdi; tribünün sıcak görünümü karşısında çok geçmeden adamın söylediklerini unuttu; büyük ve uzun bir sıranın üzerine beyaz bir örtü yayılmıştı; işe alınanların hepsi, arkaları yarış pistine dönük, bir alttaki sırada oturuyor ve ağırlanıyordu. Hepsi de neşeli ve heyecanlıydı; işe en son alınan Karl, kimse farkına varmadan gelip tam sıraya çökmüştü ki, oturanlardan pek çoğu kadehlerini havaya kaldırıp ayağa kalktı; içlerinden biri, 'İş arayanların babası' diye nitelediği Onuncu Reklam Ekibi Başkanı'nın onuruna birkaç söz söyledi. Derken bir diğeri herkesin oturduğu yerden de isterse başkanı görebileceğine dikkati çekti. Gerçekten de iki bayın bulunduğu hakem tribünü pek uzakta değildi; oradakiler hep birden kadehlerini o yöne uzatıp sallamaya başladı. Karl da önündeki kadehi kavradı; ama ne kadar yüksek perdeden bağırırlarsa bağırsınlar, sesimizi duyuracağız diye ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, hakem tribünündekilerin kendi lehlerindeki coşkunluğu fark ettiklerini ya da fark etmek istediklerini gösteren hiçbir belirti yoktu; başkan eskisi gibi köşede arkasına yaslanmış oturuyor, öbür bay ise, eli çenesinde, başkanın yanı başında dikiliyordu. Ayağa kalkanlar, biraz düş kırıklığı içinde yerlerine oturdular. Zaman zaman içlerinden biri başını çevirip hakem trübününe bakıyordu; ama çok geçmeden hiç kimse, önündeki zengin sofradan başka şeyle ilgilenmez oldu. Karl'ın şimdiye kadar görmediği kocaman hindiler, tavuklar, kazlar, gevrek etlerine sokulu bir sürü çatalla

elden ele dolaştırılıyor, uşaklar tarafından kadehlere boyuna şarap dolduruluyordu; ama kimse farkında değildi bunun, herkes tabağının üzerine eğilmişti, siyah şarap parlak bir çizgi halinde bardaklara dökülüyordu. Genel söyleşinin havasına katılmak istemeyenler, elden ele dolaştırılmak üzere sofranın bir ucuna yığılmış Oklahoma Tiyatrosu'nun resimlerine bakabilirdi. Ne var ki, resimleri pek umursayan yoktu; sofranın en sonunda oturan Karl'a kadar ancak bir tek resim ulaşabilmişti. Ama öyle anlaşılıyordu ki, resimlerin hepsi de incelenmeye pek değer şeylerdi. Karl'ın eline geçen resim, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın tiyatrodaki locasını gösteriyordu. Bunun ilk bakışta bir loca değil, sahnenin kendisi olduğu düşünülebilirdi, korkuluğu işte öylesine geniş bir yay çiziyordu. Korkuluğun her bir parçasının altında, sanki en hassas bir makasla oyulup çıkarılmış sütuncuklar arasına eski başkanların madalyonları yerleştirilmişti. Başkanlardan birinin dikkati çeken düz bir burnu, kıvrık dudakları vardı; bombeli gözkapaklarının altından gözlerini yere dikmişti. Yanlardan ve yukarıdan olmak üzere locanın dört bir tarafından içeriye ışık sızıyordu; beyaz, ama yine de yumuşak ışık locanın ön kısmını açığa çıkarıyor, arkalar ise bir sürü nüanslarla kıvrımlar yaparak üstten inip locanın kenarlarını kuşatan ve iplerle yönetilen kırmızı kadifenin gerisinde al al ışıldayan karanlık bir boşluk gibi görünüyordu. Bu loca, içinde insanlarla pek tasarlanacak gibi değildi, her şey işte öylesine bir görkemi içeriyordu. Karl önündeki yemeği unutmuyor, ama tabağının yanı başına koyduğu resmi sık sık süzmekten de geri kalmıyordu.

Hani öteki resimlerden de hiç değilse birini görse pek sevinecekti, ama kendisi de gidip almak istemiyordu resimleri, çünkü görevlilerden biri üzerlerine elini koymuştu, herhalde sıralarının bozulmaması gerekmekteydi. Bu durumda Karl sofraya boydan boya bir göz atarak, ileriden

bir resmin daha kendisine doğru yaklaşıp yaklaşmadığını anlamaktan başka şey yapamadı. Derken –ilkin gözlerine inanamadı bir türlü– yemeğin üzerine en çok eğilmiş yüzler arasında çok iyi tanıdığı birini seçip şaşırdı, Giacomo'ydu bu. Hemen kalkıp koştu: «Giacomo!» diye bağırdı.

Giacomo ne zaman bir sürprizle karşılaşsa her zaman yaptığı gibi ürkek bir edayla sofradan doğrulup kalktı, sıralar arasındaki dar yerde arkasına döndü, eliyle ağzını sildi, birden Karl'ı görüp pek sevindi, gelip yanına oturmasını rica etti, olmazsa kendisi Karl'ın yanına gidecekti; birbirlerine her şeyi anlatacak ve bir daha hiç ayrılmayacaklardı. Karl, oradakileri rahatsız etmek istemedi; şimdilik yerlerinde kalsalar daha iyi olacaktı, yemek sona ermek üzereydi, yemeğin ardından da kuşkusuz yine hep beraber olurlardı. Ancak Karl, Giacomo'dan bir türlü ayrılamıyor, kendisine bakıp duruyordu. O ne günlerdi! Ahçıbaşı neredeydi şimdi? Therese ne yapıyordu? Giacomo dıştan bakınca hemen hiç değişmemiş, altı ay içinde iri kemikli bir Amerikalıya dönüşeceğini söyleyen ahçıbaşının kehaneti gerçekleşmemişti, eskisi gibi narin yapılıydı, avurtları yine çöküktü; tabii o anda şişkindiler, Giacomo'nun ağzında alabildiğine büyük bir et parçası vardı çünkü; işe yaramaz kemikçikleri acele etmeden ağzından çıkarıp alarak tabağının üzerine atıyordu. Kolundaki pazıbentten Karl'ın okuduğuna göre, Giacomo kendisi gibi oyuncu olarak işe alınmamış, asansörcülükle görevlendirilmişti. Oklahoma Tiyatrosu'nda gerçekten herkese göre iş vardı anlaşılan. Ama Giacomo'ya bakıp duran Karl, oturduğu yerden pek uzun bir süre uzak kalmıştı. Tam yerine dönmek istiyordu ki, personel şefi üst sıralardan birinin üzerine çıkıp durdu, ellerini çırptı ve kısa bir konuşma yaptı; oradakilerin çoğu ayağa kalkmış, yemekten ayrılamadıkları için oturmaya devam edenler de ötekilerin dürtük-

lemeleriyle kalkmaya zorlanmıştı.

«Umarım ki», diye söze başladı personel şefi–; Karl, bu arada ayak uçlarına basarak çarçabuk yerine dönmüştü,– «bizim bu kabul yemeğimizden memnun kaldınız. Genellikle reklam ekibimizim yemeğini beğenir, överler hep. Ama ne yazık ki sofrayı hemen yine kaldırtmak zorundayım; çünkü sizleri Oklahoma'ya götürecek tren, beş dakika sonra hareket edecek. Gerçi uzun bir yolculuk olacak sizin için; ama göreceksiniz, rahatınız için elden gelen yapılmıştır. Şimdi kafileye başkanlık edip, verdiği talimata uymakla yükümlü bulunduğunuz bayı sizlere tanıtacağım.»

Çelimsiz, ufak tefek bir adam, personel şefinin dikildiği bankın üzerine çıktı; önlerinde şöylece eğilip kendilerini selamlayacak zamanı bile bulamadan nasıl toplanacaklarını, nasıl sıra olup yola koyulacaklarını oradakilere açıklamaya koyuldu. Ama söylediklerini dinleyen çıkmadı ilkin; çünkü işe alınanlardan daha önce de konuşmuş olan bay, personel şefine teşekkür etmek isteyerek bu kez daha uzun bir konuşmaya girişti; oysa –enikonu bir telaş sarmıştı Karl'ı– daha demin trenin az sonra kalkacağı söylenmişti. Ama personel şefinin bile kendisini dinlemeyip kafile başkanına çeşitli direktifler verdiğini umursamadı adam; uzun boylu konuşarak sofraya çıkarılan bütün yemekleri tek tek saydı, her biri hakkında fikir belirtti ve derken şu sözlerle özetledi konuşmasını: «Sayın baylar, işte böyle kazanılır gönlümüz». Övgünün doğrudan kendilerine yöneltildiği kimseler dışında herkes güldü, ama ne de olsa bu sözlerde şakadan çok gerçek saklıydı.

İstasyon yolu koşar adım yürünerek karşılığı ödendi konuşmanın. Ama bunun pek bir güçlüğü yoktu, çünkü –ancak şimdi fark etmişti Karl– hiç kimse yanında bir bavul falan taşımıyordu; bir tek bagaj vardı ki, o da çocuk ara-

basıydı; araba kafilenin önünde çocuğun babası tarafından itiliyor, adeta başı boş aşağı yukarı zıplıyordu. Beş parasız ve ne idüğü belirsiz insanlar nasıl da böyle biraraya gelmiş, ama yine de böylesine el üstünde tutulup ağırlanmıştı! Kafile başkanının da, kafileye karşı adeta sıcak ilgisi sağlanmıştı önceden; az sonra gelip bir eliyle arabanın kolundan tuttu, öbür elini kafileyi şevke getirmek üzere havaya kaldırdı; bazen en gerideki sıranın arkasına geçerek onu ileriye doğru sürüyor, bazen kafilenin sağında ya da solunda giderek ortalarda ağır aksak yürüyen bazı kişileri gözüne kestiriyor, ellerini kollarını sallayarak kendilerine nasıl hızlı yürüneceğini anlatmaya çalışıyordu.

İstasyona geldiklerinde, hazır bekliyordu tren. Gardakiler birbirlerine kafileyi gösteriyor, «Hepsi de Oklahoma Tiyatrosu'ndan» gibi sözler işitiliyordu. Karl'ın sandığından çok daha ünlü bir tiyatroydu besbelli; ama Karl, tiyatrocuklukla şimdiye kadar kuşkusuz hiç ilgilenmemişti; başkan kondüktörden daha çok çaba harcıyor, kafiledekileri bir an önce trene binmeye zorluyordu; ilkin kompartımanları dolaşıp yer yer gerekli kimi düzenlemelere başvurdu; sonra kendisi bindi trene. Karl, tesadüfen pencere önünde bir yer ele geçirmiş, Giacomo'yu da çekip yanına almıştı; birarada sıkışmış oturuyor, ikisi de bu yolculuğa seviniyorlardı. Amerika'da böylesine gönül rahatlığıyla hiç yolculuk yapmamışlardı. Tren kalkınca pencereden dışarı el salladılar; karşılarında oturan delikanlılar ise birbirlerini dürtükleyip, besbelli bu el sallamaları gülünç bulduklarını belirttiler.

Iki gün iki gece yol aldılar. Ancak şimdi Amerika'nın ne büyük olduğunu anlamıştı Karl. Bıkıp usanmadan ikide bir pencereden bakıyor, Giacomo da her seferinde gelip yanına sıkışıyordu; bu o kadar zaman sürdü ki, karşılarında oturan iskambil oyununa dalmış delikanlılar sonunda daha fazla dayanamayarak, pencere önündeki yeri kendi gönül rızalarıyla Giacoma'ya bıraktı. Karl –Giacomo'nun İngilizcesi herkesin anlayabileceği gibi değildi çünkü– teşekkür etti; aynı kompartıman yolcuları arasında zaten başka türlü olamayacağı gibi, zamanla delikanlılar kendilerine daha da yakınlık göstermeye başladı; ama sık sık insana rahatsızlık veren bir yakınlıktı bu; örneğin, yere düşen bir iskambil kâğıdını arayacak olsalar, Karl'ın ya da Giacomo'nun bacaklarını çimdiklemeden duramıyorlardı. Giacomo her seferinde şaşırarak bir çığlık atıyor, ayağını yukarı çekiyordu. Karl, onların bu davranışına tekmeyle karşılık vermeye çalıştı bir defasında; ama genel olarak bütün yapılanlara sesini çıkarmadan katlandı. Pencere açıkken bile sigara dumanından geçilmeyen kompartımanda olup bitenler, dışarıların manzarası karşısında önemini yitiriyordu.

Yolculuğun ilk günü yüce dağlar arasından geçtiler. Mor ve siyah karışımı kayalar sivri kamalar yaparak trenin yanı başına kadar sokuluyor, kompartıman penceresinden sarkıp gözleriyle bu kamaların doruklarını arayanlar düş kırıklığına uğruyordu. Yarıklarla donanmış ovalar koyu renkte dar yollar oluşturarak arkalara doğru uzanıyor, ilerilerde açılıp genişliyor, ovaların gözden kaybolduğu yöne parmaklar uzatılıyordu. Köpükten binlerce küçük dalgacığı yanları sıra sürükleyip götüren geniş çaylar, kocaman dalgalar oluşturarak bayırlardan dolu dizgin aşağı iniyor, kendilerini trenin geçtiği köprülerin altlarına fırlatıyorlardı; o kadar yakındaydılar ki, serin esintileri yüzlerde bir ürpertiye yol açıyordu.

Cem Yayınevi, çağımızın büyük yazarlarından *Kafka*'nın bütün eserlerini Kâmuran Şipal'in Türkçesiyle yayımlamaktadır. Bütün Eserler'de, *«Bir Savaşın Tasviri»*, *«Hikâyeler»*, *«Taşrada Düğün Hazırlıkları»*, *«Dava»*, *«Şato»*, *«Günlükler»*, *«Değişim»*, *«Ottla'ya ve Ailesine Mektuplar»* ve elinizdeki *«Kayıp (Amerika)»* yer almaktadır.

Kayıp (Amerika) romanının bu basımı Cem Yayınevi'nde şimdiye kadar çıkan basımlardan farklı bir özellik taşıyor. Daha önceki çevirilerde *Kayıp(Amerika)*'ın, Kafka'nın yakın dostu Max Brod tarafından baskıya hazırlanmış metni temel alınmışken, bu kez Kafka yapıtlarının *«Edisyon Kritik»* dizisinde John Schillemeit'in baskıya hazırladığı metin temel alınarak çevrilmiştir.

Kapak: Cem GÜNÜBEK

9 789754 063738

ISBN 975 – 406 – 373 – 7